

Programmabegroting 2022

GEMEENTE NOORDENVELD

Inhoudsopgave

Algemeen **5**
Aanbiedingsbrief 9
Resumé 12
Vaststellingsbesluit 17
Leeswijzer 19
Programma's **21**
1. Samen doen 23
2. Samen ontwikkelen 37
3. Bestuur en samenleving 45
4. Groen beleven 53
5. Werken, ondernemen en ontspannen 65
6. Duurzaam voor nu en later 77
7. Helder zicht 81
Paragrafen **93**
1. Lokale heffingen 95
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing 107
3. Onderhoud kapitaalgoederen 123
4. Financiering 129
5. Bedrijfsvoering 135
6. Verbonden partijen 139
7. Grondbeleid 147
8. Overhead 155
9. Personele lasten 161
Financiële begroting **167**
Financiële beschouwingen 169
Incidentele baten en lasten 193
Subsidies 195
Functie van de begroting en kaders 197
Meerjarenraming 201
Bijlagen **207**
Opbouw meerjarenbegroting 209
Geprognosticeerde balans 211
Reserves en voorzieningen 217
EMU-saldo 219
Begrippenlijst 221

GEMEENTE NOORDENVELD

Begroting 2022 in één oogopslag

In dit overzicht ziet u in één oogopslag waar het geld op de gemeentelijke rekening vandaan komt en waaraan wij dat uitgeven. Voor 2022 is het gelukt de begroting sluitend te krijgen. Een behoorlijke uitdaging, gezien de onzekere (financiële) tijd waarin we leven. Het belangrijkste uitgangspunt voor de begroting was om de focus voor de langere termijn vast te houden en te blijven werken aan een gezond en vitaal Noordenveld voor alle inwoners en ondernemers. We hebben grote bezuinigingen kunnen vermijden en de stijging van de woonlasten zo beperkt mogelijk weten te houden. Onze zorgen over onze financiële toekomst blijven echter bestaan. Daarom zijn moeilijke keuzes in de toekomst niet uit te sluiten.

Het college van burgemeester en wethouders

Inkomsten

Waar komt het geld vandaan

Van het Rijk

€ 15 miljoen

€ 13 miljoen

LOKALE HEFFINGEN

Onroerendezaak-belastingen (OZB)	€ 6.236.000
Rioolheffing	€ 3.840.000
Afvalstoffenheffing	€ 2.988.000
Bouwleges	€ 499.000
Overige leges (paspoort/ rijbewijs/huwelijk)	€ 340.000
Lijkbezorgingsrechten	€ 168.000
Toeristenbelasting	€ 289.000
Forensenbelasting	€ 231.000
Marktgelden	€ 28.000
BIZ-heffing	€ 264.000

ANDERE INKOMSTENBRONNEN

Opbrengsten uit grondverkopen	€ 2.208.000
Verhuur en pacht	€ 960.000
Handel en Industrie	€ 1.237.000
Overige	€ 8.833.000

Hoeveel betaal ik in 2022 aan:

Afvalstoffenheffing	
Meerpersoons	€ 227,35
Eenpersoons	€ 186,20
Rioolheffing*	€ 245,40
OZB*	€ 276,90

* Meerpersoonshuishouden met eigen woning die gewaardeerd is op de gemiddelde woningwaarde

Uitgaven

Waar gaat het geld naar toe

Onderwijs	€ 17.185.000
Samenkracht en burgerparticipatie	€ 4.148.000
Inkomensondersteuning	€ 10.980.000
Participatie	€ 4.823.000
Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)	€ 7.144.000
Jeugdbeleid	€ 8.363.000
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	€ 5.361.000
Integrale veiligheid	€ 2.212.000
Bestuur en dienstverlening	€ 2.267.000
Verkeer en vervoer	€ 5.156.000
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	€ 4.270.000
Economische ontwikkeling	€ 1.660.000
Sport en vrije tijd	€ 5.275.000
Milieubeheer	€ 8.241.000
Gemeentelijke organisatie	€ 11.111.000
Overige	€ 4.850.000
Nieuw beleid	€ 143.000

Peildatum 1-1-2021 • Aantal inwoners 31.214

Algemeen

Aanbiedingsbrief

Geachte leden van de gemeenteraad,

Hierbij bieden wij u de programmabegroting 2022 inclusief de meerjarenraming 2023 tot en met 2025 ter vaststelling aan. Het is de laatste programmabegroting van deze raadsperiode. Een programmabegroting die anders van opzet is dan u van ons gewend bent. Zo is het aantal programma's teruggebracht naar zeven. Voor de komende jaren gaan we verder met de doorontwikkeling van de begroting en zijn uw suggesties welkom.

Net als in voorgaande jaren was het voor ons, net als voor veel andere gemeenten, een grote uitdaging om een sluitende begroting aan uw raad voor te kunnen leggen. Vorig jaar is een heroverwegingsproces doorgevoerd. De oorzaak hiervan lag onder meer in het feit dat het Rijk gemeenten al geruime tijd niet voldoende compenseert voor de uitvoering van taken in bijvoorbeeld de jeugdzorg of bijstand. Grote langetermijninvesteringen op noodzakelijke thema's, zoals het werken aan een toekomstbestendig zorgsysteem, het structureel terugdringen van armoedeproblematiek of de energietransitie, dreigen daardoor in de knel te raken. We hoopten na de vorige begroting op stabiliteit, zowel financieel als maatschappelijk. We hebben alles in het werk gesteld om die stabiliteit met deze begroting, zelfs in tijden van corona, te creëren. Dat we vorig jaar de basis verder op orde hebben gebracht is van groot belang gebleken om dat mogelijk te maken.

Het komend begrotingsjaar blijven we ons, juist in deze tijden van crisis, voor onze lange termijndoelen uit het raads- en coalitieakkoord inzetten. We houden onze investeringsagenda overeind en we vermijden grote bezuinigingen. We investeren gericht extra waar nodig. Omdat de komende jaren veel onzekerheden met zich mee zullen brengen, we denken daarbij aan de PM-posten in de begroting en de kostenontwikkeling in het algemeen en de gewenste versterking van de algemene reserve, blijft het noodzakelijk om structurele veranderingen door te voeren.

Actuele financiële situatie

In de perspectiefschets schreven we over het zorgwekkende financiële perspectief, door onzekerheden over de rijksfinanciën, de rijkscompensatie van corona-gerelateerde kosten en verminderde opbrengsten, de herijking van het gemeentefonds en de problematiek van te weinig compensatie vanuit het Rijk voor de taken die gemeenten uitvoeren. Inmiddels is er meer duidelijk over de coronacompensatie in 2021 en zien wij dat de gemaakte kosten worden gecompenseerd door het Rijk. Ook voor 2022 verwachten wij dat de gemaakte kosten zullen worden gecompenseerd. Dit heeft ons doen besluiten geen aparte paragraaf corona op te nemen in de deze begroting. Met betrekking tot de rijksbegroting voor 2022, zien we veel incidentele maatregelen en missen vooralsnog structurele verbeteringen in de gemeentefinanciën. Daarvoor is nodig dat de voorgenomen herijking van het gemeentefonds doorgezet wordt, maar alleen als deze gepaard gaat met een vergroting van het totale gemeentefonds. Voor deze cruciale combinatie blijven wij ons, samen met de andere Drentse gemeente, hard maken bij het Rijk. Ook hier mogen we voorzichtig hopen op een betere uitkomst van de scenario's ten opzichte van eerdere berichtgeving.

Alhoewel de voortekenen wijzen op een economisch herstel na de coronacrisis (er komen althans optimistische geluiden uit Den Haag) blijft de gemeentelijke financiële positie en met name de vermogenspositie voorlopig kwetsbaar. Sturen op basis van voorspelbare budgetten is helaas nog

steeds nagenoeg onmogelijk. Het financieel perspectief ziet er anders uit dan een aantal maanden geleden en is verbeterd ten opzichte van wat wij schreven in de perspectiefschets voor 2022. Met name een hogere algemene uitkering op basis van de meicirculaire dan voorzien draagt hieraan bij. Deze hogere algemene uitkering is voornamelijk toe te schrijven aan de middelen ten behoeve van het sociale domein (Jeugdzorg). De effecten daarvan hebben we meegenomen in deze begroting. Daarnaast wordt een hoger accres verwacht op basis van de uitkomsten van de septembercirculaire en is de oploop van de opschalingskorting ook voor 2022 geschrapt. Deze mutaties zijn conform afspraak niet verwerkt in deze begroting maar worden opgenomen in de 1e Trimesterrapportage van 2022. Overigens is een en ander wel afhankelijk van de keuzes die een nieuw te vormen kabinet gaat maken.

De extra middelen ten behoeve van uitgaven in het sociaal domein hebben ervoor gezorgd dat we alle budgetten daar waar nodig hebben aangepast aan reële verwachtingen ten aanzien van de uitgaven. Als gevolg van deze ophoging van de budgetten sociaal domein hebben wij daarnaast de risico's in het sociaal domein geëvalueerd, met als gevolg een lager risicoprofiel. Dit heeft ertoe geleid dat we voornemens zijn een substantieel bedrag over te hevelen naar de algemene reserve waardoor de bufferfunctie hiervan kan wordt versterkt. Overigens willen wij de mogelijke meevallers in 2022 in principe inzetten voor het verder versterken van de algemene reserve.

Uitgangspunten bij maken van keuzes voor deze begroting

Voorafgaand aan de tot stand komen van deze begroting is in juli tijdens de behandeling van de perspectiefschets met uw raad over de uitgangspunten van deze begroting gesproken. De uitgangspunten en richtinggevende uitspraken die u ons heeft meegegeven zijn in deze programmabegroting verder uitgewerkt. We hebben gekeken naar wat wél kan, ook nu onze eigen financiën als gemeente onder druk staan. Daarnaast willen we de focus op de langere termijn vasthouden en zo blijven werken aan een gezond en vitaal Noordenveld. voor al onze Inwoners en bedrijven. Daarbij zijn een aantal documenten leidend geweest: Raads- en coalitieakkoord en de Omgevingsvisie 2030. In de aanloop naar deze begroting deelden we met uw raad de lijst met opgaven voor deze begroting, voor zover die toen bekend waren. Veel van die opgaven hebben we door slim te werken met bestaande budgetten kunnen verkleinen of oplossen. Op een aantal thema's, zoals duurzaamheid, investeren we extra. We vermijden grote bezuinigingen. De verhoging van de OZB hebben we kunnen beperken tot de inflatiecorrectie. Helaas kunnen we door toegenomen kosten en het streven naar 100% kostendekkendheid niet voorkomen dat de tarieven voor riolering en afvalverwijdering omhoog gaan.

Vanuit het Raads- en coalitieakkoord hebben wij via het Meerjaren Uitvoerings Programma plannen voor de vierjarige coalitieperiode gemaakt, maar ook bewegingen voor de langere termijn in gang willen zetten richting een gezond en vitaal Noordenveld. Wij blijven daar zoals gezegd, juist in deze n tijden van crisis, vol op inzetten in onze dorpen, kernen en buitengebied.

Gebruikelijk is om bij een laatste programmabegroting van een raadsperiode eenmalig terug te kijken naar de behaalde resultaten. Samen met onze inwoners, u als raad, organisaties en ondernemers hebben we mooie dingen gedaan de afgelopen jaren. Zo is er geïnvesteerd in onderwijs en sport, met als resultaat onder andere een prachtige nieuwe school in Veenhuizen en meerdere kunstgrasvelden en padelbanen. De gevangenissen Esserheem en Norgerhaven in Veenhuizen zijn behouden en worden gerenoveerd. Medewerkers van Novatec zijn in dienst van de gemeente gekomen en hebben samen met ons de omslag gemaakt naar wijkgericht werken, waarmee we het beheer van de

openbare ruimte dichter bij onze inwoners brengen. Er zijn grote stappen gezet in het vergroenen en verduurzamen van Noordenveld, zowel in beleid als in uitvoering.

We hebben stevig ingezet op economische ontwikkeling en werkgelegenheid. Denk aan het uitvoeringsprogramma Centrumontwikkeling Roden, aanleg van glasvezel in de gehele gemeente, het intensiveren van de contacten met ondernemers(verenigingen), de ontwikkeling van de Healthhub Roden en stimulering van de vestiging van bedrijven als bijvoorbeeld Kampeerhal en Lifelines. Ook zijn we volop bezig met het realiseren van woningen met projecten als Peize Zuid, Roden Zuid, Vrijetijdsboulevard, Nieuw Roden, Terheijl en Nietap. En vooral natuurlijk de wijk Oosterveld in Norg waar de kavelverkoop loopt als een tierelier. De ruimtelijke kwaliteit is daarbij een belangrijke pijler. We hebben niet voor niets de Noordenveldse Kwaliteitsgids en de Gids Omgevingskwaliteit.

We hebben meer grip gekregen op de uitvoering van regelingen binnen het sociaal domein, waardoor onze inwoners een beroep blijven doen op zorg en ondersteuning wanneer dat nodig is. We zetten volop in op positieve gezondheid en daarmee op het voorkomen van zorg. Bijvoorbeeld met sport en bewegen, het voorkomen van middelengebruik en het tegengaan van eenzaamheid. Dit alles in een inclusieve samenleving, waarin iedereen meetelt en mee kan doen en zichzelf mag zijn.

Heel trots zijn we natuurlijk op de recente toekenning van de Unesco werelderfgoedstatus aan Veenhuizen als onderdeel van de Koloniën van Weldadigheid. Een bekroning van een jarenlange inspanning om dit prachtige gebied nadrukkelijk op de kaart te zetten.

Tenslotte

De programmabegroting sluit met een positief resultaat van € 20.000 voor 2022. Met deze begroting hebben we gemeend een redelijk perspectief neer te leggen voor de nieuwe raad met een onzeker meerjarenperspectief waarbij toekomstige lastige keuzes niet uit te sluiten zijn. Waakzaamheid blijft geboden.

Wij gaan graag met u het gesprek aan op maandag 8 november 2021 over de uiteindelijke keuzes, voorstellen en verwachtingen.

Roden, 1 oktober 2021

Klaas Smid, burgemeester	Henk Kosters, wethouder
Alex Wekema, wethouder	Jeroen Westendorp, wethouder
Kirsten Ipema, wethouder	Marinus van der Wal, directeur - secretaris

Resumé

Wij stellen u voor:

1. De budgetten uit de primitieve begroting 2022, zoals vermeld in de programma's 1 tot en met 7, te autoriseren.

2. Ter dekking van de inkomsten en uitgaven van de bovenvermelde programma's de dekkingsmiddelen uit hoofdstuk 1 aan te wijzen.

3. De volgende budgetten ten laste van de begrotingsruimte beschikbaar te stellen:

	x € 1.000
Wettelijk verplicht, Voortzetting ingezet beleid / MUP, nieuwe wensen	
Invoering van de wet private kwaliteitsborging	43
Vakbondsbijdrage	6
Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) Drenthe 2022	53
Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) 2022	45
Veiligheidsregio Drenthe (VRD) 2022	33
Recreatieschap Drenthe 2022	2
Actualiseren wegenlegger	40
Gebiedsdekkend omgevingsplan	88
LIAS 2022	3
Verkeer	7
Budget verkiezingen	40
Verhoging budget bomenbeheer	40
Biodiversiteit buitengebied	5
Plan van Aanpak eikenprocessierups vanaf 2022	19
Natuurgrasvelden	26
Koelenweg	20
Beïnvloedbaar	
Uitvoeringsagenda Toerisme en Recreatie	-25
Subsidies	-100
Straatreiniging - levering derden	-50
Straatreiniging - 50% toerekenen i.p.v. 30% aan tarief riool	-103
Totaal	**192**

4. Het volgende budget ten laste van de tarieven beschikbaar te stellen:

	x € 1.000
Stimuleren VANG-doelstellingen - tarief afvalstoffenheffing	25
Passenbeheer ondergrondse containers - tarief afvalstoffenheffing	10
Totaal	**35**

5. De volgende investeringsbudgetten ten laste van de begrotingsruimte beschikbaar te stellen:

	x € 1.000	
a. ten laste van de begrotingsruimte:	*investering*	*kap.last.*
Integraal sportaccommodatieplan	1.100	72
Voorbereidingsbudget CBS De Parel	225	9
De Flint, nieuwe normkosten en meer m2	705	28
Centrumontwikkeling Roden	1.901	69
Toegankelijkheid gebouwen en openbare ruimte	138	9
Areaalnota	100	7
Verhardingen	475	31
Energieke wijk/herinrichting Norg-West	543	11
Totaal	**5.187**	**236**

b1. ten laste van het budget vrijval kapitaallasten, investeringen bedrijfsvoering:	*investering*	*kap.last.*
Renovatieonderhoud gebouwen	35	3
Automatisering	105	22
Tractie	365	50
Inventaris De Hullen	10	1
Inventaris De Brinkhof	18	2
Totaal	**533**	**78**

b2. ten laste van het budget vrijval kapitaallasten, overige investeringen:	*investering*	*kap.last.*
Meeliftinvesteringen riolering/wegen	460	30
Openbare verlichting	179	10
Meelift Duurzaam veilig	105	7
Bruggen en duikers	60	4
Totaal	**804**	**51**

c. ten laste van tarieven:	x € 1.000	
Vervangingsinvesteringen - tarief riolering	2.439	111
Investering riolering (Norg-West) - tarief rioolheffing	932	37
Ondergr. containers centrumontwikkeling - tarief afvalstoffenheffing	180	15
Totaal	**3.551**	**163**

6. Ten laste van de eenmalige ruimte:

	x € 1.000
Upgrade SQL Servers	20
Actualiseren omgevingsvisie	50
Totaal	**70**

7. Ten laste van het hek sociaal domein:

	x € 1.000
Integrale Veiligheid	16
Preventieve logopedie	21
Totaal	**37**

8. Ten laste van de toekomstige boekwaarde grondexploitaties:

	x € 1.000
Eerste verkenning diverse inbreidingslocaties	425

AMENDEMENT C. (begrotingsraad 8/11/2021):

9. Ten laste van het budget integraal preventief gezondheidsbeleid:

	x € 1.000
Beweegdorpen	80

Vaststellingsbesluit

Nr. 3.B/08112021

De raad van de gemeente Noordenveld

Gezien de ontwerp-programmabegroting 2022 en de meerjarenraming 2023 - 2025 van baten en lasten van de gemeente Noordenveld;

Gelezen de aanbiedingsbrief behorende bij de ontwerp-programmabegroting 2022;

Gelet op artikel 191 van de Gemeentewet;

B e s l u i t :

De geamendeerde programmabegroting 2022 en de meerjarenraming 2023 - 2025 vast te stellen

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Noordenveld op 8 november 2021

H. Huttinga, griffier

K. Smid, voorzitter

Leeswijzer

De programmabegroting kan opgedeeld worden in vier hoofddelen en de bijlagen. Het eerste onderdeel, waarvan deze leeswijzer deel uitmaakt, is **Algemeen**. Hierin vindt u de aanbiedingsbrief, waarin de gemaakte keuzes en verwachtingen worden toegelicht. Ook zijn in dit onderdeel het resumé, het vaststellingsbesluit en dus deze leeswijzer opgenomen.

Een uitwerking van ons programmaplan vindt u in het onderdeel **Programma's**. Hierin worden de reguliere programmaonderdelen beschreven van onze zeven programma's. De inhoudelijke keuzes die we maken om onze ambities te realiseren worden in dit onderdeel toegelicht.

Daarnaast behandelen we in de begroting de volgende zeven wettelijk verplichte paragrafen:
1. Lokale heffingen;
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing;
3. Onderhoud kapitaalgoederen;
4. Financiering;
5. Bedrijfsvoering;
6. Verbonden partijen;
7. Grondbeleid.

Deze vindt u samen met de toegevoegde paragrafen Overhead en Personele lasten terug in het onderdeel **Paragrafen**.

De belangrijkste financiële informatie met betrekking tot de opbouw van de begroting vindt u in de **Financiële begroting**. In dit onderdeel zijn de financiële beschouwingen, de incidentele baten en lasten, de subsidies, de functie en kaders van de begroting en de meerjarenraming opgenomen.

Voor de opbouw van de meerjarenbegroting, de geprognosticeerde balans, de reserves en voorzieningen, het EMU-saldo en de begrippenlijst verwijzen we u, tot slot, naar het onderdeel **Bijlagen.**

Technische toelichting op de opbouw van de begroting

Bij de opbouw van de nieuwe begroting gaan we uit van de op dat moment bekende basiscijfers voor het nieuwe jaar, inclusief het financiële effect van de tussentijdse begrotingswijzigingen. We wijzigen de basiscijfers voor het nieuwe begrotingsjaar aan de hand van de nieuwe grondslagen vanuit de kadernota. Het zo berekende nieuwe beschikbare begrotingssaldo vergelijken we met de, door uw raad geamendeerde, begroting 2021. De verschillen tussen die beide saldi lichten we toe in de **Financiële begroting**, en wel in de verschillenanalyse die is opgenomen in de financiële beschouwingen.

Structurele ruimte

Bij de vaststelling van de begroting neemt u als raad een besluit voor het komende begrotingsjaar. Afwijkingen op een eerder vastgestelde begroting worden het jaar daarna, bij het vaststellen van een nieuwe begroting, toegelicht en aan u voorgelegd. Dit kunnen nieuwe voorstellen zijn, maar ook voorstellen van eerdere jaren waarbij een eerder toegekend bedrag wordt aangepast. Deze voorstellen treft u aan in de paragraaf *Beleidsvoorstellen ten laste van de vrije budgetruimte*. Deze paragraaf is opgenomen onder de financiële beschouwingen, onder **Financiële begroting**. Om

aanvullende ruimte te vinden kunnen er eerder vastgestelde begrotingsbedragen worden heroverwogen of aanvullende inkomstenbronnen worden voorgesteld. Deze laatste treft u aan bij het onderdeel *Dekkingsvoorstellen* in de genoemde paragraaf.

Eenmalige ruimte
Naast structurele begrotingsruimte, kennen we ook eenmalige of incidentele begrotingsruimte. Dit onderdeel wordt in de financiële beschouwingen toegelicht in de paragraaf *Overige beleidsvoorstellen en investeringen*. De eenmalige ruimte ontstaat voornamelijk doordat we er van uitgaan dat een nieuwe investering gemiddeld genomen halverwege een jaar start. Daarmee bedragen ook de bijbehorende kapitaallasten in een eerste jaar de helft van waar we normaliter mee moeten rekenen. De helft van die kapitaallasten rekenen we toe aan de eenmalige ruimte. Met de beschikbare eenmalige ruimte dekken we eenmalige uitgaven. Ook kunnen er eenmalige uitgaven worden gedekt door een reserve. Mocht dat het geval zijn. dan treft u deze ook aan bij dit onderdeel van de begroting.

Voorstellen ten laste van tarieven
Voor specifieke onderwerpen als riool en afval geldt dat deze niet worden gedekt uit de structurele of eenmalige begrotingsruimte, maar dat daarvoor een aparte dekkingsmethode voorgeschreven is. Voor deze onderwerpen geldt dat eventuele kosten aan de gebruiker van de dienst in rekening wordt gebracht via een tarief. U treft deze nieuw voorgestelde jaarlijkse kosten van investeringen (de kapitaallasten) aan bij het onderdeel *Voorstellen ten laste van tarieven* onder de financiële beschouwingen.

Meerjarenperspectief
In deze begroting is een sluitend meerjarenperspectief opgenomen. Hiervoor verwijzen wij u naar het onderdeel *Meerjarenraming* onder de **Financiële begroting**.

Programma's

Inleiding

Onze Omgevingsvisie 2030 is het vertrekpunt bij alles wat we doen. Daarin zijn vijf kernwaarden geformuleerd: Transparant, Leefbaar, Ondernemend, Groen en Duurzaam. Hieruit zijn 7 programma's voor de begroting gedestilleerd:

1. Samen doen
2. Samen ontwikkelen
3. Bestuur en samenleving
4. Groen beleven
5. Werken, ondernemen en ontspannen
6. Duurzaam voor nu en later
7. Helder zicht

De kernwaarden duurzaam en transparant zijn het 'fundament' van het beleid en komen in meerdere programma's tot uiting. Elk programma begint met een overzicht van de onderwerpen en een overkoepelende programmadoelstelling. Vervolgens worden de verplichte beleidsindicatoren vermeld. Deze zijn bedoeld om de effecten van beleid op de programma's aan te geven. Gemeenten zijn verplicht om over een groot aantal indicatoren te rapporteren. Deze verplichte indicatoren geven een beeld van hoe we ervoor staan en zijn aangevuld met nieuwe indicatoren van de website waarstaatjegemeente.nl. De gegevens onder programma 7. Helder Zicht betreffen cijfers op begrotingsbasis, onder de andere programma's zijn gerealiseerde cijfers zichtbaar. Gegevens over Nederland geven het gemiddelde over alle gemeentes weer, gegevens voor de regio geven het gemiddelde weer van Drentse gemeentes van vergelijkbare omvang: Aa en Hunze, Borger-Odoorn, Coevorden, De Wolden, Tynaarlo en Westerveld.

Vervolgens staat er een financieel overzicht van het totale programma voor meerdere jaren vermeld. Daar staan tevens de nog lopende projecten uit het Meerjaren UitvoeringsProgramma (MUP) vermeld en nieuwe voorstellen. Daarna volgt een toelichting per taakveld. Verder zijn de teksten kort en concreet geformuleerd zodat helder is wat er mee bereikt wordt en wat de gemeente precies gaat doen. We hopen daarmee een helder zicht te geven op de inkomsten en uitgaven in 2022.

1. Samen doen

Tot programma 1. Samen doen horen lasten en baten voor:

- Openbaar basisonderwijs
- Onderwijshuisvesting
- Onderwijsbeleid en leerlingenzaken
- Samenkracht en burgerparticipatie
- Inkomensregelingen
- Begeleide participatie
- Arbeidsparticipatie
- Maatwerkvoorzieningen (WMO)
- Maatwerkdienstverlening 18+
- Maatwerkdienstverlening 18-
- Volksgezondheid

Programmadoelstelling

- Jeugdigen en volwassenen kunnen veilig opgroeien, meedoen in de samenleving en zo zelfredzaam mogelijk zijn.
- Mocht dit (tijdelijk) niet mogelijk zijn dan zetten wij zorg en ondersteuning in. Deze zorg sluit aan bij de eigen kracht en sociale netwerken van onze inwoners.

Beleidsindicatoren

Onderwijs	Eenheid	Gebied	Waarde	Peiljaar
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	Noordenveld	1,1	2017
		Nederland	2,4	2019
		Regio	0,1	2017
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	Noordenveld	15	2019
		Nederland	26	2019
		Regio	20	2019
Voortijdige schoolverlaters (totaal VO + MBO)	% deelnemers aan het VO en MBO	Noordenveld	1,5	2020
		Nederland	1,7	2020
		Regio	1,2	2020

Werk en Inkomen	Eenheid	Gebied	Waarde	Peiljaar
Banen	Aantal per 1.000 inwoners van 15-74 jaar	Noordenveld	480,9	2020
		Nederland	679,3	2020
		Regio	504,8	2020

Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	Noordenveld	67,0	2020
		Nederland	68,4	2020
		Regio	66,8	2020
Personen met bijstandsuitkering	Aantal per 1.000 inwoners 18 jaar en ouder	Noordenveld	29,7	2020
		Nederland	46,0	2020
		Regio	30,0	2020

Zorg en Welzijn	Eenheid	Gebied	Waarde	Peiljaar
Jongeren met jeugdbescherming	% jongeren tot 18 jaar	Noordenveld	0,7	2020
		Nederland	1,2	2020
		Regio	1,2	2020
Jongeren met jeugdhulp	% jongeren tot 18 jaar	Noordenveld	11,5	2020
		Nederland	11,9	2020
		Regio	11,6	2020
Jongeren met jeugdreclassering	% jongeren van 12 tot 23 jaar	Noordenveld	0,3	2020
		Nederland	0,4	2020
		Regio	0,3	2019
WMO-cliënten met een maatwerkarrangement	Aantal per 1.000 inwoners	Noordenveld	58	2018
		Nederland	70	2020
		Regio	66	2020

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000	Begroting 2022	Meerjarenperspectief		
		2023	2024	2025
Primitief saldo begroting 2022-2025	30.635	30.526	30.798	31.178
Wettelijk verplicht				
GGD 2022	53	53	53	53
Voortzetting ingezet beleid / MUP				
7. Vrijval kapitaallasten oude school Nietap	-14	-14	-14	-14
7. Aangepaste uitvoering IHP (2022)	-83	-83	-69	
7. Nieuwe IHP 2021-2031 - diverse voorbereidingsbudgetten		22	36	36
7. Voorbereidingskrediet CBS De Parel	9	9	9	9
7. De Flint, nieuwe normkosten en meer m2	28	28	28	28
7. Gymzaal RSG de Borgen	-62	-62	-62	-62
Totaal Voortzetting ingezet beleid / MUP	**-122**	**-100**	**-72**	**-3**
Beïnvloedbaar				
Subsidies	-100	-102	-104	-106
Verschuiving budget naar hek sociaal domein				
Preventieve logopedie	-21	-21	-21	-21
Totaal programma Samen doen	**30.445**	**30.356**	**30.654**	**31.101**

Toelichting per taakveld

(bedragen x € 1.000)

Taakvelden	Begrote lasten 2021	Begrote baten 2021	Begroot saldo 2021	Begrote lasten 2022	Begrote baten 2022	Begroot saldo 2022
4.1 Openbaar basisonderwijs	13.969	13.927	42	13.962	13.903	59
4.2 Onderwijshuisvesting	2.363	223	2.140	2.182	215	1.967
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.126	96	1.030	1.040	97	943
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	5.642	358	5.284	4.148	205	3.943
6.3 Inkomensregelingen	11.095	8.662	2.432	10.980	8.666	2.314
6.4 Begeleide participatie	3.482	100	3.382	3.594	102	3.492
6.5 Arbeidsparticipatie	1.386	10	1.376	1.229	10	1.219
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	0	0	0	0	0
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	6.262	0	6.262	7.144	0	7.144
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	7.333	0	7.333	8.363	0	8.363
7.1 Volksgezondheid	1.440	0	1.440	1.191	0	1.191
TOTAAL	**54.098**	**23.377**	**30.721**	**53.833**	**23.197**	**30.635**

Taakveld 4.1 Openbaar basisonderwijs

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Het bestuur van het openbaar primair onderwijs Noordenveld wordt gevormd door het College van Burgemeester en Wethouders van de Gemeente Noordenveld. De beleidsvoorbereiding, beleidsuitvoering en in grote mate ook de beleidsbepaling, ligt in handen van de algemene directie openbaar onderwijs in de gemeente Noordenveld.

Wat willen we bereiken?

- Alle scholen hebben een eigen profiel en verzorgen het beste onderwijs voor ieder kind.
- We willen dat alle scholen blijven voldoen aan de basiskwaliteit, zoals geformuleerd in de Wet Primair Onderwijs. De scholen gebruiken daarvoor hun eigen school(jaar)plan.
- Talentontwikkeling in de brede zin waarbij de leerling centraal staat en niet het aanbod.
- Op alle scholen is er grote aandacht voor sociaal emotionele ontwikkeling als basis voor leren.

Wat gaan we daarvoor doen?

- OPON: geeft doelgericht onderwijs; heeft zicht op de individuele ontwikkeling; stuurt op verbetering; legt verantwoording af over resultaten en proces.
- De samenwerking tussen scholen en kinderopvangorganisaties wordt geïntensiveerd.
- OPON bestuurt conform de nieuw vastgestelde Code Goed Bestuur.

Bijbehorende belangrijke documenten

Bestuur: strategisch beleidsplan, kwaliteitsplan, management en code goed bestuur, begroting

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

4.1 Openbaar basisonderwijs	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	15.120	13.969	13.962	13.963	13.963	13.963
Baten	15.173	13.927	13.903	13.903	13.903	13.903
Saldo	**-53**	**42**	**59**	**59**	**60**	**60**

Taakveld 4.2 Onderwijshuisvesting

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Wat willen we bereiken?

- Wij streven naar energieneutrale onderwijshuisvesting.

- Alle scholen hebben goede huisvesting.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We starten met de nieuwbouw van OBS De Marke.
- We bereiden de nieuwbouw van OBS De Flint voor (MUP 7).
- We verwachten uitvoering te geven aan het nieuwe Integrale Huisvestingsplan 2040.

Bijbehorende belangrijke documenten

Integraal huisvestingsplan (IHP)

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

4.2 Onderwijshuisvesting	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	2.568	2.363	2.182	2.128	2.110	2.096
Baten	165	223	215	232	233	234
Saldo	**2.403**	**2.140**	**1.967**	**1.896**	**1.877**	**1.862**

Taakveld 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Wat willen we bereiken?

- We willen de kansen op de arbeidsmarkt verbeteren voor de jongeren uit het Praktijkonderwijs en het Voortgezet Speciaal Onderwijs.
- Wij willen voorkomen dat leerlingen zonder startkwalificatie van school gaan.
- Wij willen inwoners tussen 23-27 jaar zonder startkwalificatie in beeld hebben.
- Wij willen mogelijke ontwikkelingsachterstand bij peuters vroegtijdig signaleren.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Wij werken verder uit hoe jongeren die zonder startkwalificatie van school aan het werk zijn gegaan alsnog naar de route BeroepsBegeleidende Leerweg (BBL) begeleid kunnen worden. Daarmee kan een startkwalificatie alsnog behaald worden.
- In samenwerking met scholen richten we zorgpaden in en creëren een sluitende aanpak van jongeren gericht op het halen van een startkwalificatie in.
- We gaan via de Route Arbeid de kansen van jongeren uit het Praktijkonderwijs en het Voortgezet Speciaal Onderwijs vergroten op de arbeidsmarkt. Daarnaast geven we gerichte aandacht aan de jongeren op de dagbesteding.
- We gaan na welke concrete mogelijkheden er liggen om inwoners tussen de 23 en 27 jaar, zonder startkwalificatie, toch in beeld te krijgen. Vervolgens proberen we hen in een werk- of leertraject te krijgen.

- Voldoende (VVE) peuterplaatsen beschikbaar stellen voor de peuters.
- Wij verlagen de ouderbijdrage voor peuteropvang voor ouders met een laag inkomen.

Bijbehorende belangrijke documenten

Nadere regelgeving Peuteropvang Noordenveld

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	1.195	1.126	1.040	1.054	1.069	1.074
Baten	580	96	97	97	97	98
Saldo	**615**	**1.030**	**943**	**957**	**972**	**977**

Taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Kirsten Ipema, Jeroen Westendorp

Wat willen we bereiken?

Vrijwillige inzet en mantelzorg

- Wij willen mensen in staat stellen zelfredzaam te zijn, zodat zij actief mee kunnen blijven doen. Wij zorgen dat mantelzorgers optimaal gezien, gehoord en ondersteund worden en willen overbelasting van de mantelzorger voorkomen.
- Wij vinden het belangrijk dat vrijwilligers de juiste vaardigheden hebben en zo optimaal inzetbaar zijn.

Inclusieve samenleving

- Wij vinden dat in Noordenveld iedereen op voet van gelijkheid moet kunnen meedoen. Jong of oud, wie je ook bent en waar je ook vandaan komt. Dat geldt ook voor mensen met een beperking of chronische ziekte.

Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)

- Goede zorg bieden tegen aanvaardbare kosten met aandacht voor invulling van preventie, zodat zwaardere zorg zoveel mogelijk wordt voorkomen.

Nieuwkomers

- Wij willen dat nieuwkomers meedoen en meetellen in de Noordenveldse samenleving.
- Wij willen dat nieuwkomers zo snel mogelijk gehuisvest worden, hun buurt leren kennen, zo goed mogelijk Nederlands leren spreken en weten waar ze hun vragen kunnen stellen.
- Wij hebben oog voor de groep nieuwkomers die onder de huidige wet inburgering blijft vallen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Vrijwillige inzet en mantelzorg

- Samen met WiN en Contactpunt Mantelzorg is een inventarisatie onder mantelzorgers gedaan. Er is een beter beeld van het aantal (jeugdige) mantelzorgers en wat nodig is.
- Samen met WiN zorgen wij voor goede begeleiding, ondersteuning en waardering voor onze vrijwilligers. Dit doen wij door vrijwilligers uit te nodigen bij activiteiten en met een specifiek aanbod aan trainingen.
- Wij onderzoeken in welke vorm wij het mantelzorg-compliment kunnen behouden en hoe wij daarnaast voor mantelzorgers een passend aanbod aan informatie, activiteiten, contact en trainingen kunnen bieden.

Inclusieve samenleving

- Samen met inwoners en ervaringsdeskundigen van de stichting Toegankelijk Noordenveld voor Iedereen, blijven wij uitvoering geven aan de Lokale Inclusie Agenda. Wij organiseren een evaluatiebijeenkomst om aanpak en resultaten te delen.
- We gaan uitvoering geven aan het bedrijfsplan Meldpunt Discriminatie Drenthe.

Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)

- We voeren samen met WiN het project Wij Buurten uit.

Nieuwkomers

- Wij bieden maatschappelijke begeleiding, wij leren nieuwkomers de buurt kennen ('Go Noordenveld'), financieel ontzorgen om schulden te voorkomen, en bieden een opleiding aan in ons maatschappelijk verzamelgebouw in Roden.
- In 2020 zijn wij gestart met de voorbereiding op de Nieuwe Wet Inburgering. In 2021 zal dit worden afgerond zodat op 1 januari 2022 uitvoering kan worden gegeven aan de nieuwe wet.
- We hebben oog voor de groep nieuwkomers die onder de huidige wet valt en zullen hen waar mogelijk dezelfde ondersteuning bieden als de groep die onder de nieuwe wet gaat vallen.
- We hebben een 'denktank' geformeerd met oud en nieuwkomers om te leren van de ervaringen.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Notitie Natuurlijk Samen Doen
- Notitie GO Noordenveld
- Bedrijfsplan Meldpunt Discriminatie Drenthe

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	4.406	5.642	4.148	4.206	4.260	4.315
Baten	272	358	205	209	213	217
Saldo	**4.133**	**5.284**	**3.943**	**3.997**	**4.047**	**4.098**

Taakveld 6.3 Inkomensregelingen

Afdeling:	Beleid en Realisatie, Publiekszaken
Portefeuillehouder:	Alex Wekema, Kirsten Ipema

Wat willen we bereiken?

- Inwoners beschikken ten minste over een minimum inkomen om zelfstandig in hun levensonderhoud te voorzien.
- We willen dat kinderen en jongeren in Noordenveld geen belemmeringen ondervinden in het meedoen omdat hun ouder(s) een laag inkomen heeft (hebben).
- Inwoners snel, simpel en slim helpen aan een uitkering indien nodig.
- Inwoners zo snel mogelijk weer helpen naar een werksituatie, zodat deze zo kort mogelijk in een uitkeringssituatie zitten.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We gaan de armoedeaanpak intensiveren en integraal benaderen, met meer aandacht voor kinderen en jongeren, preventie en gezondheid.
- We gaan de toegang en vindbaarheid van de regelingen verbeteren.
- We gaan de samenwerking in het Pact tegen Armoede en andere netwerkpartners versterken.
- We gaan inzetten op het gebruik van de kennis en kunde van ervaringsdeskundigen.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

6.3 Inkomensregelingen	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	10.392	11.095	10.980	11.009	11.038	11.068
Baten	8.583	8.662	8.666	8.670	8.674	8.678
Saldo	**1.809**	**2.432**	**2.314**	**2.339**	**2.365**	**2.390**

Taakveld 6.4 Begeleide participatie

Afdeling:	Beleid en Realisatie, Publiekszaken
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Wat willen we bereiken?

- We willen dat alle inwoners die vanuit de oude regeling hun werkplek hebben bij of via Novatec die behouden en zich geen zorgen hoeven te maken over hun arbeidstoekomst.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We blijven met de gemeente Westerkwartier samenwerken als het gaat over onze inwoners die onder de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) vallen. Doel is dat de dienstverlening optimaal blijft voor onze inwoners.

Bijbehorende belangrijke documenten
Dienstverleningsovereenkomsten met de gemeente Westerkwartier

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

6.4 Begeleide participatie	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	3.400	3.482	3.594	3.388	3.437	3.488
Baten	39	100	102	104	106	108
Saldo	**3.361**	**3.382**	**3.492**	**3.284**	**3.331**	**3.379**

Taakveld 6.5 Arbeidsparticipatie

Afdeling:	Beleid en Realisatie, Publiekszaken
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Wat willen we bereiken?

- We willen dat in Noordenveld inwoners in hun eigen buurt, met persoonlijke begeleiding, kunnen werken aan het (opnieuw) vinden van werk en/of dagbesteding.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We gaan het maatschappelijk verzamelgebouw CBN 122 in Roden verder ontwikkelen als een werk-leerplaats.
- We werken samen en maken gebruik van de mogelijkheden die Werk In Zicht (WIZ) ons biedt.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

6.5 Arbeidsparticipatie	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	993	1.386	1.229	1.231	1.233	1.236
Baten	63	10	10	11	11	11
Saldo	**929**	**1.376**	**1.219**	**1.221**	**1.223**	**1.225**

Taakveld 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)

Afdeling:	Beleid en Realisatie, Publiekszaken
Portefeuillehouder:	Kirsten Ipema

Financiële toelichting
Voor 2022 en verder zijn er op dit taakveld geen lasten en baten begroot. Lasten en baten met betrekking tot de maatwerkvoorzieningen zijn onder andere taakvelden binnen dit programma begroot.

Taakveld 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+

Afdeling:	Beleid en Realisatie, Publiekszaken
Portefeuillehouder:	Kirsten Ipema, Alex Wekema

Wat willen we bereiken?

Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)

- We willen inwoners waar nodig passende ondersteuning bieden (licht waar kan, zwaar waar nodig).
- We willen dat inwoners zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen blijven wonen en actief deel kunnen nemen aan onze samenleving, ook als een persoon een beperking heeft of een belemmering ervaart.

Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang

- We willen dat mensen met een psychische kwetsbaarheid of een verslaving zo veel mogelijk zelfstandig thuis kunnen wonen en de ondersteuning krijgen die daarbij nodig is.
- We willen financieel en inhoudelijk voorbereid zijn op de (door)decentralisatie van Beschermd Wonen per 1 januari 2023.

Wet Verplichte Geestelijke GezondheidsZorg (WVGGZ)

- We willen gedwongen zorg voor mensen met een psychische stoornis zoveel mogelijk voorkomen en de duur zoveel mogelijk beperken.
- We willen bepalen hoe we de uitvoering van de door de wet aan de gemeente opgelegde taken gaan beleggen vanaf 2023 en verder.

Schuldhulpverlening

- We proberen schulden die een probleem opleveren bij onze inwoners te voorkomen.
- We informeren onze inwoners zo goed mogelijk over de mogelijkheden voor ondersteuning bij (dreigende) financiële problemen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)

- Wij voeren contractmanagement uit in Noord en Midden Drenthe waarbij wij: risico's beperken, kosten bewaken en bijdragen aan strategisch beleid via contracten
- We werken samen met inwoners volgens het principe "één gezin, één plan, één regisseur".

Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang

- We geven uitvoering aan het in 2020 vastgestelde regioplan door het opstellen van een werkplan, waarin we (lokale) uitvoeringsafspraken en samenwerkingsafspraken met andere gemeenten voor 2023 concretiseren.

Wet Verplichte Geestelijke GezondheidsZorg (WVGGZ)

- We geven uitvoering aan de gemeentelijke taken.

Schuldhulpverlening

- Alle binnenkomende signalen over financiële problemen worden geregistreerd waarna we in het kader van vroegsignalering op elk signaal reageren door contact op te nemen met de inwoner.

- We werken nauw samen met de partners uit het Pact tegen Armoede en andere netwerkpartners.
- We maken gebruik van de voorzieningenwijzer.
- We gaan gebruik maken van de laagdrempelige inzet van een ervaringsdeskundige.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Verordening Wmo-Jeugd 2020 1
- Uitvoeringsregels Maatschappelijke ondersteuning en Jeugdhulp gemeente Noordenveld 2020
- Financieel besluit Maatschappelijke ondersteuning en Jeugdhulp gemeente Noordenveld 2020
- Resultatenmatrix
- Drents kwaliteitskader
- Regioplan beschermd wonen & maatschappelijke opvang, regio's Noord- en Midden-Drenthe & Zuidwest-Drenthe

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	6.638	6.262	7.144	7.287	7.432	7.581
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	**6.638**	**6.262**	**7.144**	**7.287**	**7.432**	**7.581**

Taakveld 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-

Afdeling:	Beleid en Realisatie, Publiekszaken
Portefeuillehouder:	Jeroen Westendorp

Wat willen we bereiken?

- We willen dat onze jeugd veilig en gezond kan opgroeien. We bieden waar nodig passende ondersteuning.
- We willen dat jongeren betrokken zijn en invloed hebben op hun woon- en leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We verstevigen lokale samenwerkingsverbanden ten behoeve van vroegtijdige signalering. Bijvoorbeeld met de samenwerkingspartners rondom 'Geweld hoort nergens thuis' of met de scholen als het gaat om een 'sluitende aanpak'.
- We gaan door met de Drentse samenwerking van gemeenten, ketenpartners en aanbieders, gericht op de transformatie jeugdhulp.
- We geven vorm aan het jongerenwerk door de inzet van jongerenwerkers.
- Wij voeren contractmanagement uit in Noord en Midden Drenthe waarbij wij risico's beperken, kosten bewaken en bijdragen aan strategisch beleid via contracten.

- We werken samen met inwoners volgens het principe “één gezin, één plan, één regisseur”.
- Wij geven uitvoering aan de jeugdagenda.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Verordening Wmo-Jeugd 2020 1
- Uitvoeringsregels Maatschappelijke ondersteuning en Jeugdhulp gemeente Noordenveld 2020
- Financieel besluit Maatschappelijke ondersteuning en Jeugdhulp gemeente Noordenveld 2020
- Drents Kwaliteitskader
- Resultatenmatrix
- Regiovisie Geweld hoort nergens thuis
- Transformatieakkoord Jeugdhulp Regio Drenthe (JHRD)

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	6.617	7.333	8.363	8.293	8.300	8.414
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	**6.617**	**7.333**	**8.363**	**8.293**	**8.300**	**8.414**

Taakveld 7.1 Volksgezondheid

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Jeroen Westendorp

De uitvoering van de basistaken gezondheid liggen bij de GGD.

Wat willen we bereiken?

- In 2030 heeft Noordenveld een levendige, vitale samenleving. Iedereen telt mee, doet mee en draagt bij.
- De uitvoering van de basistaken gezondheid ligt bij GGD Drenthe.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Wij voeren ons integraal preventief gezondheidsbeleid uit, door in te zetten op: een rookvrije omgeving, verantwoord alcoholgebruik, het tegengaan van drugsgebruik en het tegengaan en voorkomen van vereenzaming en (kinder)armoede.
- We willen er voor zorgen dat: inwoners voldoende eigen regie ervaren; jongeren zich geestelijk in balans voelen; inwoners zich gesteund voelen bij ingrijpende gebeurtenissen; het gezond gewicht bij alle leeftijdsgroepen toeneemt.
- GGD Drenthe zorgt voor de uitvoering van de basistaken gezondheid.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Nota integraal preventief gezondheidsbeleid
- Gemeenschappelijke regeling GGD Drenthe

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

7.1 Volksgezondheid	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	1.123	1.440	1.191	1.191	1.192	1.192
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	**1.123**	**1.440**	**1.191**	**1.191**	**1.192**	**1.192**

Toelichting lopende MUP-projecten

Hieronder wordt aangegeven wat we per MUP-project in 2022 gaan doen.

7. Integraal huisvestingsplan

De locatie voor OBS De Flint in Nietap is vastgesteld. Wij gaan starten met de voorbereidingen om in 2022 te gaan bouwen.

2. Samen ontwikkelen

Tot programma 2. Samen ontwikkelen horen lasten en baten voor:

- Beheer overige gebouwen en gronden
- Ruimtelijke ordening
- Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)
- Wonen en bouwen

Programmadoelstelling

- De unieke centrale ligging van Noordenveld in Noord-Nederland gebruiken we om de netwerksamenleving vorm te geven. We zoeken voortdurend een goede balans tussen bevolkingsopbouw en voorzieningenniveau.
- Wij blijven werken aan het verbeteren van de kwaliteit van de (on)bebouwde omgeving.
- Wij willen bijdragen aan een goed woonklimaat waardoor het (economisch) aantrekkelijk wordt om in onze gemeente te wonen en te werken.

Beleidsindicatoren

Ruimtelijke Ordening	Eenheid	Gebied	Waarde	Peiljaar
Demografische druk	% van inwoners <15 en >64 jaar ten opzichte van inwoners 15 t/m 64 jaar	Noordenveld	72,7	2021
		Nederland	54,6	2021
		Regio	67,0	2021
Gemiddelde WOZ-waarde	In duizenden euro's	Noordenveld	251	2020
		Nederland	270	2020
		Regio	255	2020
Woonlasten éénpersoonshuishouden	€	Noordenveld	701	2021
		Nederland	733	2021
		Regio	733	2021
Woonlasten meerpersoonshuishouden	€	Noordenveld	742	2021
		Nederland	810	2021
		Regio	788	2021
Nieuw gebouwde woningen	Per 1.000 woningen	Noordenveld	6,8	2019
		Nederland	9,2	2019
		Regio	5,8	2019

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000	Begroting 2022	Meerjarenperspectief		
		2023	2024	2025
Primitief saldo begroting 2022-2025	1.713	1.742	1.783	1.824
Wettelijk verplicht				
Invoering van de wet private kwaliteitsborging	43	86	86	86
Voortzetting ingezet beleid / MUP				
Gebiedsdekkend omgevingsplan	88			
29. Centrumontwikkeling Roden - invest. € 1.901.250 - (2022)	69	69	69	69
25. Toegankelijkheid gebouwen en openbare ruimte - invest. € 137.500 (t/m 2024)	9	18	27	27
Totaal Voortzetting ingezet beleid / MUP	**166**	**87**	**96**	**96**
Totaal programma Samen ontwikkelen	**1.922**	**1.915**	**1.965**	**2.006**

Eenmalige ruimte

Bedragen x € 1.000	Begroting 2022
Actualiseren omgevingsvisie	50

Toelichting per taakveld

(bedragen x € 1.000)

Taakvelden	Begrote lasten 2021	Begrote baten 2021	Begroot saldo 2021	Begrote lasten 2022	Begrote baten 2022	Begroot saldo 2022
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	692	598	94	219	97	123
8.1 Ruimtelijke ordening	1.414	31	1.383	921	31	890
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	11.694	11.455	239	3.361	3.241	120
8.3 Wonen en bouwen	4.557	3.627	930	1.080	499	581
TOTAAL	**18.357**	**15.711**	**2.646**	**5.581**	**3.868**	**1.713**

Taakveld 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden

Afdeling:	Ontwikkeling en Strategie
Portefeuillehouder:	Henk Kosters

Wat willen we bereiken?

- Compacte vastgoed- en grondportefeuille dat ten dienste staat van beleidsdoelen of gebiedsontwikkelingen. Dat alle overeenkomsten actueel zijn.
- Wij geven uitvoering aan ons vastgoed- en grondbeleid.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Wij houden de basis op orde.
- (Her)ontwikkelen van vastgoedobjecten en gronden die geen beleidsdoel dienen.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Nota grondbeleid
- Kadernota grondprijzen
- Grondprijsbrief
- Snippergroenbeleid
- Vastgoedbeleid

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	394	692	219	232	256	279
Baten	34	598	97	99	101	103
Saldo	**360**	**94**	**123**	**134**	**155**	**177**

Taakveld 8.1 Ruimtelijke ordening

Afdeling:	Ontwikkeling en Strategie
Portefeuillehouder:	Henk Kosters

Ontwikkelingen

Naar verwachting treedt de nieuwe Omgevingswet in 2022 in werking. Dit heeft grote gevolgen voor onze manier van werken en voor de gemeentelijke organisatie. De Omgevingswet verplicht ons onder andere om integrale plannen te maken.

Wat willen we bereiken?

- Een organisatie die goed is voorbereid op de komst van de nieuwe Omgevingswet.
- Een actuele omgevingsvisie en Omgevingsplan(nen).
- Voldoen aan de vraag vanuit de samenleving. Dit wil zeggen: het handelen vanuit de ‘ja, tenzij’-gedachte en aansluiten bij de veranderende maatschappij. Een omgevingsvisie en regelingen die aansluiten bij de verbeterdoelen van de Omgevingswet.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Visies, verordeningen, beleid, bestemmingsplannen moeten vanuit verschillende vakdisciplines worden omgezet naar één visie en/of omgevingsplan.
- 5G blijft extra inspanning vragen op het gebied van vergunningen en Ruimtelijke Ordening in verband met extra kabels en masten.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

8.1 Ruimtelijke ordening	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	1.041	1.414	921	952	984	1.016
Baten	27	31	31	31	31	31
Saldo	**1.014**	**1.383**	**890**	**921**	**953**	**985**

Taakveld 8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

Afdeling:	Ontwikkeling en Strategie
Portefeuillehouder:	Henk Kosters

NB: In Programma 5 staat informatie over exploitatie van bedrijventerreinen.

Wat willen we bereiken?

- Verbetering van de kwaliteit van de (on)bebouwde omgeving met optimale inzet van financiële middelen.
- Actuele grondexploitaties en waardering van gronden conform geldende BBV-regelgeving.

Gebiedsontwikkeling

- Invulling geven aan onze ruimtelijke, volkshuisvestelijke en infrastructurele doelstellingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Jaarlijkse herziening van de grondprijzen.
- Het verkopen van woningbouwkavels.
- Ontwikkelovereenkomsten sluiten met particuliere ontwikkelaars.

Gebiedsontwikkeling

- Oosterveld: De grondexploitaties van fases 2 en 3 zijn vastgesteld en de uitgifte van de gemeentelijke kavels is gestart. In 2022 worden de kavels verkocht en zal er weer volop gebouwd worden.
- Het verder uitwerken van de ontwikkeling Roden Zuid:. In 2022 zal duidelijk worden hoe we om willen gaan met de vraagstukken op het gebied van woningbouw, water, verkeer, sport en natuur.
- Peize Zuid: In 2022 zal gestart worden met de verkoop van de eerste fase van Peize Zuid. Daarnaast wordt gestart met het bouwrijp maken.
- Oude Velddijk: Er is besloten om op dit perceel levensloopbestendige woningen, als dan niet in een hofje, te ontwikkelen. Er wordt een traject doorlopen om een CPO (collectief particulier opdrachtgeverschap) op deze locatie mogelijk te maken.
- Zie verder ook de paragraaf Grondbeleid.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Nota grondbeleid

- Kadernota grondprijzen
- Grondprijsbrief

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	12.414	11.694	3.361	3.361	3.361	3.361
Baten	12.259	11.455	3.241	3.241	3.241	3.241
Saldo	**156**	**239**	**120**	**120**	**120**	**120**

Taakveld 8.3 Wonen en bouwen

Afdeling:	Ontwikkeling en Strategie
Portefeuillehouder:	Henk Kosters

Ontwikkelingen

- Naar verwachting treedt de nieuwe Omgevingswet op 1 juli 2022 in werking. Dit heeft grote gevolgen voor onze manier van werken en voor de gemeentelijke organisatie.
- Naast de Omgevingswet treedt op 1 juli 2021 ook de Wet private kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) in werking. Ook deze wetswijziging zal de nodige gevolgen met zich meebrengen.
- Op basis van het woningmarktonderzoek van KAW, de verstedelijkingsstrategie (uitwerking Woondeal Groningen) en een nog door de RGA op te starten trendanalyse (oplevering vermoedelijk dec. 2021) wordt het woonbeleid van de Regio Groningen Assen (RGA) geactualiseerd en worden afspraken gemaakt over de woningbouwopgave per gemeente tot 2040 en daarmee ook voor Noordenveld.
- Naar verwachting wordt binnenkort de Woningwet gewijzigd op grond waarvan het hebben van een actuele woonvisie voor gemeenten wettelijk wordt verplicht.
- Als gevolg van de Coronacrisis zijn structurele veranderingen op de woningmarkt te verwachten, waarbij met name doorzettend thuiswerken invloed zal hebben op het functioneren van de woningmarkt.

Wat willen we bereiken?

Wonen

- Het beter laten aansluiten van de woningbehoefte en het woningaanbod door middel van een veelzijdig woningaanbod, dat aansluit op verschillende leefstijlen, levensfases en financiële mogelijkheden van onze inwoners en voldoende flexibel.

Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (WABO)

- We willen een organisatie die goed is voorbereid op de komst van de Omgevingswet en de Wkb.
- We willen de implementatie op een manier laten plaatsvinden zodat deze een bijdrage levert aan de ambities en doelen van onze Omgevingsvisie, het raadsakkoord en het collegeakkoord.
- We willen voldoen aan de vraag vanuit de veranderende samenleving.

Beheer gemeentelijk vastgoed en gronden

- Het doel is dat er integraal kan worden geadviseerd over vastgoed en gronden aan college en management. Daarom is de vastgoedafdeling gecentraliseerd en geprofessionaliseerd.

Meerjarenplan Regio Groningen-Assen

- Een goede en constructieve samenwerking met omliggende gemeenten en provincies aan grensoverschrijdende thema's op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling.

Gebiedsontwikkeling

- Invulling geven aan onze ruimtelijke, volkshuisvestelijke en infrastructurele doelstellingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wonen

- Wij actualiseren jaarlijks het woningbouwprogramma en analyseren aan de hand van periodiek woningmarktonderzoek in welke mate de beschikbare plancapaciteit toereikend is en welke aanvullende woningbouwopgave eventueel nodig is.
- Met de woningbouwcorporaties en hun huurdersorganisaties actualiseren we elk jaar de afspraken m.b.t. de sociale huursector. De woningbouwopgave is daarbij een vast agendapunt.
- Wij werken aan diverse woningbouwprojecten in de gemeente om aan de vraag te kunnen voldoen.
- Wij actualiseren het gemeentelijke woonbeleid en maken in samenhang daarmee een woonzorgvisie.

Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (WABO)

- Middels diverse werkgroepen wordt de organisatie voorbereid op de komst van de Omgevingswet.
- Bestuur en ambtelijke organisatie worden periodiek geïnformeerd over ontwikkelingen.
- We geven uitvoering aan het vastgestelde programmaplan “Op weg naar de Omgevingswet”.
- Door kennis op te doen, werkprocessen aan te passen en communicatie in te zetten bereiden wij de organisatie en onze inwoners voor op de Wkb.

Beheer gemeentelijk vastgoed en gronden

- Het actueel houden van het contractmanagementsysteem. Het afstoten van niet-strategische objecten en gronden, oftewel, de objecten en gronden die geen beleidsdoel dienen.

Meerjarenplan Regio Groningen-Assen

- Met een langer termijn ontwikkelperspectief , een meerjarenplanning en een uitvoeringsstrategie onze krachten bundelen om maximaal aan de noodzakelijke versnelling en vergroting van de bouwproductie bij te dragen.

Gebiedsontwikkeling

- Er zijn op diverse inbreidingslocaties projecten aan de orde, waaronder De Oksel, de hoek Wilhelminastraat/Kanaalstraat en de Vrijetijdsboulevard in Roden en de Oude Velddijk in Peize.
- Er wordt gewerkt aan diverse projecten om te voorzien in de woningbehoefte waaronder mogelijke uitleg bij Roden (Roden-Zuid), de Thedemaborglocatie in Nietap, Zuidpoort bij Nieuw-Roden.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

8.3 Wonen en bouwen	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	1.471	4.557	1.080	1.077	1.074	1.071
Baten	879	3.627	499	509	519	529
Saldo	**592**	**930**	**581**	**568**	**555**	**542**

Toelichting lopende MUP-projecten

Hieronder wordt aangegeven wat we per MUP-project in 2022 gaan doen.

25. Toegankelijkheid gebouwen en openbare ruimte

We gaan door met het toegankelijker maken van gemeentelijke gebouwen en de openbare ruimte. Daarnaast worden de gemeentelijke en openbare gebouwen in de gemeente geschouwd door het keuringsteam van Ongehinderd. De uitkomsten komen in de Ongehinderd app te staan om zo gebruikers en bezoekers te helpen.

29. Centrumontwikkeling Roden

De waterberging in de Heerestraat/Wilhelminastraat wordt in de eerste helft van 2022 aangelegd, de herinrichting van zowel de Heerestraat als de Wilhelminastraat wordt in 2022 afgerond. Aan de Westerbaan rond wordt de verbouw/uitbreiding van de Jumbo afgerond. De voetgangerszone Westerbaan wordt aangepast op de uitgebreide supermarkten.

Hoek Kanaalstraat / Wilhelminastraat: We proberen er uit te komen met de verschillende grondeigenaren om gebiedsontwikkeling mogelijk te maken. Daarna kunnen we starten met de ruimtelijke procedures.

Na afronding van de aanbesteding van de Vrijetijdsboulevard zal de verkoop aan de winnende partij plaatsvinden en naar verwachting zal de realisatiefase in 2022 starten.

3. Bestuur en samenleving

Tot programma 3. Bestuur en samenleving horen lasten en baten voor:

- Bestuur
- Burgerzaken
- Crisisbeheersing en brandweer
- Openbare orde en veiligheid

Programmadoelstelling

- We besturen de gemeente transparant.
- Onze dienstverlening is eigentijds waarbij wij rekening houden met de verschillende groepen inwoners in onze gemeente.
- Wij zorgen voor een veilige en prettig leefbare samenleving in Noordenveld.

Beleidsindicatoren

Veiligheid	Eenheid	Gebied	Waarde	Peiljaar
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	Noordenveld	1,3	2019
		Nederland	2,3	2019
		Regio	2,1	2019
Misdrijven	Aantal per 10.000 inwoners	Noordenveld	235,18	2020
		Nederland	457,05	2020
		Regio	264,18	2020
Verwijzingen Halt	Aantal per 1.000 jongeren	Noordenveld	2	2020
		Nederland	11	2020
		Regio	6	2020
Vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde	Aantal per 10.000 inwoners	Noordenveld	36,16	2020
		Nederland	66,22	2020
		Regio	40,80	2020
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	Noordenveld	0,6	2019
		Nederland	2,3	2019
		Regio	0,4	2019

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000	Begroting 2022	Meerjarenperspectief		
		2023	2024	2025
Primitief saldo begroting 2022-2025	3.459	3.540	3.623	3.700
Wettelijk verplicht				
Concept ontwerpbegroting 2022 VRD	33	33	33	33
Voortzetting ingezet beleid / MUP				
Budget verkiezingen	40	30	30	40
Totaal programma Bestuur en samenleving	**3.532**	**3.603**	**3.686**	**3.773**

Toelichting per taakveld

(bedragen x € 1.000)

Taakvelden	Begrote lasten 2021	Begrote baten 2021	Begroot saldo 2021	Begrote lasten 2022	Begrote baten 2022	Begroot saldo 2022
0.1 Bestuur	1.357	36	1.321	1.189	189	1.000
0.2 Burgerzaken	694	420	274	581	287	294
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.763	1	1.762	1.728	1	1.727
1.2 Openbare orde en veiligheid	743	47	697	484	46	438
TOTAAL	**4.557**	**504**	**4.053**	**3.982**	**523**	**3.459**

Taakveld 0.1 Bestuur

Afdeling:	Bedrijfsvoering
Portefeuillehouder:	Klaas Smid

Wat willen we bereiken?

- Het bestuur staat voor grote inhoudelijke uitdagingen: o.a. het verder ontwikkelen van het sociaal domein, maatregelen nemen voor klimaat en energie, aandacht geven aan hoe we omgaan met informatie.
- We willen transparant zijn en de samenleving betrekken.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Wij vertellen inwoners wat wij als bestuur doen en waar wij het gemeenschapsgeld voor gebruiken.
- We betrekken onze inwoners en organisaties tijdig bij het maken van plannen en beleid zodat zij invloed hebben op de eigen leefomgeving.
- Uitvoering geven aan het Raadsakkoord: Noordenveld weet raad en aan het College-akkoord: Verbinden, samenwerken en doen.
- Uitvoering geven aan het Meerjaren UitvoeringsProgramma (MUP).

- Uitvoering geven aan de Omgevingsvisie.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Raadsakkoord: Noordenveld weet Raad
- College-akkoord: Verbinden, samenwerken en doen
- Meerjaren UitvoeringsProgramma 2018-2022

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

0.1 Bestuur	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	1.406	1.357	1.189	1.205	1.226	1.248
Baten	33	36	189	192	199	203
Saldo	**1.372**	**1.321**	**1.000**	**1.013**	**1.027**	**1.045**

Taakveld 0.2 Burgerzaken

Afdeling:	Publiekszaken
Portefeuillehouder:	Kirsten Ipema

Wat willen we bereiken?

- Voor onze dienstverlening geldt "Digitaal waar mogelijk, persoonlijk waar nodig". De inwoner kiest zelf het kanaal van zijn of haar voorkeur.
- We gebruiken de positieve ervaringen uit de Coronatijd om onze dienstverlening verder te verbeteren.
- We breiden de digitale mogelijkheden op het gebied van burgerzaken uit voor zowel inwoners als ondernemers.
- We investeren in onderzoek, analyse en scholing.
- De gemeenteraadsverkiezingen 2022 organiseren we zo makkelijk en toegankelijk mogelijk.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Onze medewerkers zijn persoonlijk benaderbaar en goed bereikbaar. Korte lijnen worden gewaardeerd door inwoners.
- Beeldbellen wordt toegevoegd als mogelijkheid voor een aantal producten zoals geboorteaangifte.
- Inwoners kunnen digitaal een rijbewijs aanvragen en uitvaartverzorgers kunnen digitaal overlijdensaangifte doen.
- We gaan onderzoek doen naar onze telefonische bereikbaarheid en analyseren het zoekgedrag van inwoners op onze website.
- Onze stemlocaties zijn 100% toegankelijk en goed bereikbaar.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

0.2 Burgerzaken	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	560	694	581	591	600	610
Baten	282	420	287	287	287	287
Saldo	**278**	**274**	**294**	**304**	**313**	**323**

Taakveld 1.1 Crisisbeheersing en brandweer

Afdeling:	Bedrijfsvoering
Portefeuillehouder:	Klaas Smid

Wat willen we bereiken?

- Wij zorgen in samenwerking met de Veiligheidsregio Drenthe (VRD) voor een adequate crisismanagementorganisatie.
- De VRD wil een flexibele en wendbare organisatie zijn die snel kan acteren op maatschappelijke ontwikkelingen, ook wanneer die ontwikkelingen onverwacht op de samenleving afkomen.
- De VRD wil samen met andere organisaties, op deze nieuwe vormen van crises zijn voorbereid.
- De VRD zoekt naar oplossingen om dezelfde mate van paraatheid van vrijwilligers te kunnen garanderen.
- Met deze aanpak werken we gezamenlijk aan een veilige samenleving op het gebied van brandweer, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We zorgen ervoor dat de VRD op een goede manier functioneert en dat de belangen van Noordenveld binnen de VRD goed worden behartigd.
- We zorgen er voor dat er voldoende bezetting is in het team bevolkingszorg en het crisisteam. Ook zorgen we er voor dat deze medewerkers goed opgeleid worden en oefenen volgens de regionale oefenkalender.
- We houden de gemeentelijke gegevens op de risicokaart actueel.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Beleidsvisie 2020-2023 VRD
- Gemeenschappelijke Regeling VRD
- Kaderbrief 2022 VRD
- Regionaal Risicoprofiel
- Integraal Veiligheidsbeleid gemeente Noordenveld 2019-2022

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

1.1 Crisisbeheersing en brandweer	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	1.675	1.763	1.728	1.728	1.728	1.717
Baten	3	1	1	1	1	1
Saldo	**1.672**	**1.762**	**1.727**	**1.727**	**1.727**	**1.716**

Taakveld 1.2 Openbare orde en veiligheid

Afdeling:	Bedrijfsvoering
Portefeuillehouder:	Klaas Smid

Wat willen we bereiken?

- We beschermen inwoners en bedrijven zo goed mogelijk tegen aantasting van hun leefomgeving en hun persoonlijke veiligheid.
- Samen met onder andere de politie, het Openbaar Ministerie, maatschappelijke instellingen, het Regionale Expertise en Informatie Centrum (RIEC) en de Veiligheidsregio Drenthe en onze inwoners werken we aan een veilig en leefbaar Noordenveld.
- Evenementen en veiligheid en de verbinding tussen veiligheid en het sociaal domein worden steeds belangrijker. Daarom intensiveren we de samenwerking op deze thema's.
- Een veilige samenleving vraagt ook om een omgeving waarin ondermijning zo min mogelijk kans krijgt.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Handhaven we de regelgeving en de openbare orde.
- Geven we uitvoering aan onze veiligheidsnota en ons integraal handhavingsbeleid.
- Gaan we ondermijning tegen langs de lijnen van de georganiseerde criminaliteit, door het vergroten van de maatschappelijke weerbaarheid en door het waken over de integriteit van ons lokaal bestuur en onze ambtelijke organisatie.
- Intensiveren we onze aanpak en opereren actief bij verdenking van ondermijnende activiteiten.
- Zetten we in op preventie en aanpak van woninginbraken, overvallen en babbeltrucs.
- Richten we ons op het voorkomen en verminderen van het middelengebruik onder onze inwoners en zetten we in op repressie als preventie niet het gewenste effect heeft.
- Zetten we in op waarborging van de veiligheid bij (risicovolle) evenementen.
- In 2022 realiseren we een nieuw integraal veiligheidsbeleid voor de komende jaren. Hierin zal mede door de gemeenteraad een prioritering worden aangegeven van de belangrijkste veiligheidsthema's.
- Bij huiselijk geweld zetten we het instrument huisverbod in.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Integraal veiligheidsbeleid gemeente Noordenveld 2019-2022
- Integraal handhavingsbeleid

- Meerjaren UitvoeringsProgramma (MUP) 2018-2022

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

1.2 Openbare orde en veiligheid	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	892	743	484	543	602	663
Baten	199	47	46	46	46	46
Saldo	**693**	**697**	**438**	**496**	**556**	**616**

Toelichting lopende MUP-projecten

Hieronder wordt aangegeven wat we per MUP-project in 2022 gaan doen.

15. Dienstverlening

Om de dienstverlening van de gemeente naar een hoger niveau te brengen tijdens deze raadsperiode zijn we in 2018 gestart met het programma *De inwoner staat op de eerste plaats*. Dit programma beschrijft onze ambitie op het gebied van dienstverlening en definieert jaarlijks een aantal acties die daaraan bijdragen. In 2022 moet het programma afgerond zijn. De stappen die nog moeten worden genomen voor het einde van dat jaar zijn:

1. Eén ingang in het gemeentehuis voor onze publieke dienstverlening
2. Introductie servicemedewerkers
3. Herziening van de openingstijden
4. Publicatie nieuwe serviceformule

16A. Participatie

- We voeren de aanbevelingen van het rekenkameronderzoek Participatie uit. Dit doen we bijvoorbeeld door het opstellen van en vervolgens uitvoering geven aan participatiebeleid. Dat beleid is “Omgevingswet-proof” is en beschrijft de verschillende rollen. Evaluatiemomenten maken deel uit van het proces
- We leren van ervaringen en krijgen zo steeds meer inzicht in wat wel en niet werkt bij projecten / thema’s en participatie.
- We brengen nieuwe vormen van participatie (bijvoorbeeld digitale participatie) onder de aandacht.
- We besluiten in welke gevallen we participatie een verplicht onderdeel van de vergunningsprocedure willen laten uitmaken onder de Omgevingswet.
- We oriënteren ons verder op effectieve vormen van jeugdparticipatie.

16B. Jeugdraad

- We laten kinderen spelenderwijs kennis maken met onze democratie en bestuurlijke besluitvorming door een spel (Democracity) te laten spelen in de raadszaal. Door dit spel leren de leerlingen hoe onze democratie werkt. Kinderen maken zo kennis met democratische besluitvorming. Ze brengen een bezoek aan het gemeentehuis en bouwen samen een stad.
- We geven een vervolg aan ‘Missing Chapter’. In 2020 konden kinderen meedenken en adviezen geven aan de gemeente over het thema ‘Biodiversiteit’. Binnen een werkgroep wordt verder nagedacht hoe deze werkwijze die zowel door leerlingen als de gemeente positief is ervaren, verder vorm kan krijgen.
- Vanuit een werkgroep vanuit de Raad wordt verder gewerkt aan het vormen van een ‘Jeugdraad’ / het luisteren en betrekken van jongeren bij het openbaar bestuur / activiteiten binnen de gemeente Noordenveld.

4. Groen beleven

Tot programma 4. Groen beleven horen lasten en baten voor:

- Verkeer en vervoer
- Parkeren
- Openbaar groen en (openlucht) recreatie
- Riolering
- Afval
- Begraafplaatsen en crematoria

Programmadoelstelling

- Wij willen dat groen beleven ook echt wordt beleefd. Dit willen we bereiken door wijkgericht te werken waarbij we dicht bij de inwoners aanwezig zijn. Hierdoor weten we wat de beleving van de inwoners in de dorpen, buurten en wijken is.
- Openbaar groen en (openlucht) recreatie: wij willen bijdragen aan een groene, duurzame en klimaatbestendige leefomgeving waardoor het aantrekkelijk is om in onze gemeente te wonen, te werken en te recreëren.
- Afval: het doel is maximaal hergebruik van grondstoffen en het voorkomen van restafval.
- Riolering en water: wij werken aan de inrichting van een waterrobuust en klimaatbestendig bebouwd gebied, met 2050 als horizon.

Beleidsindicatoren

Afval	Eenheid	Gebied	Waarde	Peiljaar
Omvang huishoudelijk restafval	Kilogram per inwoner	Noordenveld		
		Nederland		
		Regio	128,7	2019
Afvalinzameling	Gemiddeld rapportcijfer	Noordenveld	7,5	2018
		Nederland		
		Regio		
Huishoudelijk restafval	Kilogram per inwoner	Noordenveld	2019	180
		Nederland		
		Regio		
Afvalscheidingspercentage	%	Noordenveld	68	2019
		Nederland		
		Regio		

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000	Begroting 2022	Meerjarenperspectief		
		2023	2024	2025
Primitief saldo begroting 2022-2025	6.326	6.315	6.220	6.026
Wettelijk verplicht				
Actualiseren wegenlegger	40			
Voortzetting ingezet beleid / MUP				
BH 8 Areaalnota 5 jaren invest. € 100.000 t/m 2024)	7	13	20	20
43 BH Verhardingen - invest. € 475.000 (2022)	31	31	31	31
43 BH Verhardingen - invest. € 275.000 (2023)		18	18	18
43 BH Verhardingen - invest. € 500.000 (2024)			33	33
Verkeer	7	7	7	7
Totaal Voortzetting ingezet beleid / MUP	**45**	**69**	**109**	**109**
Wensen / nieuw beleid				
Verhoging budget bomenbeheer	40	40	40	40
Biodiversiteit buitengebied	5	5	5	5
Plan van Aanpak eikenprocessierups vanaf 2022	19	14	14	14
Koelenweg	20	15		
Totaal wensen / nieuw beleid	**84**	**74**	**59**	**59**
Beïnvloedbaar				
Straatreiniging - levering derden	-50	-51	-52	-53
16. Straatreiniging - 50% toerekenen i.p.v. 30% aan tarief riool	-103	-103	-103	-103
Totaal Beïnvloedbaar	**-153**	**-154**	**-155**	**-156**
Totaal programma Groen beleven	**6.342**	**6.304**	**6.233**	**6.038**

Vervangingsinvesteringen

Vervangingsinvesteringen	Bedrag (x € 1.000)
2.1 Verkeer en vervoer	
Meeliftinvesteringen riolering/wegen	460
Openbare verlichting	179
Meelift Duurzaam veilig	105
Materieel gladheidsbestrijding	80
Bruggen en duikers	60
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	
Materieel plantsoenen	285
7.2 Riolering	
Vrijverval vervanging	721
Afkoppelen afvoerend oppervlak vervangingen	721
Klimaat Adaptatie Water	400
Drukriolering en IBA's elektromechanische verv.	215
Elektrische gemalen vervangingen	156
Afkoppelen particulier verhard oppervlak	156
Riolering Limietweg	70
Totaal	**3.608**

Toelichting per taakveld

(bedragen x € 1.000)

Taakvelden	Begrote lasten 2021	Begrote baten 2021	Begroot saldo 2021	Begrote lasten 2022	Begrote baten 2022	Begroot saldo 2022
2.1 Verkeer en vervoer	5.562	722	4.841	5.125	293	4.832
2.2 Parkeren	33	0	33	32	0	32
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.527	1.080	3.447	4.796	1.060	3.736
7.2 Riolering	3.143	4.152	-1.009	3.089	4.200	-1.111
7.3 Afval	2.624	3.777	-1.153	2.985	4.269	-1.284
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	248	210	38	277	168	110
TOTAAL	**16.137**	**9.941**	**6.196**	**16.304**	**9.990**	**6.314**

Taakveld 2.1 Verkeer en vervoer

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Alex Wekema, Kirsten Ipema

Wat willen we bereiken?

- Wij willen de (economische) bereikbaarheid in stand houden of verbeteren, de verkeersveiligheid vergroten en het (leef)milieu verbeteren, waarbij weggebruikers de spelregels in het verkeer opvolgen.
- We willen meer mensen op de fiets en in het openbaar vervoer hebben. Wij zijn de fietsgemeente van Noord-Nederland.
- Wij willen dat de wegen, fiets en voetpaden veilig zijn en goed worden onderhouden.
- We willen dat de openbare verlichting zo veel mogelijk wordt ver'led' om energie te besparen.
- We willen dat de gemeente er schoon en netjes uitziet door veeg- en onkruidbestrijdingsrondes op de verhardingen uit te voeren.
- Een van de speerpunten binnen de RGA is het versterken van de interne samenhang door het verbeteren van de regionale bereikbaarheid. De opdracht voor de komende jaren is het versterken en beter benutten van de duurzame mobiliteitsketens.

Wat gaan we daarvoor doen?

- De Mobiliteitsstrategie van de RGA kan worden weergegeven door: 'vergroenen, verknopen en verslimmen'. Hiermee zetten we de samenwerking in 2022 voort.
- We doen verkeerseducatieprojecten gericht op specifieke doelgroepen.
- We liften mee met groot onderhoud aan wegen en/of riolering waarbij we maatregelen treffen om de verkeersveiligheid en bereikbaarheid te verbeteren.
- Bij elke ingreep in de openbare ruimte, klein of groot, proberen we de situatie voor de fietser te verbeteren.
- Verkeerssituaties richten we eenduidig in waarbij we zoveel mogelijk de landelijke richtlijnen toepassen.
- De Noordesch in Lieveren wordt heringericht als 30-zone.
- We maken jaarlijks een onderhoudsplan voor het onderhouden van de wegen, fiets en voetpaden.
- In 2022 worden circa 212 lichtmasten voorzien van led armaturen.
- We vegen onze verhardingen in Noordenveld om het onkruid te verwijderen.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan 2015-2025 'Noordenveld zet de fiets op 1' 2015-2025 (GVVP)
- Basisfietsplan Noordenveld
- Beleidsplan openbare verlichting 2021-2030
- Wegen Onderhoud Areaalnota 2019
- MJOP 2018-2022

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

2.1 Verkeer en vervoer	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	7.252	5.562	5.125	4.868	4.781	4.724
Baten	795	722	293	44	44	45
Saldo	**6.456**	**4.841**	**4.832**	**4.824**	**4.736**	**4.678**

Taakveld 2.2 Parkeren

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Wat willen we bereiken?

- Wij willen de (economische) bereikbaarheid in stand houden of verbeteren.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Wij stimuleren dat in de dorpsvisies ook aanbevelingen voor parkeren worden gedaan.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

2.2 Parkeren	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	21	33	32	31	31	30
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	**21**	**33**	**32**	**31**	**31**	**30**

Taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Afdeling:	Beheer, Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Kirsten Ipema

Wat willen we bereiken?

- We stimuleren de bewoners om mee te denken aan de inrichting en onderhoud van de openbare ruimte.
- Het buitengebied is voor iedereen actief te beleven.
- Wij richten de openbare ruimte klimaatbestendig in.
- We beschermen en benutten we de unieke en hooggewaardeerde cultuurhistorische landschappen en natuurgebieden.
- In Noordenveld beheren we het openbaar groen op minimaal een basiskwaliteit.
- We streven naar het realiseren van de juiste kwaliteit van de openbare ruimte.

- De inrichting van de openbare ruimte nodigt uit tot bewegen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Openbaar groen

- We gaan het wijkgericht werken verder optimaliseren waarbij onze medewerkers een signalerende functie vervullen.
- We verhogen de biodiversiteit in het openbaar groen in de dorpen en in het buitengebied.
- We streven naar een beheervriendelijke inrichting en gebruiken plantensoorten die een bijdrage leveren aan het verbeteren van de biodiversiteit.
- De gemeentelijke bomen worden elke 3 jaar geïnspecteerd en eens in de zes jaar onderhouden zodat aan de zorgplicht kan worden voldaan.
- Invasieve exoten worden door een gezamenlijke aanpak met stakeholders aangepakt.
- De achterstanden in het beheer van wegen, groen en kunstwerken worden verder aangepakt.
- We faciliteren bewoners voor het tot uitvoering brengen van groeninitiatieven.
- De eikenprocessierups wordt in risicogebieden en door het stimuleren van natuurlijke vijanden aangepakt.

Spelen

- Speeltuinen worden in samenwerking met inwoners opgeknapt en heringericht. Natuurlijke speelaanleidingen spelen hierin een steeds grotere rol.
- We faciliteren inwoners bij initiatieven en ideeën voor het herinrichten van speeltuinen en openbare schoolpleinen.
- Speeltoestellen worden jaarlijks geïnspecteerd op veiligheid.

Bos, Natuur & Landschap

- Samen met Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, de boermarken en andere partners uitvoering blijven geven aan het Gebiedskompas Norger Esdorpenlandschap.
- Er wordt verschralingsbeheer toegepast bij de bermen in het buitengebied. Wij willen hiermee de biodiversiteit verbeteren.

Recreatie

- Samen met het Recreatieschap Drenthe en in afstemming met de dorpen en terreineigenaren wordt een wandelknooppuntensysteem uitgerold over onze gemeente.
- Samen met Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer wordt verder vormgegeven aan de recreatiezonering van het Norger Esdorpenlandschap.
- Door stichting MoRoNeNo wordt een mountainbikeroute aangelegd in nauwe afstemming met de gemeente, natuurorganisaties en grondeigenaren.

Landbouw

- Bereikbaarheid, onderhoud van wegen en bermen zijn en blijven aandachtsgebieden.
- De klimaatverandering raakt ook de landbouw. Mogelijke kansen zijn kringlooplandbouw, aanpassen grondwaterstand, biodiversiteit.

Naoberschap 2.0

- Met overkoepelende organisaties en agrarische ondernemers, afspraken maken over biodiversiteit, zwerfafval, aanpak exoten, educatie en recreatie.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Groenvisie
- Landschapsbeleidsplan
- Speelbeleidsplan
- Uitvoeringsagenda Recreatie en Toerisme 2019-2022
- Noordenvelds Kwaliteitsgids
- Gebiedskompas Norger Esdorpenlandschap

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	2.976	4.527	4.796	4.816	4.836	4.844
Baten	56	1.080	1.060	1.061	1.063	1.064
Saldo	**2.919**	**3.447**	**3.736**	**3.754**	**3.773**	**3.779**

Taakveld 7.2 Riolering

Afdeling:	Beheer
Portefeuillehouder:	Kirsten Ipema, Henk Kosters

Ontwikkelingen

De klimaatverandering (wateroverlast, hittestress en verdroging) raakt de hele gemeente en haar inwoners. Om voorbereid te zijn op de gevolgen van deze verandering, moeten wij als gemeente in al onze werkzaamheden aandacht besteden aan hoe wij hier mee omgaan. Zowel in het Gemeentelijk rioleringsplan als in de uitvoeringsagenda klimaatadaptatie en de bijbehorende activiteitenkalender is vastgelegd hoe wij dit tot uitvoering brengen. Hiervoor is de samenwerking met de waterschappen, provincie en andere gemeenten van groot belang.

Wat willen we bereiken?

- Zorgen voor een functionele riolering, separate inzameling en verwerking van hemelwater en beperken van structurele (grond)wateroverlast.
- Ten aanzien van klimaatadaptatie werken we aan de inrichting van een waterrobuust en klimaatbestendig bebouwd gebied met 2050 als horizon.
- Dit alles te bewerkstelligen tegen acceptabele kosten en een voor de inwoner redelijk te dragen tarief.
- Schade door verdroging, vernatting en bodemdaling, voor zover mogelijk, in beeld te brengen en te voorkomen.
- We willen dat er tijdig wordt betaald, al of niet via automatische incasso en/of betalingsregelingen en dat het aantal bezwaarschriften zo laag mogelijk blijft.
- We willen de heffingsadministratie op orde hebben en houden: volledigheid objecten en juiste registratie hoeveelheid afvalwater.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Een grondwatermeetnet optimaliseren en beheren.
- Regenwater afkoppelen en hergebruiken.
- Bestaande rioolstelsels gefaseerd ombouwen naar gescheiden stelsels zodat rioolstelsels worden ontlast.
- Waterberging en infiltratievoorzieningen aanleggen.
- Gezamenlijk met de provincies Drenthe en Groningen, de waterschappen van beide provincies en alle gemeentes uit de Kop van Drenthe een klimaatadaptatiestrategie ontwikkelen en een uitvoeringsagenda opstellen.
- In de strategie uitgaan van de stresstesten voor klimaatadaptatie. Bij de uitvoering van werkzaamheden in de ondergrond is het Bouwprotocol Noordenveld leidend.
- Wij werken aan een klimaatbestendige inrichting en starten met een wijk in Norg. We kijken daarbij naar meer groen, waterberging, parkeren en spelen.
- We integreren het Bouwprotocol Noordenveld in de methode van werken.
- Iedere vijf jaar het riool inspecteren en dit elke 10 jaar reinigen.
- Repareren, vervangen van de riolen.
- Zorgen voor goed werkende gemalen.
- We gaan conform de verordening rioolheffing heffen en innen. Hiervoor leggen we eind februari de aanslagen op.
- We houden de gegevens actueel, zoals objecten, belastingplicht, gezinsgrootte.

Bijbehorende belangrijke documenten

- DPRA, Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie 2020
- Geactualiseerd Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2022 – 2026
- Verlengd Waterketenakkoord ‘Samenwerking Vereniging van Groninger Gemeenten en Waterketen Groningen -Noord Drenthe’, 31 oktober 2019

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

7.2 Riolering	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	3.027	3.143	3.089	3.078	3.073	3.058
Baten	3.999	4.152	4.200	4.200	4.200	4.200
Saldo	**-972**	**-1.009**	**-1.111**	**-1.123**	**-1.128**	**-1.142**

Taakveld 7.3 Afval

Afdeling:	Beheer
Portefeuillehouder:	Jeroen Westendorp

Wat willen we bereiken?

- Wij willen de VANG-doelstelling halen, dat wil zeggen: maximaal 100 kg restafval per inwoner per jaar en 75% afvalscheiding vanaf 2020.
- Wij willen de dienstverlening verbeteren, de afvalstromen beter scheiden en de huisvesting voor de medewerkers duurzaam verbeteren.
- Noordenveld wil een brengstation realiseren voor het scheiden van alle afvalstromen in combinatie met een nieuwe gemeentewerf.
- Op gebied van communicatie en participatie willen we de noodzaak van het scheiden van afval goed onder de aandacht van inwoners brengen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Realisatie nieuwbouw gemeentewerf en brengstation.
- Continuering en optimalisering van inzet Afvalkraam in buurten, dorpen en wijken voor de kleinschalige inzameling van ‘langzame’ afvalstromen.
- Het realiseren van de VANG doelstellingen door actieve voorlichting en communicatie.
- Realisatie ondergrondse containers bij 6 appartementencomplexen in het kader van de centrumontwikkeling van Roden.
- Optimalisatie van het passenbeheer bij gebruik ondergrondse containers voor huishoudelijk restafval door onze inwoners.

Afvalindicatoren

Afvalindicatoren				**Streefcijfer**	**Streefcijfer**
Indicator	Eenheid	2019	2020	2022	2025
Afvalinzameling	Gemiddeld rapportcijfer	7,9	7,5	8,0	8,5

Afvalindicatoren					**Streefcijfer**	**Streefcijfer**
Indicator	Eenheid	2018	2019	2020	2021	2022
Huishoudelijk restafval	kg per inwoner per jaar	172	180	200	180	175
Afvalscheidingspercentage	%	68	68	67	68	70

Toelichting

De totale hoeveelheid huishoudelijk afval in Noordenveld is in 2020 gestegen van 17.377 ton naar 19.214 ton. Dat is een stijging met 1.837 ton ten opzichte van 2019. Dit bij een vrijwel stabiel inwonertal. Die stijging wordt veroorzaakt door een toename van het fijn huishoudelijk restafval (+489 ton), GFT (+442 ton), grof huishoudelijk restafval (+281 ton), hout (+212 ton), grof tuinafval (+178 ton) en puin (+95 ton). Hiervoor zijn de COVID-19 maatregelen door de rijksoverheid in 2020 verantwoordelijk geweest. Als gevolg van het thuiswerken, -leren en -winkelen heeft dit gezorgd voor een flinke toename van huishoudelijk afval en dat verklaart de significante stijging.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Beleidsnota “Afvalstoffen in Noordenveld” (vastgesteld door de Raad op 25 mei 2016)
- Nota evaluatie en toekomst afvalbeleid van de gemeente Noordenveld (vastgesteld door de Raad op 19 december 2018)

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

7.3 Afval	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	3.539	2.624	2.985	3.046	3.100	3.054
Baten	4.220	3.777	4.269	4.341	4.415	4.490
Saldo	**-681**	**-1.153**	**-1.284**	**-1.295**	**-1.314**	**-1.436**

Taakveld 7.5 Begraafplaatsen en crematoria

Afdeling:	Beheer
Portefeuillehouder:	Kirsten Ipema

Wat willen we bereiken?

- Nabestaanden kunnen op onze begraafplaatsen in alle rust en met waardigheid afscheid nemen van dierbaren. Onze begraafplaatsen zien er daarom verzorgd uit.
- We willen begraafplaatsen met voldoende capaciteit voor (natuur)begraven of het plaatsen van urnen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We onderhouden de op de begraafplaatsen aanwezige groenvoorzieningen, paden en hekwerken, urnenmuren en gebouwen.
- We realiseren voldoende capaciteit, zoals het uitbreiden van urnenmuren, het aanleggen en inrichten van nieuwe grafperken.
- Op de begraafplaatsen in Een en Nieuw Roden zijn mogelijkheden voor natuur begraven.
- We informeren en adviseren recht- en belanghebbenden. Bijvoorbeeld over verlopen grafrechten, verwaarlozing of schades aan een graf.
- Jaarlijks overleg met de begrafenisverenigingen.
- De inventarisatie van de waardevolle grafmonumenten blijft doorgaan.
- We faciliteren de vrijwillige onderhoudsgroepen voor het speciale onderhoud van de begraafplaatsen en de historische gemeentelijke graven.

Bijbehorende belangrijke documenten

Begraafplaatsbeleidsplan

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

7.5 Begraafplaatsen en crematoria	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	338	248	277	278	278	271
Baten	204	210	168	168	168	168
Saldo	**134**	**38**	**110**	**111**	**110**	**104**

Toelichting lopende MUP-projecten

Hieronder wordt aangegeven wat we per MUP-project in 2022 gaan doen.

8. Eenduidige inrichting verkeerssituaties

Als de riolering wordt aangepast, worden ook de verkeerssituatie en de plantsoenen beoordeeld en zo nodig aangepakt. In 2022 zal dat gebeuren bij bijvoorbeeld de Ir. Mentropweg in Veenhuizen. Bij de Noordesch in Lieveren volgt riolering het aanpassen van de verkeerssituatie.

12. Afval is grondstof

We gaan de afvalbrengvoorzieningen verbeteren. Dit doen we door de inzet van het mobiele afvalscheidingsstation, de Afvalkraam, verder uit te breiden. Daarnaast zorgen we ervoor dat de milieuparken zijn opgeleverd. Verder zetten we volop in op actieve afvalcommunicatie naar onze inwoners om het gewenste afvalscheidingsgedrag te bewerkstelligen. Zolang we subsidie ontvangen, blijven we het project Schoon Belonen voortzetten. Daarbij krijgen maatschappelijke organisaties, die meedoen met dit project, van de gemeente opruimmaterialen en een beloning voor het opruimen van zwerfafval. Het nieuw te realiseren afvalbrengstation wordt een grondstoffencentrum in plaats van een reguliere milieustraat.

13. Nieuwbouw brengstation en gemeentewerf

We gaan door met de voorbereiding van en starten met de realisatie van de nieuwbouw van de gemeentewerf en het brengstation.

14A. BOR verhoging kwaliteit kernen

De BOR verhoging is teruggedraaid. We onderhouden de kernen Norg, Peize, Roden nu op basisniveau.

14B. BOR wijkgericht werken

We gaan wijkgericht werken verder optimaliseren.

5. Werken, ondernemen en ontspannen

Tot programma 5. Werken, ondernemen en ontspannen horen lasten en baten voor:

- Recreatieve havens
- Economische ontwikkeling
- Fysieke bedrijfsinfrastructuur
- Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
- Economische promotie
- Sportbeleid en activering
- Sportaccommodaties
- Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
- Musea
- Cultureel erfgoed
- Media

Programmadoelstelling

- We streven naar het behoud en de groei van het aantal arbeidsplaatsen in de publieke en private sector.
- Met sport en bewegen willen we bereiken dat de (ervaren) gezondheid van alle inwoners, de sociale binding en de leefbaarheid in de dorpen verbeteren.
- Kunst en cultuur vinden we waardevol voor onze gemeente, en dragen bij aan de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van Noordenveld.

Beleidsindicatoren

Economie	Eenheid	Gebied	Waarde	Peiljaar
Functiemenging	%	Noordenveld	42,5	2020
		Nederland	53,2	2020
		Regio	46,1	2020
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners van 15-74 jaar	Noordenveld	128,4	2020
		Nederland	135,2	2020
		Regio	137,7	2020
Snelgroeiende bedrijven	Per 1.000 vestigingen	Noordenveld	11,0	2019
		Nederland	16,8	2019
		Regio	12,4	2019

Sport	Eenheid	Gebied	Waarde	Peiljaar
Niet-sporters	%	Noordenveld	48,8	2016
		Nederland	48,7	2016
		Regio	53,6	2016

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000	Begroting 2022	Meerjarenperspectief		
		2023	2024	2025
Primitief saldo begroting 2022-2025	4.346	4.346	4.403	4.484
Wettelijk verplicht				
Concept ontwerpbegroting 2022 Recreatieschap Drenthe	2	2	2	2
Voortzetting ingezet beleid / MUP				
5. Integraal sportaccommodatieplan - invest. € 1.100.000 (2022)	72	72	72	72
Wensen / nieuw beleid				
Natuurgrasvelden	26	27	27	28
Beïnvloedbaar				
9. Uitvoeringsagenda Toerisme en Recreatie	-25	-25	-25	-25
Totaal programma Werken, ondernemen en ontspannen	**4.421**	**4.422**	**4.479**	**4.561**

Vervangingsinvesteringen

Vervangingsinvesteringen	Bedrag (x € 1.000)
5.2 Sportaccommodaties	
Inventaris horeca/kantoor De Hullen	10
Renovatieonderhoud sporthal De Hullen	3
5.3 Cultuurpresentatie	
Inventaris De Brinkhof	18
Renovatieonderhoud De Brinkhof	14
5.4 Musea	
Renovatieonderhoud Mensinge	1
5.5 Cultureel erfgoed	
Renovatieonderhoud kerktorens	2
Totaal	**48**

Toelichting per taakveld

(bedragen x € 1.000)

Taakvelden	Begrote lasten 2021	Begrote baten 2021	Begroot saldo 2021	Begrote lasten 2022	Begrote baten 2022	Begroot saldo 2022
5.5 Cultureel erfgoed	311	9	302	268	10	258
2.3 Recreatieve havens	9	0	9	9	0	9
3.1 Economische ontwikkeling	1.119	48	1.071	602	49	553
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	649	647	2	450	448	3
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	358	292	66	361	292	68
3.4 Economische promotie	348	510	-161	247	520	-273
5.1 Sportbeleid en activering	842	205	637	708	120	588
5.2 Sportaccommodaties	2.281	816	1.464	2.279	826	1.453
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	990	311	680	1.049	317	732
5.4 Musea	523	41	482	445	16	429
5.6 Media	517	0	517	527	0	527
TOTAAL	**7.947**	**2.878**	**5.068**	**6.943**	**2.597**	**4.346**

Taakveld 2.3 Recreatieve havens

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Henk Kosters, Jeroen Westendorp

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

2.3 Recreatieve havens	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	9	9	9	9	8	8
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	**9**	**9**	**9**	**9**	**8**	**8**

Financiële toelichting

Hoewel er momenteel geen doelen of activiteiten zijn op dit taakveld, zijn er wel circa € 9.000 aan lasten geraamd voor 2022. Deze lasten bestaan uit kapitaallasten van eerder gedane investeringen die nog een boekwaarde hebben op de balans. Het betreft de vervanging van een onderleider in de Rodervaart en het uitbaggeren van de Leekster Hoofddiep.

Taakveld 3.1 Economische ontwikkeling

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Henk Kosters, Jeroen Westendorp

Wat willen we bereiken?

- We zijn een aantrekkelijke gemeente om in te werken en te ondernemen. De leefbaarheid in de kernen is op orde door ruimte te geven aan ondernemerschap. Dit moet positief bijdragen aan het behoud en de groei van ondernemers en arbeidsplaatsen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Om goed in te kunnen spelen op de economische ontwikkelingen is in 2020 het beleidskader vernieuwd. In 2022 wordt de bijbehorende uitvoeringsagenda uitgevoerd.
- We organiseren bezoeken bij recreatieve en industriële bedrijven voor de doelgroep van het sociaal domein, vergroten bekendheid over wat we kunnen doen aan arbeidsbemiddeling en onderzoeken de behoefte voor een P&O platform bij de grote bedrijven.
- Centrumvisie: Op basis van het koopstromenonderzoek hebben we geacquireerd op ontbrekende winkels. We blijven een verbreding van het winkelaanbod stimuleren en maken afspraken over het verbeteren van de uitstraling van winkels en winkelstraten.
- Uitvoering geven aan de Uitvoeringsagenda Recreatie en Toerisme.
- Uitvoering geven aan het programma Vitale Vakantieparken Noordenveld.
- Het ontwikkelen van de positie van de Regio Groningen-Assen is belangrijk voor ondernemers en inwoners. Dit doen we door het opstellen van een regionaal economisch profiel en afstemming over de uitgifte en ontwikkeling van bedrijventerreinen.
- Voor Veenhuizen zal samen met de Nieuwe Rentmeester, bewoners en ondernemers, gewerkt worden aan het opstellen van een nieuw visiedocument (vervangt Werken aan de Toekomst van Veenhuizen) t.b.v. het in stand houden en doorontwikkelen van Veenhuizen.
- De UNESCO werelderfgoedstatus genereert ambities rond marketing en promotie voor Veenhuizen, die gaan leiden tot een gerichte actie- en investeringsagenda voor de Koloniën van Weldadigheid als geheel, en vraagt een gemeentelijke bijdrage.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Uitvoeringsagenda Recreatie en Toerisme 2019-2022
- Economisch Beleidskader en Uitvoeringsagenda 2021-2022
- Uitvoeringsprogramma Centrumontwikkeling Roden 2018-2022

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

3.1 Economische ontwikkeling	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	713	1.119	602	588	589	590
Baten	35	48	49	50	51	52
Saldo	**677**	**1.071**	**553**	**538**	**538**	**538**

Taakveld 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Henk Kosters

Wat willen we bereiken?

- Voor het behoud en bevordering van werkgelegenheid is ruimte nodig op de bedrijventerreinen voor vestiging en uitbreiding van bedrijven. De bedrijventerreinen zijn een aantrekkelijke, groene plek om te ondernemen met een goed voorzieningenniveau.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Op bedrijventerrein Haarveld geven we ruimte aan ondernemers om te groeien. We geven uitvoering aan een regionale campagne om kenbaar te maken dat er nieuwe vestigingsmogelijkheden zijn.
- Er is op dit moment veel vraag naar bedrijfskavels, de beschikbare ruimte is in korte tijd flink afgenomen. De beschikbare bedrijfskavels op de VTB worden getransformeerd naar wonen. We onderzoeken mogelijkheden voor extra bedrijfskavels.
- De bedrijventerreinen dienen in een goede staat te verkeren om aantrekkelijk te blijven. Om dit te bereiken wordt er ingezet om samen met de ondernemers collectief te verduurzamen en de inrichting toekomstbestendige te maken.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Bestemmingsplanwijziging Haarveld
- Midterm review Economische Zaken
- Onderzoek Bureau Louter: Economische perspectieven voor Noordenveld
- Economisch kader en Uitvoeringsagenda 2021-2022

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	236	649	450	450	450	451
Baten	252	647	448	448	448	448
Saldo	**-16**	**2**	**3**	**3**	**3**	**3**

Taakveld 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Henk Kosters

Ontwikkelingen

Voor de periode van 2020-2025 zijn de Bedrijven InvesteringsZones (BIZ) op de bedrijventerreinen Peize en Roden en het centrum van Roden verlengd. Hiermee krijgen ondernemersverenigingen meer armslag om gezamenlijke, grotere investeringen mogelijk te maken.

Wat willen we bereiken?

- Een aantrekkelijke omgeving met voldoende voorzieningen om goed te kunnen ondernemen draagt bij aan een goed vestigingsklimaat. Goede relaties tussen de ondernemers en de gemeente onderling zijn hier belangrijk in.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Wij innen de BIZ-bijdrage en keren deze correct en op tijd uit aan de 2 stichtingen. We zoeken actief de samenwerking met de ondernemersverenigingen op om lokale initiatieven op te zetten en te stimuleren.
- Samen met andere Drentse gemeenten en de provincie Drenthe onderzoeken we de mogelijkheden voor een regeling om werkgelegenheid te stimuleren, als vervolg op de Bedrijvenregeling Drenthe.
- We zetten in op regelmatige contactmomenten met ondernemers. We hebben regelmatig overleg met de ondernemersverenigingen, organiseren bedrijfsbezoeken en netwerkbijeenkomsten en komen we samen met de 10 grootste werkgevers van de bedrijventerreinen.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Midterm review Economische Zaken
- Economisch kader en Uitvoeringsagenda 2021-2022

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	315	358	361	361	362	362
Baten	284	292	292	292	292	292
Saldo	**31**	**66**	**68**	**69**	**69**	**70**

Taakveld 3.4 Economische promotie

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Henk Kosters, Jeroen Westendorp

Wat willen we bereiken?

- We willen meer bekendheid van het goede vestigingsklimaat en het prettige ondernemen in Noordenveld.
- De gemeente heeft een duidelijk economisch profiel en is zichtbaar.
- Daarnaast willen we het beeld/imago van Noordenveld als verblijfsregio versterken.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Samen met de Regio-Groningen Assen wordt een gezamenlijk acquisitieprofiel opgesteld zodat helder is wat onze regio te bieden heeft.
- We werken samen met de RGA-gemeenten en de NOM op het gebied van acquisitie en kavelaanbod.
- Voor het bedrijventerrein Haarveld gaan we door met onze marketingcampagne om ondernemers op de beschikbare kavels te wijzen.

- Stichting Kop van Drenthe voert sinds maart 2020 de regiopromotie uit d.m.v. het merkactivatieplan, met de gemeenten en ondernemers uit Noordenveld, Tynaarlo en Assen en sluit aan bij de strategie van Marketing Drenthe.

Bijbehorende belangrijke documenten

Economisch kader en uitvoeringsagenda 2021-2022

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

3.4 Economische promotie	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	202	348	247	248	250	251
Baten	430	510	520	520	520	520
Saldo	**-228**	**-161**	**-273**	**-272**	**-270**	**-269**

Taakveld 5.1 Sportbeleid en activering

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Jeroen Westendorp

Wat willen we bereiken?

- Een stijging van het aantal mensen dat zichzelf gezond vindt (ervaren gezondheid).
- Meer samenwerking tussen sportaanbieders, sportcoaches, scholen en andere (maatschappelijke) organisaties in de buurten en wijken.
- Toekomstbestendige sportverenigingen en sportaccommodaties.
- Duurzame sportverenigingen die voor iedereen toegankelijk zijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We blijven stimuleren dat iedereen in beweging komt en blijft door bijvoorbeeld inzet van sportcoaches, investeringen in accommodaties en subsidiëring van activiteiten.
- Samen met sportaanbieders , de beweegdorpen, de sport- en cultuurcoaches, scholen en andere (maatschappelijke) organisaties voeren we Sport- en Preventieakkoord Noordenveld uit.
- Het Integraal Sportaccommodatieplan Noordenveld uitvoeren.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Onderzoek 'Ruimte voor Sport in Noordenveld' van het Mulier Instituut.
- Integraal Sportaccommodatieplan Noordenveld.
- Evaluatie sport- en cultuurcoaches Noordenveld.
- Sport- en Preventieakkoord Noordenveld.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

5.1 Sportbeleid en activering	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	803	842	708	671	681	692
Baten	124	205	120	120	120	120
Saldo	**679**	**637**	**588**	**551**	**561**	**572**

Taakveld 5.2 Sportaccommodaties

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Jeroen Westendorp

Wat willen we bereiken?

- We willen toekomstbestendige sportverenigingen en sportaccommodaties die voldoen aan de (toekomstige) vraag, duurzaam zijn, toegankelijk, bereikbaar zijn en waar men op een verantwoorde manier kan sporten.
- Sportaccommodaties die schoon, veilig en betaalbaar zijn. Daarnaast willen we een zo goed mogelijke bezetting van de binnensport accommodaties en gymzalen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We gaan het gebouwenbeheersysteem voor onze binnensportaccommodaties verbeteren.
- Sportcentrum De Hullen en gymzalen: we gaan verder met de verduurzaming van onze binnensportaccommodaties door middel van ledverlichting.
- We organiseren elk jaar bijeenkomsten met de gebruikers van onze binnensportaccommodaties.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Ruimte voor Sport in Noordenveld
- Integraal Sportaccommodatieplan Noordenveld

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

5.2 Sportaccommodaties	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	1.630	2.281	2.279	2.323	2.355	2.410
Baten	505	816	826	836	847	858
Saldo	**1.126**	**1.464**	**1.453**	**1.487**	**1.508**	**1.551**

Taakveld 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Wat willen we bereiken?

- Binnen de kernwaarden is ons cultuurbeleid gericht op deelname van onze inwoners aan cultuur en het op peil houden van onze culturele voorzieningen.
- We willen bereiken dat zoveel mogelijk inwoners van en bezoekers aan onze gemeente in aanraking komen met kunst, cultuur en erfgoed, door het aanbieden van kunst en cultuur en het gezamenlijk in stand houden van de culturele voorzieningen.
- We stimuleren samenwerking tussen voorzieningen en instellingen en faciliteren dat inwoners zelf een actieve bijdrage leveren aan de instandhouding van de culturele voorzieningen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We bieden onze inwoners de gelegenheid om cultuur te ervaren en zelf te beoefenen door het in standhouden van culturele voorzieningen en het ondersteunen van culturele activiteiten.
- Alle leerlingen in het Primair Onderwijs wordt een doordacht programma cultuureducatie aangeboden.
- We hebben een kleinschalig beeldend kunstencentrum dat activiteiten en tentoonstellingen biedt voor een breed publiek in onze gemeente.
- We faciliteren kunst- en cultuurparticipatie door activiteiten van amateurkunstinstellingen te ondersteunen, vooral op incidentele basis.
- We vinden het belangrijk dat inwoners dichtbij en laagdrempelig toegang hebben tot kleinschalige theater- en cinemavoorstellingen.
- We stellen lokale culturele programmeurs in staat een eigen, lokaal cultureel programma aan te bieden of mogelijk te maken (Norg, Roden, Peize).
- We verhuren gebouwen zoals Activiteitencentrum De Dobbe en K38 voor sociaal-culturele activiteiten.
- Lokale omroep De Zulthe verzorgt lokale berichtgeving en houdt inwoners en belangstellenden op de hoogte van de laatste (culturele) activiteiten en nieuwtjes.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Convenant cultuureducatie Noordenveld 2020 - 2025
- Bibliotheeknotitie 2017 - 2020
- Regionaal Plan van aanpak Laaggeletterdheid Arbeidsmartkregio Groningen en jaarplan 2021 - 2022 Noordenveld
- Gemeentelijke opdracht aan stichting theater de Winsinghhof 2019 - 2021 (wordt herzien in 2022)
- Evaluatierapport en subsidiëring Muziek Coöperatie Peize

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	999	990	1.049	1.060	1.068	1.080
Baten	261	311	317	323	329	336
Saldo	**739**	**680**	**732**	**737**	**739**	**744**

Taakveld 5.4 Musea

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Wat willen we bereiken?

- We willen dat onze inwoners en bezoekers van buiten een blik krijgen op ons heden in relatie tot ons verleden. Dit verleden wordt in deze musea gepresenteerd, verzameld en bestudeerd.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We bieden onze inwoners en bezoekers van buiten, via onze musea, een blik op ons heden in relatie tot ons verleden en faciliteren en ondersteunen onze musea daarin.
- We werken op incidentele basis mee aan de groei van het Nationaal Gevangenismuseum Veenhuizen, uitgaande van hun rol in het Unesco Werelderfgoed dossier.
- We stimuleren de doorontwikkeling van de musea op de Brink in Roden, met specifieke aandacht voor de doorontwikkeling van Museum Havezate Mensinge tot een eigentijds en geregistreerd museum.
- We stimuleren dat onze musea op de Brink in Roden samenwerken rondom het thema ‘spelen en opvoeden, toen en nu, hier en daar’.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Beleidsplan stichting Landgoed Mensinge 2018 – 2021
- Onderzoek doorontwikkeling Museum Havezate Mensinge en erfgoedinstellingen op de Brink in Roden 2019
- Rapportage Vervreemding in relatie tot doorontwikkeling Mensinge 2021
- Masterplan Nationaal Gevangenismuseum 2019

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

5.4 Musea	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	683	523	445	451	457	461
Baten	38	41	16	16	17	17
Saldo	**645**	**482**	**429**	**435**	**441**	**444**

Taakveld 5.6 Media

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Onder taakveld 5.6 Media worden de lasten en baten voor ons bibliotheeknetwerk geschaard. Onze bibliotheek heeft vijf kernfuncties (volgt uit Wsob: Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen):

- Warenhuis van kennis en informatie.
- Centrum voor ontwikkeling en educatie.
- Inspiratiebron van lezen en literatuur.
- Encyclopedie van kunst en cultuur.
- Podium voor ontmoeting en debat.

Wat willen we bereiken?

- We hebben een bibliotheek die voldoet aan de eisen zoals deze omschreven zijn in de Wsob.
- Een lokale bibliotheek die als fysieke voorziening aanwezig is voor lezen, leren en informatie.
- De aanpak van leesbevordering, laaggeletterdheid en mediawijsheid, dit om de zelfredzaamheid van onze inwoners te ondersteunen.
- Het bevorderen van lezen met name bij de jeugd. We gaan uit van een doorgaande leeslijn.
- De bibliotheek geeft invulling aan haar ontmoetingsfunctie en haar culturele functie door uitnodigend, inspirerend en stimulerend te zijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We houden drie bibliotheekvestigingen in stand: fysiek in Roden (hoofdvestiging), in Norg en in Peize (op maat) en digitaal (24 uur per dag bereikbaar).
- We faciliteren de bibliotheek om mee te doen met het programma Tel Mee Met Taal en faciliteren een Taalhuis in de bibliotheek in Roden.
- We faciliteren de bibliotheek in het verzorgen van trainingen op het gebied van digitale vaardigheden.
- We faciliteren de bibliotheek in het organiseren van voor- en vroegschoolse leesprogramma's via het programma Kunst van Lezen.
- We faciliteren het programma de Bibliotheek op School (dBOS), op alle PO-scholen.
- We onderzoeken mogelijkheden voor een programma de Bibliotheek op School in het VO.
- We faciliteren de bibliotheek om samen met lokale partners activiteiten te verzorgen op het gebied van ontmoeting en debat. Te denken valt aan lezingen, discussie, voorstellingen, Drentse Taol, etc.
- We vernieuwen de Bibliotheeknotitie in 2022.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Notitie bibliotheekwerk Noordenveld 2017 – 2020 (wordt in 2021 geëvalueerd en in 2022 vernieuwd)
- Regionaal Plan van aanpak laaggeletterdheid arbeidsmarktregio Groningen
- Jaarplan 2021 - 2022 aanpak laaggeletterdheid Noordenveld

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

5.6 Media	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	603	517	527	527	538	548
Baten	100	0	0	0	0	0
Saldo	**503**	**517**	**527**	**527**	**538**	**548**

Toelichting lopende MUP-projecten

Hieronder wordt aangegeven wat we per MUP-project in 2022 gaan doen.

5. Integraal sportaccommodatieplan (ISAP)

In 2022 investeren we bijvoorbeeld in:
- Sporthuis Peize, een multifunctioneel sportgebouw voor VV Peize en binnensportverenigingen.
- Renovatie van de atletiekaccommodatie in Roden.
- Kunstgrasvelden.
- Verdere verduurzaming van sportaccommodaties.

AMENDEMENT K. (begrotingsraad 8/11/2021): - Huisvesting manege Roden

22. Acquisitiefunctie

Voor de acquisitiefunctie gaan we in 2022 weer starten de grote ondernemersbijeenkomst, G10 en het ondersteunen van diverse lokale initiatieven die bijdragen aan de boodschap van een ondernemend Noordenveld, waaronder een digitaal platform.

28. Centrumplan Norg

In 2021 heeft Dorpsbelangen Norg samen met de verschillende organisaties, verenigingen en bewoners van het dorp een dorpsplan opgesteld. In 2022 wordt uitvoering gegeven aan de onderdelen uit het, door college en raad, vastgestelde dorpsplan.

28. Centrumplan Peize

Het Dorpsplan Peize 2020-2024 en bijbehorend uitvoeringsprogramma is vastgesteld en in 2022 zullen de acties uit het uitvoeringsprogramma worden uitgevoerd.

28. Centrumplan Nieuw-Roden

Voor de herontwikkeling van de centrumlocatie in Nieuw Roden is door een ontwikkelaar een plan opgesteld voor de bouw van circa 25 woningen. In 2021 is het bestemmingsplan daarvoor vastgesteld. In 2022 zal hier verder invulling aan worden gegeven.

31. Uitvoering Vitale Vakantieparken (inclusief Expeditie Norgerduinen)

In 2022 zijn verschillende parken betrokken bij het spoor excelleren van het programma Vitale Vakantieparken Drenthe. Ook wordt voortvarend gewerkt aan het verder vitaliseren van de potentievolle parken. En tot slot worden of zijn flinke stappen gezet om diverse parken verder te helpen in een transformatie naar een nieuwe bestemming. Daaronder De Tip die de bestemmingsplanprocedure heeft doorlopen en Dorado welke gestart is met deze bestemmingsplanprocedure.

6. Duurzaam voor nu en later

Tot programma 6. Duurzaam voor nu en later horen lasten en baten voor:

- Milieubeheer

Programmadoelstelling

- Toekomstige generaties kunnen leven, recreëren, werken en verblijven in een groen en mooi Noordenveld. Duurzaamheid zit daarom in al ons denken en doen.

Beleidsindicatoren

Duurzaamheid	Eenheid	Gebied	Waarde	Peiljaar
Hernieuwbare elektriciteit	%	Noordenveld	2,7	2018
		Nederland	17,6	2018
		Regio	15,2	2018
Woningen met zonnepanelen	%	Noordenveld	21,4	2019
		Nederland	12,3	2019
		Regio	25,9	2019
CO2-uitstoot	Kilogram per m2	Noordenveld	43	2021
		Nederland	40	2021
		Regio	49	2021
Woningen met geregistreerd energielabel A	%	Noordenveld	28,6	2021
		Nederland	27,4	2021
		Regio	28,1	2021
Semi(publieke) e-laadpunten	Per 1.000 inwoners	Noordenveld	1,5	2021
		Nederland	3,9	2021
		Regio	1,3	2021

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000	Begroting 2022	Meerjarenperspectief		
		2023	2024	2025
Primitief saldo begroting 2022-2025	1.620	1.503	1.512	1.521
Wettelijk verplicht				
Concept ontwerpbegroting 2022 RUD	45	45	45	45
Wensen / nieuw beleid				
Energieke wijk/herinrichting Norg-West - invest. € 543.000 (2022)	11	11	11	11
Totaal programma Duurzaam voor nu en later	**1.676**	**1.559**	**1.568**	**1.577**

Toelichting per taakveld

(bedragen x € 1.000)

Taakvelden	Begrote lasten 2021	Begrote baten 2021	Begroot saldo 2021	Begrote lasten 2022	Begrote baten 2022	Begroot saldo 2022
7.4 Milieubeheer	1.906	200	1.706	1.620	0	1.620
TOTAAL	**1.906**	**200**	**1.706**	**1.620**	**0**	**1.620**

Taakveld 7.4 Milieubeheer

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Kirsten Ipema

Wat willen we bereiken?

- We maken werk van de energietransitie door energiebesparing en (grootschalige) opwek van hernieuwbare energie.
- Via onze wijkaanpak zetten we stappen naar een aardgasvrije toekomst. De warmtevisie is hiervoor het spoorboekje. Voor 2022 en de decennia daarna.
- Wij gaan onze ecologische voetafdruk verkleinen. Dit doen we door onze CO2-uitstoot te verminderen, aandacht te hebben voor mens en natuur en te werken aan klimaatadaptatie.
- We geven het goede voorbeeld voor een duurzaam Noordenveld. We stimuleren en faciliteren bedrijven en inwoners om ook hun ecologische voetafdruk te verkleinen.
- Wij voeren samen met andere overheden de Wet Milieubeheer uit en zoeken de samenwerking om van elkaar te leren.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Wij kopen zo veel mogelijk lokale en hernieuwbare energie.
- Onze inwoners denken mee over grootschalige energieprojecten in het landschap. Zij delen mee in de opbrengsten.
- Wij werken aan onze ambities en leveren zo onze bijdrage aan de uitvoering van de Regionale Energie Strategie (RES) 1.0. Daarnaast werken wij samen met andere overheden in Drenthe aan het opstellen van de RES 2.0.
- De RUD (Regionale UitvoeringsDienst) is verantwoordelijk voor de uitvoering van de milieutaken (waaronder milieuvergunningverlening, toezicht en handhaving) van het Jaarprogramma.
- De RUD voert, namens de gemeente, het toezicht uit op energiebesparing bij bedrijven.
- We voeren de warmtevisie uit. Ook stellen we de wijkuitvoeringsplannen (WUPs) voor drie Energieke buurten op en stellen deze vast.
- We verduurzamen ons wagenpark en onze gebouwen (zie MUP 17).
- We voeren het actieplan maatschappelijk verantwoord inkopen uit met daarin extra aandacht voor het stimuleren van lokaal inkopen.
- Wij maken duurzaamheid zichtbaarder door bijeenkomsten voor onze inwoners te organiseren. We werken daarbij samen met onder andere het Drents Energieloket.
- Wij geven uitvoering aan de pilot Energieneutrale bedrijventerreinen in samenwerking met OCN/Parkmanagement.

- Vergroenen van schoolpleinen als voorbeeld qua verduurzaming en klimaatadaptatie.
- We nemen deel aan het Drents energie en klimaatoverleg.
- Met het oog op de nieuwe Omgevingswet bestaat bij meerdere gemeenten de wens voor een gezamenlijk beleid voor een aantal thema's zoals bodem, stikstof en geur. Door kennisdeling en samenwerking met andere gemeenten willen we komen tot dat beleid.
- In 2022 plaatsen we 10 tot 15 laadpalen. Deze palen zullen op strategische plaatsen worden gerealiseerd, zodat ook meer bezoekers van Noordenveld de auto kunnen laden.
- We passen het beleidskader 'Energieprojecten in het landschap' en de Noordenveldse kwaliteitsgids toe bij energieprojecten.
- We focussen op activiteiten die bijdragen aan de doelstellingen uit het programma Duurzaamheid uit.
- We leveren een inhoudelijke bijdrage aan het EU-project Stronghouse - 'Sustainable housing for Strong Communities'. Het doel is om maatregelen en instrumenten te bedenken om het verduurzamen van koopwoningen te stimuleren.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Actieplan Verantwoord Inkopen
- Beleidskader 'Energieprojecten in het landschap'
- Routekaart verduurzamen gebouwen
- RES 1.0 regio Drenthe
- Uitvoeringsprogramma RUD
- Programma duurzaamheid i.o.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

7.4 Milieubeheer	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	1.471	1.906	1.620	1.503	1.512	1.521
Baten	43	200	0	0	0	0
Saldo	**1.429**	**1.706**	**1.620**	**1.503**	**1.512**	**1.521**

Toelichting lopende MUP-projecten

Hieronder wordt aangegeven wat we per MUP-project in 2022 gaan doen.

17. Gemeentelijk vastgoed verduurzamen

In 2022 blijven we onze gemeentelijke gebouwen verduurzamen conform onze routekaart.

17. Wagenpark verduurzamen

Er wordt voortgezet met het verduurzamen van het wagenpark conform de uitgangspunten van de hernieuwde tractienota.

18. Uitvoeringsprogramma duurzaamheidsopgave

We geven invulling aan de uitvoering van het in 2021 opgestelde programma duurzaamheid. Een deel van deze activiteiten staat hierboven onder “Wat gaan we doen”.

21. Duurzame wijkvernieuwing

- We werken bij de duurzame wijkvernieuwing samen met Energiecoöperatie Noordseveld via een projectbureau.
- We stellen voor de Energieke buurten Roderwolde, Norg-west en Peize Kortland wijkuitvoeringsplannen op.
- We leggen bij Roderwolde de relatie met de gebiedsvisie voor het gebied Westpoort-Matsloot
- We gaan verder met het klimaatbestendig maken van Norg West.
- We gebruiken de Warmtevisie als basis voor de uitbreiding van de wijkvernieuwing naar volgende wijken en onderzoeksonderwerpen (zoals bijvoorbeeld geothermie).

7. Helder zicht

Tot programma 7. Helder zicht horen lasten en baten voor:

- Mutaties reserves
- Resultaat van de rekening van baten en lasten
- Overhead
- Treasury
- OZB woningen
- OZB niet-woningen
- Belastingen overig
- Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds
- Overige baten en lasten
- Vennootschapsbelasting (VpB)

Programmadoelstelling

- Doelstelling is een behoedzaam financieel beleid en een doelmatige bedrijfsvoering, waarover we transparant communiceren.

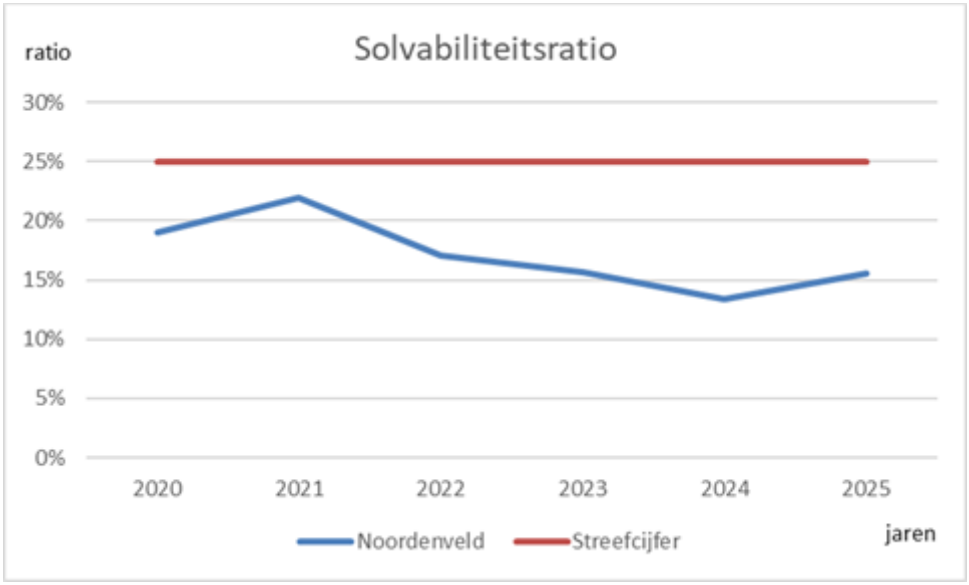
Beleidsindicatoren

Bedrijfsvoering	Eenheid	Gebied	Waarde	Peiljaar
Apparaatskosten	€ per inwoner	Noordenveld	868,00	2022
		Nederland	541,00	2018
		Regio	410,00	2018
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Noordenveld	10,90	2022
		Nederland	6,40	2018
		Regio	7,00	2018
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Noordenveld	11,00	2022
		Nederland	6,10	2018
		Regio	6,80	2018
Externe inhuur	Kosten als % van de totale loonsom inclusief externe inhuurkosten	Noordenveld	1,60	2022
		Nederland	8,30	2022
		Regio	5,60	2022
Overhead	% van totale lasten	Noordenveld	10,60	2022
		Nederland	13,60	2018
		Regio	12,30	2018

Toelichting

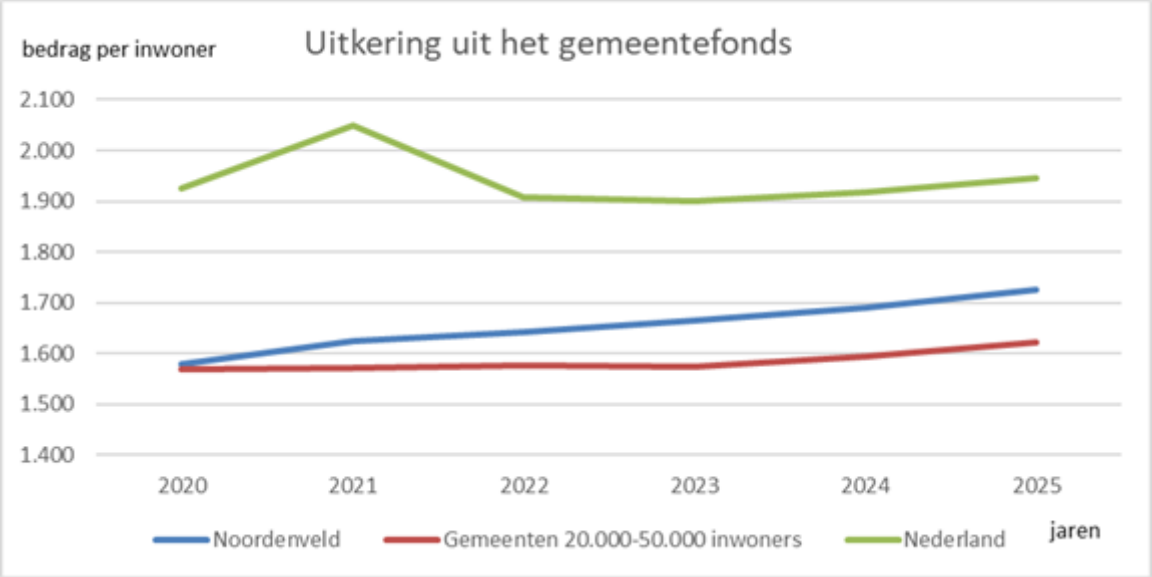
Vanaf 2020 is het personeel van ISD, Novatec en SPiNN/WiN in de cijfers van gemeente Noordenveld verwerkt. Dit heeft destijds geleid tot een toename in (de beleidsindicatoren omtrent) de bezetting en de formatie. Verschillen met de regio en Nederland ontstaan doordat dergelijke welzijnsorganisaties niet altijd onder de gemeente vallen en in dat geval dus niet worden meegenomen in de berekeningen van de indicatoren. Voor een analyse op de overhead en de personele lasten wordt verwezen naar de desbetreffende paragrafen.

Solvabiliteitsratio

Deze indicator geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteit wordt berekend door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. Ons streefcijfer is een solvabiliteitsratio van minimaal 25%. Voor de gerealiseerde solvabiliteitsratio van Noordenveld in 2020, de begrote ratio's van Noordenveld voor 2021-2025 en voor overige kengetallen verwijzen we naar hoofdstuk 6.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Uitkeringen uit het gemeentefonds

De cijfers over 2020 tot en met 2025 zijn het meest recent en hebben betrekking op de meicirculaire 2021. De incidentele middelen jeugdzorg zijn vlak na het verschijnen van de meicirculaire aangekondigd en daarom voor de vergelijkbaarheid hierin niet meegenomen.

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000	Begroting 2022	Meerjarenperspectief		
		2023	2024	2025
Primitief saldo begroting 2022-2025	-48.243	-47.993	-48.403	-49.022
Wettelijk verplicht				
Vakbondsbijdrage	6	6	6	6
Voortzetting ingezet beleid / MUP				
3. BV LIAS invest. € 40.000 (2022)	3	3	3	3
Dekkingsvoorstellen				
OZB eig. woningen, niet-won. en gebr. niet-won 2,0% jaarlijks trendmatig	-125	-249	-374	-499
Totaal programma Helder zicht	**-48.359**	**-48.233**	**-48.768**	**-49.512**

Eenmalige ruimte

Bedragen x € 1.000	Begroting 2022
Upgrade SQL Servers	20

Vervangingsinvesteringen

Vervangingsinvesteringen	Bedrag (x € 1.000)
0.4 Overhead	
Vervanging hardware	105
Renovatieonderhoud gemeentehuis	16
Totaal	**121**

Toelichting per taakveld

(bedragen x € 1.000)

Taakvelden	Begrote lasten 2021	Begrote baten 2021	Begroot saldo 2021	Begrote lasten 2022	Begrote baten 2022	Begroot saldo 2022
0.4 Overhead	10.971	140	10.831	11.111	190	10.921
0.5 Treasury	1.679	2.001	-322	1.463	1.897	-434
0.61 OZB woningen	545	4.180	-3.635	365	4.280	-3.915
0.62 OZB niet-woningen	70	1.933	-1.863	71	1.957	-1.885
0.64 Belastingen overig	7	0	7	3	0	3
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	50.727	-50.727	0	53.318	-53.318
0.8 Overige baten en lasten	2.027	2.264	-238	1.069	765	304
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	41	0	41	40	0	40
0.10 Mutaties reserves	1	4.442	-4.441	439	607	-168
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	117	0	117	209	0	209
TOTAAL	**15.456**	**65.688**	**-50.231**	**14.770**	**63.013**	**-48.243**

Taakveld 0.4 Overhead

Afdeling:	Bedrijfsvoering
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Overhead wordt centraal begroot en betreft alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Voorbeelden zijn de salarislasten van leidinggevenden en van medewerkers van de afdeling financiën. Voor een nadere toelichting op de uitgaven en inkomsten verwijzen we u naar het onderdeel Overhead onder de **Paragrafen**.

Wat willen we bereiken?

- We willen zicht hebben op de kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primair proces.
- We willen zicht hebben op de toerekening van de kosten van overhead aan de kostendekkende heffingen (rioolheffing en afvalstoffenheffing), bouwgrond en investeringen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We brengen overeenkomstig het BBV afzonderlijk alle kosten in beeld van de activiteiten die onder overhead vallen. Dit doen we in een aparte paragraaf in de begroting en in de jaarstukken.
- We brengen de kosten in beeld die doorberekend worden in de afvalstoffen- en rioolheffing. Dit vindt plaats op grond van een rekentarief per productief uur.
- Een deel van de overhead wordt doorgerekend aan bouwgrond en investeringen.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

0.4 Overhead	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	10.386	10.971	11.111	11.231	11.323	11.263
Baten	232	140	190	193	196	199
Saldo	**10.154**	**10.831**	**10.921**	**11.038**	**11.127**	**11.064**

Taakveld 0.5 Treasury

Afdeling:	Bedrijfsvoering
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Treasury betreft het uitzetten en aantrekken van liquide middelen en het beheersen van de hieraan verbonden risico's.

Ontwikkelingen

Op dit moment is de rente laag. De verwachting is dat de rente de komende jaren gelijk zal blijven of licht zal stijgen.

Wat willen we bereiken?

- We willen over voldoende financiële middelen beschikken om de begrotingstaken binnen de door de raad vastgestelde kaders van de begroting uit te kunnen voeren.
- We trekken zo optimaal mogelijk financiering aan. We streven naar een goede balans tussen kortlopende en langlopende leningen.
- We beheersen de risico's die verbonden zijn aan treasury (renterisico's, liquiditeitsrisico's, kredietrisico's).

Wat gaan we daarvoor doen?

- We volgen de geld- en kapitaalmarkt op de voet.
- We anticiperen op onze liquiditeitsbehoefte door het aantrekken van een passende mix van kortlopende en langlopende geldleningen.
- We beheersen de risico's door zoveel mogelijk zekerheden te vestigen bij leningen en garanties die aan derden worden verstrekt.

Bijbehorende belangrijke documenten

Treasurystatuut 2018

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

0.5 Treasury	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	1.494	1.679	1.463	1.346	1.232	1.118
Baten	1.886	2.001	1.897	1.795	1.695	1.599
Saldo	**-391**	**-322**	**-434**	**-450**	**-463**	**-481**

Taakveld 0.61 OZB woningen

Afdeling:	Bedrijfsvoering
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Ontwikkelingen

WOZ-waardebepaling vindt vanaf 2022 plaats op basis van gebruiksoppervlak (m2) in plaats van inhoud (m3).

Wat willen we bereiken?

- Op basis van het Coalitieakkoord is de inzet om lastenverzwaring voor inwoners zoveel als mogelijk te voorkomen.
- De eigenaren betalen over een marktconforme WOZ-waarde.
- Bij te late betaling: invordering via herinnering, aanmaning, dwangbevel, schuldregeling.
- We willen op orde hebben en houden van de kwaliteit basisregistratie WOZ: volledigheid objecten, analyseren vraag- en koopcijfers, registratie nieuwbouw, verbouw, sloop en vergunningsvrije bouw, waardebepaling.
- Accuraat behandelen van reacties en bezwaren.
- Tijdige betaling, al of niet via automatische incasso en/of betalingsregelingen.
- We voldoen aan wettelijke WOZ-toetsingscriteria: toezicht Waarderingskamer.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We maken gebruik van de landelijke benchmark woonlasten (OZB, afvalstoffen- en rioolheffing).
- We leggen eind februari aanslagen en WOZ-beschikkingen op.
- We bieden de mogelijkheid te betalen via automatische incasso in maximaal 8 maandelijkse termijnen.
- We houden BAG/WOZ-gegevens actueel: objecten, kadastrale percelen en eigenaren (koppeling met het Kadaster).
- De aanslagen worden voor zover van toepassing gecombineerd opgelegd met de aanslagen afvalstoffen- en rioolheffing en de forensenbelasting.
- We behandelen bezwaar- en beroepschriften, met de mogelijkheid van telefonische afstemming voorafgaande aan een formeel bezwaartraject.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

0.61 OZB woningen	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	430	545	365	373	380	388
Baten	3.903	4.180	4.280	4.280	4.280	4.280
Saldo	**-3.473**	**-3.635**	**-3.915**	**-3.907**	**-3.899**	**-3.891**

Taakveld 0.62 OZB niet-woningen

Afdeling:	Bedrijfsvoering
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Wat willen we bereiken?

- De eigenaren en/of gebruikers betalen over een marktconforme of op basis van taxatiewijzers vastgestelde WOZ-waarde.
- Bij te late betaling: invordering via herinnering, aanmaning, dwangbevel, schuldregeling.
- We willen op orde hebben en houden van de kwaliteit basisregistratie WOZ: volledigheid objecten, analyseren vraag-, koop- en huurcijfers, registratie nieuwbouw, verbouw, sloop en vergunningsvrije bouw, waardebepaling.
- Accuraat behandelen van reacties en bezwaren.
- Tijdige betaling, al of niet via automatische incasso en/of betalingsregelingen.
- We voldoen aan wettelijke WOZ-toetsingscriteria: toezicht Waarderingskamer.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We leggen eind februari aanslagen en WOZ-beschikkingen op.
- We bieden de mogelijkheid te betalen via automatische incasso in maximaal 8 maandelijkse termijnen.
- We houden BAG/WOZ-gegevens actueel: objecten, kadastrale percelen, eigenaren en gebruikers (koppeling Kadaster en BRP).
- De aanslagen worden voor zover van toepassing gecombineerd opgelegd met de aanslagen afvalstoffen- en rioolheffing, de BIZ-bijdrage en de reinigingsrechten.
- We behandelen bezwaar- en beroepschriften, met de mogelijkheid van telefonische afstemming voorafgaande aan een formeel bezwaartraject.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

0.62 OZB niet-woningen	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	79	70	71	72	72	73
Baten	1.820	1.933	1.957	1.957	1.957	1.957
Saldo	**-1.740**	**-1.863**	**-1.885**	**-1.885**	**-1.884**	**-1.884**

Taakveld 0.64 Belastingen overig

Afdeling:	Bedrijfsvoering
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Dit betreft kosten voor het heffen van de bijdrage Bedrijven InvesteringsZone (BIZ).

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

0.64 Belastingen overig	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	-1	7	3	3	3	3
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	**-1**	**7**	**3**	**3**	**3**	**3**

Taakveld 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

Afdeling:	Bedrijfsvoering
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Ontwikkelingen

- De gemeente ontvangt op drie tijdstippen in het jaar informatie van het rijk over de uitkering uit het Gemeentefonds: in mei op basis van de Voorjaarsnota, in september op basis van de Miljoenennota en in december, ter afronding van het lopende jaar, op basis van de Najaarsnota.
- De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de totale rijksuitgaven. Als de uitgaven van het rijk stijgen/dalen dan stijgt/daalt door de normeringssystematiek de bijdrage van het rijk aan het gemeentefonds evenredig mee (samen ‘de trap op’ en samen ‘de trap af’).
- De invoering van de nieuwe verdeling van het gemeentefonds gaat waarschijnlijk in vanaf 2023. De publicatie van de definitieve resultaten gebeurt uiterlijk in de meicirculaire 2022.

Wat willen we bereiken?

- Kort na het uitkomen van de circulaires van het gemeentefonds willen we de financiële gevolgen voor onze gemeente in beeld hebben.
- We willen de effecten van de circulaires op de diverse budgetten van de gemeente in meerjarenperspectief afzonderlijk in beeld hebben.
- De raad wordt tijdig geïnformeerd over de effecten van binnengekomen circulaires.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Na het verschijnen van de mei-, september- of de decembercirculaire gaan we de financiële gevolgen meerjarig in beeld brengen.
- We analyseren welke gevolgen elke circulaire heeft voor de meerjarenbegroting.

- We brengen de specifieke gevolgen voor de diverse budgetten in beeld.
- We volgen ontwikkelingen op het gebied van het gemeentefonds.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	0	0	0	0	0	0
Baten	49.338	50.727	53.318	53.233	53.996	55.063
Saldo	**-49.338**	**-50.727**	**-53.318**	**-53.233**	**-53.996**	**-55.063**

Taakveld 0.8 Overige baten en lasten

Afdeling:	Bedrijfsvoering
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Ontwikkelingen

Ombuigingsmaatregelen die nog niet concreet zijn ingevuld worden op dit taakveld geraamd.

Wat willen we bereiken?

- Alle baten en lasten die we (nog) niet aan een specifiek taakveld kunnen toerekenen zijn in beeld.
- We willen nog te realiseren bezuinigingen invullen met concrete maatregelen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We inventariseren alle baten en lasten die wij niet direct kunnen toerekenen aan andere taakvelden. Het gaat hierbij om budgetten die bijvoorbeeld te maken hebben met de doorbelasting van personele lasten of niet-ingevulde taakstellingen.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

0.8 Overige baten en lasten	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	6.266	2.027	1.069	1.070	1.070	1.070
Baten	6.199	2.264	765	765	765	765
Saldo	**68**	**-238**	**304**	**305**	**305**	**305**

Financiële toelichting

Voor 2022 zijn de uitgaven hoger dan de inkomsten, met name veroorzaakt door de begrote dotatie aan de algemene reserve van € 275.000. De nog niet geconcretiseerde ombuigingen zorgen voor een negatief saldo in 2021. Dit gaat om een taakstelling op de personeelskosten en een geraamde inkomst in relatie tot het ongedeeld MUP-budget. De lasten en baten in 2020 en 2021 zijn aanzienlijk groter. Dit is gerelateerd aan alle uitgaven en inkomsten omtrent de TOZO-regeling die op dit taakveld zijn geboekt.

Taakveld 0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)

Afdeling:	Bedrijfsvoering
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Ontwikkelingen

- We hebben afstemming gehad met de Belastingdienst over de fiscale verwerking van de grondexploitaties van de jaren 2016-2020. De grondexploitaties zijn verwerkt volgens de vaststellingsovereenkomst met de Belastingdienst.
- De verkoop van restafval valt onder ondernemersactiviteiten. Daarover is, samen met de opbrengst grondexploitaties, vennootschapsbelasting over verschuldigd.

Wat willen we bereiken?

- Jaarlijks tijdig een aangifte vennootschapsbelasting indienen bij de Belastingdienst.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Jaarlijks toetsen welke verrichte ondernemersactiviteiten onder de vennootschaps-belasting vallen en welke gevolgen dit heeft voor de aangifte.
- Jaarlijks een aangifte vennootschapsbelasting indienen bij de Belastingdienst.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	21	41	40	40	40	40
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	**21**	**41**	**40**	**40**	**40**	**40**

Taakveld 0.10 Mutaties reserves

Afdeling:	Bedrijfsvoering
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Wat willen we bereiken?

- Het gebruik van reserves en voorzieningen vindt conform de kaders plaats, zoals deze door de raad in de begroting en nota reserves en voorzieningen zijn vastgelegd.
- We willen een actueel beeld hebben van de onttrekkingen en toevoegingen aan reserves en voorzieningen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Op basis van genomen raadsbesluiten gaan we de toevoegingen en onttrekkingen verwerken.
- Per mutatie maken we zichtbaar ten laste of ten gunste van welke reserve de onttrekking of toevoeging plaatsvindt.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Nota reserves en voorzieningen 2018

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

0.10 Mutaties reserves	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	287	1	439	1	1	1
Baten	2.588	4.442	607	353	353	353
Saldo	**-2.301**	**-4.441**	**-168**	**-352**	**-352**	**-352**

Taakveld 0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten

Afdeling:	Bedrijfsvoering
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Wat willen we bereiken?

- We hebben de saldi van de jaarrekening en de meerjarenbegroting in beeld. Dit is exclusief de begrote structurele bestedingsruimte die opgenomen wordt in de aanbiedingsbrief en waar de raad over kan beslissen.
- We hebben inzicht in het gerealiseerd resultaat of het verwachte overschot of tekort in de meerjarenbegroting. Hierdoor krijgen we inzicht in de aanwezige financiële ruimte.
- We willen een meerjarenbegroting die structureel in evenwicht is.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We gaan verwachte baten en lasten actueel begroten.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	0	117	209	448	717	1.236
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	**0**	**117**	**209**	**448**	**717**	**1.236**

Toelichting lopende MUP-projecten

Hieronder wordt aangegeven wat we per MUP-project in 2022 gaan doen.

20. Behoefte aan meer inzicht in de financiële situatie van de gemeente

We willen een applicatie (LIAS) aanschaffen en implementeren om de begroting en vanaf 2022 ook de jaarrekening online te presenteren. LIAS ondersteunt het maakproces van de begroting en de jaarrekening. Daarmee is er meer inzicht en overzicht op de financiële situatie voor college, raad, inwoners en andere belangstellenden. Tevens wordt de planning-en-control-cyclus beter gestroomlijnd door overzichtelijke rapportages voor de verschillende gebruikers welke via internet raadpleegbaar zijn.

Paragrafen

1. Lokale heffingen

Inleiding

Deze paragraaf gaat over de lokale belastingen en heffingen. Aan de orde komen de ontwikkelingen ten aanzien van de lokale heffingen, de geraamde inkomsten, de kostendekkendheid van de tarieven, het kwijtscheldingsbeleid dat we hanteren en de lastendruk voor de burger. Lokale heffingen worden opgebracht door inwoners van - en bezoekers aan - onze gemeente, bedrijven en instellingen.

Lokale heffingen betreffen zowel de publiek- als de privaatrechtelijke heffingen. Lokale heffingen voorzien in een belangrijk deel van de inkomsten van de gemeente. De publiekrechtelijke heffingen worden onderscheiden naar belastingen en rechten:

- belastingen: de opbrengsten van belastingen komen toe aan de algemene middelen en kunnen vrij worden besteed. Dit zijn onder meer de onroerendezaakbelasting (OZB), de toeristenbelasting en de forensenbelasting. Het criterium van de kostendekkendheid is hier niet aan de orde;
- rechten: een recht is een vergoeding voor een concrete, door de gemeente te leveren prestatie. De opbrengst van de rechten is niet vrij besteedbaar: de opbrengsten moeten aangewend worden voor de daaraan gerelateerde prestaties. Voorbeelden zijn de afvalstoffenheffing, rioolheffing en de leges burgerzaken. Hier geldt een wettelijke norm van maximaal 100% kostendekkendheid.

De privaatrechtelijke heffingen hebben betrekking op tarieven voor economische activiteiten die verricht worden in het algemeen belang.

Verderop in deze paragraaf maken we de gemeentelijke lastendruk, het heffingenbeleid dat we voeren en de vergelijking van de door ons gehanteerde tarieven met andere Drentse gemeenten, inzichtelijk.

Ontwikkelingen

Op 18 mei 2020 heeft de Staatssecretaris van Financiën de Tweede Kamer het pakket ‘Bouwstenen voor een beter belastingstelsel’ aangeboden. Eén van de bijlagen is het rapport van de werkgroep ‘Herziening gemeentelijk belastinggebied’ van 1 mei 2020. Dit rapport meldt dat de financiële autonomie van gemeenten beperkt is. Minder dan 20% van onze inkomsten bestaan uit gemeentelijke belastingen en heffingen. Dit perkt de bestuurlijke autonomie van gemeenten in. Gemeenten nemen, aldus het rapport, 40% van de overheidsuitgaven voor hun rekening, maar staan tegelijkertijd ‘aan de lat’ voor 3% van de totale belastingdruk. Men komt tot een aantal opties om het gemeentelijk belastinggebied te herzien.

Ontwikkeling WOZ-waarde

De huizenprijzen stijgen sinds 2013. Een bestaande woning kost in 2021 landelijk gemiddeld ruim 7% meer dan vorig jaar.

Gemeentelijk tarievenbeleid

Uitgangspunten voor de lokale heffingen zijn:

- schommelingen in retributies en belastingen dienen zoveel mogelijk te worden voorkomen door het handhaven van een, in relatie tot de inflatie, zoveel als mogelijk niet meer dan een trendmatige verhoging;
- tarieven en heffingen dienen waar mogelijk kostendekkend te zijn.

Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

Gemeenten kunnen kwijtschelding verlenen van gemeentelijke heffingen. Zij zijn daarbij wel gebonden aan de landelijke uitvoeringsregeling. Voor wat betreft de kosten van bestaan, kunnen gemeenten afwijken van deze regeling. Het rijk hanteert 90% van de bijstandsnorm als het bestaansminimum, in Noordenveld hanteren we 100% van de bijstandsnorm als bestaansminimum. Kwijtschelding is mogelijk voor de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Met ingang van 2021 scharen wij de kosten van de kwijtschelding afvalstoffenheffing onder het tarief afval. De bedragen die in voorgaande jaren gemoeid waren met de kwijtschelding staan in onderstaande tabel:

Kwijtschelding (bedragen x € 1.000)	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Verleende kwijtschelding	88	93	91	69	88	90

Overzicht geraamde inkomsten diverse heffingen

De gemeente Noordenveld haalt voor ruim € 15 miljoen aan inkomsten uit lokale heffingen. Onderstaande tabel geeft weer welke opbrengst uit lokale heffingen zijn geraamd als dekkingsmiddel in de begroting 2022:

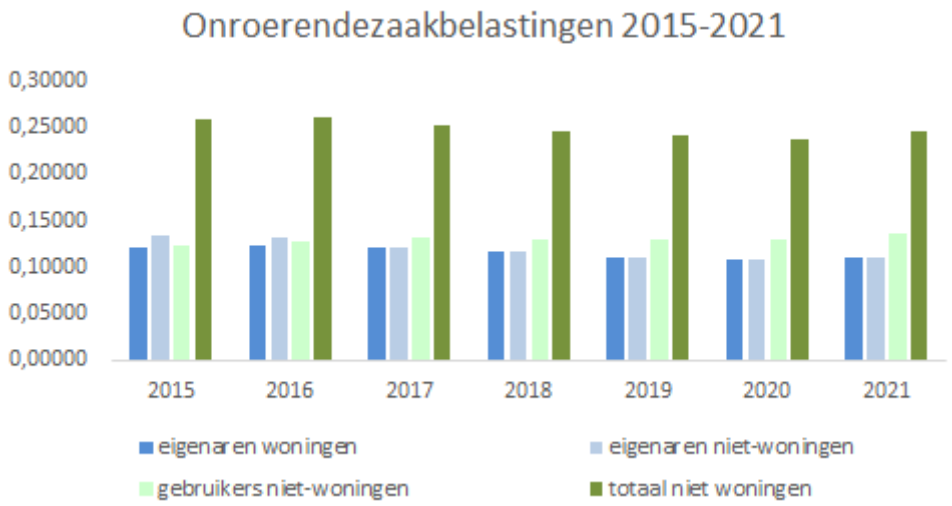
Overzicht belastingen en heffingen (bedragen x € 1.000)	
Onroerendezaakbelastingen	6.236
Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten	2.988
Rioolheffing	4.018
Bouwleges	499
Overige leges	293
Lijkbezorgingrechten	168
Toeristenbelasting	289
Forensenbelasting	231
Marktgelden	28
BIZ-heffing	264
Totaal belastinginkomsten	**15.015**

Onroerendezaakbelasting

De onroerendezaakbelasting is de belangrijkste gemeentelijke belasting. Niet alleen qua omvang, maar ook omdat de opbrengst tot de algemene middelen behoort en dus naar eigen inzicht besteed kan worden. De belangrijkste functie is het genereren van inkomsten. De hoogte van een aanslag is afhankelijk van de waarde van een pand en van de door de raad vastgestelde tarieven. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de heffing voor eigenaren van woningen, eigenaren van niet-woningen en gebruikers van niet-woningen. De waarde van de woningen en bedrijven wordt ieder jaar opnieuw bepaald.

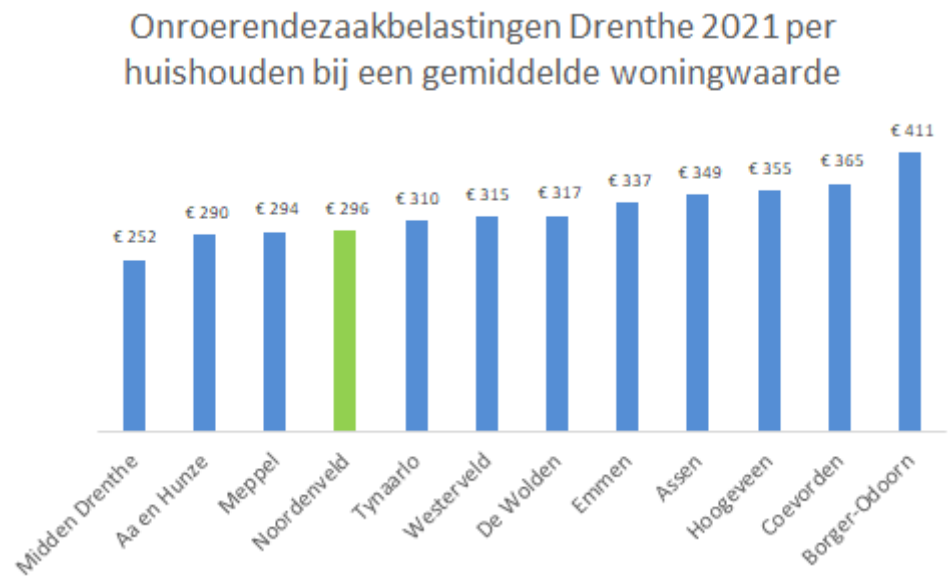
De ontwikkeling van onze tarieven van de OZB tot en met 2021 zijn als volgt (per 2017 zijn de tarieven voor eigenaren van woningen en niet-woningen gelijk):

Onroerendezaakbelasting (tarieven in %)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
eigenaren woningen	0,12039	0,12270	0,12050	0,11585	0,11004	0,10755	0,10947
eigenaren niet-woningen	0,13431	0,13235	0,12050	0,11585	0,11004	0,10755	0,10947
gebruikers niet-woningen	0,12400	0,12812	0,13120	0,12994	0,13038	0,12936	0,13622
totaal niet woningen	0,25831	0,26047	0,25170	0,24579	0,24042	0,23691	0,24569

Tarief maal de WOZ-waarde geeft het aanslagbedrag

De verschillende tarieven, in combinatie met de WOZ-waarde, bepalen de uiteindelijke hoogte van de aanslag OZB. Ter vergelijking zijn hieronder de OZB-bedragen opgenomen voor alle Drentse gemeenten in het jaar 2021 bij een gemiddelde woningwaarde:

Het gemiddelde OZB-bedrag 2021 voor woningen in Drenthe is € 324 tegenover € 296 voor Noordenveld.

In deze paragraaf zijn de nieuwe tarieven voor 2022 nog niet opgenomen, aangezien de uitkomst van de herwaardering op grond van de Wet WOZ nog niet bekend is. Nadere voorstellen volgen op korte termijn.

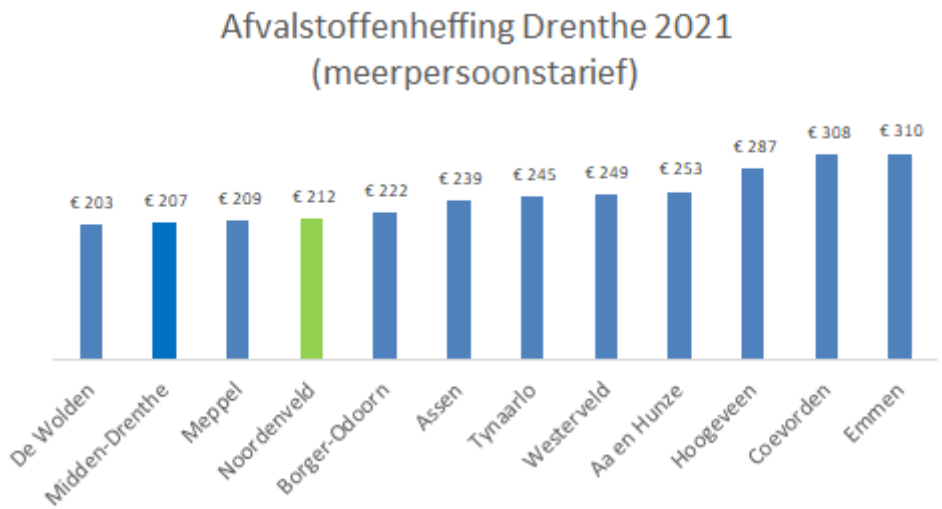
Reinigingsheffingen

'Reinigingsheffingen' is de verzamelnaam voor de afvalstoffenheffing en de reinigingsrechten. De bijbehorende tarieven zijn door de jaren heen gelijk gebleven:

Afvalstoffenheffing (bedragen in €)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
eenpersoonshuishouden	161	161	161	161*	161	161	171
meerpersoonshuishouden	202	202	202	202*	202	202	212

** De tarieven in 2018 zijn exclusief de eenmalige korting van € 19,35.*

Ter vergelijking zijn hieronder de bedragen van het meerpersoonstarief van de afvalstoffenheffing opgenomen voor alle Drentse gemeenten in het jaar 2021:

Het gemiddelde tarief in Drenthe is € 245. Tynaarlo en Borger-Odoorn hanteren het variabele Diftar-systeem. Omdat hierdoor geen vast bedrag per meerpersoonshuishouden bekend is, is voor deze gemeenten het gemiddelde aanslagbedrag van een meerpersoonshuishouden weergegeven.

Kostendekkendheid lokale heffingen

In 2016 is de regelgeving met betrekking tot de gemeentelijke begroting en verantwoording gewijzigd en dienen we, vanaf de begroting 2017, inzicht te bieden in de baten en lasten die wij toerekenen aan leges en heffingen. De doelstelling van deze nieuwe voorschriften is de transparantie te verhogen met betrekking tot de totstandkoming van de legestarieven en andere gemeentelijke heffingen die hoogstens kostendekkend mogen zijn.

Berekening kostendekkendheid van de reinigingsheffing (bedragen x € 1.000)			
Lasten			
Huisvuil	7.3 Afval	2.079	
Grof vuil	7.3 Afval	13	
Wegwerpglas	7.3 Afval	-21	
Brengstation	7.3 Afval	721	
Oud papier	7.3 Afval	-66	
Overige kosten	7.3 Afval	108	
Plastic	7.3 Afval	160	
Perceptiekosten	0.64 Belastingen overige	31	
Btw	n.v.t.	501	
Overhead	0.4 Overhead	155	
Zwerfvuil	2.1 Verkeer en vervoer	3	
Totaal lasten			3.684
Baten			
Afvalstoffenheffing	7.3 Afval	3.135	
Reinigingsrechten	7.3 Afval	72	
Totaal baten	7.3 Afval		3.207
Exploitatietekort			477
Dekkingspercentage			87%

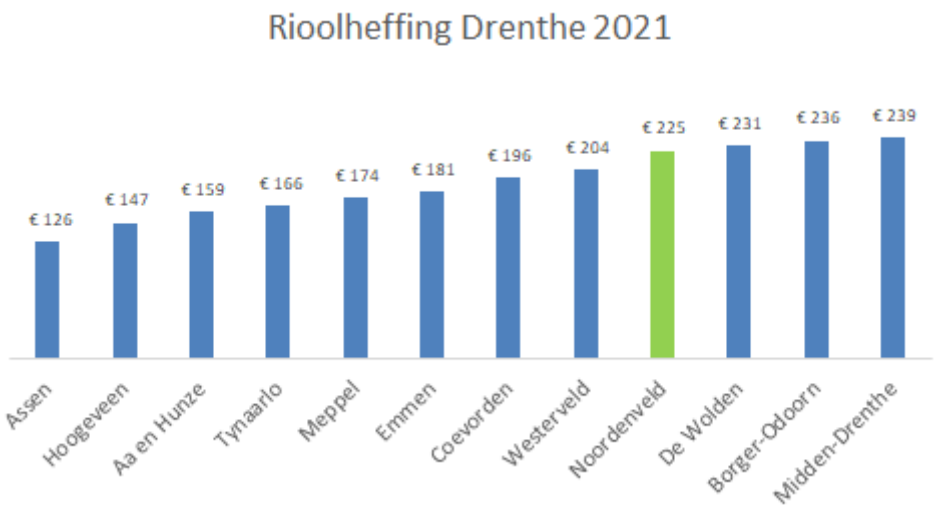
Het exploitatietekort 2022 wordt ten laste van de voorziening afvalverwijdering gebracht. De komende 4 jaar wordt ook nog een exploitatietekort voorzien, o.a. door stijgende kosten (uitstroom SW-personeel, stortbelasting, inflatie van 2%). Om te voorkomen dat het tarief in één keer fors omhoog moet zodra de voorziening het afgesproken minimum niveau heeft bereikt (€ 500.000), wordt het exploitatietekort stapsgewijs verhoogd en ten laste van de voorziening gebracht.

Rioolheffing

De rioolheffing wordt geheven van de eigenaar. Een heffing van de gebruiker is er alleen als het waterverbruik 600 kubieke meter of meer per jaar bedraagt. In de praktijk worden hiermee in principe alleen grootverbruikers belast.

Rioolheffing (bedragen in €)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
rioolheffing eigenaar	243	245	245	245	245	245	225

Ter vergelijking zijn hierna de bedragen voor de rioolheffing opgenomen voor alle Drentse gemeenten in het jaar 2021 (bij een gemiddelde woningwaarde):

Het gemiddelde tarief voor de rioolheffing bedraagt in Drenthe € 192. In Emmen, Hoogeveen en Coevorden worden zowel de eigenaar als de gebruiker belast. Beide heffingen zijn voor bovenstaand overzicht bij elkaar opgeteld. De Wolden onderscheidt één- en meerpersoonshuishoudens. In bovenstaand overzicht is uitgegaan van het tarief voor een meerpersoonshuishouden.

De kostendekkendheid van de rioolheffing berekenen wij als volgt:

Berekening kostendekkendheid van de rioolheffing (bedragen x € 1.000)			
Lasten			
Kapitaallasten	7.2 Riolering	1.948	
Vrijverval	7.2 Riolering	347	
Drukriolering	7.2 Riolering	89	
Gemalen	7.2 Riolering	193	
Randvoorzieningen	7.2 Riolering	23	
IBA's	7.2 Riolering	1	
Kolken	7.2 Riolering	74	
Servicetaken	7.2 Riolering	18	
Overige taken en beleidsadvisering	7.2 Riolering	440	
Schouwsloten	7.2 Riolering	252	
Straatvegen	2.1 Verkeer en vervoer	275	
Perceptiekosten	0.64 Belastingen overige	24	
Btw	n.v.t.	545	
Overhead	0.4 Overhead	158	
Totaal lasten			4.387
Baten			
Rioolheffing	7.2 Riolering		4.018
Exploitatietekort			369
Dekkingspercentage			92%

Het exploitatietekort 2022 komt ten laste van de voorziening riolering.

Leges

In de tarieventabel, behorende bij de verordening leges, is een veelheid aan producten en bijbehorende tarieven opgenomen, waaronder diverse tarieven die worden bepaald door bijzondere en/of hogere regelgeving (bijvoorbeeld reisdocumenten).

De leges zijn in de tarieventabel van de legesverordening opgedeeld in drie titels. In het kader van de nieuwe BBV-voorschriften zijn de volgende beleidsuitgangspunten gehanteerd:

- tussen de titels is er geen kruissubsidiëring;
- voor de titels 1 en 3 maken we gebruik van de 'Activity Based Costing' (ABC)-methode;
- de uitwerking van titel 2 is gebaseerd op de begroting (begrote kosten en uren);
- de overheadkosten, zoals vastgelegd in de begroting onder taakveld 0.4 overhead, worden via tijdschrijven verdeeld.

Hierna volgt een overzicht van baten en lasten per titel en de daaronder vallende hoofdstukken zoals opgenomen in de tarieventabel.

Titel 1. Algemene dienstverlening

De kostendekkendheid van de algemene dienstverlening stijgt van 74% (2021) naar 77%. De toename is een gevolg van een hogere kostendekkendheid bij Burgerlijke Stand en Reisdocumenten.

Kostendekkendheid Titel 1 (bedragen in €)		Lasten	Overhead	Totaal	Baten	% kosten-dekkendheid
1	Burgerlijke Stand	30.720	96	30.816	26.584	86%
2	Reisdocumenten	71.161	26.940	98.101	83.314	85%
3	Rijbewijzen	110.733	53.952	164.685	124.982	76%
4	Verstrekkingen uit de BRP	4.300	3.000	7.300	3.675	50%
9	Overige publiekszaken	14.583	3.489	18.072	12.524	69%
16	Kansspelen	638	414	1.052	441	42%
17	Telecommunicatie	15.300	10.800	26.100	21.420	82%
18	Verkeer en vervoer	9.010	6.360	15.370	11.889	77%
19	Diversen	5.126	3.618	8.744	1.979	23%
	Totaal	**261.571**	**108.669**	**370.240**	**286.808**	**77%**

Titel 2. Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving en omgevingsvergunning
De kostendekkendheid van dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving / omgevings-vergunning stijgt van 70% (2021) naar 86%. De toename is een gevolg van een hogere opbrengst aan leges bij de omgevingsvergunning.

Kostendekkendheid Titel 2 (bedragen in €)		Lasten	Overhead	Totaal	Baten	% kosten-dekkendheid
2	Beoordeling conceptaanvraag of schetsplan/invoeren (analoge) aanvraag in de OLO	62.400	44.200	106.600	1.604	2%
3	Omgevingsvergunning	291.295	174.624	465.919	516.991	111%
10	Bestemmingsplan, wijzigingsplan, uitwerkingsplan	37.098	24.045	61.143	29.409	48%
	Totaal	**390.793**	**242.869**	**633.662**	**548.004**	**86%**

Titel 3. Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn
De kostendekkendheid van dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn blijft gelijk als in 2021, namelijk 36%.

Kostendekkendheid Titel 3 (bedragen in €)	Lasten	Overhead	Totaal	Baten	% kosten-dekkendheid
Horeca	5.963	2.496	8.459	3.253	38%
In deze titel niet benoemde vergunning, ontheffing of andere beschikking	1.118	468	1.586	377	24%
Totaal	**7.081**	**2.964**	**10.045**	**3.630**	**36%**

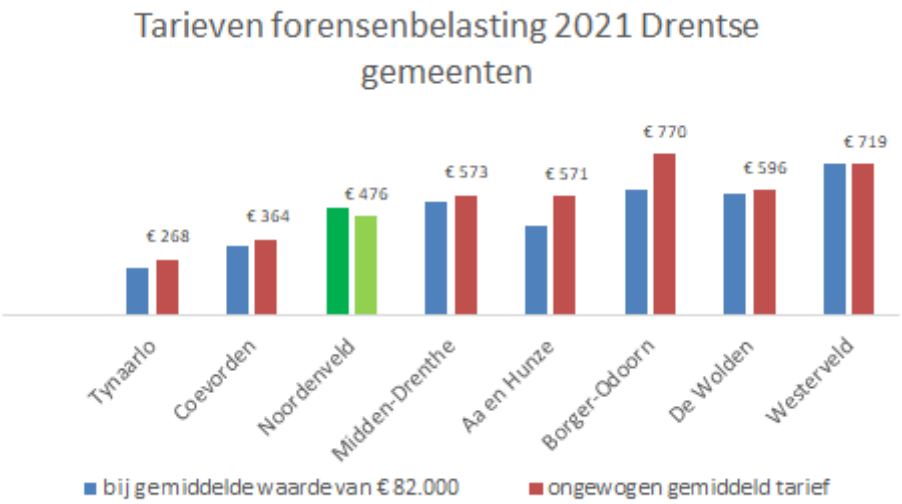
Lijkbezorgingsrechten

Uitgangspunt is om te komen tot 100% kostendekkendheid. Het dekkingspercentage bedraagt 54%. Bij de berekening van de leges worden de kosten van groenonderhoud van de begraafplaatsen conform besluit niet meegerekend. Als we het groenonderhoud buiten beschouwing laten is de kostendekkendheid 100%.

Berekening kostendekkendheid van de lijkbezorgingsrechten (bedragen x € 1.000)			
Lasten			
Begraafplaatsen	7.5 Begraafplaatsen	254	
Grafuitgifte	7.5 Begraafplaatsen	10	
Btw	niet van toepassing		
Overhead	0.4 Overhead	45	
Totaal lasten			**309**
Baten	D		
Begraafrechten	7.5 Begraafplaatsen		168
Dekkingspercentage			54%
Kostendekkendheid inclusief groenonderhoud			100%

Forensenbelasting

De forensenbelasting wordt geheven van niet-inwoners met een recreatie- of tweede woning in onze gemeente, onder meer als compensatie voor het missen van een uitkering per inwoner uit het gemeentefonds. In de gemeenten Assen, Emmen, Hoogeveen en Meppel wordt geen forensenbelasting geheven.

In 2021 zitten we met ons gemiddelde tarief in vergelijking met de andere Drentse gemeenten op 88% van het ongewogen gemiddelde tarief.

Toeristenbelasting

In de begrotingsvergadering van november 2019 heeft de gemeenteraad, op basis van de evaluatie, besloten om de pilot toeristenbelasting te continueren tot en met 2024. Vanaf 2021 wordt er een gedifferentieerd tarief (zoals ook opgenomen in de adviesnota Toeristenbelasting 2021-2023 van het Recreatieschap) in rekening gebracht. Kinderen tot en met 12 jaar zijn vrijgesteld van toeristenbelasting.

Marktgelden

De marktgelden die we momenteel nog heffen zijn de weekmarktgelden van Peize.

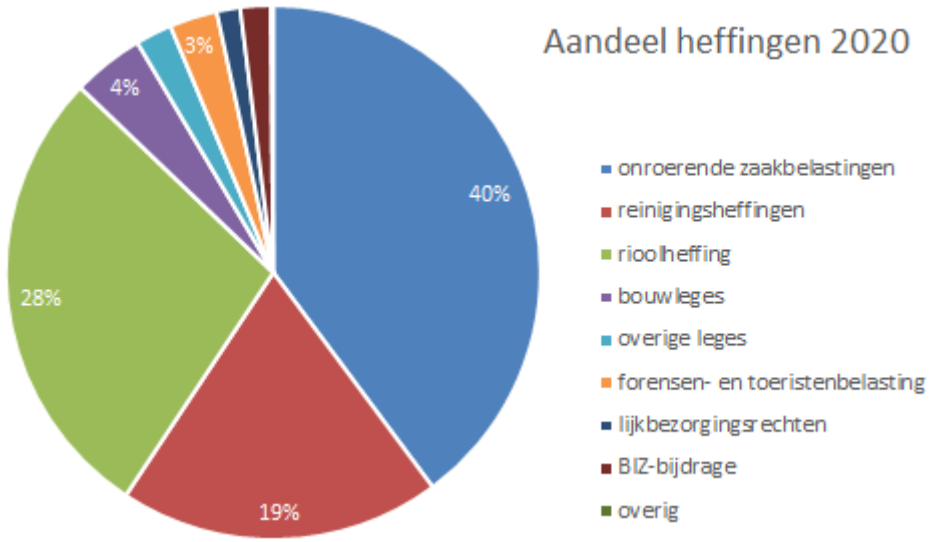
BIZ-bijdrage

Deze heffing is in 2012 voor het eerst geheven voor de Bedrijven InvesteringsZone (BIZ) 'Centrum Roden'. De Stichting 'Ondernemersfonds Noordenveld' zet in op het collectief verbeteren van het ondernemersklimaat in Noordenveld en het waarborgen van de continuïteit hiervan. Het Ondernemersfonds is een instrument van, voor en door ondernemers dat met deze belastingheffing wordt gefaciliteerd door de gemeente.

Met ingang van 2015 is permanente wetgeving van kracht geworden. In de in februari 2015 gehouden draagvlakmeting hebben ondernemers in de BI-zones 'Centrum Roden', 'Bedrijventerreinen Roden' en 'Bedrijventerrein Peize' zich uitgesproken voor een BIZ. Voor de ondernemers van de bedrijventerreinen is de Stichting 'BIZ Industrieterreinen Noordenveld' opgericht. De BIZ-bijdrage is ingesteld voor de periode 2015 tot en met 2019. In het najaar van 2019 heeft een nieuwe draagvlakmeting plaatsgevonden voor de periode 2020 tot en met 2024. De uitkomst was positief voor het continueren van deze heffing. De opbrengst wordt onder inhouding van een klein bedrag aan perceptiekosten uitbetaald aan beide stichtingen.

Belangrijkste heffingen

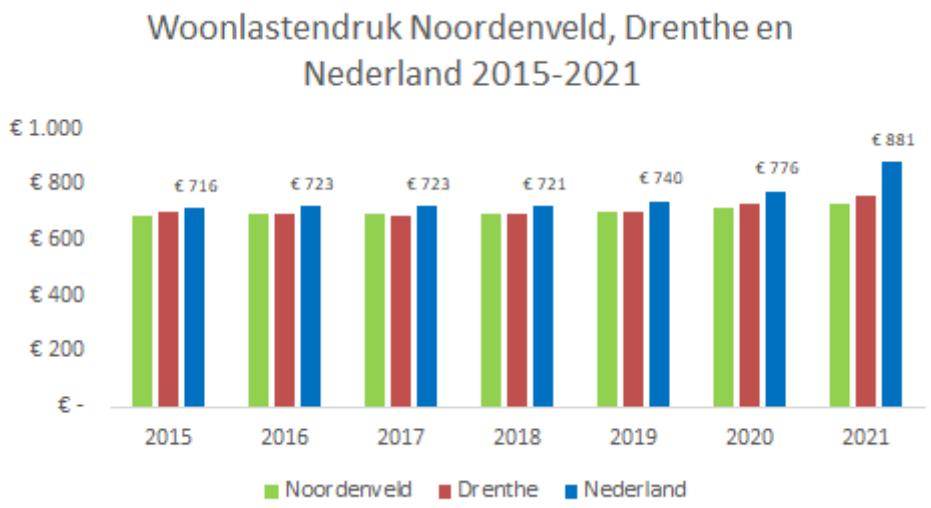
Van de meest belangrijke heffingen is hieronder op basis van de jaarrekening 2020 het procentuele aandeel in het totaal weergegeven.

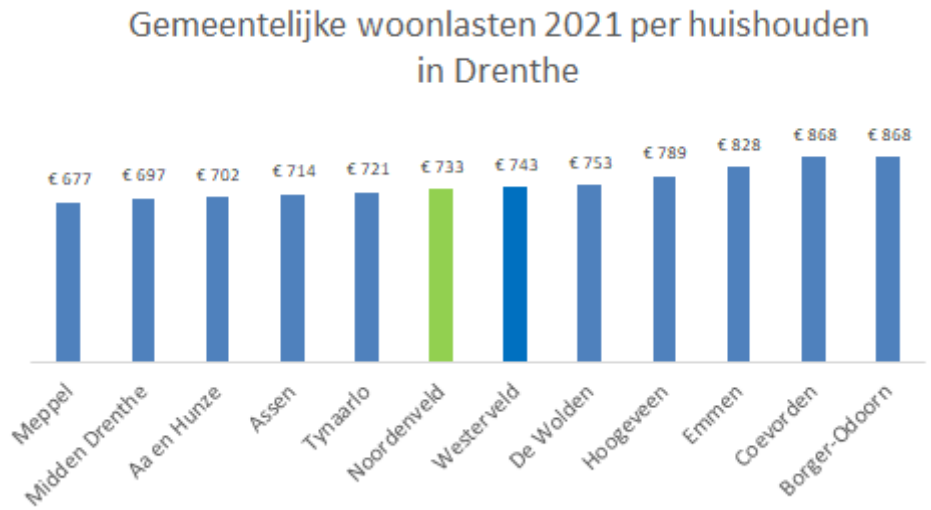
Lastendruk

De in deze begroting opgenomen stijging van de lokale lasten is een gevolg van de in 2021 genomen besluiten over de tarieven voor 2022. Noordenveld wil de stijging van de totale lastendruk zoveel mogelijk binnen het inflatiepercentage houden en streeft ernaar om ook in de toekomst de stijgingen te beperken.

In de hierna opgenomen grafiek geven we een overzicht van de ontwikkeling van de woonlastendruk in onze gemeente in vergelijking met het gemiddelde in Drenthe en Nederland. Hierin zijn de OZB, afvalstoffenheffing en de rioolheffing voor een meerpersoonshuishouden met eigen woning en de gemiddelde woningwaarde in het gegeven jaar betrokken.

En, tot slot, een overzicht van de gemeentelijke woonlasten in 2021 per gemeente in Drenthe:

2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inzicht in robuustheid gemeentelijke financiën

De paragraaf weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre de gemeentelijke financiële positie bestand is tegen tegenvallers. Met een zeker weerstandsvermogen kan worden voorkomen dat elke financiële tegenvaller meteen dwingt tot bezuinigen. Het weerstandsvermogen kan betrekking hebben op het begrotingsjaar zelf (statisch weerstandsvermogen) maar ook op meerdere begrotingsjaren (dynamisch weerstandsvermogen). Om de robuustheid van de financiële middelen te kunnen beoordelen is inzicht nodig in de omvang en impact van mogelijke risico's en de aanwezige weerstandscapaciteit.

Financiële kengetallen

In de begroting en jaarrekening wordt een voorgeschreven tabel met financiële kengetallen opgenomen. Deze cijfers geven een globaal inzicht in de verwachte financiële ontwikkelingen in de gemeente. Ook wordt een toelichting gegeven op de onderlinge verhouding tussen deze kengetallen en wat dat betekent voor de financiële positie van de gemeente. Het gebruik en het vaststellen van de berekeningswijze van de kengetallen heeft geen functie als normeringsinstrument in het kader van het financieel toezicht door de provincies. De voorgeschreven kengetallen worden al langere tijd gebruikt bij onder anderen financiële stresstesten. Een gemeente kan bij de vaststelling van de eigen normen gebruik maken van de signaleringswaarden zoals die worden toegepast bij stresstesten.

Interpreteren van kengetallen

		Maat-regelen niet nodig	Waakzaamheid geboden	Maat-regelen nemen
Kengetal	*Hoe interpreteren*		*Signaalwaarden*	
1. Netto schuldquote				
a. zonder correctie doorgeleende gelden	Hoe lager het percentage hoe beter	< 90%	van 90% t/m 130%	> 130%
b. met correctie doorgeleende gelden	Hoe lager het percentage hoe beter	< 90%	van 90% t/m 130%	> 130 %
2. Solvabiliteitsratio	Hoe hoger het percentage hoe beter	> 50%	van 20% t/m 50%	< 20%
3. Kengetal grondexploitatie	Hoe lager het percentage hoe beter	< 20%	van 20% t/m 50%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	Hoe hoger het percentage hoe beter	> 0%	0%	< 0%
5. Belastingcapaciteit	Hoe lager het percentage hoe beter	<95%	van 95% t/m 105%	> 105%

Kengetallen

Kengetallen bij de begroting 2022	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	2023	2024	2025
1. Netto schuldquote						
a. zonder correctie doorgeleende gelden	53%	66%	67%	78%	84%	73%
b. met correctie doorgeleende gelden	51%	65%	64%	76%	82%	70%
2. Solvabiliteitsratio	19%	22%	17%	16%	13%	16%
3. Kengetal grondexploitatie	2%	4%	4%	3%	4%	3%
4. Structurele exploitatieruimte	-1%	-2%	0%	0%	0%	0%
5. Belastingcapaciteit	92%	91%	91%	93%	93%	93%

Netto schuldquote
De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft dus een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig.

Solvabiliteit
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Hoe hoger het percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente.

Grondexploitatie
De boekwaarde van de voorraden grond moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren is. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee. Voor de berekening van dit kengetal worden de boekwaarden van de bouwgronden in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting.

Structurele exploitatieruimte
Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen.

Woonlasten ten opzichte van het landelijke gemiddelde
Dit cijfer geeft inzicht in hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Als dit percentage laag ligt, betekent het dat de gemeente meer inkomsten uit belastingen zou kunnen verwerven. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt berekend door de totale woonlasten van meerpersoonshuishoudens te vergelijken met het landelijk gemiddelde.

Weerstandscapaciteit
De weerstandscapaciteit bestaat uit financiële mogelijkheden waarmee eventuele tegenvallers bekostigd kunnen worden. Met incidentele weerstandscapaciteit, zoals de algemene reserve en de stille reserves, kan een gemeente calamiteiten en eenmalige tegenvallers opvangen zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van taken op het afgesproken niveau. Met de structurele weerstandscapaciteit, zoals de onbenutte belastingcapaciteit van de OZB, kan de gemeente permanente tegenvallers in de exploitatie opvangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van bestaande taken.

Risico's
Het weerstandsvermogen van een gemeente dient om die categorie risico's af te dekken die niet in de begroting is voorzien. Het gaat hier om bedrijfsrisico's met betrekking tot de grondexploitatie, open einde-regelingen en de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Reguliere risico's behoren dus niet tot deze categorie. Hiervoor kunnen immers verzekeringen worden afgesloten of voorzieningen worden gevormd. In het vervolg van deze paragraaf zal nader worden ingegaan op de beschikbare incidentele en structurele weerstandscapaciteit. Vervolgens kunnen conclusies worden getrokken over hoe het gewenste weerstandsvermogen zich verhoudt tot de weerstandscapaciteit.

Incidentele weerstandscapaciteit: reserves

Reserves zijn vermogensbestanddelen van het eigen vermogen. Noordenveld kent verschillende reserves, zoals:

- de algemene reserve;
- egalisatiereserves, ofwel bestemmingsreserves die dienen om ongewenste schommelingen op te vangen in de tarieven die aan derden in rekening worden gebracht;
- overige bestemmingsreserves.

De bestemmingsreserves zijn door de gemeenteraad ingesteld voor het concretiseren van bepaalde doelstellingen. Bij aanwending voor andere doeleinden zou het oorspronkelijk voorgenomen besluit niet meer gerealiseerd kunnen worden. Op grond van vorenstaande worden de bestemmingsreserves niet tot de weerstandscapaciteit gerekend. Een uitzondering hierop vormt de reserve grondexploitatie en de reserve sociaal domein. Deze reserves zijn ingesteld als buffer voor het opvangen van eventuele negatieve resultaten op de exploitatie van bouwgronden respectievelijk het sociaal domein.

Omvang weerstandscapaciteit

Noordenveld beschikt per ultimo 2021 over de volgende weerstandscapaciteit.

	x € 1.000
Algemene reserve	1.337
Reserve grondexploitaties	3.615
Reserve sociaal domein	1.541
Weerstandscapaciteit	**6.493**

Voor deze reserves geldt dus dat sprake is van (toekomstige) claims op grond van besluitvorming van de gemeenteraad. In bovenstaande bedragen is hiermee reeds rekening gehouden.

Structurele weerstandscapaciteit: onbenutte belastingcapaciteit

De algemene reserve en bestemmingsreserves behoren tot de incidentele weerstands-capaciteit. Tot de structurele weerstandscapaciteit van een gemeente behoort de onbenutte belastingcapaciteit van de OZB, te definiëren als het verschil tussen de door de raad vastgestelde tarieven en de ‘maximum’-tarieven. Voor de OZB geldt echter geen wettelijk vastgesteld maximum meer, de ruimte binnen de onroerende zaakbelasting is in theorie dus onbeperkt. De omvang van deze belastingbuffer wordt dus bepaald door wat het gemeentebestuur als aanvaardbaar maximumtarief beschouwt.

Stand bestemmingsreserves

	x € 1.000
Reserve sociale huisvesting Norg	1.032
Grondexploitaties	3.615
Bijdrage Regiofonds	256
Aankoop kunstwerken	22
Reserve sociaal domein	1.541
Dekking kapitaallasten	6.870
Reserve starters-/zonneleningen	150
Reserve Middenveld	935
Bestemmingsreserves	**14.421**

Stand algemene reserve en bestemmingsreserves
In de stand van de reserves zijn de raadsbesluiten tot en met medio september 2021 verwerkt.

Omvang reserves
Hieronder worden de gemiddelde reserves per inwoner van Noordenveld over 2021 en 2022 vermeld.

Soort reserve €	2021	2022
Algemene reserve	15	43
Bestemmingsreserve	487	462
Totaal	**502**	**504**

Verbeteren structurele exploitatieruimte

Om een beter evenwicht in onze meerjarenbegroting te krijgen en daarmee de structurele exploitatieruimte te verbeteren hebben wij de volgende uitgangspunten geformuleerd.

Wij dekken structurele uitgaven af met structurele inkomsten
Toelichting
Eén van de basale uitgangspunten voor ons financiële beleid is het evenwicht in onze structurele inkomsten en uitgaven. Er is sprake van een structureel evenwicht in de begroting als structurele uitgaven gedekt zijn door structurele inkomsten. Dit is voor elke afzonderlijke jaarschijf binnen het vierjarig perspectief aan de orde.

Onze ramingen zijn volledig, realistisch en haalbaar
Toelichting
Een tweede element dat van groot belang is in onze begrotingssystematiek is dat onze ramingen in de begroting volledig, realistisch en haalbaar zijn. Wij bereiken dit door de realisatie van inkomsten en uitgaven te monitoren en waar nodig bij te stellen in de Programmabegroting, Trimesterrapportage of separate voorstellen met begrotingswijzigingen.

Bij overheveling van taken en middelen vanuit het Rijk worden de hierbij behorende middelen decentraal begroot
Toelichting
In de algemene uitkering uit het gemeentefonds worden door het Rijk gelden beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de gemeentelijke taken. De bijdrage uit het fonds is een algemeen dekkingsmiddel. In de algemene uitkering zijn ook integratie-uitkeringen en decentralisatie-uitkeringen (IU's/DU's) opgenomen. Dit zijn middelen voor taken die vanuit het rijk zijn overgeheveld naar gemeenten. Ook maken taakmutaties onderdeel uit van de algemene uitkering. De daadwerkelijke besteding hiervan valt binnen de beleidsvrijheid van de gemeente. Wij verwerken de middelen voor integratie-/decentralisatie-uitkeringen en taakmutaties in de begroting ook aan de uitgavenkant, vanaf het moment dat er een plan ligt en het college hier positief over heeft besloten. Is dit niet het geval, dan vallen deze middelen vrij als algemeen dekkingsmiddel.

Bij nieuw beleid en intensivering van bestaand beleid worden alle lasten en baten in de meerjarenbegroting opgenomen voor de looptijd van het betreffende beleid
Toelichting
Onder nieuw beleid wordt verstaan:

- beleid dat niet in de door de raad vastgestelde strategische visie of het raadsprogramma is opgenomen;
- de medebewindstaken die op de gemeente afkomen.

Het nieuwe beleid wordt bij aanvang van een nieuwe bestuursperiode opgenomen in het bestuursprogramma en vervolgens jaarlijks geactualiseerd bij de programmabegroting. Vooruitlopend op de concrete uitwerking in de programmabegroting geven wij bestuurlijke ambities en ontwikkelingen in de kaderbrief weer. In de programmabegroting vertalen wij de beleidsvoorstellen financieel en vindt er een integrale afweging plaats van de bestuurlijke ambities, ontwikkelingen, het nieuwe beleid in relatie tot de financiële, planningstechnische en formatieve mogelijkheden. Bij voorstellen voor nieuw beleid worden alle lasten, baten en eventuele investeringskredieten in beeld gebracht, zodat een volledig beeld van de financiële consequenties van een beleidskeuze ontstaat. Ditzelfde geldt ook voor de intensivering van bestaand beleid. Na besluitvorming over nieuw en/of geïntensiveerd beleid worden alle lasten en baten opgenomen in de meerjarenbegroting voor de looptijd van het betreffende beleid.

Heffingen en leges zijn in principe kostendekkend

Toelichting

In de kaderbrief 2022 zijn uitgangspunten geformuleerd ten behoeve van de heffingen en leges. Een nader onderzoek naar de hoogte van de leges is aan te bevelen. Dekkingspercentages van de leges ten aanzien van de titels 1 tot en met 3 zijn in deze begroting respectievelijk 77%, 86% en 36%. Het verschil tussen de lasten en de baten bedraagt € 175.000. Het dekkingspercentage van de lijkbezorgingsrechten is in deze begroting bepaald op 54 (€ 141.000).

Het systeem van de vrijvallende kapitaallasten waarbij de vrijkomende middelen worden ingezet voor nieuwe of vervangingsinvesteringen zetten we onverminderd voort.

Toelichting

Het is beleidsmatig de ruggengraat voor een gezond investeringsklimaat. Aantasting hiervan leidt op termijn onherroepelijk tot een gebrek aan dekkingsmogelijkheden.

Werken met voorbereidingskredieten of een algemeen voorbereidingskrediet.

Toelichting

Werken met voorbereidingskredieten om de huidige situatie van jarenlang kredieten meeslepen wordt 'voorkomen'. Met andere woorden geen plan, geen geld (behalve een voorbereidingskrediet).

Herintroduceren van een slotwijziging

Toelichting

Vanwege de noodzaak van begrotingsrechtmatigheid biedt het college de raad ter vaststelling een extra begrotingswijziging aan in de vorm van een slotwijziging. Volgens de Financiële verordening door u vastgesteld in 2018 informeert het college de raad door middel van twee tussentijdse rapportages over de realisatie van de begroting van de gemeente over het lopende boekjaar. Daarnaast zou ervoor gekozen kunnen worden om overschrijdingen van meer dan € 100.000 los van de bestaande rapportages aan de raad te melden. Jaarlijks wordt dit nu bij de jaarrekening opgenomen (begrotingsrechtmatigheid). Op grond van artikel 192 in de Gemeentewet is het tot uiterlijk het einde van het begrotingsjaar mogelijk om de begroting te wijzigen.

Omgaan met onder- en overschrijdingen:

- (dreigende) overschrijdingen tijdig melden;
- zelf compensatie zoeken voor overschrijdingen per portefeuillehouder;
- onderschrijdingen en aanbestedingsvoordelen niet opsouperen.

Toelichting

Uiteraard blijven de twee trimesterrapportages leidend voor de informatievoorziening college en raad. Er kunnen zich echter omstandigheden voordoen waarbij het raadzaam is ontwikkelingen eerder te melden.

Ontwikkelen bewustzijn financiële kaders bij nieuw beleid in het kort geformuleerd:

- plannen maken - geen geld > niet doen;
- eerst geld - dan plannen maken > wel doen.

Toelichting

Te veel en te vaak zien we dat met name investeringsbudgetten worden aangevraagd waar geen informatie is aangegeven over de realiseerbaarheid van de investering in tijd en capaciteit. Dit leidt jaarlijks tot veel overloopbudgetten. Door aan de voorkant meer te toetsen op haarbaarheid in tijd en capaciteit kunnen we dit beter beheersen.

Versterking eigen vermogen

Op 22 september 2020 is het eindrapport van de werkgroep versterking eigen vermogen vastgesteld. In het eindrapport zijn voorstellen gedaan over de minimale omvang van het eigen vermogen en in het bijzonder de algemene reserve en om het eigen vermogen verder te versterken. Hieronder zijn een aantal uitgangspunten geformuleerd om het eigen vermogen te versterken.

Verbeteren solvabiliteit

De mate waarin we in staat zijn om aan onze verplichtingen te voldoen is in het afgelopen jaar gedaald van 21% naar 19% (jaarrekening 2020). In deze begroting is dit percentage voor 2022 verder gedaald naar 17%. Dit kengetal geeft de verhouding aan tussen ons eigen en vreemde vermogen. Voor elke € 100 schuld hebben we nu nog € 17 eigen vermogen, waar dat in 2019 nog € 21 was. Onze solvabiliteitsratio is dus afgenomen. De signaalwaarde is hierdoor versprongen van oranje naar rood (>50% is groen; tussen 50% en 20% oranje en <20% is rood), er moet actie worden ondernomen om dit om te buigen.

Ons streefcijfer van een solvabiliteitsratio van minimaal 25% betekent een toename van ons eigen vermogen met € 6,6 miljoen tot een bedrag van € 25,5 miljoen. Die 6,6 miljoen euro zullen we dan dus moeten (be)sparen. In het advies van de werkgroep eigen vermogen is geadviseerd om een plus van € 5,6 miljoen na te streven, waaraan we dan dus ruim voldoen. Bij een solvabiliteitsratio van 30% zouden we € 12,1 miljoen moeten aanvullen/(be)sparen bij het eigen vermogen tot een bedrag van € 31 miljoen.

De verhoging van onze solvabiliteitsratio naar minimaal 25% willen we bereiken door:

- een herziening van onze bestemmingsreserves. De werkgroep heeft u hiervoor in de zomer van 2020 voorstellen gedaan. Elke uitgave ten laste van een bestemmingsreserve verlaagt ons eigen vermogen;
- nieuw beleid alleen te bekostigen vanuit de reguliere begrotingsruimte, niet vanuit onze reservepositie;
- jaarlijks beschikbare begrotingsruimte toe te voegen aan het eigen vermogen.

De eenmalige ruimte wordt ingezet voor het versterken van het vermogen

Toelichting

Eenmalige ruimte ontstaat doordat de kapitaallasten van een investering gedurende het eerste jaar voor 50% wordt doorberekend in de exploitatie. Over de resterende 50% kan eenmalig beschikt worden. Besloten is om een deel van dit bedrag specifiek te bestemmen voor een nader (eenmalig) doel. Dit kan onder meer zijn het versterken van het eigen vermogen.

Incidentele budgetten

- Incidentele budgetten die in het betreffende begrotingsjaar niet zijn ingezet, vallen bij het jaarverslag vrij in het jaarrekeningresultaat;
- Indien het college van mening is dat het budget toch beschikbaar dient te blijven, dient dit in het jaarverslag te worden gemeld, waarna besluitvorming in de raad plaats kan vinden.

Toelichting

Om jaarlijks een integrale afweging te kunnen maken tussen de beschikbare financiële middelen en de bestuurlijke ambities, is het van belang dat het financiële kader en de planning wordt bewaakt. Dit betreft niet alleen beleid met een structureel karakter, maar ook tijdelijke projecten met een incidenteel karakter. Omdat alle lasten en baten in de meerjarenbegroting worden opgenomen, dient bij een gewijzigde planning en/of financiële uitgangspunten te worden gerapporteerd en de begroting hier al dan niet op aangepast te worden. Voor beleid met een incidenteel karakter, waarvoor incidentele middelen beschikbaar zijn gesteld, worden eventuele voordelen of nadelen gerapporteerd in het jaarverslag. De middelen vallen vrij in het begrotingsresultaat. Onder een incidenteel karakter verstaan wij beleid dat zich gedurende maximaal het in een begroting gepresenteerde meerjarenperspectief voordoet. Het betreft hier nadrukkelijk eenmalige zaken. Deze beleidslijn draagt er aan bij dat u als raad vanuit uw kaderstellende rol een nieuwe afweging kan maken.

Wij continueren de structurele toevoegingen aan de algemene reserve

- Wij berekenen jaarlijks bij de programmabegroting in welke mate de structurele toevoegingen effect hebben op de solvabiliteit.
- Afhankelijk van de omvang van onze solvabiliteitsratio doen wij voorstellen voor de inzet van de structurele toevoegingen.

Toelichting

Vanaf de begroting 2021 is besloten om structureel een bedrag toe te voegen aan de algemene reserve. Wij stellen voor deze structurele toevoegingen te continueren en hiermee de vermogenspositie verder te versterken. Jaarlijks zullen wij bij de samenstelling van de Programmabegroting toetsen of de solvabiliteit binnen de gewenste bandbreedte van ons bovenstaande uitgangspunt beweegt. Daarbij betrekken wij de structurele toevoegingen aan de algemene reserve. Binnen het totaal van de begroting dienen de betreffende toevoegingen passend te zijn. Indien de solvabiliteit binnen de bandbreedte beweegt, is er ruimte voor nieuw beleid. Hierbij dienen de uitgangspunten rondom nieuw beleid in ogenschouw te worden genomen.

Er komt een relatie tussen het ambitieniveau en de belastingdruk

Toelichting

De verhouding tussen het ambitieniveau en de belastingdruk is uit balans. Hierdoor is de begroting amper sluitend te maken en daalt onze algemene reserve. Deze situatie is niet langer vol te houden. Dit betekent dat het ambitieniveau moet worden bijgesteld of de belastingen worden verhoogd.

COVID-19

De kosten voor corona zijn ingeschat voor 2022. De totaalinschatting is € 500.000. Dit is een indicatieve raming van de te verwachten extra uitgaven. Hierbij is gebruik gemaakt van het rapport 'Financiële bijwerkingen van corona' van het adviesbureau Andersson Elffers Felix d.d. 15 juli 2020. Dit onderzoek brengt de financiële effecten voor de coronacrisis voor gemeenten in kaart. De genoemde bedragen voor het best case scenario zijn qua omvang gerelateerd aan de omzet van de gemeente Noordenveld. Vervolgens zijn deze bedragen bijgesteld vanuit het overzicht van de daadwerkelijke kosten die binnen Noordenveld zijn gemaakt in 2021 (stand eind september 2021). De verwachting is dat de te maken kosten ook in 2022 volledig gecompenseerd worden door het Rijk.

	x € 1.000
Ondersteuning SW-bedrijven	100.000
Compensatie aanbieders WMO/Jeugd	50.000
Minder inkomsten uit leges	50.000
Extra uitgaven sport	50.000
Extra uitgaven cultuur	100.000
Overig	150.000
Totaal	**500.000**

Omvang van het weerstandsvermogen

Wetenschappelijke of algemeen geldende normen voor de gewenste omvang van het weerstandsvermogen zijn er niet. Uitgangspunt is dat de omvang van het weerstandsvermogen in verhouding moet staan tot de risico's die de gemeente loopt. Iedere organisatie zal aan de gewenste omvang op haar eigen wijze, gelet op haar eigen situatie, invulling moeten geven.

Bij het kwantificeren van risico's wordt aangesloten bij de kans dat zich een risico voordoet en de financiële schade die daaruit kan voortvloeien. Bij elk risico is door de risicobeheerders aangegeven hoe groot de kans is dat zich een risico voordoet. De inschatting van een risico kan bijvoorbeeld gebaseerd zijn op ervaringsgegevens.

In de praktijk worden vijf risicoklassen gehanteerd. De indeling is gebaseerd op het aantal keren dat een risico zich in/over de jaren kan voordoen. Aan elke klasse is een percentage gehangen dat vermenigvuldigd wordt met het financiële gevolg. Ook deze zijn ingedeeld in (vijf) klassen. Die loopt op van € 25.000 - € 50.000 tot groter dan € 750.000.

Kans *klasse*	Referentiebeelden	Kwantitatief	Gevolg *klasse*	Financieel gevolg
1	< of 1 keer per 10 jaar	10%	1	€ 25.000 - € 50.000
2	1 keer per 5 - 10 jaar	30%	2	€ 50.000 - € 100.000
3	1 keer per 2 - 5 jaar	50%	3	€ 100.000 - € 250.000
4	1 keer per 1 - 2 jaar	70%	4	€ 250.000 - € 750.000
5	1 keer per jaar of vaker	90%	5	> € 750.000

Conclusie

Alle risico's zijn ingedeeld naar kans x gevolg. Op basis van deze benadering is het minimaal benodigde bedrag van het weerstandsvermogen € 1.295.000. Bij het instellen van de bestemmingsreserve Middenveld is bepaald dat de hoogte van de reserve (€ 1.500.000) in mindering gebracht wordt op het weerstandsvermogen. Het maximale beslag op het weerstandsvermogen bedraagt daarom € 2.795.000. Rekening houdend met de weerstandscapaciteit van € 6.493.000 is de conclusie dat het weerstandsvermogen voldoende is om weerstand te kunnen bieden aan de vermelde risico's.

Hierna volgt een overzicht van de wijze waarop de maximale risico's zijn afgedekt door de reserves:

x € 1.000	Algemene reserve	Reserve grondexploitatie	Reserve sociaal domein
Maximale risico	2.115	5	675
Beschikbaar	1.337	3.615	1.541
Over- / onderdekking	**-778**	**3.610**	**866**

Risicotabel

	Risico's	Kans					Gevolg					Kans x gevolg	
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	Minimaal	Maximaal
		< 1keer per 10 jaar	1 keer per 5-10 jaar	1 keer per 2-5 jaar	1 keer per 1-2 jaar	1 keer per jaar of >	€ 25.000-€ 50.000	€ 50.000-€ 100.000	€ 100.000-€ 250.000	€ 250.000-€ 750.000	> € 750.000		
		10%	30%	50%	70%	90%							
1	Garantstellingen en waarborgfondsen	x								x		25.000	75.000
2	Algemene uitkering uit het gemeentefonds					x			x			90.000	225.000
3	Droogteschade en bodemdaling		x							x		75.000	225.000
4	Informatie- en communicatiesystemen			x				x				25.000	50.000
5	Gegevensbescherming			x							x	375.000	1.125.000
6	Grondexploitaties (inclusief Regiovisie)		x									5.000	5.000
7	Integraal Huisvestingsplan Onderwijs			x						x		125.000	375.000
8	Financiële gelijkstelling primair onderwijs		x								x	0	750.000
9	Milieuverontreinigingen			x					x			50.000	125.000
10	Regionale ontwikkelingen RUD				x			x				35.000	70.000
11	Publiek Vervoer				x			x				35.000	70.000
12	Sociaal domein (inclusief BUIG en WSW)					x			x			270.000	675.000
13	Toereikendheid voorzieningen (met name onderhoud kapitaalgoederen)			x						x		125.000	375.000
14	Wegenbeheer en groenbeheersplan			x					x			50.000	125.000
15	Centrumontwikkeling Roden	x							x			10.000	25.000
												1.295.000	**4.295.000**

Toelichting op de risico's

In deze toelichting zijn de nu bekende risico's benoemd en volgens een klassensystematiek gewogen en gewaardeerd.

Garantstellingen en waarborgfondsen

De gemeente heeft zich borg gesteld voor een aantal instanties voor het verstrekken van een geldlening. De gemeente loopt hierbij een risico als de verplichtingen door de geldnemer niet worden nagekomen.

Kwantificering

Kans	klasse 1 (minder of 1 keer per 10 jaar: 10%)
Gevolg	klasse 4 (€ 250.000 - € 750.000)
Kans x gevolg	minimaal € 25.000 (10% x € 250.000) tot maximaal € 75.000 (10% x € 750.000)

De in het verleden afgegeven gemeentegaranties ten behoeve van door woningbouw-corporaties aangetrokken geldleningen zijn overgedragen aan het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Hiervoor geldt een ander risicoprofiel. Corporaties die in de problemen komen dienen eerst het Centraal Fonds Volkshuisvesting voor financiële steun te benaderen. De borgstellingreserve van het WSW vormt de tweede zekerheid. De derde (tertiaire) achtervangpositie betreft een door het rijk en gemeenten (elk 50%) af te geven renteloze lening aan het WSW. Het risicoprofiel kan wijzigen indien door corporaties een toenemend beroep wordt gedaan op het WSW. In 2020 zijn garantstellingen verleend aan Pauperparadijs 2020, Stichting Beweegdorp Norg en stichting Molenduinbad Norg.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

Het gemeentefonds verandert met de rijksbegroting mee (normering- of trap-op-trap-af-systematiek). Deze systematiek brengt het risico met zich mee dat bij dalende uitgaven door het rijk (als gevolg van bezuinigingen door het rijk) het gemeentefonds daalt. Ondanks hogere accressen bij de Meicirculaires, blijkt dat de werkelijke rijksuitgaven achterblijven. Dit kan betekenen dat in een opvolgend jaar een verrekening kan plaatsvinden door het rijk op de al ontvangen uitkering uit een afgelopen jaar. Dit gebeurt jaarlijks bij de Meicirculaire. Per 2023 zal er een nieuw model voor de verdeling van de middelen uit het gemeentefonds worden gehanteerd door het rijk. In 2021 zijn drie tussentijdse voorlopige verdeelvoorstellen gedeeld met de gemeenten, waarbij de laatste voor de gemeente Noordenveld vanaf 2023 een jaarlijks nadeel laat zien van € 115.000. De verwachting is dat in de Meicirculaire 2022 de definitieve herverdelingseffecten bekend worden gemaakt.

Kwantificering

Kans	klasse 5 (1 keer per jaar: 90%)
Gevolg	klasse 3 (€ 100.000 - € 250.000)
Kans x gevolg	minimaal € 90.000 (90% x € 100.000) tot maximaal € 225.000 (90% x € 250.000)

Droogteschade en bodemdaling

We ervaren de gevolgen van klimaatverandering steeds meer. Dat merken we aan de buien die heviger worden, aan de verschuivende neerslagperiode, de langere perioden van droogte en toenemende temperaturen. Het is daarom denkbaar dat hevige wind, zware buien, maar vooral

droogte en de daarmee verbonden bodemdaling tot schades aan gemeentelijk vastgoed gaan leiden. Te denken valt aan waterschade in vastgoed, maar ook verzakking van wegen en paden, of schade aan gemeentelijke riolering. Bovenop onze reguliere beheeropgave kunnen we dus te maken krijgen met extra werkzaamheden of schadeposten.

Naar aanleiding van de verzakkingsschades in de wijk Middenveld hebben we, ter voorkoming van toekomstige schades ten gevolge van onze activiteiten, het Bouwprotocol ingevoerd. Ook al valt weliswaar niet uit te sluiten dat er schade ontstaat, hiermee worden wel de grootste risico's ondervangen die betrekking hebben op gemeentelijke bouwactiviteiten.

Het gaat hier om schades die zijn terug te voeren op gemeentelijke activiteiten (en waar wij dus verantwoordelijk voor kunnen worden gehouden). Dit geldt dus niet voor schade aan woningen en ander particulier vastgoed door verzakkingen ten gevolge van bodemdaling door langdurige droogte.

Kwantificering

Kans	klasse 1 (minder dan 1 keer per jaar: 10%)
Gevolg	klasse 4 (€ 250.000 - € 750.000)
Kans x gevolg	minimaal € 25.000 (10% x € 250.000) tot maximaal € 75.000 (10% x € 750.000)

Informatie- en communicatiesystemen

Vandaag de dag staan organisaties steeds meer bloot aan allerlei verstoringen of bedreigingen, de zogenaamde cyber criminaliteit, met als gevolg dat de dagelijkse werkzaamheden worden verstoord. Naast de genoemde cyber criminaliteit kunnen ook elektriciteit- of brandproblemen zich voordoen, maar systemen kunnen eveneens crashen. De continuïteit van de maatschappelijke dienstverlening moet altijd gegarandeerd worden.

De continuïteit van de IT-systemen is gegarandeerd door een noodstroomaggregaat die ervoor zorgt dat bij een stroomuitval de IT-systemen doordraaien en/of op een veilige manier kunnen worden uitgezet, waardoor de kans op een problematische situatie wordt verminderd.

Dagelijks wordt een online back-up gemaakt en dagelijks worden meerdere malen per dag snapshots gemaakt van de dataserver. In de toekomst willen we nader onderzoeken in hoeverre het zinvol kan zijn om na de verbouwing van de gemeentewerf data te gaan repliceren van het gemeentehuis naar de gemeentewerf. Hierdoor geldt dat bij een calamiteit altijd data in een eigen omgeving beschikbaar is en dat data eenvoudig hersteld en/of benaderd kan worden.

Het aantal en de diversiteit van de bedreigingen van de IT-systemen neemt elke dag alleen maar toe, waarbij geldt dat deze voornamelijk van buitenaf afkomstig zijn. Binnen de gemeente hebben we meerdere systemen c.q. applicaties geïnstalleerd om externe virussen/aanvallen vroegtijdig te detecteren en onschadelijk te maken. Daarnaast hebben we externe ondersteuning voor het continue monitoren en bewaken van het netwerkverkeer, de processen en de systemen om te voorkomen dat we door cyber criminaliteit worden geraakt. Een eis is dat de systemen continue moeten worden bijgewerkt en gemonitord, waarbij we o.a. gebruik maken van diverse virusscanners. Tevens wordt binnen de gemeente gebruik gemaakt van meerdere externe verbindingen, welke optimaal beveiligd zijn.

Kwantificering

Kans	klasse 3 (1 keer per 2 tot 5 jaar: 50%)
Gevolg	klasse 2 (€ 50.000 - € 100.000)
Kans x gevolg	minimaal € 25.000 (50% x € 50.000) tot maximaal € 50.000 (50% x € 100.000)

Gegevensbescherming

Sinds 25 mei 2018 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van kracht. De gemeente heeft de wettelijke verplichting om de gegevensverwerking op orde te hebben. Indien dit niet het geval is, dan kan dit leiden tot hoge boetes vanuit de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Binnen de gemeente is nagenoeg geen capaciteit beschikbaar met als gevolg dat voor ondersteuning externe capaciteit is ingehuurd voor de rol van de FG bij Audittrail . Daarnaast geldt dat de rollen van de PO en de CISO eveneens door Audittrail (deels) zijn ingevuld.

Kwantificering

Kans	klasse 5 (1 keer per jaar: 90%)
Gevolg	klasse 3 (€ 100.000 - € 250.000)
Kans x gevolg	minimaal € 90.000 (90% x € 100.000) tot maximaal € 225.000 (90% x € 250.000)

Grondexploitaties (inclusief Regiovisie)

De omvang van de risico's met betrekking tot de actuele grondexploitaties is herzien en in deze begroting bepaald op € 384.000. Hiervan kan een deel binnen de actuele grondexploitaties worden opgevangen. Voor dat deel dat niet kan worden opgevangen binnen de grondexploitaties, moet een extra risicoreservering worden aangehouden van € 5.000.

Verwachte druk op de reserve grondexploitaties neemt toe

In de risicoanalyse zijn de plannen/projecten die zich nog in de initiatieffase bevinden niet meegenomen, of waarvan op dit moment nog niet alle uitgangspunten helder zijn. Het is echter wel aanleiding om op dit moment, in aanvulling op de risicoanalyse, duidelijk te maken dat er meer dan een verwachting is dat deze projecten niet allemaal budgetneutraal zullen kunnen worden uitgevoerd, maar op een aantal punten een flinke inzet van middelen vragen. Er zullen naar verwachting projecten komen met nieuwe risico's en/of projecten waarbij het doen van (strategische) aankopen onvermijdelijk is om voortgang te kunnen realiseren.

Integraal Huisvestingsplan Onderwijs

De gemeente is verantwoordelijk voor de huisvesting van scholen voor basis-, speciaal basis-, voortgezet en speciaal voortgezet onderwijs die zijn gehuisvest op het grondgebied van de gemeente. Er vinden met regelmaat gesprekken plaats met de schoolbesturen over de nodige capaciteit van schoolgebouwen. Vanaf 2015 zijn de schoolbesturen integraal verantwoordelijk voor het gehele onderhoud. De gemeente blijft verantwoordelijk voor nieuwbouw en uitbreiding. In samenwerking met de schoolbesturen is een Integraal Huisvestingsplan (IHP) opgesteld. Hierin staan onder andere de ontwikkeling van de locaties in Veenhuizen, Roden en Nietap. De leerlingenprognoses laten zien dat de komende periode het leerlingenaantal zal dalen, zij het wat minder snel dan voorheen werd verwacht. Bij in gebruik zijnde scholen zijn de schoolbesturen financieel verantwoordelijk en draagt de gemeente geen financieel risico. Als gevolg van het opgesteld IHP zal voor vrijkomende schoolgebouwen die niet langer nodig zijn voor onderwijs vroegtijdig naar

een vervangende bestemming worden gezocht. Desondanks blijft er een behoorlijk risico, omdat het niet altijd eenvoudig is nieuwe gebruikers voor de vrijkomende gebouwen te vinden.

Kwantificering

Kans	klasse 3 (1 keer per 2 tot 5 jaar: 50%)
Gevolg	klasse 4 (€ 250.000 - € 750.000)
Kans x gevolg	minimaal € 125.000 (50% x € 250.000) tot maximaal € 375.000 (50% x € 750.000)

Financiële gelijkstelling primair onderwijs

Op basis van artikel 142 tot en met 147 van de Wet op het primair onderwijs (WPO) dient een gemeentebestuur dat basisonderwijs in stand houdt, jaarlijks vast te stellen of er sprake is van overschrijding van de rijksvergoeding. Indien er meer uitgaven zijn geweest dat de ontvangen rijksvergoeding, dan is er sprake van een overschrijding. Deze overschrijding (meer uitgaven dan ontvangsten) dient proportioneel ook aan de scholen voor bijzonder onderwijs te worden doorbetaald. Veelal wordt een bedrag per leerling vastgesteld, die ook op basis van het leerlingenaantal van de bijzondere scholen wordt betaald. Hiermee wordt het openbaar onderwijs en het bijzonder onderwijs in eenzelfde gemeente gelijkgesteld. Tot en met 2000 is de financiële gelijkstelling afgehandeld. Voor de periode 2001-2005 heeft de Raad van State uiteindelijk geoordeeld dat er geen sprake was van een overschrijding. Daarmee is ook deze periode afgehandeld. Vanaf 2020 kunnen de periodes 2006-2010 en 2011-2015 worden vastgesteld.

Kwantificering

Kans	klasse 2 (1 keer per 5 à 10 jaar: 30%)
Gevolg	klasse 5 (€ > € 750.000)
Kans x gevolg	minimaal € 0 tot maximaal € 750.000

Milieuverontreinigingen

Bedrijven moeten voldoen aan steeds strengere milieuwetgeving. Indien schade wordt toegebracht aan het milieu dan zullen zij de kosten voor de reiniging moeten betalen. Is de dader echter niet meer te achterhalen dan kan het zijn dat deze kosten voor rekening van de gemeente komen. De kosten van bijvoorbeeld bodem- of grondwatersanering kunnen hoog oplopen.

Kwantificering

Kans	klasse 3 (1 keer per 2 à 5 jaar: 50%)
Gevolg	klasse 3 (€ 100.000 - € 250.000)
Kans x gevolg	minimaal € 50.000 (50% x € 100.000) tot maximaal € 125.000 (50% van € 250.000)

Regionale ontwikkelingen Rijksuitvoeringsdienst (RUD)

In Drenthe is de RUD per 1 januari 2014 operationeel. De RUD moet de basis op orde brengen zodat er een robuuste en toekomstbestendige organisatie staat die zorg draagt voor het milieu in de Provincie Drenthe. Wij hebben als uitgangspunt gesteld dat de RUD financieel neutraal dan wel voordeliger moet zijn dan de eerdere gemeentelijke opzet. Of aan dit uitgangspunt zal worden voldaan is afhankelijk van de uitvoering en de resultaten van voorgenomen veranderingen en ontwikkelingen.

Kwantificering

Kans	klasse 4 (1 keer per 1 à 2 jaar: 70%)
Gevolg	klasse 2 (€ 50.000 - € 100.000)
Kans x gevolg	minimaal € 35.000 (70% x € 50.000) tot maximaal € 70.000 (70% van € 100.000)

Publiek Vervoer

Betreft samenwerking van alle 32 gemeenten van Groningen en Drenthe, de provincies en het OV-bureau Groningen Drenthe op het gebied van onder andere lokaal vervoer en vervoer speciaal toegespitst op doelgroepen, zoals het Wmo- en leerlingenvervoer. De samenwerking moet publiek vervoer in de toekomst betaalbaar houden, duurzamer maken en de service aan de reizigers verder verbeteren.

Kwantificering

Kans	klasse 4 (1 keer per 1 à 2 jaar: 70%)
Gevolg	klasse 2 (€ 50.000 - € 100.000)
Kans x gevolg	minimaal € 35.000 (70% x € 50.000) tot maximaal € 70.000 (70% van € 100.000)

Sociaal domein

Vanaf het jaar 2021 is de Participatiewet toegevoegd aan het Sociaal Domein. Dit heeft tot gevolg dat de kwantificering nu in één toelichting is opgenomen. Bij de WMO, Jeugdwet en Participatiewet is er sprake van een zogenaamde openeinderegeling. Het blijft moeilijk te voorspellen hoeveel inwoners in een jaar een beroep gaan doen op deze regelingen. Dit brengt financiële risico's met zich mee. De financiële risico’s worden afgedekt met de reserve Sociaal Domein maar leggen wel een structureel beslag op de middelen. De omvang van de risico’s met betrekking tot het sociaal domein is per regeling becijferd op minimaal € 90.000 en maximaal € 225.000.

Kwantificering

Kans	klasse 5 (1 keer per jaar of >: 90%)
Gevolg	klasse 3 (> € 250.000)
Kans x gevolg	minimaal € 90.000 (90% x € 100.000) tot maximaal € 225.000 (90% x € 250.000)

Toereikendheid voorzieningen

Er zijn voldoende onderbouwingen van het benodigde voorzieningenniveau aanwezig, desondanks kan vanwege onvoorziene omstandigheden of calamiteiten (zoals storm, waterschade en bodemdaling) het voorkomen dat de voorzieningen op enig moment niet toereikend zijn.

Kwantificering

Kans	klasse 3 (1 keer per 2 à 5 jaar: 50%)
Gevolg	klasse 4 (€ 250.000 - € 750.000)
Kans x gevolg	minimaal € 125.000 (50% x € 250.000) tot maximaal € 375.000 (50% x € 750.000)

Wegenbeheer en groenbeheersplan

Voor het beheer van de openbare ruimte wordt gewerkt met een systematiek om de jaarlijkse benodigde budgetten in beeld te krijgen. Hierbij wordt gebruikt gemaakt van beheerplannen en scenario’s uit de BOR-systematiek. De onderhoudssituatie van bepaalde wegvakken kan door

intensief gebruik en als gevolg van weersomstandigheden sneller achteruitgaan, waardoor versneld onderhoud moet worden uitgevoerd. Indien schade aan personen, voertuigen of gebouwen ontstaat door onvoldoende onderhoud aan infrastructuur kan een schadeclaim ingediend worden door de benadeelde persoon. Daarnaast bestaan de risico's van schadeclaims door takbreuk en achterstallig onderhoud van speeltoestellen. Door bodembeweging, mede ingegeven door verdroging, kunnen schades en daarmee grootschalige reparaties ontstaan. Dit geldt voornamelijk voor wegen.

Kwantificering

Kans	klasse 3 (1 keer per 2 à 5 jaar: 50%)
Gevolg	klasse 3 (€ 100.000 - € 250.000)
Kans x gevolg	minimaal € 50.000 (50% x € 100.000) tot maximaal € 125.000 (50% x € 250.000)

Centrumontwikkeling Roden

Voor het Uitvoeringsprogramma Centrumontwikkeling Roden 2018-2022, de realisatie van de stappen 2 (Ontwikkelfonds) en 3 (gehele centrum) uit het procesvoorstel 'Albertsbaan, een steen in de ontwikkelvijver van Roden-Centrum', is een groot bedrag aan financiële middelen nodig. Het grootste gedeelte hiervan zal door de gemeente zelf opgebracht moeten worden via door uw raad reeds beschikbaar gestelde of nog beschikbaar te stellen kredieten.

In de overige financiële middelen wordt voorzien door externe bronnen, zoals subsidies te verwerven van andere overheden en bijdragen van ondernemers. Het slagen van de verwerving van externe subsidies gaat gepaard met een onzekerheidsfactor. Daarnaast zijn aan de financiering door externe bronnen risico's verbonden.

De afgelopen jaren is het inzicht ontstaan dat er voor ingrepen in de openbare ruimte minder externe subsidiebronnen beschikbaar zijn dan verwacht. Voor ingrepen met betrekking tot vastgoed zijn er wel meer kansen, zij het ook beperkt. De conclusie die uit dit inzicht moet worden getrokken is dat de omvang van externe cofinanciering zoals deze in 2018 is voorspeld niet wordt gehaald. Minder inkomsten uit externe subsidiebronnen heeft gevolgen voor de uitvoering van de centrumontwikkeling. De scope van de centrumontwikkeling wordt bijgesteld naar de reeds opgestarte projecten en er worden (voorlopig) geen nieuwe projecten opgestart.
Voor een deel van de beoogde cofinanciering is wel een andere bron in beeld gekomen.

Gebleken is dat er in het werkgebied van de centrumontwikkeling op diverse plaatsen werk moet worden verricht aan de riolering. Hiervoor zijn reeds middelen in het rioleringsfonds gereserveerd. Deze middelen zullen op zo effectief mogelijke wijze worden gecombineerd met de investeringen die, vanuit het oogpunt van de centrumontwikkeling, in de openbare ruimte zullen worden gedaan. Voor het HOV is dit al geïmplementeerd. Door de combinatie met het rioleringsfonds te maken kunnen alle reeds opgestarte projecten doorgang vinden.

Kwantificering

Kans	klasse 1 (minder of 1 keer per 10 jaar)
Gevolg	klasse 3 (€ 100.000 - € 250.000)
Kans x gevolg	minimaal € 10.000 (10% x € 100.000) tot maximaal € 25.000 (10% x € 250.000)

3. Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Artikel 12 van het BBV geeft aan dat de paragraaf kapitaalgoederen in ieder geval de volgende kapitaalgoederen behandelt:
a. wegen;
b. riolering;
c. water;
d. groen;
e. gebouwen.

In de paragraaf Kapitaalgoederen wordt met betrekking tot de genoemde kapitaalgoederen besproken:
a. het beleidskader;
b. de uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties;
c. de vertaling van de financiële consequenties in de begroting.

Beleidskader

Het beleid van de gemeente Noordenveld voor het onderhoud van kapitaalgoederen is onder meer opgenomen in de nota's:

- Omgevingsvisie Noordenveld 2030
- Areaalnota 2019
- Groenvisie Noordenveld;
- Landschapsbeleidsplan Noordenveld;
- Waterplan Noordenveld;
- Bosbeheerplan Noordenveld;
- Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP);
- Visual Tree Assessment (VTA) controle voor gemeentelijke bomen;
- Monumentale bomenlijst Noordenveld;
- Bomenbeleidsplan
- Beleidsplan openbare verlichting 2021-2030;
- Speelbeleidsplan Noordenveld;
- IHP (integraal huisvestingsplan);
- Scenario Beheer Openbare Ruimte;
- GRP 2022–2026 ;
- Gedragscode Flora en Fauna;
- Begraafplaatsenbeleidsplan 2015-2035;
- Gebouwenbeheerplan 2019-2022.

Kapitaalgoederen Noordenveld

De gemeente Noordenveld heeft 26 plattelandskernen en beslaat een oppervlakte van ruim 20.000 hectare. De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Daarbij gaat het om de volgende kapitaalgoederen:

- infrastructuur, zoals wegen, water, riolering en kunstwerken;
- voorzieningen, zoals plantsoenen en bermen, speel- en sportterreinen, openbare verlichting;
- gebouwen, zoals openbare gebouwen, scholen, monumenten.

Binnen de vijf hoofdgroepen van de kapitaalgoederen zijn er verschillen over hoe er wordt omgegaan met het plannen van het (achterstallig) onderhoud en de financiering. In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen, die in de volgende paragrafen nader wordt toegelicht. De informatie in de tabel is een voorlopig uitgangspunt. De staat van onderhoud van het areaal en de onderhoudsscenario's zijn vastgelegd en uitgewerkt in de areaalnota.

	Gebouwen	Wegen	Riolering	Groen	Water
Wordt er een systematiek gehanteerd om het onderhoudsniveau te meten?	nee	ja	ja	ja	nee
Zo ja, welk onderhoudsniveau wordt gehanteerd voor 2022?		Basis*		Basis	
Is dit niveau verlaagd ten opzichte van 2021		nee		nee	
Zo ja, wat was het oude onderhoudsniveau?					
Zijn de in de begroting opgenomen budgetten voor onderhoud voldoende om het vastgestelde onderhoudsniveau te halen?	ja	ja	ja	ja	ja
Worden de budgetten voor onderhoud in de meerjarenraming verlaagd?	nee	nee	ja	nee	nee
Zo ja, hoeveel (bedrag) worden deze budgetten verlaagd?	-	-	-	-	-
Wordt er jaarlijks een budget voor groot onderhoud gereserveerd?	ja	ja	ja	nee	nee
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (lager dan niveau C)	nee	ja	nee	nee	nee
Zo ja, hoeveel?					
Is er een voorziening/reserve achterstallig onderhoud?	ja	ja	ja	nee	nee
Wordt achterstallig onderhoud in de meerjarenplanning ingelopen?		ja			
Wat is het jaar van actualisatie van het beheerplan?	2019	2018	2021	2016	2021
** Hoewel het algemeen onderhoudsniveau op de wegen basis is, hanteren we een laag onderhoudsniveau voor alle verhardingen.*					

Algemeen Beheer Openbare Ruimte

Het onderhoud van een groot deel van de kapitaalgoederen (wegen, groen, meubilair en openbare verlichting) vindt plaats volgens de systematiek van de BOR. De BOR bestaat uit kwaliteitsscenario's voor (onderdelen van) de openbare ruimte en een vertaling daarvan in kosten. Het biedt daarmee de mogelijkheid om te kiezen uit verschillende onderhoudsniveaus en de daarbij behorende budgetten. Er kan op die manier gestuurd worden op de kwaliteit van de openbare ruimte. Een inventarisatie van het door Noordenveld te onderhouden beheer-areaal wordt in 2022 opnieuw vastgesteld.

De kapitaalgoederen wegen, groen en meubilair worden onderhouden met behulp van de BOR-systematiek. Het college en de raad bepalen aan de hand van verschillende beheer-scenario's waaraan de kwaliteit van de openbare ruimte moet voldoen. Het huidige kwaliteitsniveau is Basis.

Kapitaalgoederen groen

Volgens de wet Natuurbescherming (voorheen Flora- en faunawet) moeten opdrachtgevers en opdrachtnemers bij hun werkzaamheden in het groen rekening houden met beschermde soorten. Voor het bestendig beheer is hiervoor een leidraad gedragscode soortbescherming opgesteld en geïmplementeerd in de uitvoering.

Natuurbescherming/landschapsbeleid

De post 'natuurbescherming' maakt geen deel uit van de BOR. De gemeente heeft 210 hectare bos en landschapselementen in beheer. Bossen met een duurzame instandhouding, waarbij wij streven naar een hoge mate van afwisseling in flora en fauna en waar mogelijk handhaven/bevorderen van het recreatief medegebruik. Het bosplan Noordenveld is hierbij het uitgangspunt. De gemeentelijke bossen worden of door de gemeente of worden d.m.v. adoptie door inwoners onderhouden. Daarnaast heeft de gemeente een prestatieafspraak met landschapsbeheer Drenthe. Zij voeren jaarlijks een aantal beheerprojecten uit, bijvoorbeeld het onderhoud van grafheuvels en het snoeien van fruitbomen.

Kapitaalgoederen wegen

In 2020 hebben wij een voorziening getroffen voor het achterstallige onderhoud op met name asfaltwegen in het buitengebied. Deze schade wordt vooral veroorzaakt door grote landbouwwerktuigen. In 2021 hebben wij de Vennootsweg in Een en de Eikenlaan/Kerklaan in Veenhuizen uitgevoerd. Voor de toekomstige herstelwerkzaamheden hanteren wij de volgende planning:

2022: Schapenweg in Nietap en de Peesterweg/Zuidveldigerweg tussen Zuidvelde en Peest;
2023: De Fledders in Zuidvelde en de Koelenweg in Huis ter Heide.

Op de Vennootsweg, Schapenweg, Peesterweg/Zuidveldigerweg en de Koelenweg passen wij ook bermbeton toe.

Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan (GVVP)

In het GVVP is een analyse gemaakt van de verschillende bereikbaarheids- en verkeers-veiligheidsvraagstukken. Die analyse heeft geleid tot een uitvoeringsprogramma die bestaat uit een prioriteitenlijst met diverse verkeersprojecten. De werkzaamheden voor 2022 zijn genoemd in het programma Groen Beleven.

Kapitaalgoed riolering/riolering en waterzuivering

De gemeente heeft met de inwerkingtreding van de nieuwe Waterwet ook de zorgplicht gekregen voor het hemel- en grondwater. Zij dient het beleid hiervoor vast te leggen in een zogenaamd verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP). Dit beleid is in 2021 geactualiseerd en voor 4 jaar vastgesteld. Het plan streeft een doelmatig beheer en onderhoud na en een goed gebruik van de riolering door:

- de hoeveelheid vuil afvalwater afkomstig uit huishoudens en bedrijven zo klein mogelijk houden;

- de hoeveelheid regenwater in het vuilwaterstelsel te verminderen door verharde oppervlakken af te koppelen en aan te sluiten op een gescheiden stelsel;
- de bergingscapaciteit te vergroten, zodat afgekoppeld regenwater meer tijd heeft om te infiltreren en de riolering en watergangen niet worden overbelast. Dit is weergeven in de zogenaamde Stedelijke Water Opgave of SWO, een onderzoek naar waar hoeveel water bij een bepaalde hoeveelheid neerslag geborgen zou moeten worden.

Daarmee worden de volgende effecten beoogd:
- een lagere belasting van de zuiveringsinstallaties;
- een goed functionerend rioolstelsel, dat is afgestemd op de hoeveelheid vuil water;
- minder overstorten bij hevige regenbuien en daarmee minder vervuiling en schoner oppervlaktewater.

In het GRP is voor een periode van vier jaar de jaarlijkse vervanging van de riolering bepaald op basis van leeftijd van het betreffende riool(deel) en beschikbare inspectiegegevens. Bij de vervanging van de riolering wordt, indien mogelijk, invulling gegeven aan de aanleg van een gescheiden rioolstelsel om het afkoppelen van regenwater mogelijk te maken. Het verbrede GRP richt zich bij het afkoppelen vooral op particuliere percelen. Dit als gevolg van afspraken met het waterschap over bovengenoemde beoogde effecten.

In het verlengde van de SWO ligt het nemen van maatregelen ten behoeve van klimaatadaptatie. Het gaat hierbij om maatregelen om wateroverlast, verdroging en overstroming ten gevolge van de klimaatsverandering zoveel mogelijk te beperken/voorkomen

In de regio Groningen en Noord-Drenthe werkt de gemeente Noordenveld sinds 2014 samen op het gebied van de waterketen (gemeente-waterschap-waterbedrijf). De regio is onderverdeeld in clusters. Binnen de cluster Kop van Drenthe (grondgebied van de gemeenten Assen, Noordenveld, Tynaarlo en Aa en Hunze) worden de projecten die moeten leiden tot Duurzaam, Kostenbesparing, Kwaliteitsverbetering en vermindering Kwetsbaarheid (D3K) gecoördineerd.

Kapitaalgoed water/watergangen

Het schoonhouden van schouwsloten (de zogenaamde A-watergangen) is een wettelijke verplichting voor de eigenaren van deze sloten. Dat geldt dus ook voor de A-watergangen in gemeentelijke eigendom. Deze werkzaamheden worden ieder jaar volgens een schouwbestek uitgevoerd. Het schoonhouden van de overige watergangen, de niet-schouwsloten, is een autonome gemeentelijke taak; de gemeente heeft in de uitvoering ervan een zekere beleidsvrijheid. Ieder jaar wordt een deel van deze watergangen schoongemaakt, zodat ze om de zoveel jaar aan de beurt komen. Dit geldt niet als de volksgezondheid in het geding is; de gemeente is dan wettelijk verplicht tot het schoonhouden

In het kader van het Waterplan Noordenveld worden projecten uitgevoerd voor integraal en duurzaam waterbeheer. Dit betekent dat het waterbeheer wordt afgestemd op andere beleidsterreinen (ruimtelijke ordening) en dat de verschillende waterstromen (regenwater, oppervlaktewater, grondwater, drinkwater en afvalwater) daarin in samenhang worden meegenomen. Doel van het Waterplan is een optimale waterkwaliteit en -kwantiteit.

Kapitaalgoed gebouwen

Volgens de notitie kapitaalgoederen van de commissie BBV zijn de kosten van klein en groot onderhoud zijn niet levensduurverlengend en mogen daarom niet worden geactiveerd. Voor het maken van beheerplannen is daarbij als voorwaarde gesteld om te mogen werken met egalisatievoorzieningen (afgezonderde vermogensbestanddelen die in de eerste plaats dienen om fluctuaties in de exploitatiekosten te kunnen opvangen). Het gebouwenonderhoud in Noordenveld vindt plaats op basis van onderhoudsplanningen die jaarlijks worden geactualiseerd. Er wordt gewerkt met een meerjarenplanning voor technisch en ingrijpend onderhoud en een jaarplanning voor preventief en groot onderhoud. Ook worden aanvullende, nieuwe eisen voor bijvoorbeeld veiligheid, milieu en Arbo hierin verwerkt, al dan niet na een overgangsfase (met extra kredieten om de bestaande gebouwen op niveau te brengen).

De lijst met uit te voeren werkzaamheden wordt uiteindelijke bepaald door:

- de reguliere opgave van het (preventief, groot en renovatie-) onderhoud uit de planning voor de komende drie jaren;
- de investeringen die volgen uit verplichte keuringen, inspecties en inventarisaties;
- investeringen die volgen uit maatregelen in het kader van duurzaamheid.

Grootonderhoud 2019 t/m 2022 (in €)	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
Bedrijfsgebouwen	96.866	135.486	142.297	25.283
Monumenten	31.503	98.982	42.415	9.854
Overige gebouwen	1.701	12.828	14.060	4.234
Sociaal-culturele gebouwen	0	2.088	0	1.077
Sport- en gymgebouwen	20.402	9.625	8.940	0
Geprivatiseerde gebouwen	44.265	94.267	28.774	238.576
Dorpshuizen	105.859	130.550	159.773	212.659
Totaal	**300.596**	**483.826**	**396.259**	**491.683**

Kunstwerken

In 2018 zijn alle kunstwerken geïnspecteerd. Aan de hand van deze uitkomsten is er een nieuw renovatie- en vervangingsplan opgesteld. In 2022 is € 210.221 beschikbaar voor regulier onderhoud.

4. Financiering

Inleiding

Deze paragraaf bevat in ieder geval de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille. Met de invoering van de duale begroting is de gemeente verplicht onder meer een paragraaf Financiering op te nemen. Het treasurystatuut vormt de basis voor de paragraaf Financiering.

De financieringsfunctie ondersteunt de uitvoering van de in de begroting opgenomen programma's. De financieringsfunctie omvat de financiering van beleid en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn. De financieringsfunctie is geregeld in het treasurystatuut die door de gemeente is opgesteld op grond van de wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido). Het treasurystatuut regelt de bestuurlijke infrastructuur voor de uitvoering van de treasuryfunctie in de vorm van uitgangspunten, doelstellingen, richtlijnen en limieten. Op basis van het treasurystatuut maakt de gemeente jaarlijks een paragraaf Financiering waarin wordt aangegeven op welke wijze in het begrotingsjaar uitvoering wordt gegeven aan de treasuryfunctie.

Algemene ontwikkelingen

Interne ontwikkelingen

Voor treasury is het tijdig, juist en volledig beschikbaar hebben van relevante financiële informatie van wezenlijk belang om de treasuryfunctie naar behoren uit te voeren. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de informatie die direct betrekking heeft op de liquiditeitsplanning. Deze prognose is onder andere gebruikt bij de berekening van de kasgeldlimiet onder het kopje renterisicobeheer en bij de berekening van enkele kengetallen.

Externe ontwikkelingen

Op het moment van het gereedkomen van de begroting ligt de kapitaalmarktrente (lineaire vaste geldlening met een rentevaste periode van 30 jaar; (peildatum 1 augustus 2021) op 0,50%. Overigens verkeren wij nog altijd in een situatie dat kort geld (< 1 jaar) goedkoper is dan lang geld. Zo lang deze situatie zich blijft voordoen zullen wij onze financieringsbehoefte, tot het maximaal toegestane bedrag volgens de Wet Fido, met kort geld financieren.

Gemeentefinanciering

Kasbeheer

Er wordt op toegezien dat de liquiditeitspositie voldoende is om te garanderen dat de verplichtingen tijdig worden nagekomen. Het betalingsverkeer wordt uitgevoerd via de NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). De gemeente beschikt over een aantal bankrekeningen. Bij tegoeden of schulden in rekening-courant worden de overtollige middelen belegd of worden de tekorten met kasgeldleningen gefinancierd. Hierover is een kredietarrangement afgesloten bij de BNG[1]. Toegestane instrumenten bij het aantrekken van kortlopende middelen zijn daggeld, kasgeldleningen en kredietlimiet op

1 Op dit moment zijn we, zoals alle gemeenten in Nederland, automatisch gekoppeld aan de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Met deze bank hebben we een contract afgesloten voor integraal bankieren. Hierdoor zijn we bij transacties op de geld- en de kapitaalmarkt verplicht bij opname van leningen offerte bij de BNG op te vragen en indien de condities niet naar wens van de gemeente zijn de BNG, onder mededeling van de gewenste condities, in de gelegenheid stellen een hernieuwde offerte uit te brengen.

rekeningcourant. Bij het uitzetten van gelden voor een periode korter dan een jaar zijn dit rekening courant, daggeld en deposito's.

Financieren en beleggen
De gemeente streeft er naar de benodigde leningen tegen zo laag mogelijke kosten aan te trekken en tegelijkertijd de renterisico's van de gemeente Noordenveld te beheersen. Daartoe wordt bij het afsluiten van leningen rekening gehouden met de liquiditeitspositie, de rentevisie en de renterisiconorm.

Vaste geldleningen per 1 augustus 2021

	x € 1.000
Stand 1 januari 2022	48.768
Reguliere aflossingen	3.374
Vervroegde aflossingen	-
Stand per 31 december 2022	45.394
Gemiddelde rente	2,63%

Rentetoerekening
De rente die aan de taakvelden wordt doorbelast, wordt toegerekend op basis van een omslagrente. Deze is voor 2022 vastgesteld op 1,5%. De basis hiervoor is de boekwaarde van de activa die bij de taakvelden hoort.

Het toerekenen van rente aan de taakvelden vindt plaats via het taakveld treasury. De externe rentelasten over de korte en lange financiering en de rente over het eigen vermogen worden op het taakveld als last verantwoord. Vervolgens wordt de rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend en de werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overzicht overhead) toegerekende rente als negatieve last op het taakveld treasury verantwoord. Door deze wijze van verantwoorden resteert met betrekking tot de rente op het taakveld treasury het renteresultaat.

De rente die aan de taakvelden wordt doorbelast, wordt toegerekend op basis van een bij de begroting (voor)gecalculeerd omslagpercentage (1,5%). Ten behoeve van de getrouwe weergave van de rentelasten op de taakvelden wordt echter wel een correctie op basis van nacalculatie verplicht gesteld indien de werkelijke rentelasten die over een jaar aan de taakvelden hadden moeten doorbelast meer dan 25% afwijken van de rentelasten die op basis van de voorgecalculeerde renteomslag aan de taakvelden zijn toegerekend.

Om een goed inzicht te geven in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening is het volgende renteschema opgenomen:

Renteschema (x € 1.000)			
a.	Externe rentelasten over de lange en korte financiering		1.462
b.	Externe rentebaten (idem)	-/-	0
	Saldo rentelasten en rentebaten		**1.462**
c.	Rente grondexploitaties	-/-	124
	Saldo door te rekenen externe rente		**1.338**
d1.	Rente over eigen vermogen	+/+	65
d2.	Rente over voorzieningen	+/+	0
	Aan taakvelden toe te rekenen rente		**1.403**
e.	Werkelijk aan taakvelden toegerekende (omslag)rente	-/-	1.721
f.	**Renteresultaat op het taakveld Treasury**		**-318**

Risicobeheer

Met betrekking tot het risicobeheer geldt dat de gemeente het verstrekken van leningen of garanties en het aangaan van financiële participaties uitsluitend doet uit hoofde van de publieke taak. Hierbij bedingen we indien mogelijk zekerheden. Wij motiveren in onze besluiten het openbaar belang van dergelijke uitzettingen van middelen, verstrekkingen van garanties en financiële participaties. Het prudente karakter van deze uitzettingen wordt gewaarborgd middels de richtlijnen en limieten van het treasurystatuut. De belangrijkste punten, naast de voorschriften genoemd in de Wet Fido, van dit statuut zijn:

Bij het uitzetten van middelen uit hoofde van treasury gelden de volgende uitgangspunten:

- overheidsbanken binnen het EMU-gebied met minimaal een A-rating;
    - financiële instellingen binnen het EMU-gebied met minimaal een A-rating voor de lange termijn en een P1-rating voor de korte termijn. De rating moet door en erkende rating agency worden gegeven;
    - overheden en publiekrechtelijke lichamen met een solvabiliteitsratio van 0%;
- toegestane instrumenten bij het extern uitzetten van gelden voor een periode korter dan één jaar zijn producten met hoofdsomgarantie aan het einde van de looptijd en/of uitzettingen in vastrentende waarden;

voor de kasgeldlimiet en de renterisiconorm gelden de wettelijke waarden.

Koersrisicobeheer

De koersrisico's van de gemeente Noordenveld zijn zeer beperkt, omdat uitsluitend (zie treasurystatuut) middelen worden uitgezet in vastrentende waarden, zoals deposito's. Vastrentende waarden garanderen dat op de einddatum de nominale waarde wordt uitgekeerd.

Renterisicobeheer

Kasgeldlimiet

Een belangrijk uitgangspunt van de Wet Fido is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten van openbare lichamen. Om een grens te stellen aan kortlopende financiering is in de Wet Fido de

kasgeldlimiet opgenomen. De kasgeldlimiet wordt bepaald door het begrotingstotaal bij aanvang van het dienstjaar te vermenigvuldigen met een bij ministeriële regeling vastgesteld percentage van 8,5%. Aan de hand van onderstaande opstelling kan de kasgeldlimiet worden bepaald.

Kasgeldlimiet (x € 1.000)	*kwartaal 1*	*kwartaal 2*	*kwartaal 3*	*kwartaal 4*
Omvang vlottende korte schuld (A)	**13.532**	**5.928**	**1.867**	**8.085**
Opgenomen gelden < 1 jaar	6.987	3.476	0	2.398
Schuld in rekening courant	6.545	2.452	1.867	5.687
Vlottende middelen (B)	**75**	**42**	**74**	**105**
Totaal netto vlottende schuld (A-B)	**13.457**	**5.886**	**1.793**	**7.980**
Toegestane kasgeldlimiet	8.759	8.759	8.759	8.759
Ruimte onder de kasgeldlimiet	-4.698	2.873	6.966	779
Begrotingstotaal 2022 (C)	103.046	103.046	103.046	103.046
Percentageregeling (D)	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Kasgeldlimiet (C x D)	8.759	8.759	8.759	8.759

De ruimte onder de kasgeldlimiet zal zoveel mogelijk benut worden omdat bij een normale rentestructuur kortlopende geldleningen goedkoper zijn dan bij langlopende geldleningen. Het verloop van de omvang van de vlottende middelen is gebaseerd op de liquiditeitsplanning 2022.

Renterisiconorm

Gemeenten moeten rapporteren over het renterisico dat zij over de vaste schuld lopen. Het renterisico op de vaste schuld is in de Wet Fido omschreven als: ‘de mate waarin het saldo van de rentelasten en de rentebaten van een openbaar lichaam verandert door wijzigingen in het rentepercentage op leningen en uitzettingen met een oorspronkelijke rentetypische looptijd van een jaar of langer’. Het renterisico op de vaste schuld moet voldoen aan de renterisiconorm; deze norm is in een wettelijke uitvoeringsregeling uitgewerkt als een bedrag ter hoogte van 20% van het begrotingstotaal. Het renterisico op het begrotingstotaal bestaat uit twee componenten: renteherziening en herfinanciering. Bij de renteherziening moet worden gedacht aan het verschil tussen de op basis van de leningsvoorwaarden betaalde aflossingen en het bedrag aan nieuw aangetrokken leningen. Het doel is op deze wijze spreiding te krijgen in de rentetypische looptijden in de leningenportefeuille waardoor een verandering in de rente vertraagd doorwerkt op de rentelasten.

Renterisico op de vaste schuld

Renterisiconorm en renterisico's van de vaste schuld (x € 1.000)	
Renterisico op vaste schuld	
Netto renteherziening op vaste schuld o/g	0
Betaalde aflossingen	3.374
Herfinanciering	0
	3.374
Renterisiconorm	
Renterisiconorm (20% van € 103.046)	20.609
Toets renterisiconorm	
Renterisiconorm	20.609
Renterisico op vaste schuld	3.374
Ruimte	**17.235**

Kredietrisico's

De gemeente zal in 2022 in beperkte mate te maken hebben met kredietrisico. Deze hebben onder andere betrekking op de verstrekte geldleningen in het kader van de publieke taak. Aan de personeelsvereniging Noordenveld, coöperatie NoordseVeld op Rozen en Enexis zijn geldleningen verstrekt. Tenslotte staan er nog startersleningen en zonneleningen op de balans. In totaal gaat het om een bedrag van € 2,5 miljoen. Op de balans staan aandelen in WMD, BNG en Enexis tot een bedrag van € 104.000.

Ontwikkeling schuldpositie

In de paragraaf ‘Weerstandsvermogen en risicobeheersing’ zijn financiële kengetallen opgenomen, waaronder de netto schuldquote en de solvabiliteitsratio.

5. Bedrijfsvoering

Inleiding

Bedrijfsvoering is verantwoordelijk voor de ondersteunende processen. Ondersteunende processen leveren mensen en middelen voor het uitvoeren van de kerntaken van de organisatie. Binnen de gemeente Noordenveld zijn de juridische taken belegd bij de afdeling Ontwikkeling en Strategie en de concerncontroller stuurt de Administratieve Organisatie inclusief de Interne Beheersing aan. De overige onderwerpen vallen onder de afdeling Bedrijfsvoering.

Bedrijfsvoering is verantwoordelijk voor het creëren van randvoorwaarden om de ambities van onze gemeente te realiseren. De afdeling Bedrijfsvoering voelt daarbij een bijzondere verantwoordelijkheid voor het planning & control proces inclusief de verantwoording van gerealiseerde plannen en ambities. De programmabegroting is daar een onderdeel van.

Binnen de bedrijfsvoering zijn er onderdelen die direct beïnvloedbaar zijn. Dit zijn bedrijfsvoerings-aspecten die aan verandering onderhevig kunnen zijn. Dit betreft bijvoorbeeld de inrichting van de bedrijfsprocessen en de wijze waarop de gegevens in deze processen worden gebruikt i.c. de informatiebehoefte. Ook voor onze gemeente geldt dat de informatievoorziening in toenemende mate een essentieel en integraal onderdeel van de bedrijfsvoering vormt. Maatschappelijke ontwikkelingen vragen een andere houding van onze medewerkers en een slimme inrichting van onze systemen. Dat alles vraagt om een organisatie die in staat is snel op veranderende omstandigheden in te spelen en om medewerkers die oog hebben voor de vraag vanuit de samenleving. Gegevensbeheer en gegevensgebruik zijn hierbij van doorslaggevend belang.

Dienstverlening

In de veranderende samenleving is digitalisering van de informatievoorziening één van de belangrijkste ontwikkelingen. Voor Noordenveld is het de uitdaging om optimaal mee te bewegen met ontwikkelingen en trends in de samenleving, verwachtingen goed in kaart te brengen en aan te sluiten bij kansen die ontstaan. We willen de verbindende factor zijn binnen de samenleving, inwoners ondersteunen en meedenken. Dit meedenken en samenwerken vraagt meer van de medewerkers op het gebied van dienstverlening. Het vraagt creatief denken in mogelijkheden, met minder houvast aan vaste regels. En het vraagt empathisch vermogen om zich in te leven in verschillende belangen, om te werken vanuit de bestuurlijke strategie én nog steeds vanuit onpartijdigheid. Om die dienstverlening te ontwikkelen is een integrale aanpak noodzakelijk met aandacht voor de gehele gemeentelijke dienstverlening. Samen krijgen we deze transformatie voor elkaar; vanuit de diverse afdelingen binnen de gemeente, vanuit de politiek, vanuit nieuwe wetgeving en vanuit de samenleving. Dienstverlening is mensenwerk.

Personeel en organisatie

- **Thuiswerken**

Corona heeft grote groepen medewerkers de afgelopen tijd doen ervaren wat het is om op afstand je werk te doen. In de diverse belevingsonderzoeken bleek dat de ene medewerker zich daar prima mee redt terwijl de ander graag weer zo snel mogelijk naar kantoor wil. Naar verwachting zal er ook na beëindiging van de corona-maatregelen meer worden thuisgewerkt. Er zal een hybride situatie ontstaan waarbij medewerkers deels thuis en deels op kantoor werken. We gaan aan de slag met wat dat betekent voor de organisatie van het werk. We stellen een definitieve thuiswerkregeling op waarin

we de spelregels ten aanzien van thuiswerken vastleggen. We formuleren een visie op de gemeentelijke huisvesting en vertalen die naar een passend kantoorconcept. We kijken naar mogelijkheden om werkplekken te flexibiliseren. We zetten de eerste stappen naar een inrichting die het hybride werken faciliteert.

- **Personeelsplanning**

De arbeidsmarkt wordt krapper. De instroom stagneert. Tegelijkertijd stromen veel ervaren medewerkers uit en niet alleen vanwege pensioen. Gemeentelijke werkgevers ondervinden daarvan steeds meer de gevolgen. Zo ook Noordenveld. Vacatures blijven langer openstaan of worden soms helemaal niet vervuld. Een belangrijke arbeidsvoorwaarde als salaris kan een gemeente van onze omvang maar beperkt inzetten. Ook de ruimte voor immateriële arbeidsvoorwaarden (opleidingen, loopbaanontwikkeling) is beperkt in tijden van krimpende budgetten. Maar als we op de externe arbeidsmarkt niet slagen, dan neemt het belang van ‘eigen kweek’ toe. Om onze capaciteitsvraag scherp in beeld te krijgen zetten we een personeelsplanning op. Hoe groot is die vraag, zowel in kwalitatieve als in kwantitatieve zin? Wat zijn onze kritische functies en hoe kunnen we die bezet houden? Wat hebben we in huis en hoe kunnen we die op het juiste moment op de juiste plek inzetten? We beginnen bij het deel van de organisatie dat op korte termijn het meeste belang heeft bij duidelijkheid: het ruimtelijke domein waar binnenkort de Omgevingswet moet worden geïmplementeerd.

- **Vitaliteit**

Als gemeente bewegen wij ons in een omgeving die voortdurend verandert door technologische ontwikkelingen en verandering van gemeentelijke taken. Wat dit vraagt van onze medewerkers is daarmee constant aan verandering onderhevig. Dit vraagt om vitale medewerkers die gedurende hun hele loopbaan energie hebben om hun werk goed uit te voeren, op verschillende plekken en in verschillende omstandigheden inzetbaar zijn en gezond hun pensioen te halen; fysiek, mentaal en sociaal. Vitale medewerkers zijn productiever, hebben meer plezier in hun werk en verzuimen minder. Vitale medewerkers zijn bovendien beter in staat om hun competenties duurzaam te ontwikkelen. Dit komt hun inzetbaarheid binnen onze organisatie en hun positie op de arbeidsmarkt ten goede. Daarmee worden medewerkers minder kwetsbaar voor veranderingen, zijn meer in staat zelf regie te nemen over hun loopbaan en kunnen gezond en gemotiveerd aan het werk blijven.
Al in de cao 2019-2020 is daarom afgesproken dat vitaliteit onderdeel moest worden van de onderhandelingen voor de cao 2021.
Deze afspraken moeten ertoe leiden dat alle gemeentelijke werkgevers beleid hebben dat vitaliteit bevordert. Werkgevers zijn vrij in hoe ze dat doen, maar het vitaliteitsbeleid moet wel voldoen aan een aantal in de cao vastgelegde criteria.
Op dit moment van schrijven is er nog geen cao 2021 afgesloten. Zodra dit het geval is gaan we de daarin afgesproken criteria, aanvullend op ons reeds bestaande vitaliteitsbeleid, nader uitwerken. Wij verwachten dat dit zijn beslag krijgt in 2022.

Informatisering en automatisering

Steeds meer organisaties besteden meer aandacht en tijd aan het digitaliseringsproces en dat een verschuiving plaats vindt naar regieorganisaties. Een van de gevolgen is dat de dienstverlening steeds meer digitaal verloopt, hetgeen consequenties heeft voor de huidige functies en deze gaan veranderen. Het beheer van de applicaties binnen de gemeente wordt mede daardoor belangrijker en

verdient een andere aanpak om op een hoger niveau te komen met als uiteindelijke doel efficiënter en effectiever om te gaan met het beheer en ondersteuning van de applicaties.

Vorig jaar zijn alle werkplekken vervangen door nieuwe apparatuur, waarbij gedacht moet worden aan een notebook of een desktop en tweetal monitoren (27 inch). Ondanks de pandemie verliep de (versnelde) uitlevering aan de medewerkers voorspoedig en naar wens en kon nagenoeg iedereen op afstand werken. We waren al gestart met het voorbereiden van het virtueel vergaderen in Microsoft Teams en hebben dit bij de uitrol van de werkplekken gelijk operationeel ingezet. Het resultaat was dat de gemeente Noordenveld vrijwel vanaf het eerste moment in staat was om op afstand medewerkers met elkaar te laten communiceren en overleggen. Microsoft Teams is nu de standaard applicatie binnen de gemeente voor het virtueel vergaderen.

De informatieveiligheid en privacy hebben grotendeels betrekking op de AVG en hebben voortdurend onze aandacht. Om te borgen dat dit toekomstbestendig is, is een samenwerking op dit gebied met een andere gemeente gestart waardoor we samen hierin optrekken en de continuïteit willen realiseren. Met de een deskundig partij op dit gebied hebben we hier inrichting aan gegeven. Deze (wettelijke) verplichting vraagt een voortdurende aandacht en scherpte en in de toekomst wordt dit door allerlei bedreigingen van buitenaf alleen maar belangrijker. Om te borgen dat we scherp en alert zijn en blijven is het een vereiste dat we structureel blijven investeren hierin om de beveiliging van zowel hardware, als software “up-to-date” te kunnen houden.

De Service Desk hebben we verder door ontwikkeld en daarbij de ICT-dienstverlening verder geoptimaliseerd. Hierbij hebben we de applicatie TOPdesk uitgebouwd en meer functionaliteiten beschikbaar gesteld aan de (interne) klanten om hun nog beter te kunnen faciliteren en ondersteunen. In de applicatie TOPdesk kunnen klanten hun vragen, wensen of problemen melden en wordt het proces gemonitord in de verwerking, prioritering en afhandeling. Daarnaast kan men eveneens reserveringen maken, waarbij gedacht moet worden aan het reserveren van een fiets, een auto, een kamer/ruimte, een OV-kaart of een beamer.

Inkoop

In 2021 is naar aanleiding van de pilot bij de afdeling Beheer ten aanzien van Past Performance besloten om dit op een zo’n eenvoudig wijze in te voeren. Dit om te voorkomen dat de administratieve last bij de verschillende projectleiders te groot wordt. In het jaar 2022 zal de implementeerde werkwijze geëvalueerd worden.
Evenals in 2021 zal de rechtmatigheid van inkopen en aanbesteden door de gemeentelijke organisatie onverminderd aandacht krijgen. Voorts zal in 2022 gekeken worden of het mogelijk is om een vorm van contractmanagement in te voeren. Voor het sociaal domein is dat via de NMD samenwerking geregeld. Voor de overige domeinen geldt dat nog niet. Een goed contractmanagement kan ervoor zorgen dat de tijdsinspanning voor de interne controle op rechtmatigheid van inkopen en aanbesteden verminderd kan worden.

Financiën

Er is vanuit de raad een toenemende behoefte aan (financiële) informatie om het inzicht te vergroten en verantwoorde keuzes te kunnen maken. De bestaande planning & control documenten spelen hierin een belangrijke rol. In de afgelopen jaren hebben wij meer energie gestoken in het verhaal achter de cijfers. Dit bereiken we door het houden van bijeenkomsten, door de nieuwe begrotingsopzet die vanaf de begroting 2021 is geïntroduceerd en door het (tussentijds) op een meer

frequente basis delen en bespreken van (financiële) informatie. Daarnaast hebben we onlangs een applicatie in gebruik genomen om planning en control te digitaliseren en online te presenteren. Voor de Programmabegroting 2022 gaan we voor het eerst gebruik maken van deze applicatie en gaan we gedurende het begrotingsjaar eenzelfde aanpak hanteren als in de afgelopen jaren, waarbij we in de afgelopen en komende maanden meerdere sessies hebben georganiseerd/ organiseren om belanghebbenden mee te nemen in het begrotingsproces.

Gemeenten en provincies dienen voor het verslagjaar 2022 voor de eerste keer een rechtmatigheidsverantwoording op te nemen in de jaarrekening. Hiermee wordt verantwoording afgelegd over de naleving van de regels, die relevant zijn voor het financiële reilen en zeilen van de gemeente. Het dagelijkse bestuur is al staatsrechtelijk en bestuurlijk verantwoordelijk voor de rechtmatigheid, echter is het nu de accountant die hierover verslag uitbrengt en het gesprek voert met de gemeenteraad. In de toekomst dient het dagelijkse bestuur zelf een verantwoording op te stellen, die opgenomen wordt in de jaarrekening. Wij hebben inmiddels een start gemaakt met het beschrijven van processen zodat er meer systeemgerichte controles uitgevoerd kunnen worden, waarbij de controle gericht is op het toetsen van het proces zelf. Daarbij stellen wij ons vooral de vraag of de opzet (inrichting) van een proces goed is en of er daadwerkelijk gewerkt wordt zoals het proces is opgezet.

Communicatie

De verantwoordelijkheid voor de interne en externe communicatie over de ontwikkeling van beleid en projecten ligt bij de afdeling ICT en Communicatie, waarbij de inzet en expertise wordt geleverd door Communicatie. Belangrijk in dit hele proces is onder andere het investeren in de samenwerking met de media, waarbij het uitgangspunt is om zorg te dragen voor een correcte, regelmatige en transparante berichtgeving. We communiceren tegenwoordig via allerlei online kanalen en dit is een dynamisch proces dat voortdurend onze aandacht vraagt. Hierbij maken we gebruik van een intranet, genaamd Veldnet. Alle (interne) informatie wordt op de plek gedeeld met de medewerkers in de vorm van informatie posten, een smoelenboek van de medewerkers, berichten en documenten delen. Tevens wordt gebruik gemaakt van diverse (besloten) groepen waar een select gezelschap informatie onderling kan uitwisselen en/of delen.

Vorig jaar werd onze nieuwe website http://www.noordenveld.nl gerealiseerd. De nieuwe website vereist wel een andere (beheer)organisatie met andere disciplines om te borgen dat we toekomstbestendig zijn en blijven. Eveneens de wet op de digitale toegankelijkheid van toepassing op onze websites en hebben we daar onze maatregelen voor genomen.

Gelet op alle ontwikkelingen in de organisatie neemt de vraag om ondersteuning te verstrekken aan de organisatie alleen maar toe, wat betekent dat de druk op de inzet van Communicatie zal toenemen. Kijkend naar de beschikbare capaciteit is het van essentieel belang dat deze goed wordt afgestemd op de behoefte naar communicatie. Hierbij moet zoal worden gedacht aan de MUP-projecten (o.a. centrumontwikkeling en duurzaamheid).

6. Verbonden partijen

Inleiding

In het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (gebaseerd op art. 186 van de Gemeentewet) is in artikel 9, lid 2 onder f bepaalt dat in de begroting een afzonderlijke paragraaf gewijd wordt aan de verbonden partijen. Een verbonden partij is een partij waarin de gemeente samen met derde partijen, ter uitvoering van een bepaalde publieke taak zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft. De gemeente kan bestuurlijk en financiële belangen hebben in verschillende verbonden partijen. Dit kunnen zijn gemeenschappelijke regelingen (GR), stichtingen, verenigingen en vennootschappen. Uitgangspunt is dat deze partijen beleid uitvoeren voor de gemeente. De gemeente blijft beleidsmatige en financiële verantwoordelijkheden houden ten aanzien van deze partijen.

Hieronder wordt een opsomming gegeven van alle verbonden partijen en hoe wij daaraan deelnemen. Waar mogelijk is de visie opgenomen op de verbonden partij in relatie tot de realisatie van de doelstellingen zoals deze zijn opgenomen in de begroting en worden de beleidsvoornemens over de verbonden partijen vermeld. Daarnaast wordt kort weergegeven wanneer er bijzondere ontwikkelingen zijn.

De visie

Verbonden partijen zijn of worden ingesteld ter uitvoering van een bepaalde activiteit, waarbij de redenen van instelling gelegen zijn in doelmatigheid, doeltreffendheid en/of bestuurlijke krachtenbundeling. De kern hierbij is dat gebruik wordt gemaakt van verbonden partijen wanneer dat een meerwaarde heeft voor het bereiken van politieke doelstellingen. De door u vastgestelde notitie verbonden partijen bevat een aantal aanbevelingen. De kern van de aanbevelingen is dat de rollen moeten worden verhelderd en dat het contact tussen de GR en de gemeente die eraan deelneemt wordt geïntensiveerd. Dat geldt zowel voor de raad, het college en de ambtelijke organisatie. Daarbij is het uitgangspunt dat de gezamenlijke gemeenten een heldere taakformulering voor de GR aangeven, zodat geen situatie ontstaat dat bij GR's in feite de regeling haar eigen agenda bepaalt.

Verbonden partijen: een opsomming

Hieronder is weergegeven welke typen verbonden partijen worden onderscheiden en aan welke vormen de gemeente deelneemt:

Gemeenschappelijke regelingen

De gemeenteraad of colleges van burgemeester en wethouders van twee of meer gemeenten kunnen een GR treffen ter behartiging van één of meer belangen van de gemeente. De gemeente neemt deel aan de volgende GR's:

- Veiligheidsregio Drenthe (VRD);
- Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) Drenthe;
- Recreatieschap Drenthe;
- GR inzake aanleg, instandhouding, beheer en onderhoud van systemen voor de individuele behandeling van afvalwater (IBA's);
- Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Drenthe;
- Publiek Vervoer Groningen Drenthe.

Deelnemingen
Vanuit het oogpunt van het behartigen van het publieke belang is de gemeente geheel of gedeeltelijk in het bezit van de aandelen van een aantal vennootschappen. De gemeente beschikt over aandelen in de volgende bedrijven:

- Enexis;
- Waterleiding Maatschappij Drenthe;
- Bank Nederlandse Gemeenten.

Stichtingen en verenigingen
Het college kan, de raad gehoord hebbende, besluiten deel te nemen in een stichting of vereniging. De gemeente neemt op dit moment niet deel in een stichting of vereniging.

PPS-constructies
Publiek private samenwerking is een middel om bepaalde doelen te realiseren. De samenwerking met marktpartijen moet een meerwaarde opleveren. Meerwaarde in de vorm van het benutten van kennis en expertise van andere partijen en het spreiden van risico's kan leiden tot efficiëntere uitvoering van plannen en projecten. De gemeente neemt op dit moment niet deel in PPS-constructies.

Verbonden partijen: een nadere toelichting/bijzondere ontwikkelingen

Hierna wordt aangegeven welke doelstelling met de betreffende verbonden partij wordt nagestreefd. In het kader van het vermelden van beleidsvoornemens wordt aangegeven welke bijzondere ontwikkelingen zich voordoen.

1. Veiligheidsregio Drenthe (VRD)

Doel: de gemeente Noordenveld maakt deel uit van de gemeenschappelijke regeling (GR) Veiligheidsregio Drenthe (VRD). Deze GR is een wettelijke verplichting op basis van de Wet veiligheidsregio's. De 12 Drentse gemeenten financieren gezamenlijk voor een groot deel de veiligheidsregio Drenthe. Naast de 12 Drentse gemeentelijke bijdragen wordt de VRD voor een (klein) deel gefinancierd vanuit een Brede Doeluitkering (BDUR) van het Rijk. De VRD behartigt de belangen van de Drentse gemeenten op het terrein van brandweerzorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening in de regio. Daarnaast heeft de VRD de zorg voor een adequate samenwerking met de gemeenschappelijke meldkamer Noord Nederland. Ook is de VRD verantwoordelijk voor de gecoördineerde en multidisciplinaire voorbereiding op rampenbestrijding en crisisbeheersing.
Vestigingsplaats: Assen.
Betrokken: alle 12 Drentse gemeenten.
Bestuurlijk belang of bevoegdheid: het bestuur van de VRD is verantwoordelijk voor de brandweerzorg en rampen- en crisisbeheersing in Drenthe. Het algemeen bestuur bestaat uit alle Drentse burgemeesters. Een afvaardiging vanuit het algemeen bestuur vormt het dagelijks bestuur. Het veiligheidsbestuur wordt geadviseerd door het Directieoverleg Veiligheid. Hierin zitten de verantwoordelijke managers van de politie, GHOR en regionale brandweer, onder voorzitterschap van de coördinerende gemeentesecretaris.
Financieel belang: de gemeentelijke bijdrage is gekoppeld aan het component dat de gemeente via het gemeentefonds ontvangt voor brandweerzorg (OOV-nieuw). De huidige rijksbijdrage uit het gemeentefonds wordt gezien als een weerspiegeling van de daadwerkelijke kosten van gemeenten voor de brandweer en rampenbestrijding. Concreet betekent dit dat elke gemeente een gelijk aandeel

aan inkomsten uit het gemeentefonds jaarlijks afdraagt aan de VRD. De bijdrage van de gemeente Noordenveld aan de VRD bedraagt voor 2022 € 1.600.000.

Eigen vermogen begin en eind begrotingsjaar:

- 01-01-2022: € 3.248.000
- 31-12-2022: € 2.628.000

Vreemd vermogen begin en eind begrotingsjaar:

- 01-01-2022: € 33.366.000
- 31-12-2022: € 28.397.000

Begroot resultaat 2022: € 0.

Risico's: Als mogelijke risico's worden door de VRD genoemd de toekomstige rechtspositie van de brandweervrijwilligers (dit kan meer gaan kosten), stijgende kosten in de aanschaf van het materieel van de brandweer (door voortschrijdende technische ontwikkelingen en veranderde wet- en regelgeving stijgen de kosten van het te vervangen materieel van de brandweer), digitale verstoring en een waarschijnlijke verhoging van de ongevallenverzekering voor de medewerkers van de VRD.

Ontwikkelingen: De toenemende complexiteit op het gebied van demografie, digitalisering, techniek en klimaat heeft tot gevolg dat er een nieuw type rampen zijn. Hoewel de oorzaak en het directe gevolg niet direct altijd bekend zijn kunnen de effecten een ontwrichtende uitwerking hebben op de samenleving. Voorbeelden zijn de COVID 19 crisis, de boerenprotesten en de landelijke 112 storing. De VRD gaat verder inzetten op het paraat houden van onze brandweer in de toekomst. Het wordt steeds lastiger en duurder om brandweervrijwilligers te vinden en (langdurig) te binden. Er wordt gekeken op welke wijze de brandweer in de toekomst in Drenthe kan worden georganiseerd.

2. Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) Drenthe

Doel: binnen het programma Zorg en Welzijn valt GGD Drenthe onder de Openbare gezondheidszorg. De GGD is voor de 12 Drentse gemeenten de uitvoeringsorganisatie voor de publieke gezondheid. Zij voert de taken uit zoals vastgelegd in de Wet Publieke Gezondheid (WPG). Daarnaast adviseert en ondersteunt zij gemeenten bij het maken en uitvoeren van het lokale gezondheidsbeleid. Dit alles wordt bekostigd door een jaarlijkse bijdrage van de deelnemers.

Vestigingsplaats: Assen.

Betrokken: de 12 Drentse gemeenten.

Bestuurlijk belang of bevoegdheid: een collegelid is lid van het algemeen bestuur.

Financieel belang: jaarlijkse bijdrage voor de uitvoering van het wettelijk vastgelegde basispakket, op basis van een vastgestelde begroting. Het totaal te financieren bedrag voor de basistaken en programma jeugd bedraagt voor 2022 € 1.176.000. Ten opzichte van 2021 gaat het totaal te financieren bedrag omhoog met € 53.000. Het tekort zal aangevraagd worden bij de perspectiefnota 2022. De stijging wordt veroorzaakt door de indexering van de loon- en prijscompensatie van 2,18%, een incidentele bijdrage voor organisatieontwikkeling en een uitbreiding van het Rijksvaccinatieprogramma.

Eigen vermogen begin en eind begrotingsjaar:

- 01-01-2022: € 3.167.000;
- 31-12-2022: € 3.194.000.

Vreemd vermogen begin en eind begrotingsjaar:

- 01-01-2022: € 2.073.000;
- 31-12-2022: € 2.250.000.

Begroot resultaat 2022: € 0.

Risico's: niet van toepassing.

Ontwikkelingen: De impact van de COVID-19 crisis op de GGD Drenthe is vanaf het begin af aan groot geweest. Er zijn diverse onzekerheden die mogelijk impact gaan hebben op hoe 2022 voor de GGD gaat verlopen. In de begroting voor 2022 gaat de GGD er vooralsnog van uit dat 2022 zoveel mogelijk als een 'normaal' jaar zal verlopen. Het voornemen is dat eind 2021 een vernieuwde beleidsvisie van de GGD Drenthe afgerond is voor de komende vier jaren. Ook de gevolgen van deze COVID-19 crisis op het gebied van volksgezondheid worden hierin meegenomen.

3. Recreatieschap Drenthe

Doel: binnen het programma Zorg en Welzijn valt GGD Drenthe onder de Openbare gezondheidszorg. De GGD is voor de 12 Drentse gemeenten de uitvoeringsorganisatie voor de publieke gezondheid. Zij voert de taken uit zoals vastgelegd in de Wet Publieke Gezondheid (WPG). Daarnaast adviseert en ondersteunt zij gemeenten bij het maken en uitvoeren van het lokale gezondheidsbeleid. Dit alles wordt bekostigd door een jaarlijkse bijdrage van de deelnemers.
Vestigingsplaats: Assen.
Betrokken: de 12 Drentse gemeenten.
Bestuurlijk belang of bevoegdheid: een collegelid is lid van het algemeen bestuur.
Financieel belang: jaarlijkse bijdrage voor de uitvoering van het wettelijk vastgelegde basispakket, op basis van een vastgestelde begroting. Het totaal te financieren bedrag voor de basistaken en programma jeugd bedraagt voor 2022 € 1.176.000. Ten opzichte van 2021 gaat het totaal te financieren bedrag omhoog met € 53.000. Het tekort zal aangevraagd worden bij de perspectiefnota 2022. De stijging wordt veroorzaakt door de indexering van de loon- en prijscompensatie van 2,18%, een incidentele bijdrage voor organisatieontwikkeling en een uitbreiding van het Rijksvaccinatieprogramma.
Eigen vermogen begin en eind begrotingsjaar:

- 01-01-2022: € 3.167.000;
- 31-12-2022: € 3.194.000.

Vreemd vermogen begin en eind begrotingsjaar:

- 01-01-2022: € 2.073.000;
- 31-12-2022: € 2.250.000.

Begroot resultaat 2022: € 0.
Risico's: niet van toepassing.
Ontwikkelingen: De impact van de COVID-19 crisis op de GGD Drenthe is vanaf het begin af aan groot geweest. Er zijn diverse onzekerheden die mogelijk impact gaan hebben op hoe 2022 voor de GGD gaat verlopen. In de begroting voor 2022 gaat de GGD er vooralsnog van uit dat 2022 zoveel mogelijk als een 'normaal' jaar zal verlopen. Het voornemen is dat eind 2021 een vernieuwde beleidsvisie van de GGD Drenthe afgerond is voor de komende vier jaren. Ook de gevolgen van deze COVID-19 crisis op het gebied van volksgezondheid worden hierin meegenomen.

4. Gemeenschappelijke regeling inzake aanleg, instandhouding, beheer en onderhoud van systemen voor de individuele behandeling van afvalwater (IBA's)

Doel: aanleg, instandhouding, beheer en onderhoud van systemen voor de individuele behandeling van afvalwater.
Vestigingsplaats: niet van toepassing.
Betrokken: Noordenveld en waterschap Noorderzijlvest.
Bestuurlijk belang of bevoegdheid: niet van toepassing.
Financieel belang: de bijdrage wordt toegekend op basis van verleende diensten. De kosten hiervoor worden voldaan uit het GRP.

Eigen vermogen begin en eind begrotingsjaar: niet van toepassing.
Vreemd vermogen begin en eind begrotingsjaar: niet van toepassing.
Begroot resultaat 2022: niet van toepassing.
Risico's: niet van toepassing.
Ontwikkelingen: geen bijzonderheden.

5. Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Drenthe

Doel: de oprichting van een RUD vloeit voort uit de packagedeal tussen Kabinet, Het IPO, de VNG en de Unie van Waterschappen. Landelijk wordt de noodzaak voor de vorming van een RUD gevoeld om de kwaliteit van de uitvoering te vergroten en om de bestuurlijke versnippering over verschillende bestuursorganen tegen te gaan. Voor de totstandkoming van de RUD is in Drenthe gekozen voor het aangaan van een gemeenschappelijke regeling, omdat voor deze bij uitstek publieke taak de publieke rechtsvorm goede waarborgen biedt. Het takenpakket bestaat uit de milieutaken en omvat zowel de vergunningverlening, het toezicht, de handhaving alsmede milieu specialistisch advies. Met deze samenwerking tussen de bestuursorganen en bestuurslagen wordt kennis, kwaliteit en capaciteit gebundeld. Dat leidt tot een robuuste en toekomstbestendige organisatie, die zal leiden tot kostenbesparing voor de deelnemers.
Vestigingsplaats: Assen.
Betrokken: alle 12 Drentse gemeenten en de provincie Drenthe.
Bestuurlijk belang of bevoegdheid: een collegelid is lid van het algemeen bestuur van de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe.
Financieel belang: jaarlijkse bijdrage voor de uitvoering van de milieutaken op basis van een vastgestelde begroting. De bijdrage van de gemeente Noordenveld is vastgesteld op € 563.000 en komt overeen met de begroting 2022 van de RUD.
Eigen vermogen begin en eind begrotingsjaar:

- 01-01-2022: € 36.000;
- 31-12-2022: € 58.000.

Vreemd vermogen begin en eind begrotingsjaar:

- 01-01-2022: € 4.353.000;
- 31-12-2022: € 4.352.000.

Begroot resultaat 2022: € 22.000.
Risico's:

- Tegenvallende resultaten in de bedrijfsvoering van de RUD kunnen ertoe leiden dat de gemeentelijke eigen bijdrage incidenteel of structureel wordt verhoogd.
- daarnaast kunnen diverse ontwikkelingen een grotere inzet vergen (en waar we geen grip op hebben), zoals meer bouw- en sloopmeldingen (asbest), diverse klachten over bijvoorbeeld geuroverlast, laag frequent geluid, etc. Voor een aantal van deze factoren is er een zekere keuzevrijheid (bijv. de inzet al dan niet van BOA's of een luchtspecialist). Deze kosten kunnen als meerwerk worden opgevoerd.

Ontwikkelingen:

- Een aantal ontwikkelingen dat in 2022 gaat plaatsvinden heeft gevolgen voor de begroting. Van sommige ontwikkelingen is nog niet bekend hoe groot de financiele impact voor ons zal zijn (zoals de omgevingswet).
- Verder zijn er bepaalde taken die op ons afkomen waardoor de begroting uitdijt, zoals de indexering, herijking huisvesting, extra kosten huisvesting,

verbeteren informatievoorziening en het actueel houden van het inrichtingenbestand.
- Budgetneutraal zijn vooralsnog taken die op ons afkomen op het gebied van bodem en externe veiligheid (door compensatie Gemeentefonds en Rijk).

6. Publiek Vervoer Groningen-Drenthe

Doel: Een optimaal, duurzaam, betaalbaar en toekomstbestendig vervoersysteem. Het is een samenwerking op het gebied van onder andere lokaal vervoer en vervoer speciaal toegespitst op doelgroepen, zoals het Wmo- en leerlingenvervoer. De samenwerking moet publiek vervoer in de toekomst betaalbaar houden, duurzamer maken en de service aan de reizigers verder verbeteren.
Vestigingsplaats: Assen.
Betrokken: GR → alle 22 gemeenten van Groningen en Drenthe, de provincies in de vorm van het OV-bureau Groningen Drenthe.
Bestuurlijk belang of bevoegdheid: Het bestuur van de Bedrijfsvoeringsorganisatie bestaat uit een afvaardiging van de collegeleden van de deelnemers, te weten één vertegenwoordiger per deelnemer per regio (er zijn zeven regio's) en een vertegenwoordiger van het OV-bureau. De verantwoordelijk wethouder van Noordenveld, Kirsten Ipema, vertegenwoordigt het perceel Noord/Midden-Drenthe in het bestuur. Aan het bestuur komen alle bevoegdheden toe die aan de Regeling zijn opgedragen.
Financieel belang: In de besluitvorming begin 2016 hebben colleges en het bestuur van het OV-bureau aangegeven in totaal voor de contractperiode een jaarlijks bedrag van maximaal € 800.000 op te brengen. Per deelnemer is een jaarlijkse bijdrage hiervoor vastgesteld, waarbij de gemeenten een onderlinge verdeelsleutel hanteren op basis van het gemeentefonds 2015 voor de Wmo. Volgens deze verdeelsleutel is de bijdrage van de gemeente Noordenveld in 2022 € 22.000. De deelnemersbijdrage en de vervoerskosten worden betaald vanuit het Wmo-budget.
Eigen vermogen begin en eind begrotingsjaar:
- 01-01-2022: € 0;
- 31-12-2022: € 23.000.

Vreemd vermogen begin en eind begrotingsjaar:
- 01-01-2022: € 0;
- 31-12-2022: € 0.

Begroot resultaat 2022: € 1.000.
Risico's: Tegenvallende resultaten in de bedrijfsvoering van Publiek Vervoer kunnen ertoe leiden dat de gemeentelijke eigen bijdrage incidenteel of structureel wordt verhoogd. De GR Publiek Vervoer Groningen Drenthe legt in haar kaderbrieven de nadruk op doorontwikkeling van het vervoerssysteem. De basis van (verdere) doorontwikkeling is echter dat de daadwerkelijke uitvoering van het vervoer op orde is.
Ontwikkelingen: Risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.
- De kosten voor een volledige bedrijfsvoering ondersteuning zijn niet in de begroting opgenomen. Binnen de bedrijfsvoering zijn nog niet alle punten afgedekt. Dit maakt dat de organisatie afhankelijk is van de beschikbare capaciteit en kennis van de deelnemers.
- De kleine omvang van de organisatie en het feit dat er maar één persoon per functiesoort aanwezig is, zorgt ervoor dat er geen vervanging onderling is bij ziekte/afwezigheid. Alle vervanging zal ingehuurd moeten worden waar hogere kosten aan verbonden zijn. Daarnaast ligt een groot deel van de

kennis en kunde bij extern personeel. De organisatie is hierdoor afhankelijk van inhuurkrachten.

7. Enexis NV

Doel: netwerkbeheer.
Vestigingsplaats: Den Bosch.
Betrokken: provincies en gemeenten bezitten de aandelen.
Bestuurlijk belang of bevoegdheid: niet van toepassing.
Financieel belang: De gemeente bezit 0,0469% van de aandelen. Aangezien we nog niet over de begrote cijfers van 2022 beschikken, tonen we hieronder de financiële gegevens van Enexis voor 2021:
Eigen vermogen begin en eind begrotingsjaar:

- 01-01-2021: € 4.088 miljoen;
- 31-12-2021: € 4.088 miljoen.

Vreemd vermogen begin en eind begrotingsjaar:

- 01-01-2021: € 4.435 miljoen;
- 31-12-2021: € 4.435 miljoen.

Begroot resultaat 2021: € 99,9 miljoen.
Risico's: Enexis is financieel gezond. Enexis heeft de Standard & Poor's (S&P) rating A+ (Stable outlook) en bij Moody's Aa3 (stable outlook). De aandeelhouders lopen het risico (een deel van) de boekwaarde te moeten afwaarderen. Het risico voor de aandeelhouders is gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Een aanvullend risico is het achterblijven van de geraamde dividendinkomsten. Het risico is echter gemitigeerd middels een overeengekomen streefwaarde voor het jaarlijkse dividend.
Ontwikkelingen: Enexis NV is in 2009 op grond van de Splitsingswet losgekoppeld van voormalig moederbedrijf Essent NV. Dat betekent ook dat Enexis NV separaat gefinancierd moest worden. Dit heeft, in overleg met en met toestemming van de aandeelhouders (waaronder de gemeente Noordenveld) en het ministerie van BZK plaatsgevonden in de vorm van een viertal geldleningen met een looptijd van drie tot tien jaar en een rente van gemiddeld 4,65%. Bij de verkoop van de aandelen Essent in 2009 hebben de verkopende aandeelhouders een belang gehouden in een aantal speciale vennootschappen, opgericht ter bewaking en registratie van hun rechten en verplichtingen uit hoofde van de verkoop van de aandelen Essent NV. Naast bovenvermelde Enexis NV zijn dat:

- Vordering op Enexis BV (kapitaalverstrekking en lening);
- Verkoop Vennootschap BV;
- CBL Vennootschap BV;
- CSV Amsterdam BV;
- Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV (lening).

Als gevolg van de extra investeringen in de energietransitie en de doorberekening van de Tennet-tarieven zal de winst 2021 en het in 2021 te ontvangen dividend over de winst van 2020 substantieel lager zijn ten opzichte van 2019 en 2020. Naar verwachting zal het uit te keren dividend in 2021 (over de winst van 2020) dalen naar ongeveer € 75 miljoen. In 2022 is de prognose dat het uit te keren dividend gehalveerd zal zijn ten opzichte van 2020 (€ 50 miljoen). In 2022 worden namelijk de tarieven door de Autoriteit Consument & Markt (ACM) opnieuw bepaald en zal de impact van de lage rente zich nadrukkelijk (negatief) doen gelden. De effecten van de coronacrisis op de lange termijn zijn nog onduidelijk. De impact van de coronacrisis op de nettowinst van het eerste halfjaar 2020 is echter gering te noemen.

8. NV Waterleidingmaatschappij Drenthe

Doel: gewaarborgde levering van water.
Vestigingsplaats: Assen.
Betrokken: provincie Drenthe en 11 Drentse gemeenten.
Bestuurlijk belang of bevoegdheid: stemrecht in de algemene aandeelhoudersvergadering.
Financieel belang: de gemeente Noordenveld bezit 72 van de 1.946 aandelen (3,7%).
Eigen vermogen begin en eind begrotingsjaar:

- 01-01-2021: € 42,8 miljoen;
- 31-12-2021: onbekend.

Vreemd vermogen begin en eind begrotingsjaar:

- 01-01-2021: € 138,0 miljoen;
- 31-12-2021: onbekend.

Resultaat 2020: € 4,1 miljoen.
Risico's: niet van toepassing.
Ontwikkelingen: de jaarrekening 2020 is op 17 juni 2021 vastgesteld.

9. NV Bank Nederlandse Gemeenten

Doel: behartiging van de bancaire zaken van onder meer de Nederlandse gemeenten.
Vestigingsplaats: Den Haag.
Bestuurlijk belang of bevoegdheid: stemrecht in de algemene aandeelhoudersvergadering.
Betrokken: Nederlandse staat, provincies en gemeenten.
Financieel belang: de gemeente Noordenveld bezit 0,05% (30.771) van de aandelen.
Eigen vermogen begin en eind begrotingsjaar:

- 01-01-2021: € 5.097 miljoen;
- 31-12-2021: onbekend.

Vreemd vermogen begin en eind begrotingsjaar:

- 01-01-2021: € 155.262 miljoen;
- 31-12-2021: onbekend.

Resultaat 2020: € 221 miljoen.
Er is van de BNG geen begroting 2022 ontvangen. Derhalve volstaan wij met het vermelden van de cijfers uit de laatst goedgekeurde jaarrekening (2020).
Risico's: niet van toepassing.
Ontwikkelingen: BNG Bank streeft naar een rendement op het eigen vermogen van minimaal 3,7% in 2021. De hoogte van de nettowinst is echter met onzekerheden omgeven omdat de bank geen voorspelling kan doen over de veranderingen in de hoogte van de debiteurenvoorziening en de ontwikkeling van de ongerealiseerde marktwaardeveranderingen. Een nauwkeurigere schatting van de nettowinst voor 2021 kan de bank daarom niet maken.

7. Grondbeleid

Inleiding

De paragraaf grondbeleid bevat, gebaseerd op artikel 16 BBV, de volgende onderdelen:

1. een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
2. een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
3. een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
4. een onderbouwing van de geraamde winstneming;
5. de beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

Visie grondbeleid in relatie tot de doelstellingen van de programma's

Nota Grondbeleid

De gemeentelijke financiële verordening 2018 schrijft voor dat de nota Grondbeleid iedere 4 jaar moet worden herzien. Eind 2021 wordt de meest recente Nota Grondbeleid 2022-2025 vastgesteld. Daarin omschrijven we dat grondbeleid geen doel op zich is, maar een instrument voor het realiseren van gemeentelijke doelstellingen, onder andere op het gebied van ruimte, volkshuisvesting, economie, duurzaamheid en leefbaarheid.

In de nota Grondbeleid 2022-2025 vervolgen we ons eerder ingezette beleid om via situationeel grondbeleid onze doelstellingen te realiseren: “faciliterend waar het kan en actief waar het nodig of gewenst is”. Risicomanagement wordt steeds belangrijker en faciliterend grondbeleid is net als actief grondbeleid, voor de gemeente niet risicoloos. Per project wordt dan ook een afgewogen keuze gemaakt voor de te voeren strategie.

Vastgoedbeleid

De afgelopen jaren is de basisadministratie van het gemeentelijke vastgoed en gronden op orde gebracht. Hierdoor is nu inzichtelijk welke vastgoedobjecten en gronden wij in portefeuille hebben en de korte en lange termijnvisie op deze objecten en gronden is. Daarnaast is onderzocht welke vastgoedobjecten en gronden we in eigendom willen houden en welke we willen afstoten. Het afstoten hiervan is gedeeltelijk in gang gezet. Als sluitstuk van de opdracht om onze vastgoed- en grondenportefeuille te professionaliseren, is dat er dat er 2021 een Nota Vastgoedbeleid is opgesteld.

Omgevingswet

De inwerkingtreding van de Omgevingswet is uitgesteld naar 1 juli 2022. Dat betekent dat er vanaf dat moment alleen nog omgevingsplannen zijn. Ook de figuur van het exploitatieplan (kostenverhaalsinstrument) zal komen te vervallen. En op bepaalde vlakken zal de wetgeving ook inhoudelijk wijzigen. Bij de opstelling van de nota Grondbeleid 2022-2025 is gekeken wat dit betekent voor het gemeentelijk grondbeleid en hoe een en ander wordt geïmplementeerd.

Materiële Vaste Activa

Gronden die de gemeente in eigendom heeft (verkregen) met het oog op gebiedsontwikkeling worden ook wel 'warme of strategische gronden genoemd. Deze gronden worden volgens het BBV verantwoord onder de Materiële Vaste Activa. Het BBV schrijft voor dat deze gronden tegen marktwaarde gewaardeerd moeten worden en dat bij een duurzame waardevermindering deze

gronden moeten worden afgewaardeerd. Jaarlijks wordt bij de jaarrekening beoordeeld of deze gronden nog voor de juiste marktwaarde zijn geactiveerd.

Grondprijsbeleid
In juni 2021 is de Kadernota grondprijzen 2022-2025 door u vastgesteld. Belangrijk uitgangspunt binnen het gemeentelijk grondprijzenbeleid is dat we marktconforme grondprijzen hanteren, om oneigenlijke staatssteun te voorkomen. De kadernota omschrijft de wijze waarop de grondprijzen worden bepaald. Op basis van deze beleidsnota wordt jaarlijks een Grondprijsbrief met actuele prijzen opgesteld. Bij deze begroting 2022 wordt u ter vaststelling de Grondprijsbrief 2022 aangeboden.

Actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie

In exploitatie genomen complexen (BIE complexen)
Voor de hieronder genoemde BIE-complexen zijn exploitatiebegrotingen door de gemeenteraad vastgesteld. De totale boekwaarde bedraagt circa € 1,7 miljoen.

Omschrijving	Kern	Laatst vastgestelde exploitatie	Looptijd	Einddatum
Woningbouw				
Veldkampen	Een	Jaarrekening 2020	1	1-1-2022
Oosterveld Grondbank	Norg	Jaarrekening 2020	10	1-1-2031
Oosterveld Fase 1A	Norg	Jaarrekening 2020	1	1-1-2022
Oosterveld Fase 1B	Norg	Jaarrekening 2020	7	1-1-2028
Oosterveld Fase 2 en 3	Norg	Begroting 2021	10	1-1-2031
Peize Zuid	Peize	Jaarrekening 2020	11	1-1-2032
Bedrijventerrein en overig				
Bedrijventerrein De Westerd	Peize	Jaarrekening 2020	2	1-1-2023
Bedrijventerrein Haarveld	Roden	Jaarrekening 2020	10	1-1-2031
Bedrijventerrein Uitbreiding Westeres	Roden	Jaarrekening 2020	3	1-1-2024
Afgewikkelde exploitaties				
Boskamp/Bibliotheeklocatie	Roden	Jaarrekening 2020		
Roderveld IV	Roden	Jaarrekening 2020		

Toelichting per project

Veldkampen te Een

De laatste 3 kavels in het plan zijn in de verkoop. De belangstelling is in 2020 en 2021 flink aangetrokken. De geplande einddatum van de grondexploitatie is 31-12-2021 en zal naar verwachting positief sluiten.

Oosterveld te Norg

In 2021 is de grondexploitatie voor fase 2 en 3 vastgesteld en is het bestemmingsplan in procedure gegaan. De verkoop van kavels in voor fase 2 is in 2021 gestart en zal in 2022 worden vervolgd. Evenals de verkoop van kavels in fase 3. Er zal volop gebouwd worden in 2022 in Oosterveld.

Peize Zuid te Peize

Eind 2020 is de globale grondexploitatie van Peize zuid vastgesteld. In 2021 is veel inspanning verricht om de werkgroepen en andere belanghebbenden te betrekken bij de verder uitwerking van de plannen. Tevens is er gewerkt aan het bestemmingsplan. Wijzigingen in de verder planvormingen kunnen mogelijk leiden tot aanpassing van de grondexploitatie. In de loop van 2022 zal er mogelijk sprake zijn van een vastgesteld bestemmingsplan en kan met de verkoop van de eerste gronden gestart worden.

De Westerd te Peize

Naar verwachting zal de laatste kavel in 2022 worden verkocht. In principe wordt nog steeds een positief resultaat voorzien. De grondexploitatie kan na verkoop van de laatste kavel, eind 2022 worden afgesloten.

Haarveld te Roden

Het bestemmingsplan is in 2020 aangepast, het ingestelde beroep tegen de vaststelling van het bestemmingsplan is ingetrokken en daarmee is het bestemmingsplan onherroepelijk. We zijn actief bezig met verkoop en promotie. Het aantal verkopen in 2021 zal naar verwachting hoger uitvallen dan in de grondexploitatie is voorzien. Dit geldt ook voor 2022. Bij de actualisatie van de grondexploitatie bij de jaarrekening van 2021 zal de verkoopplanning hierop worden aangepast.

Uitbreiding Westeres te Roden

De belangstelling naar kavels op het bedrijventerrein op de Uitbreiding Westeres is gegroeid. Er zijn in 2021 meerdere opties uitgegeven, alleen de daadwerkelijke verkoop blijft onzeker. De einddatum van de grondexploitatie is nog steeds 31-12-2022 met een positief resultaat.

Materiële Vaste Activa (MVA)

Strategische (of overige gronden en terreinen) gronden worden op de balans onder de materiële vaste activa gepresenteerd. De boekwaarde van deze gronden bedroeg op 1 januari 2021 ruim € 4,1 miljoen. Tot deze gronden behoren onder meer de complexen waarvoor nog geen grondexploitatie is vastgesteld.

Bij de jaarrekening 2020 zijn deze gronden beoordeeld op marktwaarde en dat heeft tot geen verdere afwaardering van boekwaarden geleid.

Op 1 januari 2021 zijn er in totaal ruim 50 ha opgenomen in de MVA.

Materiële vaste activa - gronden	Kern	Oppervlakte (m2)
Regiovisie	gemeente	369.319
Haarveld 2e fase	Roden	68.832
Oude Velddijk	Peize	6.696
Een Hoofdstraat	Een	30.000
Vrijetijdsboulevard	Roden	21.500
Kavel hoek Wilhelminastraat/Kanaalstraat	Roden	4.160
Bedrijvenkavel bij Feeder One	Roden	2.586
Bedrijvenkavel bij Westeres (naast takstation)	Roden	4.910
		508.003

Toelichting per complex

Haarveld 2 fase

Sinds 2020 is in overleg met de accountant een deel van de uit te geven gronden op het bedrijventerrein Haarveld buiten de grondexploitaties gehouden. Dit is opgenomen onder voorraden Haarveld. Een deel van deze gronden is gereserveerd voor de realisatie van een nieuwe gemeentewerf en afvalbrengstation.

Oude Velddijk te Peize

Op de Oude Velddijk 26 te Peize wordt in 2022 getracht om via een CPO traject zoveel mogelijk levensloopgeschikte duurzame woningen te realiseren in de vorm van een hofje á la Naoberhof. In 2022 speelt dan waarschijnlijk ook de bestemmingsplanprocedure.

Vrijetijdsboulevard (VTB) en herinrichting Kanaalstraat

In het kader van de centrumontwikkeling is in samenwerking met de gebiedspartners in 2019 een verbeeldend perspectief voor de VTB opgesteld. Het schetst een perspectief waarbinnen economische kansen kunnen worden verzilverd, met een groener en aantrekkelijker beeldkwaliteit waarbij de sfeer en verblijfskwaliteit van het gebied naar een hoger niveau wordt gebracht en waarbinnen integrale kansen voor woningbouw zijn meegenomen.
Inmiddels is voor de gemeentelijke kavel de bestemmingsplanprocedure gestart en zijn we volop in gesprek met een ontwikkelende partij over de planvorming van de voormalige locaties Buiter en Kapma. Daarnaast zal het planvormingsproces voor de herinrichting van de Kanaalstraat in gezamenlijkheid met de ondernemers deze zomer worden opgestart.

Kanaalstraat/Wilhelminastraat te Roden

Er lopen gesprekken met de verschillende grondeigenaren met als doel de locatie te ontwikkelen en om woningbouw mogelijk te maken. Het streven is om in 2022 te komen tot een definitief plan en daarna over te gaan tot verdere uitwerking van de afspraken met de eigenaren. Dit zal leiden tot een op te stellen bestemmingsplan.

Immateriële Vaste Activa (IMVA)

Voor toekomstige grondcomplexen geldt dat er voorbereidingen zijn getroffen om hiervoor een grondexploitatie vast te stellen. Kosten die hiervoor gemaakt zijn worden, onder bepaalde voorwaarden, op de balans geactiveerd onder de immateriële vaste activa. De boekwaarde bedroeg op 1 januari 2021 circa € 449.000. De belangrijkste voorwaarde is dat deze kosten maximaal 5 jaar mogen worden geactiveerd. Na deze periode moeten de kosten hebben geleid tot een actieve grondexploitatie en kunnen dan worden overgeboekt naar de desbetreffende BIE. Als er geen actieve grondexploitatie tot stand is gekomen, dan moeten de kosten worden afgeboekt ten laste van het

jaarresultaat. Hierna volgt een tabel met daarin de startdatum en de verwachte datum waarop de gronden in exploitatie zijn genomen.

Immateriële vast activa: kosten van onderzoek en ontwikkeling		
Woningbouw	**Gactiveerd sinds**	**Start grondexploitatie**
Roden Zuid	11-9-2019	2022-2023
Kanaalstraat/Wilhelminastraat	14-3-2018	2022
Supermarkt Veenhuizen	19-12-2018	2022
Oude Velddijk	11-7-2019	2022
Vrijetijdsboulevard	11-7-2019	2022
Ontwikkeling Zuidpoort Terheijl	11-6-2020	2021-2022

Toelichting per project

Roden Zuid

In Roden Zuid spelen een aantal onderwerpen (water/groen, sport, wonen, verkeer, etc.) met allen een eigen ruimteclaim. De ruimtebehoeften moeten goed afgewogen te worden en worden vertaald in scenario's. De gronden die wij als gemeente in dit gebied bezitten zullen deels ingezet worden voor de verschillende opgaven in het gebied. Op basis van de verdere uitwerking van de scenario's worden mogelijk afspraken met andere eigenaren in het gebied gemaakt.

Supermarktlocatie Veenhuizen

De voormalige supermarkt is in het najaar 2021 gesloopt. Over de nieuwe invulling van deze locatie moet nog besluitvorming plaatsvinden.

Toelichting op overige projecten

Naast de gronden in de BIE, MVA of IMVA zijn er ook nog andere projecten waar we een nadere toelichting op willen geven.

Zuidpoort Terheijl

Zuidersma Fourages BV en de gemeente Noordenveld hebben een intentieovereenkomst en aansluitend een Samenwerkingsovereenkomst getekend om te komen tot een landgoedontwikkeling met gemeentelijke waterberging en een toevoeging van maximaal 35 woningen als afronding van de zogenaamde Kop van de Vijfde Verloting. In een participatief traject is gewerkt aan de inrichting van dit ontwikkelgebied wat heeft geleid tot een eindconcept welke in april 2021 is voorgelegd aan betrokken partijen en omwonenden. Streven is om in het eerste kwartaal van 2022 een vastgesteld bestemmingsplan te hebben.

Thedemaborg Nietap

De ontwikkelaar is gestart met de planologische voor de realisering van 35 woningen.

Herbestemming Centrumlocatie Nieuw Roden

Voor de herontwikkeling van de dorpskern in Nieuw Roden heeft de betrokken projectontwikkelaar een bestemmingsplan laten opstellen. Het ontwerpbestemmingsplan is na de zomer 2021 door de raad vastgesteld en hier wordt in 2022 uitvoering aan gegeven.

Herontwikkeling TNT locatie, Wijnbergstraat te Roden

De ontwikkeling van deze locatie ligt bij een projectontwikkelaar. Zij gaat de planologische procedure opstarten voor de realisering van 17 woningen. Daarnaast wordt gestart met de verkoop van de woningen.

Herontwikkeling Hoprank, Peize

De planologische procedure en het vergunningentraject voor de nieuwbouw is afgerond. Interzorg bouwt op dit moment in twee fases de nieuwe Hoprank.

Herontwikkeling zorgcentrum De Hullen

De ontwikkelende partij heeft een definitief stedenbouwkundig ontwerp overlegd welke positief is beoordeeld. De ontwikkelaar is gestart met de communicatie van het plan richting en bewoners en belanghebbenden, en is na de zomer 2021 gestart met de bestemmingsplanprocedure. Dit wordt in 2022 vervolgd.

Resultaten Bouwgrond in Exploitatie (BIE-gronden)

Voor de in exploitatie genomen gronden (BIE-gronden) wordt jaarlijks de grondexploitatie herzien. Hierbij wordt per complex opnieuw bekeken wat de verwachte kosten en opbrengsten zijn om het project tot stand te laten komen. Hieruit vloeit een verwacht financieel resultaat. In onderstaande tabel volgt een prognose van het resultaat van de grondexploitaties (x € 1.000):

Prognose resultaat grondexploitaties	(x € 1.000)
Boekwaarde grondexploitaties	1.718
Nog te maken kosten	21.804
Nog te realiseren opbrengsten	25.021
Eindwaarde	**-1.499**

Onderbouwing en uitgangspunten bij (tussentijdse) winstneming

Begin 2018 heeft de commissie BBV in een notitie een nadere uitleg gegeven op welke wijze rekening gehouden moet worden met tussentijds winst nemen bij positieve grondexploitaties. Bij het stelsel van baten en lasten zoals geformuleerd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn het toerekeningsbeginsel, het voorzichtigheidsbeginsel en het realisatiebeginsel essentiële uitgangspunten. Baten en lasten – en het daaruit vloeiende resultaat – moeten worden toegerekend aan de periode waarin deze zijn gerealiseerd. Bij meerjarige projecten betekent dit dat (de verwachte) winst niet pas aan het eind van het project als gerealiseerd moet worden beschouwd, maar gedurende de looptijd van het project tot stand komt en ook als zodanig moet worden verantwoord.

Het verantwoorden van tussentijdse winst is daarmee geen keuze maar een verplichting die voortvloeit uit het realisatiebeginsel. Bij het bepalen van de tussentijdse winst is het wel noodzakelijk de nodige voorzichtigheid te betrachten. Voorziene verliezen dienen te worden genomen zodra zij bekend zijn.

Percentage of completion (Poc)

Naar rato van de voortgang van het project wordt tussentijds winst verantwoord. Indien nog geen gronden zijn verkocht is er dus nog geen sprake van gerealiseerde winst. Maatgevend is de realisatie tot en met het lopende jaar ten opzichte van het totaal van de kosten en opbrengsten van de

grondexploitatie. In formule: % kostenrealisatie x % opbrengstrealisatie = % Poc. (ingeval de kosten voor 50% zijn gerealiseerd en de gronden voor 50% zijn verkocht, dan is de Poc dus 25%).

Beleidsuitgangspunten reserves in relatie tot risico's

Aan het uitvoeren van grondbeleid zijn risico's verbonden. Deze risico's kunnen worden beheerst door risicomanagement. Het instellen en in stand houden van een reserve is één van de maatregelen die we kunnen nemen om onze risico's te beheersen.

Reserve grondexploitatie

De reserve grondexploitaties vervult twee functies:

- weerstandscapaciteit; en
- nivelleringsreserve (om 'plussen met minnen' met elkaar te verrekenen).

Met het uitvoeren van grondexploitaties loopt de gemeente risico's. Deze risico's kunnen in twee groepen worden ingedeeld:

- reguliere risico's: deze doen zich regelmatig voor en zijn in beginsel goed in te schatten en te ondervangen door het afsluiten van een verzekering of het treffen van een voorziening;
- resterende risico's: risico's die onvoldoende onder controle kunnen worden gehouden door stuur- en beheersmaatregelen en waarvoor (nog) geen specifieke voorzieningen zijn of kunnen worden getroffen. Voorbeelden: risico's van vroegtijdige grondverwerving, bodemvervuiling, dalende conjunctuur voor woningbouw et cetera. Deze risico's worden gedekt uit de weerstandscapaciteit (zie ook de betreffende paragraaf).

Om de reserve grondexploitaties op een zeker niveau te houden zullen toekomstige voordelige resultaten op grondexploitaties aan deze reserve worden toegevoegd.

Risicoanalyse

Daarnaast worden de risico's van de lopende grondexploitaties jaarlijks te geanalyseerd. Dit wordt uitgevoerd met behulp van de Monte Carlo-methode. De belangrijkste risico voor de lopende projecten zijn het niet realiseren van de geprognosticeerde afzet (kavelverkoop), eventuele vertraging en schommelingen aan de kosten en opbrengstenkant. Ook de nieuwe wetgeving omtrent duurzaamheidsmaatregelen kunnen een negatief effect hebben op de grondexploitaties. Daarnaast blijven risico's met betrekking tot de ontwikkeling van de parameters bestaan, zoals kostenstijging, opbrengstenstijging en ontwikkeling van de rente.

De omvang van de risico's met betrekking tot de actuele grondexploitaties is becijferd op € 710.000 (2019). Het grootste deel van dit bedrag is gelieerd aan Oosterveld. Bij de laatste herziening is gebleken dat deze risico's aanzienlijk zijn verlaagd, vanwege de grote afzetsnelheid als gevolg van de overspannen woningmarkt. Daarom kan het risicobedrag worden verlaagd met € 326.000 naar € 384.000. Dit bedrag wordt voor het grootste deel opgevangen binnen het resultaat van de actuele grondexploitaties. Voor dat deel dat niet kan worden opgevangen binnen de grondexploitaties, moet een extra risicoreservering worden aangehouden van € 5.000 binnen de reserve grondexploitatie, specifiek voor het project Oude Velddijk in Peize.

Toekomstige ontwikkelingen verhogen druk op de reserve

Zoals in de jaarrekening 2019 aangegeven, neemt de druk op de reserve grondexploitaties toe. In de hiervoor genoemde risicoanalyse zijn de plannen/projecten die zich nog in de initiatieffase bevinden

niet meegenomen. Ook zijn de risico's van de plannen/projecten waarvan op dit moment nog niet alle uitgangspunten helder zijn, nog niet in geld uitgedrukt. Het uitgangspunt bij nieuwe projecten is dat deze minimaal budgettair neutraal kunnen worden uitgevoerd. Gezien de aard van de verschillende projecten is het zeer reëel dat er middelen bij moeten. Per project zal er een afweging gemaakt worden in hoeverre de inzet van gemeentelijke middelen bijdraagt aan het realiseren van bestuurlijke doelen. Hieronder volgen in het kort een aantal projecten waarvan we verwachten de komende 1 à 2 jaar meer duidelijkheid te krijgen over de financiële consequenties, met een zeer globale inschatting van de haalbaarheid:

Peize Zuid

(Globale) grex vastgesteld in 2020, resultaat minimaal budgettair neutraal, mogelijk beperkte winstlocatie. Knelpunten met betrekking tot water en ecologie, kosten opgraven Achteromweg. Tevens is er sprake van een gemengd programma met onder andere sociale huur, wat een lagere grondopbrengst oplevert.

Roden Zuid

In 2021 is er een raadsvoorstel, inclusief amendementen en moties, over Roden Zuid aangenomen. Dit voorstel is stap in de richting van een verdere uitwerking van de verschillende opgaven in het gebied. In 2022 zal verder worden gewerkt aan de financiële gevolgen van deze uitwerking.

Vrijetijdsboulevard

Verkoop via aanbestedingstraject, resultaat minimaal budgettair neutraal.

Zuidpoort Terheyl

De voorbereidingen van het bestemmingsplan zijn in 2021 opgestart. De samenwerking met de grondeigenaar wordt in 2022 verder uitgewerkt, wat mogelijk leidt tot een (gezamenlijke) grondexploitatie. Uitgangspunt voor de gemeente is dat onze kosten minimaal gedekt worden.

Oude Velddijk

In 2021 is besloten dat deze locatie in aanmerking komt voor CPO (Collectief Particulier Opdrachtgeverschap), bedoeld voor levensloopbestendige (senioren) woningen. De voorbereidingen voor een mogelijke aanbesteding zijn, met ondersteuning vanuit de province, gestart. In 2022 worden deze plannen verder uitgewerkt. De effecten van de uitdagingen van deze locatie, namelijk een slechte ondergrond en afwatering, hogere kosten van aanleg van infrastructuur zullen hierbij duidelijker worden. Het uitgangspunt is dat we minimaal budgettair neutraal uitkomen, bij de verkoop van dit perceel.

8. Overhead

Inleiding

Voorgeschreven is dat in het programmaplan een apart overzicht moet worden opgenomen van de kosten van de overhead. In de programma's zijn de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. De overhead wordt centraal begroot en verantwoord op het overzicht overhead via taakveld 0.4 Overhead, ondersteuning organisatie. In het BBV zijn geen verdere eisen opgenomen met betrekking tot de presentatie. Het minimum betreft een opgaaf van de baten en lasten van het geheel aan overhead.

Definitie

Om te kunnen vaststellen welke kosten verband houden met de sturing en ondersteuning van het primaire proces en zodoende gerekend kunnen worden tot de overhead, is een definitie van het begrip overhead geïntroduceerd. Deze luidt: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Hiermee kan een eenduidig inzicht worden gegeven in de kosten die direct zijn toe te rekenen aan bepaalde taakvelden.

Tarieven

Het centraal begroten van de kosten van overhead betekent dat het niet langer mogelijk is om uit de taakvelden (voorheen de producten) alle tarieven te bepalen. Om deze reden is het van groot belang dat op een andere wijze uit de begroting blijkt hoe de tarieven worden berekend. In de paragraaf lokale heffingen moet een berekening worden opgenomen hoeveel overhead aan een tarief is toegerekend. De berekening van de tarieven geschiedt dan extracomptabel. De overhead moet daarbij op een consistente wijze worden toegerekend. Deze methode wordt niet door de wetgever voorgeschreven, maar wordt door de raad vastgesteld en opgenomen in de financiële verordening. De toerekening van de overhead aan tarieven is in 2022 gebaseerd op de directe uren toegerekend aan het taakveld. Het overheaduurtarief voor de binnendienst bedraagt € 36 en voor de buitendienst € 6.

Overzicht

Hieronder is een tabel opgenomen van de begrote totale baten en lasten van overhead voor 2022 in vergelijking tot voorgaande jaren. De totaal begrote overhead voor 2022 bedraagt € 11.443.000, waarvan € 523.000 doorberekend kan worden aan grondexploitaties, kapitaalwerken en projecten. Het saldo dat resteert na deze correctie noemen we het per saldo onverdeelde overhead. De toename in de primitief begrote per saldo onverdeelde overhead ten opzichte van 2021 komt uit op € 551.000.

Er is gekozen voor een indeling volgens de economische categorieën uit de IV3 (Informatie voor derden). Beschrijvingen van de economische categorieën zijn te vinden in het IV3 Informatievoorschrift voor Gemeenten en Gemeenschappelijke regelingen. Deze definities zijn gespecificeerd voor de baten en lasten van onze gemeente in het overzicht onder de tabel. De verschillenanalyse in het volgende onderdeel correspondeert met de tabel en dient als toelichting op de verschillen tussen de primitieve begrotingen van 2021 en 2022 groter dan € 20.000.

(bedragen x € 1.000)

Categorie	Omschrijving	Primitief begroot 2020	Realisatie 2020	Primitief begroot 2021	Primitief begroot 2022	Verschil 2022-2021
1.1	Salarissen en sociale lasten	7.217	7.261	8.098	8.500	402
2.1	Belastingen	33	58	34	33	-1
2.2.1	Belastingen op producenten	0	-29	0	0	0
3.5.1	Ingeleend personeel	7	194	0	7	7
3.6	Huren	-40	-63	-68	-70	-1
3.8	Overige goederen en diensten	2.117	1.943	2.067	2.166	99
4.3.1	Inkomensoverdrachten - Rijk	13	13	14	14	0
4.3.2	Inkomensoverdrachten - gemeenten	5	5	5	5	0
4.3.8	Inkomensoverdrachten - overige instellingen en personen	3	3	3	3	0
7.2	Mutatie voorzieningen	-27	132	-15	-62	-47
7.3	Afschrijvingen	610	634	652	743	91
7.4	Toegerekende reële en bespaarde rente	142	141	113	105	-7
	Totaal overhead	**10.079**	**10.293**	**10.901**	**11.443**	**543**
7.5	Doorberekende overhead grondexploitaties	-266	-211	-191	-226	-35
7.5	Doorberekende overhead kapitaalwerken	-210	-171	-260	-296	-36
7.5	Doorberekende overhead projecten	-223	-85	-80	0	80
	Totaal doorberekende overhead	**-699**	**-467**	**-531**	**-523**	**9**
	Per saldo onverdeelde overhead	**9.381**	**9.826**	**10.369**	**10.921**	**551**

Toelichting

Categoriebeschrijvingen zijn te vinden in het IV3 Informatievoorschrift voor Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen. Voor een nadere en specifiek voor onze gemeente geldende definiëring van bovenstaande categorieën lichten wij hieronder de componenten van de diverse categorieën toe:

1.1	**Salarissen en sociale lasten**

Betreft de personele lasten die volgens voorschriften van de BBV toegerekend worden tot de overhead. Dit betreft voor onze gemeente (delen van) de volgende personele categorieën: Administratieve Ondersteuning Bedrijfsvoering; Algemene Zaken; Automatisering; Communicatie; Concerncontrol; Directie; Financiën en Facilitair; Juridische Zaken; Managers; Personeel en Organisatie; Secretaris Ondernemingsraad; Teamleiders Bedrijfsvoering, Beheer, Beleid en Realisatie, Ontwikkeling en Strategie en Publiekszaken; en overige personele lasten Bestuursondersteuning en Flankerend Beleid.

2.1	**Belastingen**

Betreft de gemeentelijke belastingen op de gemeentelijke huisvesting.

2.2.1	**Belastingen op producenten**

Betrof in 2020 de opbrengst van vervolgingskosten.

3.5.1	**Ingeleend personeel**

Betreft het personeel dat wordt ingeleend en toegerekend tot de overhead. In 2022 wordt naar verwachting inhuur gepleegd op de vakgroep Financiën en Facilitair en ten behoeve van de Ondernemingsraad.

3.6	**Huren**

Betreft huuropbrengsten vanuit het Consultatiebureau, MEE Drenthe en stichting WiN.

3.8	**Overige goederen en diensten**

Betreft diverse kosten voor (delen van): Accountantscontrole; Advertenties; Arbeidsomstandighedenwet; Bedrijfshulpverlening; Bezwaar- en Beroepschriften; Bloemboeketten en Bloemstukken; Contributies; Elektronische Dienstverlening; Flexibele Beloning; Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering; Functiewaardering; Jubilea; Kerstmarkt; Klachtenbehandeling; Leveringen Derden; Opleiding; Organisatieontwikkeling; Participatie; Promotie; Reis- en Verblijfkosten; Relatiegeschenken; Sociaal Wijkbeheer; en Verzekeringen. Ook overige goederen en diensten gerelateerd aan administratie en algemeen beheer, automatisering, de kantine en de gemeentelijke huisvesting zijn inbegrepen.

4.3.1	**Inkomensoverdrachten - Rijk**

Betreft een bijdrage aan het Arbeidsmarkt- en Ontwikkelingsfonds.

4.3.2	**Inkomensoverdrachten - gemeenten**

Betreft een subsidie aan de Personeelsvereniging.

4.3.8	**Inkomensoverdrachten - overige instellingen en personen**

Betreft een bijdrage aan BAN PersoneelsDiensten.

7.2	**Mutatie voorzieningen**

Betreft mutaties op de voorziening non-activiteitenregeling.

7.3	**Afschrijvingen**

Betreft afschrijvingen op geactiveerde kapitaallasten, voornamelijk in relatie tot administratie en algemeen beheer, automatisering en gemeentelijke huisvesting.

7.4	Toegerekende reële en bespaarde rente

Betreft de toerekening van rente, voornamelijk in relatie tot administratie en algemeen beheer, automatisering en gemeentelijke huisvesting.

7.5	Doorberekende overhead grondexploitaties

Betreft de toerekening van overhead aan grondexploitaties.

7.5	Doorberekende overhead kapitaalwerken

Betreft de toerekening van overhead aan kapitaalwerken.

7.5	Doorberekende overhead projecten

Betreft de toerekening van overhead aan projecten.

Verschillen en toelichtingen

In dit onderdeel lichten we de verschillen tussen de begroting 2022 en de begroting 2021 per economische categorie groter dan € 20.000 toe.

1.1 Salarissen en sociale lasten

(bedragen x € 1.000)

Categorie	Omschrijving	Primitief begroot 2020	Realisatie 2020	Primitief begroot 2021	Primitief begroot 2022	Verschil 2022-2021
1.1	Salarissen en sociale lasten	7.217	7.261	8.098	8.500	402

Het verschil op de salarissen en sociale lasten binnen de overhead wordt met name verklaard door een verwachte toename van werkzaamheden binnen de overhead. Naar verwachting wordt er in 2022 voor zo'n € 296.000 meer aan uren geschreven binnen de overhead vergeleken met 2021. Dit hangt onder meer samen met de extra teamleidersrol binnen de afdeling Beheer. De uren voor deze toegevoegde teamleider komen ten laste van het taakveld 0.4 Overhead. Daarnaast worden er meer gewerkte uren binnen de overhead verwacht voor de teams Automatisering en Burgerzaken, terwijl de inzet binnen de teams Beleid en Projecten op de overhead naar verwachting afneemt. Let op: alle urennadelen worden gecompenseerd door voordelen op andere taakvelden – per saldo hebben de interne urensaldi geen invloed op het totale primitieve begrotingssaldo.

Naast de totale urentoename van € 296.000 worden extra salariskosten verwacht binnen de overhead voor een nieuwe teamleider Beleid en Realisatie en voor een boventallige medewerker in het team Projecten. Laatstgenoemde salarisbetalingen worden binnen het taakveld 0.4 Overhead gecompenseerd door een hogere onttrekking aan de voorziening non-activiteitenregeling (zie toelichting categorie **7.2 Mutatie voorzieningen**). Verwachte salarisbetalingen op huidig personeel worden in het hoofdstuk Personele lasten uitgebreider gepresenteerd en toegelicht.

3.8 Overige goederen en diensten

(bedragen x € 1.000)

Categorie	Omschrijving	Primitief begroot 2020	Realisatie 2020	Primitief begroot 2021	Primitief begroot 2022	Verschil 2022-2021
3.8	Overige goederen en diensten	2.117	1.943	2.067	2.166	99

Een aanzienlijke hoeveelheid uitgaven en inkomsten wordt tot de categorie 3.8 Overige goederen en diensten gerekend. Per saldo is er sprake van een toename van € 99.000 aan verwachte uitgaven op deze categorie. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn hogere controlekosten van de gemeentefinanciën (€ 33.000) en hogere elektriciteitskosten voor de gemeentelijke huisvesting (€ 22.000) vergeleken met 2021.

7.2 Mutatie voorzieningen

(bedragen x € 1.000)

Categorie	Omschrijving	Primitief begroot 2020	Realisatie 2020	Primitief begroot 2021	Primitief begroot 2022	Verschil 2022-2021
7.2	Mutatie voorzieningen	-27	132	-15	-62	-47

Voor 2022 wordt een grotere onttrekking aan de voorziening non-activiteitenregeling verwacht. Dit in verband met salarisbetalingen aan een boventallige werknemer.

7.3 Afschrijvingen

(bedragen x € 1.000)

Categorie	Omschrijving	Primitief begroot 2020	Realisatie 2020	Primitief begroot 2021	Primitief begroot 2022	Verschil 2022-2021
7.3	Afschrijvingen	610	634	652	743	91

De toename in de afschrijvingen ten opzichte van 2021 ontstaat doordat er in 2022 meer wordt geïnvesteerd in de automatisering (hard- en software). Dit leidt tot een € 109.000 hogere jaarlijkse kapitaallast in 2022. Hier tegenover staat een € 18.000 lagere kapitaallast voor investeringen in de gemeentelijke huisvesting.

7.5 Doorberekende overhead grondexploitaties

(bedragen x € 1.000)

Categorie	Omschrijving	Primitief begroot 2020	Realisatie 2020	Primitief begroot 2021	Primitief begroot 2022	Verschil 2022-2021
7.5	Doorberekende overhead grondexploitaties	-266	-211	-191	-226	-35

De doorberekende overhead aan grondexploitaties valt in 2022 naar verwachting hoger uit dan in 2021. Waar voor 2021 een personele inzet van 5.457 uren geraamd werd, wordt die inzet voor 2022 op 6.291 uren geschat. Per saldo betekent dit een verwachte toename van de inzet met 834 uren. Met name op de grondexploitaties Oosterveld Grondbank (toename van 850 uren) en Uitbreiding Peize

Zuid (toename van 250 uren) neemt het aantal arbeidsuren naar verwachting aanzienlijk toe ten opzichte van 2021. De doorberekende overhead valt door de groei in deze inzet € 35.000 hoger uit.

7.5 Doorberekende overhead kapitaalwerken

(bedragen x € 1.000)

Categorie	Omschrijving	Primitief begroot 2020	Realisatie 2020	Primitief begroot 2021	Primitief begroot 2022	Verschil 2022-2021
7.5	Doorberekende overhead kapitaalwerken	-210	-171	-260	-296	-36

De doorberekende overhead aan kapitaalwerken, ofwel investeringen waarover afgeschreven wordt, zal naar verwachting in 2022 met € 36.000 stijgen ten opzichte van 2020. Deze toename is gerelateerd aan een toename in de verwachte arbeidsinzet, van 7.654 uren in 2021 naar 8.224 uren in 2022.

7.5 Doorberekende overhead projecten

(bedragen x € 1.000)

Categorie	Omschrijving	Primitief begroot 2020	Realisatie 2020	Primitief begroot 2021	Primitief begroot 2022	Verschil 2022-2021
7.5	Doorberekende overhead projecten	-223	-85	-80	0	80

Voor de doorberekening van overhead naar projecten moet helder zijn over welke projecten en overige eenmalige budgetten in 2022 personele inzet en overheadkosten kunnen worden verrekend. In lijn met de financiële verordening gaat dit om eenmalige budgetten die gedekt worden door een reserve, voorziening of subsidie. Voor 2021 was alleen het budget voor de implementatie van de Omgevingswet, gedekt door de algemene reserve, in beeld. Van de totale arbeidsinzet werd verwacht dat voor 2.316 uren overhead (gelijk aan € 80.000) toegerekend kan worden. Voor 2022 is het de verwachting dat er niet langer personele inzet ten laste van het eenmalige budget gebracht kan worden. Daarmee valt de begrote doorberekende overhead naar projecten en overige eenmalige budgetten € 80.000 lager uit dan in 2021.

9. Personele lasten

Inleiding

Op basis van een aanvullend onderzoek naar de systematiek met betrekking tot de opbouw van de personele lasten is afgesproken om in de begroting een overzicht van de personele lasten te presenteren. Dit overzicht moet de transparantie bevorderen en naast de verwachte salarislasten ook de verwachte dekking van de salarislasten presenteren.

Ontwikkelingen

Onze personeelsbegroting voor 2022 bedraagt € 23.278.000 en betreft het salaristotaal voor 344,83 fte (fulltime-equivalent), exclusief de inhuur van derden en pensioenpremies en onkostenvergoedingen voor de raad en het college. De vergelijking met voorgaande jaren is als volgt:

Jaar	Begrote formatie	Begroot bedrag (x €1.000)
2020	341,94	21.539
2021	343,33	22.745
2022	344,83	23.278

De toename ten opzichte van de personeelsbegroting 2021 bedraagt € 534.000 en is als volgt opgebouwd:

Omschrijving	Bedrag (x €1.000)
Extra stijging sociale lasten	113
Stijging begroting (1,5%)	343
Realisatie bezuinigingsopdracht	-151
Formatieve wijzigingen	135
Periodieken en overige	94
	534

De stijging van de begroting (1,5%) bestaat uit 1% inflatie en 0,5% premiestijging.

Om tot een totaal overzicht van de personele lasten te komen, nemen we in deze paragraaf ook de inhuur van derden en de pensioenpremies en onkostenvergoedingen voor de raad en het college mee. Daarmee komt het totaal van begrote personele lasten voor 2022 uit op € 23.500.000:

Omschrijving	Bedrag (x €1.000)
Vaste formatie	22.966
Tijdelijke formatie	313
	23.278
Onkostenvergoedingen en pensioenpremies college en raad	136
Ingeleend personeel	85
	23.500

Overzicht

Hieronder is een overzicht opgenomen van de begrote totale personele lasten voor 2022 per afdeling en in vergelijking met voorgaande jaren. De begrote lasten komen uit op € 23.500.000, waarvan naar verwachting € 19.937.000 ten laste komt van de gewone dienst. Dat wil zeggen dat dit deel van de personele lasten gedekt wordt door algemene dekkingsmiddelen en overige inkomsten. Het overige deel, à € 3.563.000, kan naar verwachting gedekt worden door investeringsbudgetten, grondexploitaties, eenmalige budgetten, de tarieven afval en riolering en de overige tarieven (onze inkomsten uit leges).

(bedragen x € 1.000)

Afdeling	Betreft	Realisatie 2020	Begroot na wijziging 2021	Primitief begroot 2022	Begroot 2022 - Begroot 2021
Raadsleden, Griffie en Raadscommissies		639	566	579	13
College		641	647	652	5
Management Team (1)		910	944	1.076	132
Bedrijfsvoering	In dienst	4.537	4.995	4.813	-195
	Ingeleend	161	26	13	
Beheer	In dienst	5.267	5.668	5.809	141
	Ingeleend	35	0	0	
Beleid en Realisatie (2)	In dienst	1.738	1.965	1.828	-188
	Ingeleend	111	51	0	
Ontwikkeling en Strategie	In dienst	1.804	2.134	2.125	-9
	Ingeleend	353	0	0	
Publiekszaken	In dienst	4.689	5.281	5.427	146
	Ingeleend	317	0	0	
Sport en Accommodaties	In dienst	929	1.018	1.005	-36
	Ingeleend	70	95	72	
Ambtenaren Burgerlijke Stand		5	9	10	0
Vervangingsbudget		0	0	92	92
Verlaging personeelsbegroting		0	-111	0	111
Totale personeelslasten		22.206	23.289	23.500	210
Dekkingsbron		**Realisatie 2020**	**Begroot na wijziging 2021**	**Primitief begroot 2022**	**Begroot 2022 - Begroot 2021**
Investeringen		-566	-688	-759	-71
Grondexploitaties		-543	-509	-597	-88
Eenmalige budgetten		-362	-245	-12	233
Reserve sociaal domein		-55	-77	0	77
Tarieven afval en riolering		-1.289	-1.378	-1.438	-61
Overige tarieven		-877	-697	-757	-59
Ongedeeld MUP-budget		0	-228	0	228
Totaal dekkingsbronnen		-3.692	-3.821	-3.563	258
Ten laste van gewone dienst		**18.514**	**19.468**	**19.937**	**469**

(1) Betreft directie, afdelingsmanagers en concerncontrol.
(2) Inclusief conciërges OPON en avondverzorging.

Verschillen en toelichtingen

In dit onderdeel volgt een analyse voor alle verschillen, tussen de personele lasten per afdeling uit de begroting voor 2022 en de gewijzigde begroting voor 2021, groter dan € 100.000.

Management Team

(bedragen x € 1.000)

Afdeling	Realisatie 2020	Begroot na wijziging 2021	Primitief begroot 2022	Begroot 2022 - Begroot 2021
Management Team (1)	910	944	1.076	132

(1) Betreft directie, afdelingsmanagers en concerncontrol.

Naast de stijging van de begroting (1,5%) en CAO-loonstijgingen wordt de stijging van € 132.000 deels verklaard door de bovenformatieve en tijdelijke inplaatsing van de voormalige griffier. Deze kosten komen niet ten laste van de voorziening flankerend beleid.

Bedrijfsvoering

(bedragen x € 1.000)

Afdeling	Betreft	Realisatie 2020	Begroot na wijziging 2021	Primitief begroot 2022	Begroot 2022 - Begroot 2021
Bedrijfsvoering	In dienst	4.537	4.995	4.813	-195
	Ingeleend	161	26	13	

Het voordeel op Bedrijfsvoering wordt met name veroorzaakt door lagere begrote personeelslasten voor de vakgroepen Communicatie, Financiën, ICT en Personeel en Organisatie. Dit hangt onder meer samen met een overheveling van in totaal zo'n € 109.000 vanuit het (ziekte)vervangingsbudget in 2021. Deze vervangingskosten zijn naar verwachting tijdelijk en zijn dus ook niet opgenomen in de begroting voor 2022. Daarnaast wordt er in 2022 voor € 83.000 aan personele lasten overgeheveld naar de afdelingen Beleid en Realisatie en Publiekszaken. Het overige verschil op Bedrijfsvoering wordt verklaard door een combinatie van overige formatieve wijzigingen en inflatie.

Beheer

(bedragen x € 1.000)

Afdeling	Betreft	Realisatie 2020	Begroot na wijziging 2021	Primitief begroot 2022	Begroot 2022 - Begroot 2021
Beheer	In dienst	5.267	5.668	5.809	141
	Ingeleend	35	0	0	

Naast de stijging van de begroting (1,5%) en CAO-loonstijgingen wordt de stijging in personeelskosten op de afdeling Beheer veroorzaakt door de uitbreiding van medewerkers in de Participatiewet (afspraakbanen) en de Wet Sociale Werkvoorziening (SW, beschut werk).

Beleid en Realisatie

(bedragen x € 1.000)					
Afdeling	**Betreft**	**Realisatie 2020**	**Begroot na wijziging 2021**	**Primitief begroot 2022**	**Begroot 2022 - Begroot 2021**
Beleid en Realisatie (2)	In dienst	1.738	1.965	1.828	-188
	Ingeleend	111	51	0	
(2) Inclusief conciërges OPON en avondverzorging.					

Het voordeel op Beleid en Realisatie hangt samen met het verval van tijdelijke formatieplekken en een toename in ontvangsten uit detacheringsvergoedingen binnen de vakgroep Beleid.

Ontwikkeling en Strategie

De afdeling Ontwikkeling en Strategie en met name de vakgroep Ruimte heeft te maken met een hoge werkdruk en veel uitval (ziekte) van medewerkers. Om de werkvoorraad tijdig en goed af te kunnen handelen is besloten tijdelijk extra capaciteit aan te trekken. Dit zal leiden tot een overschrijding van de personele kosten voor de afdeling. In verband met krapte op de arbeidsmarkt is het tot op heden echter niet gelukt om alle openstaande vacatures in te vullen.

Publiekszaken

(bedragen x € 1.000)					
Afdeling	**Betreft**	**Realisatie 2020**	**Begroot na wijziging 2021**	**Primitief begroot 2022**	**Begroot 2022 - Begroot 2021**
Publiekszaken	In dienst	4.689	5.281	5.427	146
	Ingeleend	317	0	0	

Naast de stijging van de begroting (1,5%) en CAO-loonstijgingen wordt de toename verklaard door uitbreiding van de formatie, ten laste van de Wet inburgering, op de vakgroep Toegang.

Vervangingsbudget

Voor 2021 staat het begrote vervangingsbudget op € 0. Dit heeft te maken met het verplaatsen van de gelden van het algemene vervangingsbudget naar de afdelingen die kosten maken voor (ziekte)vervanging. Voor 2022 is een vervangingsbudget begroot van € 92.000.

Verlaging personeelsbegroting

(bedragen x € 1.000)				
Afdeling	**Realisatie 2020**	**Begroot na wijziging 2021**	**Primitief begroot 2022**	**Begroot 2022 - Begroot 2021**
Verlaging personeelsbegroting	0	-111	0	111

Bij de begroting 2021 werd besloten een personele taakstelling van € 260.000 op te nemen. Uiteindelijk werden er 2fte, gelijk aan circa € 150.000, bespaard ten gunste van de personeelsbegroting. De resterende € 111.000 van de taakstelling wordt niet ingevuld. Voor 2022 is géén personele taakstelling geraamd.

Eenmalige budgetten

(bedragen x € 1.000)

Dekkingsbron	Realisatie 2020	Begroot na wijziging 2021	Primitief begroot 2022	Begroot 2022 - Begroot 2021
Eenmalige budgetten	-362	-245	-12	233

De dekking van personele lasten valt in 2022 naar verwachting € 233.000 lager uit dan in 2021. Dit hangt samen met de verwachte afwikkeling van de implementatie van de Omgevingswet. Voor deze implementatie werd in 2021 een totale inzet van 2.674 uren geraamd. In 2022 worden naar verwachting geen uren meer ten laste van het eenmalige budget gebracht.

Ongedeeld MUP-budget

(bedragen x € 1.000)

Dekkingsbron	Realisatie 2020	Begroot na wijziging 2021	Primitief begroot 2022	Begroot 2022 - Begroot 2021
Ongedeeld MUP-budget	0	-228	0	228

Voor 2021 werd een bedrag opgenomen in de begroting voor dekking van personele kosten door het ongedeelde MUP-budget. Dit betreft een apart budget voor de dekking van personeelskosten binnen het Meerjaren UitvoeringsProgramma (MUP). Hoewel deze regeling onlangs verlengd is tot eind 2022, is de omvang van en het totale beroep op het budget nog niet exact bekend. Voor de begroting 2022 wordt bij voorbaat dan ook geen raming opgenomen voor de dekking van personele kosten.

Financiële begroting

Financiële beschouwingen

De programmabegroting 2022 sluit met de huidige inzichten en heroverwegingen op € 20.000 positief. In meerjarenperspectief zijn overschotten geprognosticeerd van € 73.000 voor 2023, € 183.000 voor 2024 en € 456.000 voor 2025.

Deze begroting bevat beleidswensen en beoogde effecten. De meeste voorstellen komen oorspronkelijk uit het MUP, als afgeleide uit het raads- en coalitieakkoord. Daarnaast zijn er voorstellen afkomstig uit de Perspectiefschets 2022.

Achtereenvolgens treft u de volgende toelichtingen aan:

- Begroting 2022;
- Meerjarenperspectief 2022-2025;
- Verschillenanalyse;
- Sociaal domein 2022;
- Beleidsvoorstellen ten laste van de vrije budgetruimte;
- Overige beleidsvoorstellen en investeringen;
- Algemene dekkingsmiddelen;
- Overige opbrengsten.

Begroting 2022

In onderstaand overzicht zijn de cijfers vanuit de primitieve begroting 2022 per programma weergegeven. Het primitief saldo 2022 bedraagt € 143.000.

Programma's (x € 1.000)	Lasten begroot 2022	Baten begroot 2022	Saldo begroot 2022	Saldo 2023	Saldo 2024	Saldo 2025
Samen doen	53.395	23.197	-30.197	-30.526	-30.798	-31.178
Samen ontwikkelen	5.581	3.614	-1.967	-1.742	-1.783	-1.824
Bestuur en samenleving	3.982	523	-3.459	-3.540	-3.623	-3.700
Groen beleven	16.316	9.990	-6.326	-6.315	-6.220	-6.026
Werken, ondernemen en ontspannen	6.943	2.597	-4.345	-4.345	-4.402	-4.483
Duurzaam voor nu en later	1.620	0	-1.620	-1.503	-1.512	-1.521
Helder zicht	14.495	62.660	48.165	47.915	48.325	48.944
Saldo van baten en lasten	**102.332**	**102.581**	**250**	**-57**	**-13**	**212**
Mutaties reserves:						
Samen doen	438		-438			
Samen ontwikkelen		254	254			
Bestuur en samenleving						
Werken, ondernemen en ontspannen	1		-1	-1	-1	-1
Duurzaam voor nu en later						
Helder zicht	275	353	78	78	78	78
Totaal mutatie reserves	*714*	*607*	*-107*	*77*	*77*	*77*
Resultaat	**103.046**	**103.188**	**143**	**20**	**64**	**289**

Meerjarenperspectief 2022-2025

In het volgende overzicht zijn nieuwe beleidsvoorstellen en dekkingsmiddelen opgenomen:

Meerjarenperspectief 2022-2025 (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025
Primitief saldo (na heroverwegingen en voor voorstellen nieuw beleid) - een positief primitief saldo betekent een overschot - hieronder: een positief bedrag betekent een uitgave - hieronder: een negatief bedrag betekent een besparing of een inkomst	**143**	**20**	**64**	**289**
Wettelijk verplicht				
Invoering van de wet private kwaliteitsborging	43	86	86	86
Vakbondsbijdrage	6	6	6	6
Gemeenschappelijke regelingen				
GGD	53	53	53	53
RUD	45	45	45	45
VRD	33	33	33	33
Recreatieschap Drenthe	2	2	2	2
Actualiseren wegenlegger	40			
Voortzetting ingezet beleid / MUP				
Voorstellen meerjarenbegroting 2021, vanaf jaarschijf 2022				
Gebiedsdekkend omgevingsplan	88			
5. Integraal sportaccommodatieplan - invest. € 1.100.000 (2022)	72	72	72	72
5. Integraal sportaccommodatieplan - ontwikkeling manege Roden - *amendement K. begrotingsraad 8/11/21*	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
7. Vrijval kapitaallasten oude school Nietap	-14	-14	-14	-14
7. Aangepaste uitvoering IHP (2022)	-83	-83	-69	
7. Nieuwe IHP 2021-2031 - diverse voorbereidingsbudgetten		22	36	36
7. Voorbereidingsbudget CBS De Parel - invest. € 225.000 (2022)	9	9	9	9
7. De Flint, nieuwe normkosten en meer m2 - invest. € 705.000 (2022)	28	28	28	28
7. Gymzaal RSG de Borgen	-62	-62	-62	-62
29. Centrumontwikkeling Roden - invest. € 1.901.250 - (2022)	69	69	69	69
25. Toegankelijkheid gebouwen en openbare ruimte - invest. € 137.500 (t/m 2024)	9	18	27	27
BH 8 Areaalnota 5 jaren invest. € 100.000 t/m 2024)	7	13	20	20
3. BV LIAS 2022	3	3	3	3
43 BH Verhardingen - invest. € 475.000 (2022)	31	31	31	31
43 BH Verhardingen - invest. € 275.000 (2023)		18	18	18
43 BH Verhardingen - invest. € 500.000 (2024)			33	33
Voorstellen meerjarenbegroting 2022, vanaf jaarschijf 2022				
Verkeer	7	7	7	7
Beweegdorpen (eenmalig budget € 80.000) - *amendement C. begrotingsraad 8/11/21*	0	p.m.	p.m.	p.m.
Programma VVPN	0	p.m.	p.m.	p.m.
Budget verkiezingen	40	30	30	40
Wensen / nieuw beleid				
Verhoging budget bomenbeheer	40	40	40	40
Biodiversiteit buitengebied	5	5	5	5
Plan van Aanpak eikenprocessierups vanaf 2022	19	14	14	14
Klimaatadaptatie	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Energieke wijk/herinrichting Norg-West - invest. € 543.000 (2022)	11	11	11	11
Natuurgrasvelden	26	27	27	28
Koelenweg	20	15		

Opleidingsbudget	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Integraal HuisvestingsPlan 2021-2041 (investering p.m.)		p.m.	p.m.	p.m.
Werelderfgoedcomité - *zodra er duidelijkheid is over het financiële vervolg*				
Overdracht ensemble Veenhuizen - *zodra er duidelijkheid is over het fin. vervolg*				
Herplant bomen - *amendement E. begrotingsraad 8/11/21*	p.m.			
Beïnvloedbaar				
9. Uitvoeringsagenda Toerisme en Recreatie	-25	-25	-25	-25
Subsidies	-100	-102	-104	-106
Straatreiniging - levering derden	-50	-51	-52	-53
16. Straatreiniging - 50% toerekenen i.p.v. 30% aan tarief riool	-103	-103	-103	-103
Verschuiving budget naar hek sociaal domein				
Preventieve logopedie	-21	-21	-21	-21
Dekkingsvoorstellen				
OZB eig. woningen, niet-won. en gebr. niet-won 2,0% jaarlijks trendmatig	-125	-249	-374	-499
Saldo (positief bedrag is een overschot)	**20**	**73**	**183**	**456**

Opbouw structureel begrotingssaldo

Om vast te kunnen stellen dat sprake is van een structureel evenwicht is belangrijk dat inzicht bestaat in welk deel van de baten en lasten incidenteel zijn en welke structureel. In de begroting moet een limitatief overzicht van de incidentele baten en lasten worden gegeven. Dit verplichte (meerjarige) overzicht speelt een rol bij het vast kunnen stellen of er sprake is van een structureel evenwicht. Het is van belang dat het overzicht van incidentele baten en lasten betrokken wordt bij het presenteren van het structureel begrotingssaldo.

De in de tabel opgenomen bedragen incidentele lasten en baten sluiten aan op de totalen uit het overzicht incidentele lasten en baten en bevatten eveneens de incidentele mutaties reserves.

(x € 1.000)	2022	2023	2024	2025
Saldo baten en lasten - primitief	250	-57	-13	212
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-107	77	77	77
Begrotingssaldo primitief na bestemming	**143**	**20**	**64**	**289**
Saldo nieuwe beleidsvoorstellen	123	-53	-119	-167
Begrotingssaldo na nieuwe beleidsvoorstellen en bestemming	**20**	**73**	**183**	**456**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo) uit primitieve begrotingssaldo	268	0	0	0
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo) uit nieuwe beleidsvoorstellen	45	0	0	0
Structureel begrotingssaldo	**333**	**73**	**183**	**456**
Structureel evenwicht	**JA**	**JA**	**JA**	**JA**

Verschillenanalyse

In de Perspectiefschets 2022 presenteerden wij een tekort van € 509.000. De begroting 2022 is vervolgens mede aan de hand van de kadernota 2022 opnieuw opgebouwd. Tegelijk met een aantal ontwikkelingen heeft dit geleid tot een primitief overschot in 2022 van € 143.000. Hierna volgt een opsomming van de voor- en nadelige verschillen tussen het tekort in de Perspectiefschets en het primitieve begrotingssaldo.

Verschillenanalyse Perspectiefnota 2022 en primitieve begroting 2022	2022	2023	2024	2025
Saldo in Perspectiefschets 2022	**-509**	**-155**	**11**	**262**
Voorstellen nieuw beleid uit meerjarenbegroting 2021 - jaarschijven 2022-2024 uit het saldo	214	265	350	350
dekkingsvoorstellen uit meerjarenbegroting 2021, jaarschijven 2022-2024 uit het saldo	-262	-524	-750	-786
Salarislasten	-33	82	206	297
Onroerendezaakbelastingen	124	124	124	124
Budgettenactie voorjaar 2021	49	62	64	68
Treasury	63	66	68	68
prijscompensatie kadernota (2% i.p.v. 1,5%)	-133	-270	-405	-515
Sport- en cultuurcoaches	92	0	0	0
Leges burgerzaken	-117	-116	-117	-116
Sociaal domein- actualisatie begr. sociaal domein, incl. extra middelen jeugd	699	433	402	300
Overige kleine verschillen (bij elkaar opgeteld)	-44	53	111	237
Primitief begrotingssaldo 2022	**143**	**20**	**64**	**289**

Toelichting op de verschillen

Hieronder volgt een toelichting op de verschillen tussen het primitief saldo van de begroting 2022 en het gewijzigde begrotingssaldo 2021:

Voorstellen nieuw beleid uit meerjarenbegroting 2021 - jaarschijven 2022-2024 uit het saldo
In de meerjarenbegroting 2021 zijn voorstellen opgenomen die ingaan vanaf 2022 of later dan 2022. Deze budgetten zijn ter informatie verwerkt in het meerjarensaldo. Bij het bepalen van het primitieve saldo zijn deze budgetten daarom niet meegenomen. In de aanbiedingsbrief bij deze begroting zijn deze voorstellen, mogelijk in aangepaste, opnieuw opgenomen.

Dekkingsvoorstellen uit meerjarenbegroting 2021, jaarschijven 2022-2024 uit het saldo
In de meerjarenbegroting 2021 zijn dekkingsvoorstellen opgenomen vanaf 2022. Deze zijn ook ter informatie verwerkt in het meerjarensaldo. Echter bij elke nieuwe begroting dient de verhoging van de opbrengst van een dekkingsmiddel voor het begrotingsjaar zelf worden vastgesteld. Bij het bepalen van het primitieve saldo is een opbrengstverhoging vanaf 2022 daarom niet meegenomen. In de aanbiedingsbrief bij deze begroting is een voorstel voor een opbrengstverhoging voor 2022 opgenomen.

Salarislasten
De afwijking op de salarislasten is een gevolg van voornamelijk de indexering van 1,5% van de personeelsstaat 2021 ten opzichte van de indexering 2,0% bij de meerjarenbegroting 2021.

	2022	*2023*	*2024*	*2025*
Personeelsstaat 2022	-50	64	187	278
Ingeleend personeel	17	18	19	19
Totaal	**-33**	**82**	**206**	**297**

Onroerendezaakbelastingen
De berekening van de opbrengsten uit de onroerendezaakbelastingen is gebaseerd op de gerealiseerde opbrengst van de eerste twee aanslagopleggingen in 2021 en een berekening van de nog op te leggen aanslagen. In de berekening is ook rekening gehouden met areaaluitbreiding die is gerealiseerd.

Budgettenactie voorjaar 2021
In het voorjaar van 2021 zijn opnieuw alle budgetten tegen het licht gehouden in hoeverre een besparing mogelijk is. Dit heeft geleid tot verlaging van een aantal budgetten met ingang van de begroting 2022.

Treasury
Voor een tweetal langlopende geldleningen liepen de geraamde rentelasten niet meer gelijk met de werkelijke te betalen bedragen.

Prijscompensatie kadernota (2% i.p.v. 1,5%)
In de meerjarenbegroting 2021 werd uitgegaan van een jaarlijkse inflatiecorrectie van 1,5%. In de kadernota 2022 is de verwachte correctie bijgesteld naar 2,0%.

Sport- en cultuurcoaches
Sportcoaches in Norg is een project van drie jaren. Jaarlijks stellen we € 48.000 beschikbaar 220 voor het project. In de 1e Trimesterrapportage 2021 is opgenomen dat het budget verlaagd kan worden en deze aanpassing geldt ook voor de begroting 2022.

Leges burgerzaken
We kijken vanaf nu ieder jaar hoeveel documenten er verlopen zodat we zuiver kunnen begroten wat de opbrengst zal zijn voor volgend jaar en aan het einde van het jaar minder afwijkingen hebben. Het aantal verlopen documenten is niet evenredig verdeeld over de jaren, het ene jaar kan dat het dubbele zijn van het jaar daarvoor. Hierin kunnen we dus geen gemiddelde nemen waardoor deze posten zich niet lenen voor trendmatig verhogen maar voor een jaarlijkse exacte inschatting.

Sociaal domein (in primitief saldo)
In de analyse van het verschil tussen de primitieve saldi van de begroting 2022 en de meerjarensaldi uit de perspectiefschets 2022 voor de begroting sociaal domein kunnen we twee onderdelen onderscheiden: het effect van de reserve sociaal domein en de incidentele middelen jeugdzorg 2022.

<u>Reserve sociaal domein</u>
Door de gemeenteraad is besloten om de lasten en baten in het kader van de nieuwe taken van het sociaal domein budgettair neutraal in de begroting en rekening te laten verwerken. Daarbij is het alleen toegestaan om in het begrotingsjaar zelf een begrote onttrekking of dotatie aan de reserve sociaal domein te verwerken. In de doorrekening van de baten en lasten binnen het sociaal domein in de meerjarenbegroting 2021, waarop de Perspectiefschets 2022 is gebaseerd, kon voor de jaarschijf 2022 daarom nog geen rekening worden gehouden met een verrekening door de reserve sociaal domein. Het berekende nadeel voor het jaar 2022, in de meerjarenbegroting 2021, is nu opgenomen binnen de budgetneutraliteit van de begroting sociaal domein 2022 en levert daardoor een voordeel op voor de begroting 2022. Samen met de actualisatie van de begroting sociaal domein bedraagt dit voordeel in 2022 ten opzichte van de meerjarenbegroting 2021, jaarschijf 2022 € 459.000.

Incidentele middelen jeugdzorg 2022

Op 2 juni 2021 zijn er afspraken gemaakt tussen Rijk en VNG over een Hervormingsagenda voor het Jeugdstelsel. Deze afspraken volgen op de arbitrage uitspraak van de Commissie van Wijzen. Als onderdeel van de afspraken komt er voor het jaar 2022 een bedrag van € 1,3 miljard extra beschikbaar, bovenop de eerder toegezegde € 300 miljoen. De provinciale toezichthouders merken deze middelen aan als structureel dekkingsmiddel.

Bij opstellen van de algehele begroting is de begroting sociaal domein gewijzigd vanwege de aankondiging van incidentele middelen voor de jeugdzorg uit het gemeentefonds. Landelijk is hiervoor voor 2022 € 1,3 miljard beschikbaar gesteld. Tussen Rijk, IPO en VNG is afgesproken dat gemeenten in de meerjarenraming 2023 tot en met 2025 rekening mogen houden met 75% van de bedragen uit de Hervormingsagenda Jeugd. Waar in eerste instantie werd uitgegaan van een begrote onttrekking aan de reserve sociaal domein, heeft de doorrekening inclusief de extra jeugdmiddelen van de baten en lasten binnen het sociaal domein voor 2022 geleid tot een begrote dotatie in 2022 aan de reserve sociaal domein van € 438.000.

Doordat de uitvoering van de participatiewet onderdeel uitmaakt van het hek rondom het sociaal domein is het vooraf berekende nadeel van € 240.000 hierin ook verwerkt. Samen met het voordeel uit het onderdeel reserve sociaal domein bedraagt het voordeel in de begroting 2022 ten opzichte van de meerjarenbegroting 2021, jaarschijf 2022 € 699.000.

In meerjarenperspectief vanaf 2023 is het, vanwege de aanvullende middelen jeugd, mogelijk de baten en lasten binnen het hek van het sociaal domein budgettair neutraal in de meerjarenbegroting te verwerken. Dit heeft tot gevolg dat ten opzichte van de jaarschijven 2023 en 2024 uit de meerjarenbegroting 2021 voordelen ontstaan (2023: € 433.000 en 2024: € 402.000). De jaarschijf 2025 (€ 300.000 voordeel) is in deze begroting voor de eerste keer opgenomen.

Grondslagen

Grondslagen waarop de programmabudgetten 2022 zijn gebaseerd.
Aan het eind van elk programma treft u een overzicht aan van de budgetten op het niveau van de taakvelden. Deze budgetten zijn gebaseerd op:

- de begroting 2021 inclusief de daarop betrekking hebbende begrotingswijzigingen;
- de loonkosten op basis van de formatie voorjaar 2022, het loonniveau volgens de laatst vastgestelde CAO en de individuele inschaling op 1 januari van het begrotingsjaar;
- de aan de programma's toe te rekenen uren, exclusief overhead, tegen het afdelingsuurtarief;
- budgetten voor onder andere onderhoud en instandhouding van kapitaalgoederen gebaseerd op de begroting 2021 met een prijscompensatie van 2,0% en met een areaalgroei voor wegen, openbare verlichting, bruggen, groen en speelvoorzieningen;
- subsidies en bijdragen aan derden worden geraamd op basis van bestaande subsidies met een verhoging indexatie van 2,0%;
- de algemene dekkingsmiddelen van het rijk op basis van de laatst bekende uitkeringscomponenten en vergoedingsbijdragen volgens de meicirculaire van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties;
- de inkomsten uit de lokale belastingheffingen tegen de door de gemeenteraad vastgestelde uitgangspunten.

Sociaal domein 2022

Vanaf het begin van de decentralisaties Jeugdwet en WMO heeft u ervoor gekozen om de inkomsten en uitgaven binnen het sociaal domein bij elkaar te houden door een “hek” om het sociaal domein te plaatsen. Belangrijkste reden daarvoor was om geld dat beschikbaar is voor de zorg, ook voor de zorg beschikbaar te houden. Dat systeem heeft tot heden goed gefunctioneerd. In 2021 heeft u ervoor gekozen het hek ook om de inkomsten en uitgaven van de Participatiewet en de volledige Wet Sociale Werkvoorziening. Door alle uitgaven en inkomsten bij elkaar te houden en tekorten af te wikkelen via de reserve heeft dat de afgelopen jaren rust in de rest van de begroting gecreëerd. Het betekende de eerste jaren dat de overschotten leidden tot een gezonde stabiele basis binnen het sociaal domein, in de laatste jaren konden we de tekorten adequaat opvangen door de opgebouwde reservepositie en werd de algemene begrotingsruimte niet belast. Er hoefde niet aanvullend bezuinigd te worden, in tegenstelling tot andere gemeenten.

Eind juni zijn gemeenten geïnformeerd over de indicatieve verdeelwijze van de extra impuls in 2022 van 1,3 miljard euro voor het oplossen van de problemen in de jeugdzorg. Voor de gemeente Noordenveld betekent dit in 2022 ruim 1,9 miljoen euro extra. In de septembercirculaire wordt het definitieve bedrag opgenomen. In meerjarenperspectief (2023-2025) mogen gemeenten rekening houden met 75% van de bedragen uit de Hervormingsagenda Jeugd. Deze agenda, waarmee onder andere Rijk en VNG aan de slag gaan, bestaat uit de combinatie van een set van maatregelen en een financieel kader waarmee een structureel houdbaarder jeugdstelsel wordt gerealiseerd.

Begroting Sociaal Domein 2022

Met de toevoeging van de extra jeugdmiddelen hebben we een overschot van € 438.000 in de begroting sociaal domein 2022. De inzet van de extra jeugdmiddelen gebruiken we voor 3 doelen:

- Extra budget beschikbaar hebben voor zorgaanbieders om de wachtlijsten weg te werken. We ramen daarvoor € 500.000.
- Extra budget voor team Toegang. Voortvloeiend uit de opdracht die het rijk verstrekt met de extra middelen jeugd zien wij noodzaak om tenminste de volgende werkzaamheden uit te breiden bij het team Toegang: schoolmaatschappelijk werk, praktijkondersteuning jeugd, consulent jeugd. Daarvoor ramen wij € 300.000.
- We hadden oorspronkelijk een tekort op de begroting sociaal domein 2022. De extra jeugdmiddelen zijn binnen het hek Sociaal Domein net zoals bijvoorbeeld de BUIG-gelden een algemene dekkingsbron. Om het oorspronkelijke tekort voor 2022 weg te werken en de begroting sluitend te maken zetten we ruim € 740.000 in.

De begroting sociaal domein sluit daarmee met een voordelig saldo van € 438.000. Deze voegen we, zoals afgesproken met uw raad, toe aan de reserve sociaal domein.

Herijking risicoprofiel Sociaal Domein

In 2021 hebben we ook het risicoprofiel sociaal domein herijkt. Dat hebben we gedaan op basis van de resultaten van de afgelopen jaren en de wetenschap dat we extra budget hebben ontvangen voor de Hervormingsagenda Jeugd. Dat heeft er toe geleid dat we het risicoprofiel neerwaarts bij hebben gesteld per 2022. De ondergrens voor de reserve Sociaal domein willen we voor 2022 vaststellen op € 675.000. Met de herijking van het risicoprofiel is een bedrag van € 675.000 nodig voor het afdekken van de risico’s. We verwachten dat de hoogte van de reserve aan het eind van 2022 € 1.979.000 bedraagt. We stellen voor om een bedrag van € 979.000 te doteren aan de Algemene reserve. Dat

mes snijdt wat ons betreft aan twee kanten. We versterken onze algemene reservepositie en houden ook ruim voldoende dekking over voor onze risico's sociaal domein, € 1.000.000.

Ondanks de forse impuls van het rijk voor de jeugdtaken hebben we over een aantal onderwerpen nog zorgen:

- de decentralisatie Beschermd Wonen moet nog financieel uitgewerkt worden door het rijk
- het is de vraag of er vanuit de overheid voldoende middelen beschikbaar komen voor de uitvoering van de nieuwe Wet Inburgering
- we op dit moment nog niet de gevolgen van de coronacrisis zien, maar we niet weten of die alsnog gaan komen en zich gaan vertalen in een grotere groep inwoners die zorg en (inkomens)ondersteuning nodig hebben.
- hoewel het laatste voorstel herverdeling gemeentefonds vanaf 2023 er in z'n totaliteit relatief gunstig uitziet, is de herverdeling tussen het sociaal en klassiek domein voorlopig ongunstig voor het sociaal domein.

Daarom stellen we voor de reserve Sociaal domein op € 1.000.000 vast te stellen.
AMENDEMENT H. (begrotingsraad 8/11/2021): Vanuit de reserve sociaal domein wordt geen dotatie aan de algemene reserve gedaan.

Beleidsvoorstellen ten laste van de vrije budgetruimte

Wettelijk verplicht

Invoering van de wet private kwaliteitsborging (€ 43.000 nadeel)
Door invoering van de wet 'private kwaliteitsborging voor het bouwen' (Wkb) verwachten we dat de leges lager zullen worden per 2022. De Wkb heeft onder andere tot gevolg dat een deel van het toetsen van vergunningsaanvragen en een deel van het houden van toezicht op de bouw bij private partijen komt te liggen. De verwachting is daarom een opbrengst van € 400.000 in 2022, dit is € 86.485 minder dan de primaire begroting. De hiermee gepaarde kosten (lagere opbrengsten leges) zijn onontkoombaar. Voor 2022 is het bedrag gehalveerd aangezien de invoering van de Wkb is uitgesteld naar 1 juli 2022. Onduidelijk is wat de personele gevolgen zijn. Verschuiven de taken van vergunningverlening naar toezicht? en zo ja in welke mate?, of krijgen we te maken met minder werkzaamheden? Dat effect gaan we vanaf juli 2022 monitoren. Verder hopen we dat een aantal pilots tussen nu en juli 2022 ons daar meer duidelijkheid over gaan verschaffen. Wel zal het uitgangspunt worden gehanteerd dat de leges kostendekkend moeten zijn.

Vakbondsbijdrage (€ 6.000 nadeel)
Als gevolg van Cao-afspraken zijn we sinds 2020 verplicht een werkgeversbijdrage vakbonden te betalen.

GGD 2022 (€ 53.000 nadeel)
Het totaal te financieren bedrag voor de gemeente Noordenveld voor de basistaken en programma jeugd bedraagt voor 2022 € 1.175.998. Dit bedrag is exclusief de bijdrage voor Veilig Thuis Drenthe. Ten opzichte van 2021 gaat het totaal te financieren bedrag omhoog met € 53.305. Deze stijging ontstaat door:

- indexering van 2,18% voor loon- en prijscompensatie, waardoor de totale begroting van de GGD Drenthe uitzet met € 500.000;
- eenmalige stijging van € 130.000 voor organisatieontwikkeling;

- rijksvaccinatieprogramma is aangepast voor HPV jongens. Hierdoor stijgen de kosten met € 80.000. Gemeenten krijgen hiervoor een vergoeding via de algemene middelen.

Concept ontwerpbegroting 2022 RUD (€ 45.000 nadeel)
Vanuit de kadernota en nagestuurd addendum is op te maken dat de bijdrage aan de RUD Drenthe zal toenemen met € 45.796 (indexatie, wijziging takenpakket, aanvullende kosten). Daarnaast lopen gesprekken binnen het Algemeen Bestuur (AB) in het kader van een nieuwe begroting voor 2022 over de hoogte van een extra bijdrage aan de RUD Drenthe over de meerkosten van werken met de omgevingswet en extra bodemtaken. Vanuit de kadernota en addendum worden de maximale extra kosten daarvan ingeschat op € 40.000.

Concept ontwerpbegroting 2022 VRD (€ 33.000 nadeel)
De bijdrage VRD voor 2021 is € 1.567.039 De bijdrage voor 2022 volgens de conceptbegroting is € 1.599.866. Deze extra kosten zijn onontkoombaar.

Concept ontwerpbegroting 2022 Recreatieschap Drenthe (€ 2.000 nadeel)
Noordenveld is lid van de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Drenthe (RSD). De begroting van het RSD 2022 is financieel gebaseerd op de begroting 2021, waarbij rekening is gehouden met de prijsontwikkelingen van lonen en overige kosten van 2,1%. Er wordt van uitgegaan dat de taken zonder extra middelen kunnen worden uitgevoerd. Het Recreatieschap Drenthe ziet als aandachtspunt voor de toekomst de post onderhoud omdat er een toename is van de toeristisch-recreatieve bewegwijzering. Van de gemeente Noordenveld wordt in 2022 een bijdrage gevraagd van € 78.317 ten opzichte van € 76.033 in 2021.

Actualiseren wegenlegger (€ 40.000 nadeel)
Er bestaat voor gemeenten een wettelijke verplichting om vast te leggen wie verantwoordelijk is voor het onderhoud van een openbare weg. De wegenlegger in Noordenveld moet onder meer door de ontwikkeling in de omgeving Veenhuizen (WILG) en de situatie in de Oosterduinen worden uitgebreid en geactualiseerd. Het risico bestaat dat wij als Noordenveld niet aan onze wettelijke verplichtingen voldoen, de huidige wegenlegger stamt nog van voor de herindeling in 1998.

Gebiedsdekkend omgevingsplan (€ 88.000 nadeel)
Onder de Omgevingswet zijn we verplicht om in 2029 te beschikken over één gebiedsdekkend Omgevingsplan. In de komende jaren zullen we dus onze bestemmingsplannen en aanverwante regelingen moeten gaan omvormen naar één Omgevingsplan. In dit plan staan alle regels met betrekking tot de fysieke leefomgeving. Afhankelijk van de nog te maken keuzes kunnen de kosten voor het opstellen van een dergelijk plan specifieker geraamd worden. Voorgesteld wordt om in eerste instantie een bedrag van € 87.500 beschikbaar te stellen en de bijdrage voor de latere jaren in te vullen zodra bekend is welke keuzes de gemeente Noordenveld maakt en wat de kosten daarvan zijn.

Voortzetting ingezet beleid en MUP
5. Integraal sportaccommodatieplan (investering € 1.100.000, kapitaallast € 72.000 nadeel)
U heeft na de toekenning van de aangevraagde € 1,1 miljoen in totaliteit € 5,6 miljoen beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het Integraal Sportaccommodatieplan Noordenveld. In 2022 voeren we samen met sportaanbieders het sportaccommodatieplan verder uit (dit behelst o.a. de bijdrage aan Sporthuis Peize, mits de raad daartoe besluit). U krijgt een voorstel over investeringen in 2022 bij de behandeling van de begroting 2022.

5. Integraal sportaccommodatieplan (investering p.m.)
AMENDEMENT K. (begrotingsraad 8/11/2021): Betreft een p.m.-post ten behoeve van ontwikkelingen manege Roden.

7. Aangepaste uitvoering IHP (2022-2025)
Uitstel bouw CBS De Parel (€ 83.000 voordeel)
De bouw van de Parel is uitgesteld van 2022 naar 2024. T.o.v. de begrote kapitaallasten is er sprake van een voordeel van € 83.000. In 2024 wordt gestart met de bouw waardoor het voordeel in de begrote kapitaallasten daalt naar € 69.000,-

Voorbereidingsbudget CBS De Parel (investering € 225.000, kapitaallast € 9.000 nadeel)
In 2022 is een voorbereidingskrediet opgenomen voor de Parel ad € 225.000 met een bijbehorende kapitaalslast van € 9.000,-.

De Flint, nieuwe normkosten en meer m2 (investering € 705.000, kapitaallast € 28.000 nadeel)
Op dit moment zijn wij bezig met de voorbereiding voor de nieuwbouw van obs De Flint in Nietap. Op basis van de vastgestelde normkosten en het Programma van Eisen (is er sprake van meerkosten. Deze worden nu als gebruikelijk verwerkt in het meerjarig perspectief. Op basis van de uitgewerkte plannen volgt in 2022 de definitieve kredietaanvraag.

29. Centrumontwikkeling Roden (investering € 1.901.250, kapitaallast € 69.000 nadeel)
Het programma Centrumontwikkeling Roden kent een breed scala aan activiteiten en projecten. Deze hebben wij de afgelopen jaren uitgevoerd en hebben wij op dit moment in voorbereiding. En/of uitvoering. We ronden de lopende projecten (zoals de Heerestraat, hoek Kanaalstraat/ Wilhelminastraat, Vrijetijdsboulevard en Westerbaan) af en pakken geen nieuwe projecten meer op.

25. Toegankelijkheid gebouwen en openbare ruimte (investering € 137.500 t/m 2024, kapitaallast per investeringsjaar € 9.000 nadeel)
Op grond van het VN-verdrag Handicap hebben lokale overheden de verplichting maatschappelijke gebouwen toegankelijk te maken.

BH 8 Areaalnota 5 jaren (investering € 100.000 t/m 2024, kapitaallast per investeringsjaar € 7.000 nadeel)
Bij de vaststelling van de areaalnota is geconstateerd dat er onvoldoende personeel beschikbaar is om het huidige areaal te beheren. Voor de periode 2020 tot en met 2024 is jaarlijks € 100.000 beschikbaar gesteld voor het verbeteren van de technisch staat van het groen om daarmee personele uitbreiding te voorkomen.

3. BV LIAS (€ 3.000 nadeel)
In 2021 is structureel € 37.000 begroot voor de implementatie van LIAS modules. Dit bedrag is € 3.000 te laag begroot, de kosten blijken € 40.000 structureel.

43 BH Verhardingen (investering € 475.000, kapitaallast 31.000)
In 2020 is een voorziening getroffen voor het achterstallig onderhoud op met name asfaltwegen in het buitengebied. Deze schade wordt vooral veroorzaakt door grote landbouwwerktuigen. Voor de herstelwerkzaamheden op die wegen hanteren wij de volgende planning: 2022 Schapenweg in Nietap en de Peesterweg/Zuidveldigerweg tussen Zuidvelde en Peest, 2023 de Fledders in Zuidvelde en de

Koelenweg in Huis ter Heide. Op de Vennootsweg, Schapenweg, Peesterweg/Zuidveldigerweg en de Koelenweg passen wij ook bermbeton toe. In 2020 is het onderhoudsniveau voor de verhardingen verlaagd van basis naar laag.

Vervangingsbudget
Dit budget is al jaren te laag. Eigenlijk zou in de begroting het uitgangspunt moeten zijn minimaal 2% van de personeelsbegroting. Met name het hoge percentage langdurig zieken maakt het noodzakelijk dat er vervanging wordt ingehuurd (alleen daar waar noodzakelijk, dus niet elke functie wordt direct tijdelijk vervangen). Dit niet direct vervangen heeft wel als gevolg dat de werkdruk wordt verhoogd en diverse zaken waar geen tijdsdruk op zit worden uitgesteld. Het budget voor 2022 blijft voorlopig op hetzelfde niveau als in 2021, echter dit niet verhogen betekent in 2022 waarschijnlijk wederom een overschrijding. Dit geheel is wel afhankelijk van vele andere factoren. Bij de Trimesterrapportages zullen we steeds de stand van zaken aangeven.

Verkeer (€ 7.000 nadeel)
De kostenverhoging heeft betrekking op een aantal voorzieningen die we inzetten voor verkeer en vervoer. Voor projecten is het tellen van intensiteiten (en snelheden) op wegen noodzakelijk, zoals rond de nieuwbouw werf en brengstation. Het aantal telslangen dat we inzetten op aanvraag (bijvoorbeeld door inwoners) en voor projecten, stijgt al een aantal jaren. De kosten stijgen daarom mee. Zonder werkende apparatuur zal extern ingehuurd moeten worden om de benodigde data te genereren en effecten te kunnen meten. Daarnaast werken we ten behoeve van bouwaanvragen en projecten met steeds duurder wordende specialistische software om rijcurves in ontwerpen zelf te kunnen tekenen en ontwerpen. Deze software gebruiken we ook om bouwaanvragen te kunnen toetsen. Hebben we deze software niet, dan zullen we voor dit aspect extern moeten inhuren met hogere kosten en doorlooptijden tot gevolg.

Gymzaal RSG de Borgen (€ 62.000 voordeel)
De verzekeraar heeft in de gesprekken met de gemeente aangeven dat voor de locatie Floralaan een herbouwplicht bestaat, maar dat herbouw ook op een andere locatie mag plaats vinden. Als gevolg hiervan zijn de plannen van minimaal één gym accommodatie / beweegbox op de locatie van RSG De Borgen realiseerbaar. De verzekeringsgelden (€ 1.011.519) kunnen dan als cofinanciering worden ingezet. De verzekeraar stelt als voorwaarde dat binnen 12 maanden de plannen voor de nieuwbouw bij RSG De Borgen ingediend moeten worden en dat binnen 36 maanden aangevangen moet worden met bouwfase. Het college heeft inmiddels een besluit d.d. 19-04-21 genomen om in de begroting 2021-2022 deze kapitaallast plus verzekeringsgelden op te laten nemen. Indien het volle verzekerde bedrag wordt vergoed, bedragen de netto kapitaallasten € 20.000. Ten opzichte van de huidige raming van € 82.000 geeft dat een voordeel van € 62.000

Beweegdorpen (p.m.)
De afgelopen jaren hebben Stichting Peize in Beweging, Stichting Beweegdorp Norg en Stichting Roden Fit & Gezond een subsidie gekregen. Uit de evaluatie is naar voren dat de beweegdorpen een waardevolle rol in de Noordenveldse samenleving innemen om onze inwoners (jong en oud) in beweging te brengen. De drie stichtingen hebben onlangs, in gedeeltelijke afstemming met Welzijn in Noordenveld, een concept-plan opgeleverd, dat in gaat op activiteiten, samenwerking, de toekomstige rol van de stichtingen en de inzet van de sport- en cultuurcoaches. Het college is bij vaststelling van de begroting nog in gesprek met de beweegdorpen en WiN om tot definitieve afspraken te maken. Daarom zal een apart voorstel worden opgesteld. AMENDEMENT C. (begrotingsraad 8/11/2021): De

p.m.-post wordt omgezet naar een bedrag van € 80.000 (2x € 40.000) voor de beweegdorpen Norg en Peize (conform hoogte financiering 2021). De dekking van deze bedragen komt uit het uitvoeringsbudget voor integraal preventief gezondheidsbeleid.

Programma VVPN
Het Programma VVPN is vanaf 2018 (en formeel vanaf 2019) gestart met het bieden van een perspectief voor de Noordenveldse vakantieparken. Samen met de overige Drentse gemeenten, provincie en RECRON worden vanuit de excellentiestrategie en transformatie-strategie stappen gezet met en voor vakantieparken die helpen om het gewenste perspectief te duiden. We hebben in Noordenveld al flinke stappen gezet, onder andere met de uitvoering van de Expeditie Norgerduinen. Wij merken dat de processen tijd kosten en de uitvoering van projecten op parken zorgvuldig en in goed overleg tot uitvoering moeten komen. Wij verwachten dat er in 2022 vanuit de parken meer aanvragen komen voor bijdragen aan ofwel de excellentiestrategie (inclusief vitaliseringsstrategie) ofwel de transformatiestrategie. Daarvoor kan gebruik gemaakt worden van de subsidiemogelijkheden vanuit het programma Vitale Vakantieparken Drenthe (VVPD). Daarom stellen wij voor om voor 2022 geen budget te ramen.

Door de aanpak Vitale Vakantieparken Noordenveld zijn we in staat ook integraal te kijken naar de situatie op de parken. Dat betekent dat we naast economie, juist ook de sociale vraagstukken (zorg, werk en inkomen, onderwijs) beter in kaart zijn en worden meegenomen in de aanpak (sociale woningbouw). Het programma VVPN zorgt derhalve er ook voor dat de sociale vraagstukken geadresseerd worden en in elk geval niet toenemen. Dit laatste betreft, merken we op, veelal inwoners van buiten de gemeente Noordenveld. Op Drents niveau wordt op dit moment het programma VVPD geëvalueerd. Op basis van deze evaluatie komt het college met een voorstel voor de periode na 2022.

Budget verkiezingen (€ 40.000 nadeel)
Het primaire budget voor verkiezingen is te laag, voor de komende jaren is er een verhoging van het beschikbare budget nodig om de kosten te dekken. Voor de onderstaande verkiezingen zijn we de volgende budgetten nodig:
- 2022 Gemeenteraad € 60.000;
- 2023 Provinciale staten/Waterschappen € 50.000;
- 2024 Europees parlement € 50.000;
- 2025 Tweede Kamer € 60.000.

Aangezien er meerjarig maar € 20.000 is begroot zijn de opgenomen bedragen onontkoombaar. Die € 20.000 is ooit blijven staan als gevolg van een gehouden referendum. De kosten van het organiseren van een referendum liggen echter aanmerkelijk lager dan die van verkiezingen.

Wensen en nieuw beleid

Verhoging budget bomenbeheer (€ 40.000 nadeel)
Door prijsstijgingen in het onderhoud van bomen is het reguliere onderhoudsbudget voor bomen niet toereikend om de vastgestelde onderhoudscyclus uit het bomenbeheerplan uit te kunnen voeren. Om te kunnen voldoen aan de zorgplicht en wettelijke aansprakelijkheid en schades te voorkomen is jaarlijks een extra bedrag nodig van € 40.000.

Biodiversiteit buitengebied (€ 5.000 nadeel)
Bij de begrotingsbehandeling 2021 is een motie aangenomen voor een extra budget van € 25.000 voor het verhogen van de biodiversiteit. Dit budget wordt in 2021 besteed. Tevens is in deze motie

voorgesteld om vanaf 2022 structureel € 5.000 ter beschikking te stellen voor het verhogen van de biodiversiteit in het buitengebied. De Agrarische Natuurvereniging Drenthe (AND) stimuleert de biodiversiteit in het agrarische gebied met subsidies voor eenjarige of meerjarige (pilot) bloemrijke akkerranden. De zesjarige subsidie van de AND, bestaande uit € 2.500 per jaar, loopt in 2021 af. Met het aangevraagde budget van € 5.000 kan deze subsidie worden voortgezet en kan met de verhoging van dit budget een extra biodiversiteitsimpuls in het buitengebied worden gegeven.

Plan van Aanpak eikenprocessierups vanaf 2022 (€ 19.000 nadeel)
Het aantal nesten van de eikenprocessierups neemt toe. In 2021 is voorgesteld een gewijzigde aanpak te hanteren. De nesten worden verwijderd in de hoog risicogebieden waar veel mensen komen (zoals recreatie fiets- en wandelroutes of schoolfietsroutes) of langdurig verblijven (woongebieden, campings, et cetera) om te voldoen aan de minimale zorgplicht en aansprakelijkheid. In de overige gebieden worden geen nesten meer verwijderd. De nesten worden hier wel gemarkeerd. Het structurele budget dient voor deze aanpak met € 14.000 te worden verhoogd. Daarnaast wordt voor 2022 eenmalig een aanvullend budget van € 5.000 beschikbaar gesteld voor maatregelen om natuurlijke vijanden te stimuleren. In samenwerking met de eerste wijk worden hiervoor nestkasten voor pimpel- en koolmezen gemaakt.

Klimaatadaptatie (p.m.)
Klimaatadaptatie wordt de aankomende jaren alsmaar belangrijker. Vanuit de Rijksoverheid is het Nationale klimaatadaptatiestrategie (NAS) opgesteld waarbij overkoepelend de Nederlandse strategie op het gebied van klimaatadaptatie is beschreven. Kern van de strategie is, wat zijn de gevolgen van klimaatverandering voor de verschillende sectoren en hoe de sectoren met deze gevolgen om kunnen gaan. Het gaat onder andere om de sectoren landbouw, gezondheid, infrastructuur, recreatie en toerisme. Naast de NAS wordt er ook gewerkt aan een Regionale klimaatadaptatiestrategie (RAS). In het verlengde van het NAS is er het nationaal Deltaprogramma: in dit programma staan plannen beschreven om Nederland te beschermen tegen overstromingen, de gevolgen van extreem weer en zoetwatertekort. Een onderdeel van het Deltaprogramma is het Deltaprogramma Ruimtelijke adaptatie (DPRA). Op lokaal (gemeenteniveau) wordt in 2021 gestart met het opleveren van een zogenoemde uitvoeringsagenda (oplevering Q1 2022). In de uitvoeringsagenda worden zaken benoemd en voorgesteld die vervolgens vanaf 2022 tot 2027 in uitvoering moeten gaan. Het doel is dat de gemeente Noordenveld in gezamenlijkheid met de werkregio Groningen-Noord Drenthe bijdraagt aan het klimaatbestendig en water robuust inrichting zoals beschreven in het DPRA, een klimaatbestendige en water robuuste inrichting van Nederland 2050. Denk hierbij aan de volgende zaken: tegengaan hittestress, wateroverlast, bodemdaling, et cetera. Aangezien de aankomende periode wordt gewerkt aan de uitvoeringsagenda is nu nog niet in te schatten wat de kosten zijn om uitvoering te geven aan de opgaven. Vandaar dat er een p.m. post is opgenomen.

Energieke wijk/herinrichting Norg-West (investering € 543.000, kapitaallast € 11.000 nadeel)
In relatie tot de aanpak van de wateroverlast in Norg-West is er een aanvullende investering van € 543.000 nodig om de wensen van de inwoners voor de herinrichting van hun wijk te bewerkstelligen. De aanvullende investering wordt gedekt uit de bijdrage van duurzame wijkvernieuwing ad € 380.000. Het resterende bedrag van € 163.000 werd in de Perspectiefschets aangevraagd. De totale jaarlast (gebaseerd op € 543.000) bedraagt € 35.295 op jaarbasis.

Natuurgrasvelden (€ 26.000 nadeel)
Er wordt op de natuurgrasvelden bij de gemeentelijke sportvelden geen gebruik meer gemaakt van chemische bestrijdingsmiddelen. Als vervanging voor het gebruik van gif is het jaarlijks verticuteren (naast de andere toplaag-behandelingen) wenselijk. We hebben op dit moment 26 natuurgrasvelden. De extra behandelingen qua verticuteren en snijden om het onkruid tegen te gaan kosten € 13.000. Door de klimaatverandering zijn in het najaar de velden vaak onbespeelbaar. Extra bezanden en schudfrezen voor de stroefheid en noodzakelijke verticale drainage is nodig. De kosten hiervoor zijn ook € 13.000. Totaal is een verhoging van het budget van € 26.000 nodig voor het beheer van de natuurgrasvelden bij onze sportcomplexen. Wanneer er geen maatregelen worden genomen bestaat de kans dat een sportveld c.q. complex wordt afgekeurd voor de competitie (normering KNVB).

Koelenweg (€ 20.000 nadeel)
Geslotenverklaring met camerahandhaving op de Koelenweg. In september 2021 wordt gestart met een pilot voor een jaar. Daarna volgt een evaluatie en bij goed functioneren een structurele oplossing. Omwonenden krijgen een ontheffing en landbouwvoertuigen mogen gewoon gebruik maken van de Koelenweg.

Opleidingsbudget (p.m.)
De samenleving ontwikkelt zich in rap tempo. Daarmee veranderen onze taken en rol in de samenleving en de manier waarop wij samenlevingsvraagstukken benaderen. En dat vraagt om andere vaardigheden bij onze medewerkers. Daarom is het van belang om te investeren in medewerkers die nu en in de toekomst goed toegerust zijn voor hun werk. Duurzaam inzetbare, gemotiveerde en op ontwikkeling gerichte medewerkers, dus. Medewerkers die de regie nemen over hun eigen inzetbaarheid, ontwikkeling en loopbaan. We zetten naast loopbaanontwikkeling competentie- en talentmanagement in en voeren het Goede Gesprek. Dit leidt tot een hogere ontwikkelingsbehoefte bij medewerkers en de noodzaak om meer te investeren in opleidingen voor de gehele organisatie. Hiervoor is een verhoging van bestaand budget wenselijk tot minimaal het gemiddelde niveau bij de Drentse gemeenten (1,82% van de loonsom, is rond de € 416.000. Dit zou een verhoging zijn van € 214.000). Echter gezien de beschikbare middelen kan het budget voorlopig niet worden verhoogd.

Werelderfgoedcomité
De Koloniën van Weldadigheid staan op de Werelderfgoedlijst van UNESCO! Hiermee erkent het Werelderfgoedcomité van UNESCO de wereldwijde uitzonderlijke en universele waarde van deze landbouwkoloniën voor armoedebestrijding in Veenhuizen, Frederiksoord-Wilhelminaoord en in de Belgische Kolonie Wortel. Samen vormen ze 1 transnationaal UNESCO Werelderfgoed. In het najaar van 2020 is in samenwerking tussen alle partijen uit de 7 koloniën van Weldadigheid gestart met het ontwikkelen van een marketing-aanpak voor de Koloniën. In de zomer van 2021 zal op basis van een dan voorliggende actie- en investeringsagenda voor aanbod- en vraagontwikkeling voor de diverse partners duidelijk gaan worden welke bijdrage daarvoor wordt gevraagd.

Overdracht ensemble Veenhuizen
Eind april 2021 is door Staatssecretaris Knops besloten over de overdracht (en levering in de zomer 2021) van het ensemble aan Rijksvastgoed in Veenhuizen aan de Nieuwe Eigenaar. De nieuwe eigenaar zal vanaf de zomer 2021 verantwoordelijk zijn voor het instandhouden, door ontwikkelen (in goede samenwerking met de diverse stakeholders en overheden) van een groot aantal monumentale

(complexen) van panden in Veenhuizen. Het kan zijn dat de nieuwe eigenaar ook een beroep op de gemeente gaat doen.

Herplant bomen (p.m.)
AMENDEMENT E. (begrotingsraad 8/11/2021): Betreft een p.m.-post ten behoeve van de aanplant van bomen.

Beïnvloedbaar
Onderstaande posten hebben betrekking op de zogenaamde beïnvloedbare kosten. Dit zijn kosten waar bijvoorbeeld geen wettelijke verplichting op rust en de gemeente de vrijheid heeft om deze wel, niet of deels te maken. Niet beïnvloedbaar zijn bijvoorbeeld de te verstrekken uitkeringen Participatiewet.

Verwerkt in begrotingssaldo:
9. Uitvoeringsagenda Toerisme en Recreatie (€ 25.000 voordeel)
Voor de uitvoeringsagenda hebben we jaarlijks een budget beschikbaar. Via de begeleidingscommissie verdelen we in samenspraak met de ketenpartners dat budget door het jaar heen. Omdat wij in afgelopen periode in staat zijn geweest om externe middelen te verwerven stellen we u voor om op dit budget € 25.000 te korten.

Subsidies (€ 100.000 voordeel)
Enige jaren geleden spraken we bij het beëindigen van het contract met stichting Noordermaat dat het deel van het maatschappelijk werk dat “achter de voordeur” plaatsvindt bij de Toegang werd ondergebracht. Het deel dat “voor de voordeur” plaatsvindt werd gepositioneerd bij WiN. Wel spraken we af om te zijner tijd na te gaan of deze verdeling wel werkbaar is. In 2021 hebben we de huidige afspraken herijkt en zijn we gezamenlijk tot de conclusie gekomen dat het overgrote deel van het maatschappelijk werk “achter de voordeur” plaats vindt en daarom bij de Toegang hoort. Doordat met de overheveling de dubbelingen in het werk er uit worden gehaald, hebben we een efficiencybesparing van € 100.000 ingeboekt. Deze besparing heeft geen gevolgen voor stichting WiN, binnen de Toegang moet deze besparing gerealiseerd worden.

Straatreiniging - levering derden (€ 50.000 voordeel)
De kosten van de straatreiniging zijn in de afgelopen jaren fors gestegen. Door een herziene aanpak verwachten we besparing van rond de € 50.000 op jaarbasis en stellen u daarom voor om dit budget met dit bedrag te verlagen.

16. Straatreiniging - 50% toerekenen i.p.v. 30% aan tarief riool (€ 103.000 voordeel)
Op dit moment rekenen wij 30% van de kosten van de straatreiniging toe aan de rioolheffing. Wij stellen u voor om voortaan 50% van de kosten toe te rekenen aan de rioolheffing.

Niet verwerkt in begrotingssaldo:
24. Toegankelijk maken van gebouwen (€ 9.000 voordeel)
Op grond van het VN-verdrag Handicap hebben lokale overheden de verplichting maatschappelijke gebouwen toegankelijk te maken. HEROVERWEGING: Wij stellen u voor om onze activiteiten voorlopig te beperken tot het wettelijke minimum.

Verschuiving budget naar hek sociaal domein

Preventieve logopedie (€ 21.000 nadeel)

De GGD verzorgt voor jonge kinderen preventieve logopedie. We proberen op die manier vroegtijdig taalachterstanden te voorkomen. Wij stellen u daarom voor om de kosten van preventieve logopedie voortaan binnen ‘het hek’ van het sociaal domein te plaatsen.

Dekkingsvoorstellen

OZB eigenaren woningen en niet-woningen en gebruikers niet-woningen 2,0% jaarlijks trendmatig (€ 125.000 voordeel)

Ten behoeve van de begrotingsopbouw 2022-2025 wordt gewerkt met nieuwe aannames en uitgangspunten. Voor de OZB gaan we uit van een meeropbrengst van 2%.

Overige beleidsvoorstellen en investeringen

In onderstaand overzicht zijn de beleidsvoorstellen ten laste van de volgende begrotingsposten nader toegelicht:

- tarieven;
- reserves;
- hek sociaal domein;
- toekomstige boekwaarde grondexploitaties;
- vervangingsinvesteringen;
- eenmalige ruimte.

Voorstellen ten laste van tarieven

Investering riolering (Norg-West) € 932.000 - tarief rioolheffing (€ 37.000 nadeel)

Investering Norg-West (voorkomen natte voeten door klimaatverandering). Door middel van afkoppelen van hemelwater- en vuilwaterriolering, vasthouden en bergen van water en het verruimen van watergangen wordt ingezet om wateroverlast door klimaatverandering tegen te gaan. Dekking vanuit de voorziening riool.

Ondergrondse Containers centrumontwikkeling – investering € 180.000 - tarief afvalstoffenheffing (€ 15.000 nadeel)

Ondergrondse containers centrumontwikkeling Roden waarvan realisatie in 2022. Investering van € 180.000. Dekking vanuit de afvalstoffenheffing.

Stimuleren VANG-doelstellingen - tarief afvalstoffenheffing (€ 25.000 nadeel)

Stimuleren VANG doelstellingen door middel van extra communicatie. Dekking vanuit de afvalstoffenheffing.

Passenbeheer ondergrondse containers - tarief afvalstoffenheffing (€ 10.000 nadeel)

We hebben op dit moment twee passystemen wat niet handig is in de bedrijfsvoering. Een uniform passensysteem brengt uitkomst. Dekking vanuit de afvalstoffenheffing.

Voorstellen ten laste van reserves

Verstedelijkingsstrategie RGA - reserve grondexploitaties (p.m.)

In 2019 heeft de gemeente Groningen een Woondeal gesloten met de minister van Binnenlandse Zaken (BZK). Deze Woondeal wordt momenteel binnen de Regio verder uitgewerkt in een

Verstedelijkingsstrategie voor het hele grondgebied van Regio Groningen-Assen (RGA). In een aantal fasen werken de deelnemende gemeenten en beide provincies aan de verfijning en verdieping van deze strategie. De definitieve Verstedelijkingsstrategie bestaat uit een voorkeursvariant en een ontwikkelpad met een uitvoeringsstrategie ten aanzien van de keuzes over het bouwen van woningen, aanwijzen van werklocaties en de gevolgen voor mobiliteit en bereikbaarheid voor de periode 2021-2040. Over dit pakket zal rond de zomer van 2021 een akkoord met het Rijk worden gesloten. Om daar uitvoering aan te kunnen geven zullen er kosten gemaakt moeten worden. Momenteel is geen inschatting te maken van de hoogte van de kosten.

Voorstellen ten laste van het hek sociaal domein

Integrale Veiligheid (€ 16.000 nadeel)

De structureel benodigde verhoging wordt enerzijds veroorzaakt door de hogere kosten voor het meldingssysteem dat wordt gebruikt in het kader van de Wet tijdelijk huisverbod (€ 7.000). Deze meerkosten worden veroorzaakt doordat het aantal abonnementen is toegenomen en eveneens betaald wordt voor alle meldingen die betrokkenen in het systeem verwerken. Anderzijds wordt de verhoging veroorzaakt door de toegenomen kosten van het Zorg- en veiligheidshuis Drenthe (€ 9.000). Deze kosten worden meegenomen in het Sociaal Domein.

Voorstellen ten laste van toekomstige boekwaarde grondexploitaties

Eerste verkenning diverse inbreidingslocaties (heroverweging 2022: zonder gemeentewerven Peize en Roden) (€ 425.000 nadeel)

Inbreidingslocatie	2022	2023
Altena		€ 60.000
Gemeentewerf Norg		€ 50.000
Floralaan		€ 60.000
De Oksel	€ 175.000	
Beukenhof	€ 100.000	
Gronden bekend als Blakervelderhoeve	€ 50.000	
Dr. Nassau college, dorpshuis en eventueel Obs De Hekakker	€ 100.000	
Langewijk/Bisschopswijk		€ 80.000
Totaal	**€ 425.000**	**€ 250.000**

Betreft het realiseren van nieuwe woningbouwlocaties om te voldoen aan de vraag naar woningen, hetgeen een hoge prioriteit heeft bij Raad en College. Tevens kan dit ook weer nieuwe inkomsten genereren. De bedragen zijn uiteraard niet voor één jaar bedoeld, maar er mag ook meerdere jaren over gedaan worden om de gelden uit te geven. De enige tijdslimiet die eraan zit is dat de gronden binnen vijf jaar na activeren in exploitatie moeten zijn genomen.

HEROVERWEGING: Wij stellen u voor om de gemeentewerven van Peize en Roden vooralsnog buiten deze eerste verkenningen te laten in 2022. Daarnaast zijn er voorbereidingsbudgetten opgenomen vanaf 2022 voor de Beukenhof en de gronden bekend als Blakervelderhoeve.

Vervangingsinvesteringen

Vervangingsinvesteringen zijn investeringen die afgeschreven activa vervangen. Na verloop van tijd komt door afschrijving in de begroting immers weer een bedrag “vrij” waaruit het betreffende actief opnieuw kan worden vervangen. Er wordt een onderscheid gemaakt naar investeringen in de bedrijfsvoering, investeringen ten laste van tarieven en overige investeringen.

Investeringen in de bedrijfsvoering

Investeringen in de bedrijfsvoering hebben betrekking op de bedrijfsmiddelen, dus op de kosten die moeten worden gemaakt voor het laten functioneren van de organisatie.

Onderwerp	Investering	Kapitaallast
Investeringen in de bedrijfsvoering		
Renovatieonderhoud gebouwen		
- gemeentehuis	€ 15.869	€ 1.031
- Mensinge	€ 809	€ 53
- kerktorens	€ 1.789	€ 318
- Brinkhof	€ 13.596	€ 884
- sporthal De Hullen	€ 2.869	€ 186
Automatisering		
- vervanging hardware	€ 104.568	€ 22.482
Tractie		
- materieel plantsoenen	€ 285.000	€ 40.650
- materieel gladheidsbestrijding	€ 80.000	€ 9.200
Inventaris De Hullen		
- Horeca/kantoor	€ 10.000	€ 1.150
Inventaris De Brinkhof	€ 17.500	€ 2.013
Totaal		**€ 77.967**

Toelichting per investering in de bedrijfsvoering

Renovatieonderhoud gebouwen

Het vermelde bedrag is bestemd voor het uitvoeren van verbouwingen en renovatie onderhoud van de gemeentelijke gebouwen, conform planning in het meerjarig onderhoudsbeheerplan.

Vervanging hardware

Dit betreft de reguliere vervanging van verouderde / afgeschreven hardware.

Tractie

Conform tractieplan.

Inventaris De Hullen

Dit betreft de vervanging van een frituuroven in de kantine.

Inventaris De Brinkhof

Vervangen van het meubilair in de dorpshuiszaal.

Investeringen ten laste van tarieven
Hieronder volgt een specificatie van de investeringen ten laste van tarieven:

Onderwerp	Investering	Kapitaallast
Riolering		
- Vrijverval vervanging	€ 721.000	€ 28.840
- Afkoppelen afvoerend oppervlak vervangingen	€ 721.000	€ 28.840
- Drukriolering en IBA's elektromechanische verv.	€ 215.000	€ 17.558
- Elektrische gemalen vervangingen	€ 156.000	€ 12.740
- Afkoppelen particulier verhard oppervlak	€ 156.000	€ 6.240
- Klimaat Adaptatie Water	€ 400.000	€ 16.000
- Riolering Limietweg	€ 70.000	€ 800
Totaal		**€ 111.018**

Toelichting per investering ten laste van tarieven
Vrijverval
Dit betreft vervanging vrijverval riolering waarvan na inspectie blijkt dat het in een slechte staat van onderhoud verkeert.

Afkoppelen afvoerend oppervlak
Afkoppelen afvoerend oppervlak betreft afkoppelen van regenwater van het rioolstelsel.
Drukriolering en IBA's elektromechanische vervangingen
Budget wordt ingezet voor renovatie elektrische rioolgemalen.

Elektrische gemalen
Elektrische gemalen betreft groot technisch renovatie onderhoud.

Afkoppelen particulier verhard oppervlak
Afkoppelen particulier verhard oppervlak betreft mogelijkheden scheppen waardoor grote particuliere oppervlakten ook kunnen worden afgekoppeld van het rioolstelsel. Bedrag wordt ingezet voor het gemeentelijke deel.

Klimaat Adaptatie Water
Daar waar mogelijk regenwaterberging in de openbare ruimte creëren.

Riolering Limietweg
Voor de aanpassing van de riolering bij de Limietweg in Veenhuizen moeten ingrijpende maatregelen worden getroffen die meerkosten met zich meebrengen. Het bedrag voor de uitvoering van de werkzaamheden is al eerder toegekend. Er is een investering van € 70.000 (40 jaar) noodzakelijk vanwege de risico's die de locatie met zich meebrengt. Een deel van de dekking vindt plaats uit de afkoopsom van de WILG. De overige dekking voor € 20.000 vindt plaats vanuit de voorziening riolering.

Overige investeringen
Onderstaand volgt een specificatie van de overige investeringen:

Onderwerp	Investering	Kapitaallast
Overige investeringen		
- Meeliftinvesteringen riolering/wegen	€ 460.098	€ 29.906
- Openbare verlichting	€ 179.000	€ 9.660
- Meelift Duurzaam veilig	€ 104.568	€ 6.797
- Bruggen en duikers	€ 60.000	€ 3.900
Totaal		**€ 50.263**

Toelichting per overige investering
Meeliftinvesteringen riolering/wegen
Jaarlijks worden de wegen visueel geïnspecteerd, waarbij de kwaliteit van de verharding in beeld wordt gebracht. Dit leidt tot een lijst waarin de benodigde onderhoudsmaatregelen per wegvak zijn benoemd. Deze lijst, die aflopend is qua urgentie, vormt de basis voor de keuzes van de te nemen maatregelen. Voor de uitvoering van het onderhoud is jaarlijks circa € 1,1 miljoen beschikbaar. Van dit bedrag is echter circa € 0,46 miljoen gereserveerd voor de zogenaamde meeliftprojecten riolering. Omdat de rioolvervanging er voor zorgt dat boven de sleuf de verharding moet worden vervangen, is het efficiënt en effectief om de rest van de verharding ook mee te nemen. Het meeliftgeld wordt hiervoor gebruikt.

Openbare verlichting
Openbare verlichting vervanging van lichtmasten en armaturen. Conform vervangingsplan.

Meelift Duurzaam veilig
Het budget Meelift duurzaam veilig wordt ingezet om op plaatsen waar duurzaam veilig wordt toegepast ook het verhardingsdeel aan te kunnen pakken.

Bruggen en duikers
Vervangen drie houten bruggen in Peize. Uit de inspecties van de kunstwerken in 2020 blijkt dat de bruggen aan vervanging toe zijn. Dit in verband met de slechte staat van onderhoud.

Eenmalige ruimte
Eénmalige ruimte in onze begroting ontstaat in principe op het moment dat daadwerkelijk tot een voor dat jaar geraamde investering wordt overgegaan. Uitgangspunt is namelijk dat kapitaallasten in de begroting voor een volledig jaar worden geraamd. Dat is logisch omdat ook op termijn de betreffende lasten moeten kunnen worden verrekend. Maar nimmer zullen alle verplichtingen al op 1 januari van het begrotingsjaar worden aangegaan. Renovatie van een gebouw of reconstructie van een weg vindt soms eerst in de maand september plaats omdat vooraf nog een bepaald traject moet worden doorlopen (zoals aanbestedingen).

De eenmalige ruimte is voor 2022 bepaald op 50% van de kapitaallasten van de investeringen (50% van het budget vervangingsinvesteringen). Daarnaast worden, via de vaststelling van deze begroting door uw raad, verdere investeringsvoorstellen goedgekeurd voor het jaar 2022. Na de vaststelling van de begroting berekenen wij de aanvullende kapitaallasten die in de begrotingsvergadering door u zijn

geautoriseerd. De daarmee samenhangende kapitaallast voor het komende begrotingsjaar, brengen wij vervolgens ook voor 50% ten gunste van de eenmalige ruimte.

Wij stellen u voor om ten laste te brengen van de eenmalige ruimte:

Eenmalige ruimte (bedragen x €1.000)	
	104
Upgrade SQL Servers	20
Actualiseren omgevingsvisie	50
Saldo eenmalige ruimte	**34**

Toelichting per eenmalig budget

Upgrade SQL Servers (€ 20.000 nadeel)

Op meerdere informatiesystemen binnen de gemeente Noordenveld draait de applicatie Microsoft SQL Server 2012. Dit is een database applicatie voor de opslag en het uitvragen van data en de taal waarmee data wordt opgeslagen of uitgevraagd heet SQL, ofwel “Structured Query Language”. Echter, de ondersteuning voor SQL Server 2012 is op 9 januari 2018 reeds verlopen, maar nog wel door Microsoft tijdelijk verlengd tot juli 2022. Om te zorgen dat we weer op het gewenste niveau van Microsoft SQL Server komen en blijven, waarbij de ondersteuning door Microsoft wordt gegarandeerd, betekent dit dat we een aantal systemen moeten laten gaan upgraden naar een nieuwere versie (SQL Server 2019) door één van onze IT-partners. Als we dit niet doen hebben we kans dat bepaalde applicaties waar de diverse afdelingen mee werken niet meer adequaat werken en/of willen starten, waardoor de afdelingen “stil” komen te liggen en we bijvoorbeeld niet meer kunnen werken met Key2Financiën.

Actualiseren Omgevingsvisie (€ 50.000 nadeel)

Onder de Omgevingswet zijn we ook verplicht om in 2024 te beschikken over een Omgevingsvisie. Noordenveld heeft al een vastgestelde Omgevingsvisie maar deze voldoet nog niet aan de vereisten van de Omgevingswet. De Omgevingsvisie is namelijk vastgesteld voordat alle wettelijke eisen bekend waren. De huidige Omgevingsvisie dient getoetst te worden aan de vastgestelde wettelijke eisen. Indien nog niet aan alle regels wordt voldaan dan zal er een update van de visie plaats moeten vinden om de visie alsnog geheel Omgevingswetproof te maken.

In dit traject kan gelijk gekeken worden of er nog onderwerpen vergeten en/of onderbelicht zijn en geactualiseerd dienen te worden. In verband met de deadline van 2024 en het feit dat participatie bij de actualisering van de Omgevingsvisie heel belangrijk is, moeten we hier in 2022 wel mee beginnen. De raad heeft eerder besloten om geen aanvullende middelen beschikbaar te stellen voor de actualisatie van de omgevingsplannen. Voorgesteld wordt om hier in 2022 incidenteel een budget van € 50.000 (€ 35.000 voor het aanpassen van onze omgevingsvisie aan de Omgevingswet en € 15.000 voor de overige actualisatie) voor beschikbaar te stellen.

Algemene dekkingsmiddelen

De algemene dekkingsmiddelen worden gevormd uit een aantal structurele niet aan producten of activiteiten gekoppelde inkomsten. Deze dekkingsmiddelen worden van het rijk (algemene uitkering), van de inwoners en het plaatselijke bedrijfsleven (onroerende zaakbelastingen en andere heffingen) en uit beleggingen verkregen.

Bedragen x € 1.000	Begroting 2022		2023		2024		2025	
Taakveld	*Lasten*	*Baten*	*Lasten*	*Baten*	*Lasten*	*Baten*	*Lasten*	*Baten*
0.5 Treasury	1.463	1.897	1.346	1.795	1.232	1.695	1.118	1.599
0.61 OZB woningen	365	4.280	373	4.280	380	4.280	388	4.280
0.62 OZB niet-woningen eigenaren	70	1.957	70	1.957	71	1.957	71	1.957
0.7 Algemene uitkering en ov. uitk. gemeentefonds	0	53.318	0	53.233	0	53.996	0	55.063
Vervangingsinvesteringen	209	0	213	0	217	0	222	0
Totaal	**2.107**	**61.451**	**2.001**	**61.264**	**1.900**	**61.928**	**1.800**	**62.898**

Treasury

Het taakveld Treasury bestaat uit de onderdelen rente en dividend.

Rente

De gemeente heeft 12 langlopende leningen op de balans staan. De rentelasten worden begroot op dit taakveld. Daarnaast vindt op dit taakveld de doorbelasting plaats van de rentelasten naar de diverse beleidsterreinen en de grondexploitaties.

Dividend

De gemeente Noordenveld is aandeelhouder in een aantal nutsbedrijven. Uit de winst van deze bedrijven kan dividend worden uitgekeerd.

Onroerende zaakbelastingen woningen en niet-woningen

De ramingen voor de OZB zijn gebaseerd op de waarde peildatum 1 januari 2021 en zijn van toepassing op het tijdvak 2022. De ramingen zijn vermeerderd met de verwachte groei in de waarden als gevolg van nieuwbouw en verbouw. Voorstel is om de opbrengst structureel met 2,0% (trendmatig) te verhogen.

Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

Algemene uitkering gemeentefonds

Via circulaires informeert het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) gemeenten over de doorwerking van het Kabinetsbeleid in de gemeentefonds-uitkeringen. Het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron van de gemeenten. Tot het gemeentefonds behoren de algemene uitkering, twee integratie-uitkeringen sociaal domein (Voogdij 18+ en Participatie), één overige integratie-uitkering (Inburgering) en decentralisatie-uitkeringen. De ontwikkeling ervan bepaalt in belangrijke mate de financiële ruimte van gemeenten. Het vanaf 2019 in de algemene uitkering integreerde deel van de integratie-uitkering sociaal domein is budgettair neutraal in de begroting opgenomen conform het besluit van de gemeenteraad. Gemeenten ontvangen op drie tijdstippen in het jaar de informatie over de gemeentefondsuitkeringen: in mei op basis van de Voorjaarsnota, in september op basis van de Miljoenennota en in december, ter afronding van het lopende jaar, op basis van de Najaarsnota. De raming van de algemene uitkering 2022 en de meerjarenraming 2023 tot en met 2025 is gebaseerd op de meicirculaire 2021. De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de (netto gecorrigeerde)

rijksuitgaven. Volgens de normeringssystematiek (trap op, trap af) hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de omvang van de algemene uitkering. De jaarlijkse toename of afname van het gemeentefonds, voortvloeiend uit de normerings-systematiek, wordt het accres genoemd. Bij elke circulaire vinden mutaties plaats, deels ten gevolge van een aangepast accres, deels door beleidsintensiveringen. Het accres is onderhevig aan schommelingen, waardoor ook de uitkomsten van de algemene uitkering per jaar en in een jaar verschillen.

Op 2 juni 2021 zijn er afspraken gemaakt tussen Rijk en VNG over een Hervormingsagenda voor het Jeugdstelsel. Deze afspraken volgen op de arbitrage uitspraak van de Commissie van Wijzen. Als onderdeel van de afspraken komt er voor het jaar 2022 een bedrag van € 1,3 miljard extra beschikbaar, bovenop de eerder toegezegd € 300 miljoen. De provinciale toezichthouders merken deze middelen aan als structureel dekkingsmiddel. De structurele bekostiging vanaf 2023 is overgelaten aan het nieuwe kabinet. Vanuit de koepels (IPO en VNG) is erop aangedrongen, dat gemeenten in hun meerjarenbegroting wel alvast rekening kunnen houden met extra structurele middelen vooruitlopend op de definitieve besluitvorming door het kabinet. De stelpost geeft geen budgettaire garantie, omdat deze op geen enkele manier iets zegt over de hoeveelheid middelen die gemeenten nodig hebben om taken goed te kunnen uitvoeren. Dat verklaart ook het uitgangspunt, om in het kader van behoedzaamheid, 75% van de bedragen te hanteren voor de omvang van de stelpost.

Integratie-uitkeringen sociaal domein
De integratie-uitkeringen Voogdij 18+ en Participatie zijn budgettair neutraal in de begroting opgenomen conform het besluit van de gemeenteraad.

Integratie-uitkering Inburgering
De integratie-uitkering Inburgering is budgettair neutraal in de begroting opgenomen.

Overige opbrengsten

Forensenbelasting (taakveld 3.4 Economische promotie)
Uitgangspunt is om tarieven te hanteren op een gemiddeld Drents niveau.

Toeristenbelasting (taakveld 3.4 Economische promotie)
Met ingang van 2016 zijn kinderen tot en met 12 jaar vrijgesteld van toeristenbelasting. Met de uitkomst van het onderzoek van Recreatieschap Drenthe is besloten om met ingang van 2021 gedifferentieerde tarieven te hanteren. De tarieven zijn: hotels, bungalowparken, B&B's en verhuuraccommodaties € 1,75 per persoon per nacht en campings en groepsaccommodaties € 1,10 per persoon per nacht. Voor 2022 blijven deze tarieven op hetzelfde niveau.

Lijkbezorgingsrechten (taakveld 7.5 Begraafplaatsen)
Momenteel zijn we bezig om de beheersverordening begraafplaatsen te actualiseren en de daarbij behorende uitvoeringsbesluiten te vernieuwen. Dit zal bijdragen aan een betere kostentoerekening en problemen in de uitvoering oplossen. Begin 2022 wordt de vernieuwde verordening aangeboden.

Marktgelden (taakveld 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen)
De marktgelden die we momenteel nog heffen, zijn de weekmarktgelden van Peize.

Reinigingsheffingen (taakveld 7.3 Afval)
Het uitgangspunt op dit onderdeel is de kostendekkendheid. Het tarief afvalstoffenheffing wordt ten opzichte van 2021 met € 15 verhoogd. Deze opbrengsten vallen onder het programma Groen Beleven. Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Lokale heffingen.

Rioolheffing (taakveld 7.2 Riolering)
Het uitgangspunt op dit onderdeel is de kostendekkendheid. Het tarief rioolheffing is in 2021 eenmalig verlaagd. Voor 2022 hanteren wij hetzelfde tarief als in 2020. Deze opbrengsten vallen eveneens onder het programma Groen Beleven. Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Lokale heffingen.

Vergelijkend overzicht belastingdruk woningen 2022 en 2021

Heffing	2022	2021	Stijging 2022 ten opzichte van 2021	
			relatief	absoluut
Afvalstoffenheffing meerpersoons	€ 227,35	€ 212,35	7,1%	€ 15,00
Rioolheffing	€ 245,40	€ 225,40	8,9%	€ 20,00
Onroerendezaakbelastingen	€ 277,85	€ 273,68	1,5%	€ 4,17
Totaal	€ 750,60	€ 711,43	5,5%	€ 39,17

Er is rekening gehouden met een opbrengststijging van de OZB met 2% en een gelijkblijvende WOZ-waarde van € 250.000. Individueel kunnen verschillen ontstaan afhankelijk van de aanpassing van de WOZ-waarde.

Beschikbare middelen na vaststelling van de begroting

Na vaststelling van de programmabegroting 2022, inclusief exploitatie- en investeringsvoorstellen, bedragen de beschikbare middelen:

	x € 1.000
Vrij budgetruimte	52
Eénmalige ruimte	152
Budget vervangingsinvesteringen	79
Nog beschikbaar	283

De standen van de algemene reserve, reserve sociaal domein en reserve grondexploitaties (inclusief toekomstig beslag en exclusief bedragen benodigd voor risico's) zijn:

Algemene reserve	1.337
Reserve sociaal domein	1.541
Reserve grondexploitaties	3.615

Incidentele baten en lasten

Als gevolg van de voorschriften (Besluit Begroting en Verantwoording) dient in de programmabegroting een overzicht te worden gegeven van de incidentele baten en lasten. Het provinciaal toetsingscriterium ‘materieel evenwicht’ gaat immers uit van een begrotingssaldo dat het resultaat is van uitsluitend structurele baten en lasten. De incidentele baten en lasten moeten per programma worden vermeld. Dit geeft de volgende opstelling:

Programma	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025
Lasten					
Uit primitieve begrotingssaldo					
Samen doen	Dotatie aan reserve sociaal domein	438			
Samen doen	Bekostiging huur noodlokalen	36			
Werken, ondernemen en ontspannen	Acquisitiefunctie	15			
Werken, ondernemen en ontspannen	Combinatiefuncties	48			
Duurzaam voor nu en later	Duurzame wijkvernieuwing	125			
Totaal uit primitieve begrotingssaldo		**662**	**0**	**0**	**0**
Uit nieuwe beleidsvoorstellen					
Groen beleven	Actualiseren wegenlegger	40			
Groen beleven	Plan van Aanpak eikenprocessierups vanaf 2022	5			
Totaal uit nieuwe beleidsvoorstellen		**45**	**0**	**0**	**0**
	Uitgaven vanwege COVID-19 *	500			
Totaal incidentele lasten		**1.207**	**0**	**0**	**0**

Baten					
Uit primitieve begrotingssaldo					
Samen ontwikkelen	Onttrekking aan reserve Regiofonds	254			
Werken, ondernemen en ontspannen	Combinatiefuncties - decentralisatie-uitkering	140			
Totaal uit primitieve begrotingssaldo		**394**	**0**	**0**	**0**
	Compensatie uitgaven COVID-19 - Rijk *	500			
Totaal incidentele baten		**894**	**0**	**0**	**0**

Toelichting bij de incidentele lasten

Dotatie aan reserve sociaal domein

Door de gemeenteraad is besloten om de lasten en baten in het kader van de nieuwe taken van het sociaal domein budgettair neutraal in de begroting en rekening te laten verwerken. Daarbij is het alleen toegestaan om in het begrotingsjaar zelf een begrote onttrekking of dotatie aan de reserve sociaal domein te verwerken. In deze begroting is het geraamde overschot van € 438.000 incidenteel als uitgave ten gunste van de reserve sociaal domein opgenomen.

Bekostiging huur noodlokalen

In de begroting 2020 is gestart om voor een periode van drie jaar budget op te nemen voor de tijdelijke huisvesting bij ’t Hoge Holt.

Acquisitiefunctie

Het budget voor 2022 is het laatste deel van de bij de begroting 2020 toegekende eenmalige middelen voor acquisitiefunctie.

Combinatiefuncties
Het budget voor combinatiefuncties is gekoppeld aan de te ontvangen gelijknamige decentralisatie-uitkering uit het gemeentefonds. In het jaar 2022 wordt (voorlopig) deze uitkering voor de laatste keer verstrekt.

Duurzame wijkvernieuwing
Het budget voor 2022 is het laatste deel van de bij de begroting 2020 toegekende eenmalige middelen voor duurzame wijkvernieuwing.

Actualiseren wegenlegger
Het actualiseren van de wegenlegger is geen jaarlijks terugkerende noodzaak. De vorige actualisatie van de wegenlegger stamt nog stamt nog van voor de herindeling in 1998.

Plan van Aanpak eikenprocessierups vanaf 2022
In 2022 wordt een aanvullend budget van € 5.000 beschikbaar gesteld om eenmalig aanvullende maatregelen uit te kunnen voeren. In de jaren na 2022 blijft het structurele budget op € 14.000 gehandhaafd.

Toelichting bij de incidentele baten

Combinatiefuncties - decentralisatie-uitkering
In het jaar 2022 wordt (voorlopig) deze uitkering voor de laatste keer verstrekt via het gemeentefonds.

Onttrekking aan reserve Regiofonds
Door de gemeenteraad is in 2020 besloten vanaf 2023 de bijdrage aan het Regiofonds ten laste te brengen van de programmaonderdelen die gerelateerd zijn aan ‘Regio Groningen Assen’. In de begroting 2022 wordt deze bijdrage nog gedekt door de reserve Regiofonds.

Uitgaven en compensatie vanwege COVID-19
De hierboven opgenomen bedragen (*) bij ‘Uitgaven vanwege COVID-19’ en ‘Compensatie uitgaven COVID-19 - Rijk’ zijn indicatieve bedragen en niet daadwerkelijk opgenomen in de programmabegroting 2022. Voor een nadere toelichting op deze bedragen verwijzen wij naar het onderdeel ‘COVID-19 (Corona)virus’ in de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing.

Dotaties en onttrekkingen aan reserves
Er zijn geen incidentele middelen (inclusief reserves) aangewend ter dekking van structurele lasten.

Onvoorzien

Het BBV schrijft voor (artikel 8 en 17) dat er een bedrag voor onvoorzien in de begroting dient te worden opgenomen. Deze post dient reëel te worden geraamd. De ervaring van de afgelopen jaren leert dat er geen gebruik wordt gemaakt van deze begrotingspost. Dit bedrag is in deze begroting gesteld op € 1.000.

Subsidies

De raad stelt de budgetten beschikbaar waar het college subsidies uit verstrekt. Een aantal budgetten is voor instellingen die met naam en maximaal toe te kennen subsidie op de begroting staan (subsidiëren op basis van een begrotingspost, artikel 4:23 lid 3c Algemene wet bestuursrecht, Awb).

Instelling	bedragen x € 1.000	2021	2022
Stichting Welzijn in Noordenveld		1.099	1.121
Peuterplaatsen (inclusief VVE)	Algemeen	188	271
Zwembaden	Molenduinbad	472	481
	Zomerbad Peize	53	54
	Veenhuizen	37	38
Cultuureducatie Noordenveld		117	119
Bibliotheek	Algemeen	447	456
	Huur	62	65
Museum Kinderwereld		88	90
Winsinghhof		241	245
Museum Havezate Mensinge		100	102
Totaal		**2.904**	**3.042**

Subsidie op basis van een begrotingspost
De raad stelt naast de budgetten voor de grote instellingen, subsidiebudgetten beschikbaar waar het college verschillende subsidies uit verstrekt. De subsidies zijn bedoeld voor activiteiten die bijdragen aan het realiseren van beleidsdoelstellingen (artikel 4:23 lid 1 Awb). Het Fonds Leefbaarheid is een voorbeeld van een dergelijk budget.

Functie van de begroting en kaders

Inleiding

De begroting en jaarstukken zijn om vier redenen belangrijk voor u als raad. We noemen hier de volgende begrotingsfuncties:

- de autorisatiefunctie;
- (op grond van het budgetrecht);
- de allocatiefunctie (verdeling van middelen op basis van vastgesteld beleid);
- de controlerende functie (wordt nog versterkt in het duale stelsel);
- het geven van goed inzicht in de financiële positie.

De raad heeft tot taak ervoor te zorgen dat de begroting in evenwicht is. Structurele uitgaven moeten worden gedekt door structurele inkomsten en incidentele uitgaven moeten worden gedekt door incidentele inkomsten. Voor deze taak is een adequaat inzicht in de financiële positie noodzakelijk en ‘het geven van een goed inzicht in de financiële positie’ wordt daarom wel omschreven als de vierde begrotingsfunctie. De zorg voor een sluitende begroting betekent dat de raad een goed inzicht moet hebben in de financiële positie. Bij het opstellen van de begroting worden de ontwikkelingen in het lopende begrotingsjaar en de uitkomsten van de jaarrekening van het jaar ervoor meegenomen. Daardoor is de financiële positie bij de jaarrekening van groot belang en dient de raad zich hier een oordeel over te vormen. Daarom maakt de financiële positie ook een expliciet onderdeel uit van de financiële begroting en van de jaarrekening (van de balans).

De financiële positie wordt wel omschreven als ‘het vermogen van gemeenten in relatie tot de exploitatie, met inachtneming van de risico’s’. Het weerstandsvermogen richt zich op de mogelijkheden tot het opvangen van onverwachte tegenvallers. Doordat gemeenten meer taken hebben gekregen en meer risico’s zijn gaan dragen, door decentralisatie en door een complexer wordende samenleving, is de behoefte aan een meerjarig inzicht in de financiën toegenomen. Daarin voorzien nu dus de voorschriften voor begroting en verantwoording.

Kaders

In het Coalitieakkoord 2018-2022 is ten aanzien van financiële kaders in onderdeel 13 Financiën en bedrijfsvoering het volgende vermeld:

- lastenverzwaring voor inwoners wordt zoveel als mogelijk voorkomen;
- de OZB stijgt niet meer dan trendmatig.

In de Kadernota 2022 zijn de (aanvullende) kaders geformuleerd waarbinnen de programmabegroting 2022 is opgesteld.

Tenslotte willen we de toetsingskaders in herinnering brengen die met ingang van de begroting 2010 zijn vastgesteld en nog steeds actualiteitswaarde hebben. Om de begroting en de werkdruk beheersbaar te houden hebben wij een aantal uitgangspunten vastgelegd. Daarmee wordt duidelijkheid geschapen voor onze externe relaties en de eigen organisatie.

We zetten ze hieronder op een rijtje:

- nieuwe taken die door rijksregelgeving bij de gemeente terechtkomen, worden uitsluitend bekostigd uit de daarvoor beschikbaar komende extra middelen. Zonder extra geld geen extra taken. Het ambitieniveau is passend bij de rijksvergoeding;
- nieuw beleid op basis van eigen prioriteiten wordt eerst dan opgepakt wanneer er middelen worden gevonden in de lopende begroting. Daarbij geldt het adagium dat je datgene wat je niet hebt, minder mist dan datgene dat je al wel hebt;
- projecten in de sfeer van gebiedsontwikkeling die leiden tot extra inkomsten voor de gemeente zelf gaan voor op die projecten waarbij dat niet of nauwelijks het geval is;
- werkzaamheden aan beleidsontwikkelingen die niet absoluut noodzakelijk zijn worden stilgelegd. Met plannen en nota's die verwachtingen oproepen die niet of moeizaam kunnen worden waargemaakt wordt zeer terughoudend omgegaan. Concreet betekent dit onder meer dat de al vastgestelde nota's binnen de bestaande budgetten tot uitvoering worden gebracht. Voor het overige zal uiterst terughoudend worden omgegaan met het ontwikkelen van nieuw beleid.

Kaders toezicht provincie 2022

De provincie heeft als toezichthouder ons per brief laten weten dat het Gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK) 2020 ook op de programmabegroting 2022 van toepassing is. Gedeputeerde Staten (GS) van de provincies houden financieel toezicht op gemeenten. Dit GTK heeft betrekking op dat financieel toezicht door GS op gemeenten. Het financieel toezicht door de minister van BZK op de provincies maakt geen onderdeel uit van dit toezichtkader. In het GTK zijn onder andere de volgende kaders opgenomen:

Gemeenschappelijk financieel toezichtkader

Structureel evenwicht

Structureel evenwicht betekent dat structurele lasten gedekt worden door structurele baten. De incidentele lasten mogen worden gedekt door structurele en door incidentele baten. De financieel toezichthouder heeft de wettelijke taak om te beoordelen of er sprake is van structureel en reëel evenwicht.

Reëel evenwicht

Met reëel evenwicht wordt bedoeld dat de geraamde baten en lasten in de begroting en meerjarenraming volledig en realistisch zijn.

Structurele en incidentele baten en lasten

In het algemeen geldt dat een gemeente structurele taken uitvoert en daarvoor structurele baten en lasten raamt in de begroting. Structurele baten en lasten zijn dus de regel, incidentele baten en lasten zijn de uitzondering. Deze uitzonderingen moeten inzichtelijk gemaakt worden in het verplichte overzicht van incidentele baten en lasten.

Raming algemene uitkering

De algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt geraamd op basis van reële uitgangspunten en op basis van tenminste de meicirculaire met de daarin opgenomen uitkeringsfactoren. Gemeenten hebben de vrijheid om de septembercirculaire in de ramingen te verwerken. De keuze welke circulaire wordt verwerkt in de begroting is op basis van consistent beleid. Als in de oorspronkelijke begroting is

uitgegaan van de meicirculaire, dan is het van belang dat de effecten van de septembercirculaire zo snel mogelijk in de begroting worden verwerkt.

Begrotingsrichtlijnen 2022

In de begrotingsrichtlijnenbrief 2022 geeft de provincie op basis van actualiteit onderwerpen mee die voor de begroting 2022 van belang zijn.

COVID-19

Het is nog onbekend wat de financiële effecten van de coronacrisis zijn op de begroting 2022 en de meerjarenraming 2023-2025. Toch wordt gevraagd zo goed mogelijk de financiële effecten in beeld te brengen. Wij verwijzen hiervoor naar het onderdeel ‘Incidentele baten en lasten’ en de paragraaf ‘Weerstandsvermogen en risicobeheersing’.

Herijking Gemeentefonds/verdelingssystematiek

In juli 2021 zijn gemeenten geïnformeerd over een aangepast verdeelvoorstel, nadat het eerste nieuwe verdeelvoorstel, in februari 2021, op veel verzet stuitte. Het voorstel is om de herverdeeleffecten te spreiden over een aantal jaren en daarbij het gebruikelijke ingroeipad van € 15 per inwoner per jaar te hanteren. Het maximale herverdeeleffect geldt voor zowel voor- als nadeelgemeenten. Omdat het sociaal domein nog in beweging is, wordt tevens een evaluatie na vier jaar ingebouwd. In afwachting van de actualisatie, de verschillende adviezen daarover en het uiteindelijke besluit van het nieuwe kabinet is het op dit moment zeer voorbarig om te anticiperen op deze herverdelingseffecten, zeker op de voordelen.
Om de voorgestelde invoeringsdatum van 1 januari 2023 te halen, zullen gemeenten uiterlijk via de Meicirculaire 2022 van het Gemeentefonds geïnformeerd moeten worden over de definitieve effecten van de nieuwe verdeling van het gemeentefonds.

Sociaal Domein

In juni 2021 zijn er afspraken gemaakt tussen het rijk en Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) over een Hervormingsagenda voor het jeugdstelsel. Deze afspraken volgen op de arbitrageuitspraak van de Commissie van Wijzen. Als onderdeel van de afspraken komt er voor het jaar 2022 een bedrag van € 1,3 miljard extra beschikbaar, bovenop de eerder toegezegd € 300 miljoen. Tegelijk committeren gemeenten en het rijk zich met de Hervormingsagenda nu al aan het maken van afspraken over maatregelen waarmee het jeugdstelsel op de lange termijn beter houdbaar wordt.

De structurele bekostiging vanaf 2023 is overgelaten aan het nieuwe kabinet. Vanuit de koepels (Interprovinciaal Overleg (IPO) en VNG) is erop aangedrongen, dat gemeenten in hun meerjarenbegroting wel alvast rekening kunnen houden met extra structurele middelen vooruitlopend op de definitieve besluitvorming door het kabinet.

Tussen het rijk, IPO en VNG is afgesproken dat gemeenten in hun meerjarenraming voor de jaarschijven 2023 tot en met 2025 rekening mogen houden met 75% van de bedragen uit de Hervormingsagenda Jeugd. Dit resultaat komt in de plaats van de stelpost waarbij met structureel € 300 miljoen rekening mocht worden gehouden. De stelpost geeft geen budgettaire garantie, omdat deze op geen enkele manier iets zegt over de hoeveelheid middelen die gemeenten nodig hebben om taken goed te kunnen uitvoeren. Dat verklaart ook het uitgangspunt, om in het kader van behoedzaamheid, 75% van de bedragen te hanteren voor de omvang van de stelpost. Echter, met

deze stelpost kunnen gemeenten de structurele lasten jeugdzorg bekostigen. Hiermee zien de provinciaal toezicht-houders de middelen geraamd op de stelpost dus ook als een structureel dekkingsmiddel. Opname van de stelpost zal, bij de beoordeling van de komende begrotingen, niet leiden tot een correctie op het begrotingssaldo door de provinciaal toezichthouder. Dit betekent dat bij een begroting 2022 die, met inbegrip van de stelpost van 75%, een structureel en reëel evenwicht vertoont, preventief toezicht niet aan de orde zal zijn.

Inzicht in de structurele begrotingspositie
Om vast te kunnen stellen dat er sprake is van structureel evenwicht, is het belangrijk dat er inzicht bestaat welke baten en lasten incidenteel zijn. Het verplichte meerjarige overzicht van incidentele baten en lasten geeft dat inzicht. Daarbij is de kwaliteit en volledigheid van het overzicht van incidentele baten en lasten van essentieel belang. Bij het begrotingsonderzoek 2022 toetst de provincie hoe het 'overzicht van incidentele baten en lasten', maar ook het 'overzicht beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves zich verhouden tot de notitie Structurele en incidentele baten en lasten van de commissie BBV. Dit kan eventueel gevolgen hebben voor het oordeel van de provincie over het structurele saldo van de begroting.

Ontwikkelingen BBV provincies en gemeenten

De commissie BBV geeft in notities aan op welke wijze bepaalde onderwerpen in de begroting verwerkt kan of moet worden. Kan, omdat de regelgeving meerdere verwerkingsopties toestaat en moet als de regelgeving verplicht tot een bepaalde verwerkingswijze. De BBV-notities bevatten dan ook aanbevelingen ('kan') en stellige uitspraken ('moet') voor de juiste toepassing en uitvoering van het BBV.

Notitie Meerjarig financieel inzicht
In september 2020 heeft de commissie BBV de notitie Meerjarig financieel inzicht voor de raad vastgesteld. Het doel van deze notitie is om de samenhang helder te maken tussen diverse onderdelen uit de begroting en de jaarrekening. Dit maakt het eenvoudiger om een oordeel te vormen over de financiële positie van de gemeente en/of de gevolgen te overzien van bepaalde beleidskeuzes voor de ontwikkeling van die financiële positie.

Notitie Rechtmatigheidsverantwoording
De verwachting is dat met ingang van het boekjaar 2022 het college van Burgemeester en Wethouders via de jaarrekening verantwoording af gaat leggen over rechtmatigheid. De accountant controleert vervolgens de getrouwheid van deze recht- matigheidsverantwoording en geeft geen separaat accountantsoordeel over de rechtmatigheid meer af. De volgende onderwerpen komen in de notitie onder andere aan bod:
- de rol van de raad;
- de criteria waarover het college zich dient te verantwoorden;
- de keuzemogelijkheden met betrekking tot de verantwoordingsgrens en de gevolgen.

Meerjarenraming

Grondslagen meerjarenraming tot en met 2025

Het BBV schrijft voor dat de meerjarenraming een raming bevat van de financiële gevolgen voor de drie jaren opvolgend op het begrotingsjaar, waaronder de baten en lasten van het bestaande en het nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen. De meerjarenraming dient in het kader van het onderzoek door de provinciale toezichthouder Duurzaam Financieel Evenwicht een positief saldo te hebben. Voor het opstellen van de meerjarenraming wordt de primitieve begroting 2022 als basisjaar gehanteerd voor de doorrekening van de onderstaande percentages.

Kaderbrief

In de Kadernota 2022 zijn de (aanvullende) kaders geformuleerd waarbinnen de meerjarenraming 2023-2025 is opgesteld.

Indexering

Voor de volgende kostensoorten geldt een inflatiepercentage van:
- salarissen en sociale lasten: 1,5%;
- energie: 2,0%;
- leveringen derden: 2,0%;
- subsidies en bijdragen 2,0%.

Toelichting salarissen en sociale lasten

Voor de raming van de loonontwikkeling 2022 wordt aangesloten bij de laatst vastgestelde CAO, voor de jaren daarna kan rekening gehouden worden met een stijging van 1,5%.

Toelichting energie

De indexering van de energielasten bedraagt 2,0%.

Toelichting leveringen derden

Ook bij de budgetten leveringen derden is de indexering beperkt tot 2,0%. De prijsontwikkeling BBP, zoals opgenomen in de meicirculaire 2021, is voor 2022 geraamd op 1,6%, voor 2023 op 1,9% en daalt naar 1,6% in 2924 en 2025.

Toelichting subsidies en bijdragen

Voor gesubsidieerde instellingen worden de budgetten aangepast met 2,0%. Daar waar sprake is van het onderdeel looncomponent en voor zover er al geen afzonderlijke individuele afspraken zijn gemaakt, wordt uitgegaan van de CAO.

Budget vervangingsinvesteringen

Dit budget wordt jaarlijks berekend aan de hand van de zogenaamde 'vrijval'. De vrijval bestaat uit een component afschrijving (van afgeschreven activa) en een component rente (als gevolg van dalende boekwaardes van activa).

Algemene uitkering (inclusief integratie-uitkeringen Voogdij/18+, Participatie en Inburgering)

De algemene uitkering 2022 tot en met 2025 is gebaseerd op de meicirculaire 2021.

Kapitaallasten
De begrote bedragen zijn gebaseerd op de boekwaarden van activa voor de jaren 2022 tot en met 2025.

Incidentele lasten en baten
Er zijn in de (meerjaren)begroting geen incidentele baten en lasten van majeure omvang opgenomen met uitzondering van (incidentele) uitgaven ten laste van de eenmalige ruimte 2022.

Meerjarenraming tot en met 2025

x € 1.000	Rekening 2020			Begroting 2021			Begroting 2022			Meerjarenbegroting 2023			Meerjarenbegroting 2024			Meerjarenbegroting 2025		
Programma's	*Lasten*	*Baten*	*Saldo*	*Lasten*	*Baten*	*Saldo*	*Lasten*	*Baten*	*Saldo*	*Lasten*	*Baten*	*Saldo*	*Lasten*	*Baten*	*Saldo*	*Lasten*	*Baten*	*Saldo*
Samen doen	50.358	22.152	-28.206	51.208	21.661	-29.547	53.395	23.197	-30.197	53.750	23.225	-30.526	54.035	23.237	-30.798	54.427	23.249	-31.178
Samen ontwikkelen	5.047	3.394	-1.653	4.840	2.310	-2.530	5.581	3.614	-1.967	5.621	3.879	-1.742	5.674	3.891	-1.783	5.727	3.904	-1.824
Bestuur en samenleving	3.951	171	-3.780	4.099	501	-3.597	3.982	523	-3.459	4.066	527	-3.540	4.157	534	-3.623	4.238	537	-3.700
Groen beleven	14.359	8.137	-6.222	15.030	9.058	-5.972	16.316	9.990	-6.326	16.130	9.814	-6.315	16.109	9.890	-6.220	15.994	9.968	-6.026
Werken, ondernemen en ontspannen	6.727	1.347	-5.380	6.523	2.661	-3.862	6.943	2.597	-4.345	6.961	2.616	-4.345	7.037	2.635	-4.402	7.137	2.654	-4.483
Duurzaam voor nu en later	1.258	0	-1.258	1.563	0	-1.563	1.620	0	-1.620	1.503	0	-1.503	1.512	0	-1.512	1.521	0	-1.521
Helder zicht	13.430	58.192	44.761	13.200	58.718	45.518	14.495	62.660	48.165	14.308	62.222	47.915	14.564	62.889	48.325	14.919	63.862	48.944
Saldo van baten en lasten	**95.130**	**93.392**	**-1.738**	**96.462**	**94.909**	**-1.553**	**102.332**	**102.581**	**250**	**102.339**	**102.284**	**-57**	**103.088**	**103.076**	**-13**	**103.962**	**104.174**	**212**
Mutaties reserves																		
Samen doen		486	486		960	960	438		-438									
Samen ontwikkelen					254	254		254	254									
Bestuur en samenleving	189	408	218															
Groen beleven		264	264															
Werken, ondernemen en ontspannen	98	1.608	1.510	1		-1	1		-1	1		-1	1		-1	1		-1
Duurzaam voor nu en later																		
Helder zicht	0	203	203		360	360	275	353	78	275	353	78	275	353	78	275	353	78
Totaal mutaties reserves	*287*	*2.968*	*2.681*	*1*	*1.574*	*1.573*	*714*	*607*	*-107*	*276*	*353*	*77*	*276*	*353*	*77*	*276*	*353*	*77*
Resultaat	**95.417**	**96.360**	**943**	**96.463**	**96.483**	**20**	**103.046**	**103.188**	**143**	**102.615**	**102.637**	**20**	**103.364**	**103.429**	**64**	**104.238**	**104.527**	**289**

x € 1.000	Begroting 2022			Meerjarenbegroting 2023			Meerjarenbegroting 2024			Meerjarenbegroting 2025		
Voorstellen in de begroting 2022: wettelijk verplicht, voortzetting ingezet beleid / MUP, Wensen / nieuw beleid, beïnvloedbaar en dekking												
Programma's	*Lasten*	*Baten*	*Saldo*	*Lasten*	*Baten*	*Saldo*	*Lasten*	*Baten*	*Saldo*	*Lasten*	*Baten*	*Saldo*
Samen doen	-190	0	190	-170	0	170	-144	0	144	-77	0	77
Samen ontwikkelen	209	0	-209	173	0	-173	182	0	-182	182	0	-182
Bestuur en samenleving	73	0	-73	63	0	-63	63	0	-63	73	0	-73
Groen beleven	16	0	-16	-11	0	11	13	0	-13	12	0	-12
Werken, ondernemen en ontspannen	75	0	-75	76	0	-76	76	0	-76	77	0	-77
Duurzaam voor nu en later	56	0	-56	56	0	-56	56	0	-56	56	0	-56
Helder zicht	9	125	116	9	249	240	9	374	365	9	499	490
Totaal voorstellen	*248*	*125*	*-123*	*196*	*249*	*53*	*255*	*374*	*119*	*332*	*499*	*167*
Begrotingssaldo 2022	**103.294**	**103.313**	**20**	**102.811**	**102.886**	**73**	**103.619**	**103.803**	**183**	**104.570**	**105.026**	**456**

x € 1.000	Begroting 2022			Meerjarenbegroting 2023			Meerjarenbegroting 2024			Meerjarenbegroting 2025		
Incidentele baten en lasten in de begroting 2022												
Programma's	*Lasten*	*Baten*	*Saldo*	*Lasten*	*Baten*	*Saldo*	*Lasten*	*Baten*	*Saldo*	*Lasten*	*Baten*	*Saldo*
Samen doen	474	0	-474	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Samen ontwikkelen	0	254	254	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bestuur en samenleving	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Groen beleven	45	0	-45	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Werken, ondernemen en ontspannen	63	140	77	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Duurzaam voor nu en later	125	0	-125	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Helder zicht	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Incidentele baten en lasten in de begroting 2022	**707**	**394**	**-313**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Structureel begrotingssaldo	**102.587**	**102.919**	**333**	**102.811**	**102.886**	**73**	**103.619**	**103.803**	**183**	**104.570**	**105.026**	**456**

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

In dit onderdeel worden de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves vermeld. Dit heeft tot doel om de inzichtelijkheid voor de gemeenteraad en toezichthouder voor wat betreft het structurele en reële evenwicht te verbeteren. Hieronder zijn de dotaties en onttrekkingen per programma, per reserve weergegeven.

Programma	Reserve (x € 1.000)	2022	2023	2024	2025
Programma	*Dotatie*				
Werken ondernemen en ontspannen	Reserve aankoop kunstwerken	1	1	1	1
Helder zicht	Algemene reserve	275	275	275	275
	Totaal	276	276	276	276
Programma	*Onttrekking*				
Helder zicht	Reserve grondexploitaties	40	40	40	40
Helder zicht	Reserve dekking kapitaallasten	313	313	313	313
Totaal		**353**	**353**	**353**	**353**
Per saldo onttrekking aan reserves		**77**	**77**	**77**	**77**

Bijlagen

Opbouw meerjarenbegroting

Opbouw meerjarenbegroting 2022-2025

Bedragen x € 1.000

2022	2022	2023	2023	2024	2024	2025	2025	eenmalige ruimte 2022	
								-199	34
-387	**20**	**-846**	**73**	**-723**	**183**	**-289**	**456**	**Saldo meerjarenbegroting 2022**	

Blok A - primitief (meerjaren) saldo 2022-2025

Meerjarenbegroting 2022	2022	2022	2023	2023	2024	2024	2025	2025	opmerkingen
Primitief saldo - resultaat opbouw begroting 2022 uit gewijzigde begroting 2021 (t/m 1e Trimesterrapp.)	**143**	**143**	**-378**	**20**	**-346**	**64**	**-26**	**289**	

Verschillenanalyse Perspectiefnota 2022 en primitieve begroting 2022 *- een positief bedrag in de kolom 'Heroverweging' betekent een verbetering van het primitief saldo*	2022	heroverweging 2022	2023	heroverweging 2023	2024	heroverweging 2024	2025	heroverweging 2025	opmerkingen
Saldo in Perspectiefschets 2022	**-509**		**-155**		**11**		**262**		
Voorstellen nieuw beleid uit meerjarenbegroting 2021 - jaarschijven 2022-2024 uit het saldo	214		265		350		350		
dekkingsvoorstellen uit meerjarenbegroting 2021 - jaarschijven 2022-2024 uit het saldo	-262		-524		-750		-786		
Salarislasten	-33		82		206		297		
Onroerendezaakbelastingen	124		124		124		124		
Budgettenactie voorjaar 2021	49		62		64		68		
Treasury	63		66		68		68		
prijscompensatie kadernota - 2% i.p.v. 1,5%	-133		-270		-405		-515		
Sport- en cultuurcoaches	92		0		0		0		
Leges burgerzaken	-117		-116		-117		-116		
Sociaal domein - actualisatie begroting sociaal domein, incl. extra middelen jeugd	699		35	398	-8	410	-15	315	
Overige kleine verschillen (bij elkaar opgeteld)	-44		53		111		237		
Primitief begrotingssaldo 2022	**143**	**143**	**-378**	**20**	**-346**	**64**	**-26**	**289**	

Begrotingssaldo 2022 na verschillenanalyse primitief saldo	**143**	**143**	**-378**	**20**	**-346**	**64**	**-26**	**289**	

Blok B - 3 O's

Voorstellen Perspectiefschets 2022 *- '0' in de kolom 'Heroverweging' betekent dat er geen aanvullend budget aangevraagd wordt* *- bedrag in de kolom 'Heroverweging' is het budget dat aangevraagd wordt*	2022	heroverweging 2022	2023	heroverweging 2023	2024	heroverweging 2024	2025	heroverweging 2025	opmerkingen
Invoering van de wet private kwaliteitsborging	-43	-43	-86	-86	-86	-86	-86	-86	
Vakbondsbijdrage	-6	-6	-6	-6	-6	-6	-6	-6	
Gemeenschappelijke regelingen									
GGD	-53	-53	-53	-53	-53	-53	-53	-53	
RUD	-85	-45	-85	-45	-85	-45	-85	-45	
VRD	-33	-33	-33	-33	-33	-33	-33	-33	
Recreatieschap Drenthe	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	
Actualiseren wegenlegger		-40							
Totaal 'Voorstellen Perspectiefschets 2022 (3 O's)'	**-222**	**-222**	**-265**	**-225**	**-265**	**-225**	**-265**	**-225**	

Begrotingssaldo 2022 na heroverweging 3 O's Perspectiefschets 2022	**-79**	**-79**	**-643**	**-205**	**-611**	**-161**	**-291**	**64**	

Blok C - Voortzetting ingezet beleid / MUP

									104	104	
I. Wettelijk verplicht (bedragen x € 1.000) *- bedrag in de kolom heroverweging is het budget dat aangevraagd wordt*	2022	heroverweging 2022	2023	heroverweging 2023	2024	heroverweging 2024	2025	heroverweging 2025	Eenmalige ruimte	heroverweging eenm. ruimte	Opmerkingen
Gebiedsdekkend omgevingsplan		-88		p.m		p.m		p.m			
Totaal 'I. Wettelijk verplicht'	**0**	**-88**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	

II. Voortzetting ingezet beleid / MUP *- '0' in de kolom 'Heroverweging' betekent dat er geen aanvullend budget aangevraagd wordt* *- bedrag in de kolom 'Heroverweging' is het budget dat aangevraagd wordt*	2022	heroverweging 2022	2023	heroverweging 2023	2024	heroverweging 2024	2025	heroverweging 2025	Eenmalige ruimte	heroverweging eenm. ruimte	Opmerkingen
Voorstellen meerjarenbegroting 2021, vanaf jaarschijf 2022											
5. Integraal sportaccommodatieplan - invest. € 1.100.000 (2022)	-72	-72	-72	-72	-72	-72	-72	-72			
5. Integraal sportaccommodatieplan - ontwikkeling manege Roden - *amendement K. begrotingsraad 8/11/21*		p.m.		p.m.		p.m.		p.m.			
7. Vrijval kapitaallasten oude school Nietap	14	14	14	14	14	14	14	14			
7. Aangepaste uitvoering IHP (2022-2025)		83		83		69					
7. Nieuwe IHP 2021-2031 - diverse voorbereidingsbudgetten				-22		-36		-36			
7. Voorbereidingsbudget CBS De Parel - invest. € 225.000 (2022)	-9	-9	-9	-9	-9	-9	-9	-9			
7. De Flint, nieuwe normkosten en meer m2 - invest. € 705.000 (2022)	-28	-28	-28	-28	-28	-28	-28	-28			
29. Centrumontwikkeling Roden - invest. € 1.901.250 - (2022)	-69	-69	-69	-69	-69	-69	-69	-69			
25. Toegankelijkheid gebouwen en openbare ruimte - invest. € 137.500 (t/m 2024)	-9	-9	-18	-18	-27	-27	-27	-27			
BH 8 Areaalnota 5 jaren invest. € 100.000 t/m 2024)	-7	-7	-13	-13	-20	-20	-20	-20			
3. BV LIAS (2022)	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3			
43 BH Verhardingen - invest. € 475.000 (2022)	-31	-31	-31	-31	-31	-31	-31	-31			
43 BH Verhardingen - invest. € 275.000 (2023)			-18	-18	-18	-18	-18	-18			
43 BH Verhardingen - invest. € 500.000 (2024)					-33	-33	-33	-33			
Voorstellen meerjarenbegroting 2022, vanaf jaarschijf 2022											
Upgrade SQL Servers									-20	-20	
Vervangingsbudget									p.m.	0	
Verkeer	-7	-7	-7	-7	-7	-7	-7	-7			
Gebiedsdekkend omgevingsplan									-88	0	naar Blok C, I wett. verpl.
Actualiseren omgevingsvisie									-50	-50	
Gymzaal RSG de Borgen	-20	62	-20	62	-20	62	-20	62			
Beweegdorpen (eenmalig budget € 80.000) - *amendement C. begrotingsraad 8/11/21*	p.m.	0	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	0			dekking uit preventief gezondheidsbeleid
Programma VVPN	p.m.	0	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	0			
Budget verkiezingen	-40	-40	-30	-30	-30	-30	-40	-40			
Bekostiging huur noodlokalen t Hoge Holt 2022	-36	0	-36	0	-36	0	-36	0			
Actualiseren wegenlegger									-40	0	naar Blok B - 3 O's
Totaal 'Voortzetting ingezet beleid / MUP'	**-317**	**-116**	**-340**	**-161**	**-389**	**-238**	**-399**	**-317**	**-198**	**-70**	
Totaal 'II. Voortzetting ingezet beleid / MUP'	**-317**	**-204**	**-340**	**-161**	**-389**	**-238**	**-399**	**-317**	**-198**	**-70**	
Begrotingssaldo 2022 na C. Voortzetting ingezet beleid / MUP	**-396**	**-283**	**-983**	**-366**	**-1.000**	**-399**	**-690**	**-253**	**-94**	**34**	

Blok D - Overige voorstellen nieuw beleid Perspectiefschets 2022

Overige voorstellen Perspectiefschets 2022 *- '0' in de kolom 'Heroverweging' betekent dat er geen aanvullend budget aangevraagd wordt* *- bedrag in de kolom 'Heroverweging' is het budget dat aangevraagd wordt*	2022	heroverweging 2022	2023	heroverweging 2023	2024	heroverweging 2024	2025	heroverweging 2025	Eenmalige ruimte	heroverweging eenm. ruimte	Opmerkingen
Verhoging budget bomenbeheer	-40	-40	-40	-40	-40	-40	-40	-40	-100	0	
Biodiversiteit buitengebied	-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5			
Plan van Aanpak eikenprocessierups vanaf 2022	-14	-19	-14	-14	-14	-14	-14	-14	-5	0	naar begrotingsruimte '22
Klimaatadaptatie	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.			
Energieke wijk/herinrichting Norg-West - invest. € 543.000 (2022)	-11	-11	-11	-11	-11	-11	-11	-11			
Natuurgrasvelden	-26	-26	-27	-27	-27	-27	-28	-28			
Koelenweg	-20	-20	-15	-15							
Opleidingsbudget	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.			
Integraal HuisvestingsPlan 2021-2041 (investering p.m.)			p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.			
Werelderfgoedcomité - *zodra er duidelijkheid is over het financiële vervolg*											
Overdracht ensemble Veenhuizen - *zodra er duidelijkheid is over het financiële vervolg*											
Herplant bomen - *amendement E. begrotingsraad 8/11/21*		p.m.									
Totaal 'Overige voorstellen nieuw beleid'	**-116**	**-121**	**-112**	**-112**	**-97**	**-97**	**-98**	**-98**	**-105**	**0**	
Begrotingssaldo 2022 na D. overige voorstellen zomerbrief	**-512**	**-404**	**-1.095**	**-478**	**-1.097**	**-496**	**-788**	**-351**	**-199**	**34**	

Blok E - Jaarlijkse dotatie exploitatie naar vermogen

Positief bedrag bij heroverweging betekent een lagere dotatie naar het eigen vermogen	2022	heroverweging 2022	2023	heroverweging 2023	2024	heroverweging 2024	2025	heroverweging 2025	opmerkingen
Dotatie exploitatie naar vermogen (al in de begroting opgenomen is € 275.000 per jaar)									
Begrotingssaldo 2022 na E. jaarlijkse dotatie naar vermogen	**-512**	**-404**	**-1.095**	**-478**	**-1.097**	**-496**	**-788**	**-351**	

Blok F - Dekkingsvoorstellen

	2022	heroverweging 2022	2023	heroverweging 2023	2024	heroverweging 2024	2025	heroverweging 2025	opmerkingen
OZB eig. woningen, niet-won. en gebr. niet-won 2,0% jaarlijks trendmatig	125	125	249	249	374	374	499	499	
Totaal 'Dekkingsvoorstellen'	**125**	**125**	**249**	**249**	**374**	**374**	**499**	**499**	
Begrotingssaldo 2022 na F. dekkingsvoorstellen	**-387**	**-279**	**-846**	**-229**	**-723**	**-122**	**-289**	**148**	

Blok G - Beïnvloedbaar / H10 P-schets

- een positief bedrag in de kolom 'Heroverweging' betekent een verbetering van het primitief saldo	2022	heroverweging 2022	2023	heroverweging 2023	2024	heroverweging 2024	2025	heroverweging 2025	opmerkingen
Verwerkt in begrotingssaldo									
9. Uitvoeringsagenda Toerisme en Recreatie	n.v.t	25	n.v.t	25	n.v.t	25	n.v.t	25	
Subsidies		100		102		104		106	
Straatreiniging - *levering derden*		50		51		52		53	
16. Straatreiniging - *50% toerekenen i.p.v. 30% aan tarief riool*		103		103		103		103	
Totaal "Beinvloedbaar' - verwerkt in begrotingssaldo		**278**		**281**		**284**		**287**	
Begrotingssaldo 2022 na G. Beïnvloedbaar, verwerkt in begroting	**-387**	**-1**	**-846**	**52**	**-723**	**162**	**-289**	**435**	
Niet verwerkt in begrotingssaldo									
1. Versoberen minimabeleid	n.v.t		n.v.t		n.v.t		n.v.t		
2. Treasury	n.v.t		n.v.t		n.v.t		n.v.t		
3. Peuterspeelzaalwerk	n.v.t		n.v.t		n.v.t		n.v.t		
4. Subsidies	n.v.t		n.v.t		n.v.t		n.v.t		
5. Subsidies voor de professionele instellingen	n.v.t		n.v.t		n.v.t		n.v.t		
6. Collectieve zorgverzekering Minima	n.v.t		n.v.t		n.v.t		n.v.t		
7. Zwembaden	n.v.t		n.v.t		n.v.t		n.v.t		
8. Verzelfstandiging De Hullen en De Brinkhof	n.v.t		n.v.t		n.v.t		n.v.t		
10. Fonds Leefbaarheid en Dorpenfonds	n.v.t		n.v.t		n.v.t		n.v.t		
11. Preventieve Logopedie	n.v.t		n.v.t		n.v.t		n.v.t		
12. Aanpak zwerfvuil	n.v.t		n.v.t		n.v.t		n.v.t		
13. Beweegdorpen	n.v.t		n.v.t		n.v.t		n.v.t		
14. Vitale Vakantieparken, inclusief expeditie Norgerduinen	n.v.t		n.v.t		n.v.t		n.v.t		
15. Bijstellen kwaliteitsniveau tractie, beheer openbare ruimte, gebouwen, bomen	n.v.t		n.v.t		n.v.t		n.v.t		
17. Duurzaamheid	n.v.t		n.v.t		n.v.t		n.v.t		
18. Mantelzorgcompliment	n.v.t		n.v.t		n.v.t		n.v.t		
19. Gezondheidsbeleid	n.v.t		n.v.t		n.v.t		n.v.t		
20. Integraal Sport Accommodatie Plan	n.v.t		n.v.t		n.v.t		n.v.t		
21. MTB-routes	n.v.t		n.v.t		n.v.t		n.v.t		
22. Dienstverlening, aanpassingen gemeentehuis	n.v.t		n.v.t		n.v.t		n.v.t		
23. Jeugdraad	n.v.t		n.v.t		n.v.t		n.v.t		
24. Toegankelijk maken van gebouwen	n.v.t	9	n.v.t	18	n.v.t	27	n.v.t	27	
25. Dorpsvisie en dorpsplannen	n.v.t		n.v.t		n.v.t		n.v.t		
26. Centrumontwikkeling Roden	n.v.t		n.v.t		n.v.t		n.v.t		
Totaal "Beinvloedbaar' - niet verwerkt in begrotingssaldo		**9**		**18**		**27**		**27**	

Blok H - Voorstellen ten laste van de tarieven

- een positief bedrag in de kolom 'Heroverweging' betekent een verlaging van het tarief		heroverweging 2022		heroverweging 2023		heroverweging 2024		heroverweging 2025	opmerkingen
Investering riolering (Norg-West) € 932.000 - *tarief rioolheffing*	-37		-37		-37		-37		
Ondergrondse Containers centrumontwikkeling - invest.€ 180.000 - *tarief afvalstoffenheffing*	-15		-15		-15		-15		
Stimuleren VANG-doelstellingen - *tarief afvalstoffenheffing*	-25		-25		-25		-25		
Passenbeheer ondergrondse containers - *tarief afvalstoffenheffing*	-10								
Totaal 'Voorstellen ten laste van tarieven'	**-87**	**0**	**-77**	**0**	**-77**	**0**	**-77**	**0**	

Blok I - Voorstellen ten laste van reserves

- een positief bedrag in de kolom 'Heroverweging' betekent een verlaging van dekking door een reserve		heroverweging 2022		heroverweging 2023		heroverweging 2024		heroverweging 2025	opmerkingen
Verstedelijkingsstrategie RGA - *reserve grondexploitaties*	p.m.								
Totaal 'Voorstellen ten laste van reserves'	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	

Blok J - Voorstellen ten laste van het hek sociaal domein

- een positief bedrag in de kolom 'Heroverweging' betekent een verlaging van dekking door het hek rondom het sociaal domein		heroverweging 2022		heroverweging 2023		heroverweging 2024		heroverweging 2025	opmerkingen
Integrale Veiligheid	-16		-16		-16		-16		
Preventieve logopedie - *budget verschuift van buiten 'het hek' naar binnen 'het hek'*		-21		-21		-21		-21	
Totaal 'Voorstellen ten laste van het hek rondom het sociaal domein'	**-16**	**-21**	**-16**	**-21**	**-16**	**-21**	**-16**	**-21**	
Begrotingssaldo 2022 na J. Voorstellen ten laste van het hek sociaal domein	**-387**	**20**	**-846**	**73**	**-723**	**183**	**-289**	**456**	

Blok K - Voorstellen ten laste van toekomstige boekwaarde grondexploitaties

- een positief bedrag in de kolom 'Heroverweging' betekent een verlaging van dekking door de toekomstige boekwaarde(n) van een grondexploitatie(s)		heroverweging 2022		heroverweging 2023		heroverweging 2024		heroverweging 2025	opmerkingen
Eerste verkenning diverse inbreidingslocaties (heroverweging 2022: zonder gemeentewerven Peize en Roden)	-380	-425	-220	-250					
Ontwikkeling Beukenhoflocatie	p.m.	p.m.							
Totaal 'Voorstellen ten laste van toekomstige boekwaarde grondexploitaties'	**-380**	**-425**	**-220**	**-250**	**0**	**0**	**0**	**0**	

Algemene Reserve	2022	heroverweging 2022
Stand 1 september 2021	951	
Begrote dotatie aan eigen vermogen begroting 2021	136	
Begrote dotatie aan eigen vermogen begroting 2022	275	
Eenmalig budget Dorpenfonds verlagen	250	
Aframen reserve sociaal domein t.g.v. de algemene reserve - *amendement H. begrotingsraad 8/11/2021*	979	0
Stand begroting 2022	**2.591**	**1.612**
Benodigd voor afdekken risico's	-2.115	
Beschikbaar	**476**	**-503**

Reserve sociaal domein	2022	heroverweging 2022
Stand 1 september 2021	1.181	
Verlaging begroot tekort sociaal domein 2021	360	
Begroot overschot 2022	438	
Aframen reserve sociaal domein t.g.v. de algemene reserve - *amendement H. begrotingsraad 8/11/2021*	-979	0
Stand begroting 2022	**1.000**	**1.979**
Benodigd voor afdekken risico's	-675	
Beschikbaar	**325**	**1.304**

Reserve grondexploitatiies	2022	heroverweging 2022
Stand 1 september 2021	3.615	
Benodigd voor afdekken risico's	-5	
Beschikbaar	**3.610**	
Verstedelijkingsstrategie RGA *(blok I)*	p.m.	
Beschikbaar	**3.610**	

Geprognosticeerde balans

Het is voorgeschreven een meerjarige geprognosticeerde balans op te nemen in de programmabegroting. Deze balans moet aansluiten op de balans in de jaarrekening, maar hoeft niet dezelfde mate van detail te kennen. In onderstaande balans is rekening gehouden met de geplande investeringen uit het Meerjarig Uitvoeringsprogramma.

Geprognosticeerde balans 2022-2025

Begrotingsjaar T	**2022**					
x € 1.000						
	T-2	**T-1**	**T**	**T+1**	**T+2**	**T+3**
Activa	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025
(im) Materiële vaste activa	83.264	86.261	97.517	103.324	96.466	94.291
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	104	100	100	100	100	100
Financiële vaste activa: Leningen	2.498	2.748	2.748	2.748	2.748	2.748
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	111	100	100	100	100	100 +
Totaal Vaste Activa	**85.977**	**89.209**	**100.465**	**106.272**	**99.414**	**97.239**
Voorraden: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	1.719	4.095	3.119	4.006	3.204	2.821
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen	11	11	11	11	11	11
Uitzettingen <1 jaar	12.306	12.103	12.383	12.524	12.644	11.705
Liquide middelen	191	200	200	200	200	200
Overlopende activa	3.618	3.600	3.600	3.600	3.600	3.600 +
Totaal Vlottende Activa	**17.845**	**20.009**	**19.313**	**20.341**	**19.659**	**18.337**
Totaal Activa	103.822	109.218	119.778	126.613	119.073	115.576
Passiva	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025
Eigen vermogen	19.673	18.596	18.703	18.626	18.549	18.472
Voorzieningen	7.102	6.135	5.116	4.956	4.847	4.755
Vaste schuld	52.137	55.637	67.109	74.181	70.827	67.499
Totaal Vaste Passiva	**78.912**	**80.368**	**90.928**	**97.763**	**94.223**	**90.726**
Vlottende schuld	9.349	13.350	13.350	13.350	9.350	9.350
Overlopende passiva	15.561	15.500	15.500	15.500	15.500	15.500 +
Totaal Vlottende Passiva	**24.910**	**28.850**	**28.850**	**28.850**	**24.850**	**24.850**
Totaal Passiva	103.822	109.218	119.778	126.613	119.073	115.576

Reserves en voorzieningen

Stand 1 september 2021 (bedragen x € 1.000)	Stand 1-1-22	Dotatie 2022	Ont-trekking 2022	Stand 31-12-22	Dotatie 2023	Ont-trekking 2023	Stand 31-12-23	Dotatie 2024	Ont-trekking 2024	Stand 31-12-24	Dotatie 2025	Ont-trekking 2025	Stand 31-12-25
Algemene reserve													
- vrij beschikbaar	1.337	275		1.612	275		1.887	275		2.162	275		2.437
- toekomstig beslag	2.543			2.543			2.543			2.543			2.543
Totaal algemene reserve	**3.880**	**275**	**0**	**4.155**	**275**	**0**	**4.430**	**275**	**0**	**4.705**	**275**	**0**	**4.980**
Bestemmingsreserves													
Reserve sociale volkshuisvesting Norg	1.032			1.032			1.032			1.032			1.032
Reserve grondexploitaties													
- vrij beschikbaar	3.615		40	3.575		40	3.535		40	3.495		40	3.455
- toekomstig beslag	110			110			110			110			110
Bijdrage Regiofonds	256		254	2			2			2			2
Aankoop kunstwerken	22	1		23	1		24	1		25	1		26
Reserve sociaal domein													
- vrij beschikbaar	1.541	438	0	1.979			1.979			1.979			1.979
- toekomstig beslag	185			185			185			185			185
Dekking kapitaallasten	6.870		313	6.557		313	6.244		313	5.931		313	5.618
Starters-/zonneleningen	150			150			150			150			150
Reserve Middenveld	935			935			935			935			935
Totaal bestemmingsreserves	**14.716**	**439**	**607**	**14.548**	**1**	**353**	**14.196**	**1**	**353**	**13.844**	**1**	**353**	**13.492**
Voorzieningen													
Pensioenverplichtingen oud-wethouders	191		33	158		33	125		33	92		33	59
Wachtgeldverplichtingen oud-wethouders	241		155	86		69	17		17	0			0
Wachtgeldverplichtingen non-activiteitenregeling	185		62	123		8	115		8	107		7	100
Achterstallig onderhoud wegen	500		250	250			250			250			250
Onderhoud gebouwen	485		49	436		50	386		51	335		52	283
Afvalverwijdering	2.013		652	1.361			1.361			1.361			1.361
Parkeerfonds	186			186			186			186			186
Riolering	2.334	182		2.516			2.516			2.516			2.516
Totaal voorzieningen	**6.135**	**182**	**1.201**	**5.116**	**0**		**4.956**	**0**		**4.847**	**0**		**4.755**
Totaal reserves en voorzieningen	**24.731**	**896**	**1.808**	**23.819**	**276**	**353**	**23.582**	**276**	**353**	**23.396**	**276**	**353**	**23.227**

EMU-saldo

EMU-saldo

Het EMU saldo gaat niet uit van baten en lasten, maar gaat uit van ontvangsten en uitgaven van de gemeente, berekend op transactiebasis en overeenkomstig de voorschriften van het Europese systeem van nationale en regionale rekeningen in de Europese Unie. Het Rijk en medeoverheden hebben de afspraak dat het EMU-tekort van medeoverheden maximaal -0,5% BBP (Bruto Binnenlands Product) mag bedragen. Deze beperking vloeit voort uit de Europese saldogrens van -3% BBP die geldt voor de volledige Nederlandse collectieve sector. Op basis van de overeengekomen macroreferentiewaarde van -0,5% BBP wordt door het ministerie Financiën elk jaar een berekening gemaakt van de individuele referentiewaarden voor gemeenten, provincies en waterschappen. Deze referentiewaarde kan worden gebruikt als benchmark. De individuele referentiewaarde wordt berekend door het toegestane tekort van lagere overheden te verdelen op basis van begrotingstotalen. De hierna opgenomen referentiewaarde is gebaseerd op het begrotingstotaal 2022 (na bestemming).

				T-1	T	T+1	T+2	T+3
				2021	2022	2023	2024	2025
EMU-SALDO				-7.417	-11.192	-6.931	7.474	2.389
EMU-SALDO referentiewaarde				3.623	3.413	3.413	3.413	3.413
Verschil EMU-saldo & referentiewaarde				-11.040	-14.605	-10.344	4.061	-1.024
Mutaties (1 januari tot 31 december)	Activa	Financiële vaste activa	Kapitaalverstrekkingen en leningen	246	0	0	0	0
			Uitzettingen	-11	0	0	0	0
		Vlottende activa	Uitzettingen	-203	280	141	120	-939
			Liquide middelen	9	0	0	0	0
			Overlopende activa	-18	0	0	0	0
	Passiva	Vaste Passiva	Vaste schuld	3.500	11.472	7.072	-3.354	-3.328
		Vlottende passiva	Vlottende schuld	4.001	0	0	-4.000	0
			Overlopende passiva	-61	0	0	0	0
Eventuele boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa								

Begrippenlijst

Aanbiedingsbrief: Brief aan de gemeenteraad waarin het college de begroting ter vaststelling aanbiedt aan de gemeenteraad. In de aanbiedingsbrief wordt een korte uiteenzetting gegeven over de inhoud van de begroting en de voorgestelde maatregelen om een eventueel tekort op de (primitieve) begroting te dekken. In het verleden was de aanbiedingsbrief een separaat document. Nu maakt deze een integraal onderdeel uit van de begroting.

ABC-methode: Activity based costing (abc) is gebaseerd op het idee dat niet producten, maar activiteiten kosten veroorzaken. Activity based costing hangt kosten in eerste plaats op aan de activiteiten die nodig zijn om producten te maken en verkopen. Bij de meeste ondernemingen zijn de indirecte kosten immers hoger dan de directe productiekosten, dankzij steeds betere productietechnieken. Activity based costing zoekt naar aspecten van activiteiten die kosten veroorzaken. Pas daarna worden kosten van activiteiten toegerekend aan producten. De grondgedachte is dat iedere productie een interne vraag naar activiteiten oplevert. Een kostprijscalculatie volgens de activity based costing-methode gaat voor elk product na hoeveel van iedere ‘activiteit’ nodig is voor de productie.

Accres: De jaarlijkse groei van het gemeentefonds op basis van de ontwikkeling van de netto-gecorrigeerde rijksuitgaven.

Achtervangpositie: Landelijk zijn er een aantal waarborgfondsen werkzaam waar garantstellingen van instellingen kunnen worden ondergebracht. Voor risico’s vervullen de gemeenten een zogenoemde achtervangpositie. Dit houdt in dat gemeenten pas in een laat stadium worden aangesproken in het uiterste geval dat het waarborgfonds een nadeel niet volledig kan opvangen.

Actief grondbeleid: Bij actief grondbeleid verwerft de gemeente zoveel mogelijk zelf de gronden, maakt deze zelf bouw- en woonrijp en geeft deze vervolgens uit aan derden. Mits de markt het toelaat kan de gemeente de productiekosten volledig in de uitgifteprijs verhalen.

Aflossen: Het terugbetalen van geleend geld.

Afschrijven: Het in de boekhouding tot uitdrukking brengen van de waardedaling van een bedrijfsmiddel over een bepaalde periode.

Algemene dekkingsmiddelen: Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten zonder vooraf bepaald bestedingsdoel die de gemeente vrij kan besteden. Het gaat behalve om de uitkering uit het gemeentefonds, om gemeentebelastingen, deelnemingen/dividend, erfpacht, rente en de verzamelpost overige dekkingsmiddelen. Ze zijn bedoeld voor de uitvoering van de programma’s waarin het beleid tot uitvoering wordt gebracht dat de gemeenteraad heeft vastgesteld.

Algemene reserve: De algemene reserve heeft een algemeen karakter en is in principe een vrij aanwendbaar deel van het eigen vermogen van de gemeente. Deze reserve heeft als belangrijkste functie het vormen van een buffer voor financiële tegenvallers.

Algemene uitkering: Gemeenten krijgen elk jaar geld uit het gemeentefonds om een deel van hun uitgaven te betalen, de algemene uitkering. Gemeenten mogen zelf bepalen waar ze dit geld aan besteden. Gemeenten gebruiken het geld voor bijvoorbeeld wegen en schoolgebouwen.

Amateurkunst: Kunstzinnige producten van iedereen die om uiteenlopende redenen niet beroepshalve actief is in een kunstdiscipline.

Arbeidsbeperking: Belemmering die ontstaan is door ziekte of gebrek waardoor het verkrijgen of verrichten van arbeid niet of minder goed mogelijk is.

Arbeidsdeelname: De beroepsbevolking (werkzaam en werkloos) in procenten van de totale bevolking van 15-64 jaar (ook wel bruto-arbeidsparticipatie), of: de werkzame beroepsbevolking in procenten van de totale bevolking van 15-64 jaar.

Arbowetgeving: De Arbo (Arbeidsomstandigheden) wet vormt de basis van de Arbowetgeving. Hierin staan de algemene bepalingen die gelden voor alle plekken waar arbeid wordt verricht (dus ook voor verenigingen en stichtingen). De Arbowet is een kaderwet. Dat betekent dat er geen concrete regels in staan. Die zijn verder uitgewerkt in het Arbobesluit en de Arboregeling.

Autonome ontwikkelingen: Ontwikkelingen op basis van vastgesteld beleid.

AWBZ: Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten: een verplichte, collectieve ziektekostenverzekering voor niet individueel verzekerbare ziektekostenrisico's. De AWBZ is één van de zogenoemde verplichte volksverzekeringen.

BAG: Basisregistratie Adressen en Gebouwen: een registratie waarin gemeentelijke basisgegevens over alle gebouwen en adressen in Nederland zijn verzameld. De BAG is een belangrijk onderdeel van het stelsel van basisregistraties. Het stelsel van basisregistraties speelt een belangrijke rol in het aanpakken van maatschappelijke vraagstukken (bijvoorbeeld uitrukkende hulpdiensten, efficiënt vaststellen van het recht op uitkering, toetsen van vergunningaanvragen of het bestrijden van fraude). Deze gegevens worden vastgelegd in (13) basisregistraties. Door al bekende gegevens binnen de overheid met elkaar te delen, kan de overheid efficiënter opereren en de dienstverlening verbeteren.

Balansdatum: Hiermee wordt bedoeld een overzicht van bezittingen en schulden (balans) op een bepaald moment (datum). Gemeenten presenteren alleen een balans bij de jaarrekening. In dit geval is de balansdatum dus 31 december.

Basisregistraties: Een basisregistratie is een door de overheid officieel aangewezen registratie met daarin gegevens van hoogwaardige kwaliteit, die door alle overheidsinstellingen verplicht en zonder nader onderzoek, worden gebruikt bij de uitvoering van publiekrechtelijke taken.

Batenlastenstelsel: In een batenlastenstelsel worden uitgaven en ontvangsten toegerekend aan het tijdvak waarin het verbruik van goederen en diensten plaatsvindt en de baten ontstaan. Dit stelsel maakt het mogelijk om de kosten en opbrengsten af te leiden uit de administratie.

BBV: Het Besluit Begroting en Verantwoording bevat regelgeving waarbinnen gemeenten hun begrotings- en verantwoordingsstukken moeten opstellen. Zie ook www.commissiebbv.nl.

Bbz: Het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) is een gemeentelijke kredietregeling voor zelfstandige ondernemers – waaronder agrarische – met financiële problemen. Verschillende groepen komen ervoor in aanmerking.

Bedrijfsvoering: De sturing en beheersing van bedrijfsprocessen om de beleidsdoelstellingen te realiseren. Het betreft de sturing en beheersing van zowel de primaire processen als van de processen die hiervoor faciliterend zijn (de zogenaamde ondersteunende processen). Wat de ondersteunde processen betreft, kan hierbij ten minste worden gedacht aan personeel, informatisering, organisatie, financiën, automatisering en huisvesting.

Begrotingsjaar: Het begrotingsjaar is gelijk aan een kalenderjaar.

Begrotingsruimte: Begrotingsruimte is het positieve saldo van baten en lasten na bestemming van ongewijzigd beleid. De ruimte kan incidenteel of structureel zijn.

Beheerverordening: Een beheerverordening is bedoeld om bestaande ruimtelijke functies juridisch vast te leggen in gebieden waar de gemeente geen ruimtelijke ontwikkelingen verwacht. Een beheerverordening vervangt in die situaties een bestemmingsplan. Er bestaat onderscheid tussen een beheerverordening in enge zin en in ruime zin. Een beheerverordening in enge zin staat alleen de feitelijk bestaande ruimtelijke functie toe. Een beheerverordening in ruime zin staat ook eventuele andere ruimtelijke functies toe die in het bestemmingsplan waren toegestaan, voordat de beheerverordening werd vastgesteld.

Belastingcapaciteit: De OZB en de opcenten zijn voor gemeenten respectievelijk provincies de belangrijkste eigen belastinginkomsten. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt nodig. In dit geval landelijk gemiddelde tarieven. Voor de gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). Naast de OZB wordt tevens gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing omdat de heffing niet kostendekkend hoeft te zijn, maar ook lager mag worden vastgesteld (er is dan sprake van belastingcapaciteit die niet benut wordt). Voor de provincies wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van het gemiddelde landelijke gehanteerde tarief voor de opcenten. De mate waarbij een tegenvaller kan worden bijgestuurd, wordt ook wel de wendbaarheid van de begroting genoemd. Wanneer een gemeente of provincie te maken heeft met een hoge schuld en de structurele lasten hoger zijn dan de structurele baten en de woonlasten of opcenten al relatief hoog zijn, dan is er minder ruimte om te kunnen bijsturen.

Bemoeizorg: Alle activiteiten op het gebied van de volksgezondheid die niet worden uitgevoerd op geleide van een vrijwillige en individuele hulpvraag. Het gaat om de ongevraagde bemoeienis van hulpverleners met sociaal kwetsbaren die hulp nodig hebben, maar daar zelf niet om vragen of deze hulp niet willen accepteren.

Bestemmingsreserve: Bestemmingsreserves zijn door de raad afgezonderde vermogensbestanddelen met een specifieke bestemming voor bepaalde doeleinden. De beleidsruimte inzake reserves is zeer groot. De raad kan op basis van eigen keuzes en afwegingen bepalen of reserves worden ingesteld.

Bestuursakkoord: Direct na de verkiezingen van de gemeenteraad, stellen de coalitiepartijen in grote lijnen de bestuurlijke uitgangspunten voor de komende vier jaar voor aan de gemeenteraad. Deze uitgangspunten kunnen aangevuld of onderschreven worden door de overige fracties van de raad. Dit geheel vormt het bestuursakkoord en geeft in hoofdlijnen aan wat de raad belangrijk vindt voor de komende raadsperiode.

Boekwaarde: De waarde waartegen activa (bezittingen) en passiva (schulden) op de balans zijn opgenomen.

BOR-systematiek: Voor het beheer van de openbare ruimte (BOR) heeft de gemeenteraad een beleidsmatig kader ontwikkeld met een financiële vertaalslag naar de begroting. Hiermee wil de gemeente een mogelijkheid creëren om te kunnen discussiëren over de kwaliteit van de openbare ruimte met zowel het bestuur als de inwoners van de gemeente. Daarnaast kan sturing worden gegeven aan de kwaliteit van de openbare ruimte.

Breedbandinternet: Breedbandinternet is een manier om grote hoeveelheden data te ontvangen en te verzenden via internet.

BRP-straat: De Basisregistratie Personen (BRP) bevat persoonsgegevens van iedereen die in Nederland woont. Asielzoekers hebben baat bij een snelle inschrijving in de BRP. Zij krijgen eerder een burgerservicenummer (BSN), zodat zij sneller overheidsdiensten kunnen regelen. Vergunninghouders kunnen eerder vanuit het azc doorstromen naar huisvesting in de gemeente. Op 4 procesopvanglocaties zijn ‘BRP-straten’ gerealiseerd. Het doel van een BRP-straat is dat asielzoekers en vergunninghouders (die in de Algemene Asielprocedure een vergunning kregen) zich zo vroeg mogelijk inschrijven in de BRP. De BRP-straten zijn een samenwerkingsverband tussen de IND, het COA en gemeenten.

Btw-compensatiefonds: Het Btw-compensatiefonds is een Nederlands begrotingsfonds waaruit gemeenten en provincies worden gecompenseerd voor een belangrijk deel van de door hen betaalde omzetbelasting (btw). Als gemeenten en provincies diensten of goederen extern inkopen, betalen zij daarover btw. In tegenstelling tot bedrijven kunnen zij die btw niet terugvorderen van de Belastingdienst. Extern ingekochte diensten zijn daarom al snel duurder dan intern uitgevoerde activiteiten. Sinds 2003 kunnen gemeenten en provincies met het btw-compensatiefonds (grotendeels) de btw terugvragen die ze hebben betaald over uitbesteed werk. Door de instelling van het btw-compensatiefonds wordt een aantal knelpunten die uit de btw-wetgeving voortvloeien, opgelost.

Budget: Een taakstelling op basis van de productenraming die tot uitdrukking komt in een gekoppeld bedrag en verbonden aan één of meerdere producten of interne leveringen.

Budgettair neutraal: Zonder effect op het saldo van uitgaven en ontvangsten van de begroting.

BUIG: BUIG staat voor Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorziening Gemeenten en betreft het budget dat wij jaarlijks van het Rijk ontvangen om onze uitkeringen van te betalen. Het betreft een niet geoormerkte uitkering, wat inhoudt dat je zelf mag bepalen wat je met tekorten of overschotten doet na betaling van alle uitkeringen. Een onderdeel van het BUIG-model betreft de vangnetregeling. Deze regeling is er om gemeenten te beschermen voor grote uitschieters. De regeling houdt in het kort in

dat gemeenten een tekort tussen de 5% en 10% voor de helft vergoed krijgen van het Rijk en een tekort boven de 10% wordt volledig vergoed.

(Ministerie van) BZK: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

CAO: Een collectieve arbeidsovereenkomst (cao) is een schriftelijke overeenkomst waarin afspraken over arbeidsvoorwaarden zijn vastgelegd die overeen zijn gekomen tussen een of meer werkgevers of werkgeversorganisaties met een of meer werknemersorganisaties.

C.a.: Cum annexis (c.a.) is een Latijnse uitdrukking en betekent: wat erbij hoort, met toebehoren of iets dergelijks.

Centraal Plan Bureau (CPB): Het Centraal Planbureau is een instelling die met behulp van macro-economische modellen voorspellingen doet over de Nederlandse economie en de gevolgen van het overheidsbeleid bestudeert.

COA: Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) is voor de Nederlandse samenleving de opvangorganisatie die zorgt voor opvang van vreemdelingen. Het COA biedt mensen in een kwetsbare positie een veilige huisvesting en helpt bij de voorbereiding op de toekomst (in Nederland of ergens anders). Het COA houdt zich vooral bezig met asielzoekers en vluchtelingen. Het COA zorgt voor de eerste levensbehoeften als huisvesting en uitbetaling van zakgeld. Het COA is verantwoordelijk voor de plaatsing en opvang in opvanglocaties verspreid over heel Nederland totdat er een besluit genomen is over de asielaanvraag.

Collectieve lastendruk: Het totaal van belasting- en premieontvangsten, vermeerderd met enkele niet-belastingontvangsten, uitgedrukt in procenten van het Bruto Binnenlands Product.

Collegeprogramma: Nadat er gemeenteraadsverkiezingen zijn geweest wordt er een nieuw college samengesteld, meestal op basis van een collegeprogramma. Ook wordt er een werkverdeling gemaakt waarbij ieder collegelid een aantal taken krijgt te behartigen, een portefeuille genaamd. De burgemeester staat niet hiërarchisch boven de wethouders. Wel is hij of zij voorzitter van het college van B en W en heeft hij of zij een doorslaggevende stem wanneer de stemmen staken. Het college van B en W opereert als een collectief, dat wil zeggen dat ze gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor het door eenieder van hen gevoerde beleid.

Consortium: Groep van bedrijven of andere instellingen die voor een eenmalig project samenwerken.

Contante waarde: De contante waarde (CW) of actuele waarde (AW) van een toekomstig bedrag aan geld over een tijdsperiode van n jaar en bij rentevoet p, is het bedrag dat uitgezet tegen samengestelde interest bij de genoemde rentevoet na de periode van n jaren juist het gegeven bedrag oplevert. Eenvoudig geformuleerd; de huidige waarde van een bedrag waarover je pas na een bepaalde periode de beschikking hebt.

Corporatiewoningen: Woningen in het bezit van woningcorporatie.

Crisis- en herstelwet: De Crisis- en herstelwet is een Nederlandse wet, gericht op de versnelling van infrastructurele projecten. Hieronder vallen grote bouwprojecten en projecten op het gebied van

duurzaamheid, energie en innovatie. Tevens beoogt de wet een economische impuls te geven aan de bouwsector ten tijde van de kredietcrisis. De wet is op 31 maart 2010 in werking getreden.

Daggeld(lening): Een lening zonder zekerheden, die banken aan elkaar en aan lagere overheden, institutionele beleggers en soms bedrijven verstrekken. De leningen kunnen dagelijks (voor 12.00 uur) door beide partijen worden opgezegd.

Decentralisatie-uitkering: Met ingang van 2009 is er naast de algemene uitkering en de integratie-uitkering ook de decentralisatie-uitkering. Deze nieuwe uitkering is nodig voor de kabinetsdoelstelling om het aantal specifieke uitkeringen te verminderen De verdeling van de decentralisatie-uitkering volgt evenmin als de integratie-uitkering de regels van de verdeling van de algemene uitkering. Anders dan bij de integratie-uitkering, waar de termijn van overheveling naar de algemene uitkering van tevoren vaststaat, ontbreekt bij de decentralisatie-uitkering een dergelijke termijn. Dat maakt de uitkering geschikt voor de overheveling van specifieke uitkeringen, ook als die termijn nog niet bekend is. Ook maakt het de uitkering geschikt voor middelen die slechts tijdelijk beschikbaar zijn.

Deposito: Een bedrag aan geld dat aan een bank wordt toevertrouwd voor een bepaalde periode tegen een vastgestelde rentevergoeding. Gedurende de afgesproken periode dat het geld bij de bank staat, kan een klant niet vrij over dat geld beschikken. Banken hanteren vaak een minimuminleg. De vaste termijnen variëren van één tot twaalf maand.

Dekking: Houdt in dat bij nieuwe initiatieven ook is aangegeven op welke wijze nieuwe lasten door baten worden gedekt.

Diftar-systeem: Staat voor gedifferentieerde tarieven waarbij per huishouden geregistreerd wordt hoeveel afval aangeboden wordt. Hoe meer afval een inwoner aanbiedt hoe hoger de afvalstoffenheffing is.

Doelmatigheid: Een (voorgenomen) handelwijze is doelmatig of efficiënt als de betreffende inspanningen en uitgaven daadwerkelijk bijdragen aan de realisatie van het beoogde doel en de kosten in verhouding staan tot de opbrengsten.

Doeltreffendheid: Het beoogde doel halend. Doeltreffendheid zegt dus iets over de mate waarin een doel wordt bereikt, wat onafhankelijk is van de geleverde inspanningen.

Dotatie: Doteren wil zeggen dat er jaarlijks een bedrag in de kosten geboekt wordt. Omdat er dan nog geen sprake is van een daadwerkelijke uitgave, wordt dit bedrag opzij gezet in een voorziening. Een voorziening mag alleen gevormd worden voor lasten die met enige mate van zekerheid ingeschat kunnen worden

Duurzaamheidbalans: Om duurzame ontwikkeling te kunnen meten heeft Telos de duurzaamheidbalans ontwikkeld. In een duurzaamheidbalans brengen we de belangrijkste indicatoren voor de ontwikkeling van een gebied samen. Dat doen we door de kapitalen te ontleden in voorraden, eisen en indicatoren en hun normen.

Duurzaamheidsscore: De duurzaamheidsscore is gebaseerd op 10 indicatoren. 5 indicatoren hebben betrekking op het bereiken van duurzame doelen. 5 indicatoren hebben betrekking op een duurzaam

mobiliteitssysteem. Iedere indicator is gerelateerd aan een variabele waarmee gemeenten kunnen worden vergeleken. Bijvoorbeeld door te delen door het aantal inwoners, voertuigen of woningen.

eDepot: Een eDepot is een voorziening met functionaliteit voor de opslag en het beheer van de digitale archieven die voor blijvende bewaring in aanmerking komen. Een eDepot kan grote hoeveelheden bestanden opslaan. Maar het is meer dan alleen geheugenruimte: de opgeslagen informatie moet ook weer opvraagbaar zijn. Nu en over lange tijd. Dit vraagt om speciaal voor archiefbeheer ontwikkelde software waarmee informatie bruikbaar en zichtbaar wordt. Slimme technieken ordenen informatie en maken het leesbaar wordt op elk beeldscherm, in welke vorm de informatie destijds dan ook het eDepot ingegaan is. Een goede basis hiervoor is het OAIS-model zoals beschreven in de ISO-norm 14721: 2012.

Egalisatiereserve: Reserve die gevormd is om bijvoorbeeld uit te kunnen putten als resultaten tegenvallen of om onverwachte tegenvallers op te kunnen vangen.

EMU-gebied: De landen die in Europa een Economische en Monetaire Unie vormen. De EMU kwam tot stand bij het Verdrag van Maastricht in 1992. Momenteel nemen 17, waaronder Nederland, van de 27 Europese Lidstaten deel aan de Unie.

EMU-saldo: Het EMU-saldo heeft betrekking op het vorderingensaldo van de sector Overheid op transactiebasis. Het vorderingensaldo geeft de mutatie in het saldo van de financiële activa en passiva van de collectieve sector weer. Omdat het EMU-saldo betrekking heeft op de totale collectieve sector, is niet alleen het vorderingensaldo van het Rijk van belang, maar ook de vorderingensaldi van de sociale fondsen en de lokale overheid.

EMU-schuld(-quote): Het totaal van de uitstaande leningen ten laste van de gehele collectieve sector. Dit is de optelsom van de uitstaande leningen ten laste van het Rijk, de sociale fondsen en de lokale overheid, minus de onderlinge schuldverhoudingen van deze drie subsectoren. De EMU-schuld is een bruto-schuldbegrip. Bij bepaling van de EMU-schuldquote wordt de EMU-schuld uitgedrukt in procenten van het bruto binnenlands product (BBP).

Europese aanbesteding: Een Europese aanbesteding is een aanbesteding volgens bepaalde Europese richtlijnen. Die richtlijnen (van de Europese Unie) verplicht Europese overheden om overheidsopdrachten die een bepaald bedrag te boven gaan uit te schrijven via de procedure van een Europese aanbesteding.

Exploitatie (begroting): (Een overzicht van de) kosten en opbrengsten van een onderneming over een bepaalde periode. Bij de overheid wordt meestal gesproken over het overzicht van baten en lasten.

Extramurale zorg: Het aanbod van zorg- en dienstverlening en begeleiding dat beschikbaar is voor mensen die zelfstandig in de thuissituatie wonen. Thuiszorg is een vorm van extramurale zorg.

Financial lease: Financiële leasing is een leasevorm waarbij de kredietverstrekker of lessor enkel juridisch eigenaar blijft terwijl het volledige economisch eigendom (het genot, de verzekering, het onderhoud) overgaat op de kredietnemer of lessee.

Financieel neutraal: Zie budgettair neutraal.

Financieel nivelleren: Financieel een gelijk niveau proberen te bereiken.

Financiële participaties: Het financieel deelnemen in (bijvoorbeeld) een bedrijf.

Financiële verordening: Raadsbesluit (verordening) op basis van artikel 212 Gemeentewet, dat de uitgangspunten voor het financiële beleid en regels voor het financiële beheer en de inrichting van de financiële organisatie bevat.

Financieringsfunctie: Deze functie betreft alle activiteiten die te maken hebben met het verwerven en beheren van financiële middelen door de gemeente. Concreet gaat het dan om zaken zoals het aantrekken van geld in diverse vormen, bijvoorbeeld deposito's en leningen, het beheersen van geldstromen (zodat een minimale hoeveelheid middelen aangetrokken hoeft te worden) en een optimaal beheer van aanwezige middelen (zodat een optimaal rendement van deze middelen kan worden behaald). De Gemeentewet (artikel 212) schrijft voor dat de raad voor de financieringsfunctie bij verordening regels formuleert over in ieder geval:
- de algemene doelstelling van deze functie;
- te hanteren richtlijnen en limieten;
- de administratieve organisatie; daaronder begrepen: taken, bevoegdheden, verantwoordelijkheidsrelaties en informatievoorziening.

Financiering(smiddelen): Het leveren van kapitaal (financiën) om zo een bepaalde activiteit te bekostigen. In de paragraaf Financiering wordt de term gebruikt om aan te duiden dat de eigen reserves van de gemeente worden ingezet om de activa (bezittingen) te financieren (bekostigen).

Financieringstekort- en overschot: Als het totaalbedrag van de financieringsmiddelen kleiner is dan het totaal bedrag van de nog niet afgeschreven investeringen dan is er sprake van een financieringstekort; is het omgekeerde het geval dan is er sprake van een financieringsoverschot.

Flankerend beleid: Beleid bedoeld om de uitvoering van een maatregel of wet te ondersteunen. De gemeente Noordenveld heeft een voorziening flankerend beleid voormalig personeel gevormd waaruit in het verleden ontstane verplichtingen worden bekostigd.

Fluctuaties: Schommelingen.

Forensenbelasting: De forensenbelasting dient ertoe om mensen die relatief veel in een gemeente verblijven, maar geen ingezetene zijn van deze gemeente, mee te laten betalen aan voorzieningen in die gemeente. Het doel is niet om kosten voor deze voorzieningen één op één te verhalen, maar juist om een bijdrage te vragen aan het algemene voorzieningenniveau van de gemeente.

Formatie: De term formatie wordt in de begroting en jaarrekening in de paragraaf Bedrijfsvoering gebruikt om de totale omvang van de personeelssterkte in de gemeentelijke organisatie aan te geven. De formatie wordt dan aangeduid in zogenaamde fte's.

Frictiekosten: Extra kosten met een éénmalig, tijdelijk karakter die uitgaan boven het normaal beschikbare budget voor reguliere werkzaamheden. Dit als gevolg van het optreden van tijdelijke fricties ten opzichte van de normale gang van zaken.

Frontoffice: Het gedeelte van de organisatie waar het daadwerkelijke contact tussen dienstverlener en inwoner plaatsvindt.

FSC: Forest Stewardship Council. Een onafhankelijk, internationaal keurmerk voor hout dat gegarandeerd afkomstig is uit goed beheerd bos.

Fte: Een fte is een fulltime-equivalent. Eén fte is gebaseerd op een 36-urige werkweek.

Garantieregeling: In de paragraaf Verbonden Partijen in de begroting en jaarrekening is vermeld dat ten aanzien van de deelname van de gemeente in de Bestuursacademie Noord Nederland een garantieregeling van toepassing is. De gemeente staat borg voor eventuele toekomstige verliezen.

GBA: Gemeentelijke Basisregistratie Persoonsgegevens.

GBI: Geïntegreerd Beheer- en Informatiesysteem. Software voor het beheer van de gemeentelijke kapitaal-goederen (wegen, gebouwen, groen).

Gebiedsontwikkeling: Betreft een vakgroep binnen de afdeling Ontwikkeling en Strategie die zich onder andere bezighoudt met het ontwikkelen van bouwlocaties.

Geldlening: Een partij die aan een andere partij een som geld verstrekt onder de voorwaarde dat dit bedrag op een bepaald moment wordt terugbetaald tegen een bepaalde vergoeding (rente).

Gemeentefonds: Fonds waaruit jaarlijks (algemene) uitkeringen worden gedaan aan de gemeenten, ter dekking van een deel van hun uitgaven. De jaarlijkse groei van het fonds op basis van de ontwikkeling van de netto-gecorrigeerde rijksuitgaven, wordt het accres genoemd.

Gemeentegrootteklasse: Een door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gebruikte eenheid om gemeenten naar inwonersaantallen in te delen.

Generieke Digitale Infrastructuur: De generieke digitale infrastructuur (GDI) bestaat uit standaarden, producten en voorzieningen die gezamenlijk gebruikt worden door overheden, publieke organisaties en in een aantal gevallen ook private partijen. De GDI bestaat uit herbruikbare digitale basisvoorzieningen, standaarden en producten. Hierdoor is het mogelijk om primaire processen doelmatig in te richten en te blijven ontwikkelen.

GGD: Gemeentelijke Gezondheidsdienst. De gemeente Noordenveld neemt deel in de gemeenschappelijke regeling GGD Drenthe (zie hiervoor de paragraaf verbonden partijen in de begroting en jaarrekening)

Grondcomplex: De aanduiding van een gebied waar een grondexploitatie (zie hierna) aan is verbonden.

Grondexploitatie (grex): Een grondexploitatie is een begroting die wordt opgesteld om grondkosten en grondopbrengsten van een ruimtelijk ontwikkelingsplan (zoals een nieuw bestemmingsplan) in beeld te brengen. De afgelopen jaren is gebleken dat een grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien gemeenten of provincies leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstige) woningbouwproject hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de verkochte gronden kan immers de schuld worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Wanneer de grond tegen de prijs van landbouwgrond is aangekocht, loopt een gemeente relatief gering risico. Het is dus belangrijk om te kunnen beoordelen of er een reële verwachting is of grondexploitatie kan bijdragen aan de verlaging van de schuld. Staat de grond tegen een te hoge waarde op de balans en moet die worden afgewaardeerd dan leidt dit tot een lager eigen vermogen en dus een lagere solvabiliteitsratio.

GRP: Gemeentelijk Riolering Plan.

GVVP: Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan.

Heffingen: Verzamelnaam van gemeentelijke belastingen, retributies, leges en rechten.

ICOMOS: The International Council on Monuments and Sites is een internationale NGO die zich bezighoudt met het behoud van culturele monumenten zoals gebouwen, historische steden, cultuurlandschappen en archeologische vindplaatsen. ICOMOS is opgericht in 1965, en is weer onderverdeeld in nationale comités. Het is een netwerk van experts op het gebied van onder andere geschiedenis, archeologie, antropologie en stedenbouwkunde. COMOS is vooral bekend als adviseur van de UNESCO op gebied van het cultuurerfgoed dat staat op, of wordt genomineerd voor, de Werelderfgoedlijst. Een andere belangrijke activiteit is het aanwakkeren van de publieke interesse voor het behoud van monumenten, bijvoorbeeld door het organiseren van een jaarlijkse Internationale Monumentendag. Ook stimuleert het de uitwisseling van kennis tussen internationale experts, en geeft het training en advies.

IHP: Het Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs (IHP) wordt als basis gebruikt voor investeringen van de gemeente in nieuw- en verbouw van scholen voor primair (basis) onderwijs.

IKB: Het Individueel keuzebudget (IKB) is een budget in geld dat elke medewerker maandelijks flexibel kan inzetten voor door hem gekozen doelen. Het IKB bedraagt 16,3%: dat is de optelsom van 6% eindejaarsuitkering, 8% vakantietoeslag, 1,5% levensloopbijdrage en 0,8% aan (omgerekend) bovenwettelijk verlof. De 6% (artikel 3:28 lid 2 sub b CARUWO) stijgt per 1 december 2017 met 0,5% en per 1 juli 2018 met 0,25%. Het IKB is per 1 januari 2017 ingevoerd. Het IKB sluit aan bij de wens voor meer keuzevrijheid voor de medewerker en is daarmee een stap in de richting van de modernisering van de arbeidsvoorwaarden voor de sector.

IND: De Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) is een overheidsinstelling die belast is met de taak van het uitvoeren van het vreemdelingenbeleid. Dit houdt in de praktijk vooral in dat de IND aanvragen van niet-Nederlanders in behandeling neemt om te kijken of ze een verblijfsvergunning kunnen krijgen.

Individueel KeuzeBudget: Meer keuzevrijheid. Dat is het doel van het Individueel KeuzeBudget (IKB). Geld uit diverse regelingen is voortaan overzichtelijk beschikbaar voor medewerkers in één vrij besteedbaar budget. Dit levert een grote keuzevrijheid op. En ruimte voor het realiseren van individuele wensen, ambities en doelen.

Informatiebeleidsplan: Dankzij het informatiebeleidsplan wordt er richting en prioritering gegeven aan toekomstige I&A projecten en activiteiten voor de komende jaren. Ondanks de focus op informatievoorziening, kan en mag dit document niet los gezien worden van vraagstukken op het gebied van bedrijfsvoering, procesoptimalisering en dienstverlening. Een informatiebeleidsplan formuleert het I&A beleid op een manier die ook begrijpelijk is voor management en college om zo de verbinding te leggen met de eigen organisatie.

Informatieveiligheid: Informatiebeveiliging is het geheel van preventieve, detectieve, repressieve en correctieve maatregelen en procedures en processen die de beschikbaarheid, exclusiviteit en integriteit van alle vormen van informatie binnen een organisatie garanderen, met als doel de continuïteit van de informatie en de informatievoorziening te waarborgen en de eventuele gevolgen van beveiligingsincidenten tot een acceptabel, vooraf bepaald niveau te beperken.

Integratie-uitkering: Als een toevoeging aan de algemene uitkering in één keer bezwaarlijk is vanwege de omvang van de herverdeeleffecten wordt een integratie-uitkering toegepast. Deze uitkering voorziet dan in een geleidelijke overgang van specifieke uitkering of eigen inkomsten naar de algemene uitkering. Daarnaast kent het gemeentefonds ook decentralisatie-uitkeringen: met ingang van 2009 is er naast de algemene uitkering en de integratie-uitkering ook de decentralisatie-uitkering. Deze nieuwe uitkering is nodig voor de kabinetsdoelstelling om het aantal specifieke uitkeringen te verminderen De verdeling van de decentralisatie-uitkering volgt evenmin als de integratie-uitkering de regels van de verdeling van de algemene uitkering. Anders dan bij de integratie-uitkering, waar de termijn van overheveling naar de algemene uitkering van tevoren vaststaat, ontbreekt bij de decentralisatie-uitkering een dergelijke termijn. Dat maakt de uitkering geschikt voor de overheveling van specifieke uitkeringen, ook als die termijn nog niet bekend is. Ook maakt het de uitkering geschikt voor middelen die slechts tijdelijk beschikbaar zijn.

Integraal schoolbestuur: Het openbaar basisonderwijs in Noordenveld kent een integraal schoolbestuur. Het college van Burgemeester & Wethouders is het schoolbestuur. De ondersteuning ten behoeve van het Openbaar Onderwijs wordt verzorgd door het taakveld Dienstverlening en Ontwikkeling.

Interbestuurlijk Programma: Nederland staat de komende tijd voor een aantal uitdagingen. Deze opgaven beperken zich niet tot de grenzen van een gemeente of regio. Dit vraagt om een gezamenlijke bestuurlijke aanpak die past bij de maatschappelijke opgaven van deze tijd. Het Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen hebben daarom een akkoord gesloten om samen een aantal grote maatschappelijke opgaven aan te pakken. Op 14 februari 2018 hebben het kabinet en de voorzitters van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, het Interprovinciaal Overleg en de Unie van Waterschappen de bestuurlijke afspraken voor de komende kabinetsperiode ondertekend. Deze afspraken vormen de start van het gezamenlijke interbestuurlijk programma.

Investeringen: Uitgave om duurzame kapitaalgoederen (zoals gebouwen en machines) aan te schaffen.

Investeringsagenda: Een Investeringsagenda omschrijft de gewenste investeringen die tot een bepaald moment worden gedaan en geeft een doorkijk naar de langere termijn.

IOAW: De Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) is bedoeld voor oudere en gedeeltelijke arbeidsongeschikte werklozen, van wie het recht op een WW-uitkering is beëindigd.

IOAZ: De Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) is bedoeld voor oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte zelfstandigen, die hun eigen bedrijf (of zelfstandig beroep) moeten beëindigen omdat de inkomsten daaruit onvoldoende zijn.

ISD: Intergemeentelijke Sociale Dienst

Kapitaallasten: De gulden financieringsregel is een begrotingsregel. Volgens deze regel behoren lopende uitgaven gedekt te worden door lopende ontvangsten (sluitende gewone dienst), maar mag er wel worden geleend voor investeringen die gedurende een aantal jaren nut hebben (zogeheten kapitaaluitgaven). De kapitaallasten (rentelasten en afschrijvingslasten van activa) worden volgens deze begrotingsregel tot de lopende uitgaven gerekend.

Kapitaalmarktrente: De rentemarkt wordt vaak opgedeeld in de geldmarkt (geldmarktrente) en de kapitaalmarkt (kapitaalmarktrente). Hierbij wordt onder de geldmarktrente de korte rente verstaan en onder de kapitaalmarktrente de lange rente (met een looptijd vanaf 2 jaar).

Kasgeld(leningen): Een lening met een looptijd, variërend van één maand tot twee jaar. Het bedrag moet ineens worden opgenomen en aan het eind van de looptijd ineens worden afgelost. De kasgeldlening wordt gebruikt door grote bedrijven en lagere overheden met een omvangrijke kredietbehoefte, waarvan de looptijd goed te voorspellen is.

Kasgeldlimiet: De kasgeldlimiet is een door de Wet Fido (Wet financiering decentrale overheden) voorgeschreven sturings- en verantwoordingsinstrument ter beperking van het risico op de korte schuld met een rente typische looptijd van korter dan 1 jaar. Indien de kasgeldlimiet wordt overschreden moeten gemeenten consolideren.

Koersrisico: Risico dat ontstaat door koersschommelingen op de beurs.

Kostendekkendheid: Bij de bepaling van de legestarieven dient de gemeente rekening te houden met de kostendekkendheid. De tarieven van de dienstverlening moeten in verhouding staan met de kosten die de gemeente maakt bij de uitvoering van deze diensten

Kostenverhaal: Onder "kostenverhaal" binnen gebiedsontwikkeling wordt verstaan het verrekenen van zogenaamde grondkosten, dat wil zeggen, de kosten van de aanleg van voorzieningen van openbaar nut (zoals straten, riolering, groen, parkeergelegenheid en waterpartijen met een openbare functie) binnen een bepaald ruimtelijk plan. Dat kan een bestemmingsplan zijn, een projectbesluit, een wijzigingsplan of een aanpassing van een beheers verordening. Meestal is een gemeente de verhalende partij, maar dit kan ook een andere overheid zijn, zoals het Rijk of een provincie. Kostenverhaal kan plaatsvinden via gronduitgifte, exploitatieovereenkomst of exploitatieplan en is verplicht op basis van de grondexploitatiewet.

Kostenverhaalexploitatie: Zie bovenstaand.

Laaggeletterdheid: Laaggeletterdheid is een term voor mensen die grote moeite hebben met lezen, schrijven en/of rekenen. Mensen die laaggeletterd zijn, zijn geen analfabeten. Ze kunnen wel lezen en schrijven, maar beheersen niet het eindniveau vmbo of niveau mbo-2/3.

Laan van de Leefomgeving: Door de invoering van de Omgevingswet moet het ministerie van Infrastructuur en Milieu veranderingen doorvoeren in de informatievoorziening. Het ministerie koos er niet voor om alle bestaande informatievoorzieningen te verbeteren. De Laan van de Leefomgeving is een samenhangend digitaal stelsel, dat hier een bijdrage aan kan leveren.

Landinrichting: Landinrichting (waarvan de bekende ruilverkaveling een van de vormen is) is een proces, waarbij voor een bepaald gebied de inrichting wordt afgestemd op de doelen uit de Ruimtelijke Ordening voor dat gebied. Hierbij valt te denken aan: verbetering van de verkaveling (ook die van de natuur), verbetering van de infrastructuur en ruimtelijke ordening en verbetering van de waterhuishouding. Het ruilen van gronden is een van de krachtigste instrumenten uit de Landinrichtingswet en de Wet inrichting landelijk gebied (WILG).

Lastendruk: Belastingdruk, lastenverlichting, lastenverzwaring.

Leges: Leges worden ook wel retributies genoemd. Een retributie wil zeggen een betaling aan de overheid waar een individueel aanwijsbare tegenprestatie van die overheid tegenover staat. Het gaat om een bedrag dat betaald moet worden aan de overheid (of aan een bevoegd gezag) voor het gebruik van hun diensten of producten. De leges worden geheven van de aanvrager van de dienst dan wel van degene ten behoeve van wie de dienst is verleend.

Liquiditeitsplanning: De liquiditeitsplanning geeft een meerjarig overzicht van de begrote geldstromen.

Liquiditeitspositie: Het verschil tussen inkomsten en uitgaven, uitgedrukt in feitelijke geldstromen: kas-, bank-, en girosaldo.

Lumpsumfinanciering: De lumpsumfinanciering houdt in dat de besturen van scholen een vergoeding krijgen op grond van het aantal ingeschreven leerling op 1 oktober in euro's in plaats van formatierekeneenheden. Omdat scholen verschillen in de leeftijdsopbouw van het personeel wordt hiervoor gecorrigeerd. Dit bedrag wordt ineens (lumpsum) uitgekeerd aan het bovenschools bestuur zodat deze kan bepalen waaraan zij dit budget gaan besteden.

Macrobudget: Het totale budget voor het uitvoeren van een regeling. Bijv. het macrobudget Wet Werk en Bijstand welke jaarlijks door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid wordt vastgesteld voor alle gemeenten.

Managementrapportage: Tussentijdse rapportage en informatie over de voortgang van de uitvoering van de in de productenraming opgenomen producten van management aan college.

Mantelzorg: Betreft de zorg voor chronisch zieken, gehandicapten en hulpbehoevenden door naasten: familieleden, vrienden, kennissen en buren. Kenmerkend is de reeds bestaande persoonlijke

band tussen de mantelzorger en zijn of haar naaste. Daarnaast gaat het om langdurige zorg die onbetaald is.

Materiële exploitatie: Het begrip wordt in de toelichting op de risico's (paragraaf weerstandsvermogen) vermeld. Schoolbesturen krijgen naast een vergoeding voor de personele kosten een vergoeding voor de materiële exploitatiekosten. Die kosten hebben betrekking voor apparatuur, onderhoud, lesmateriaal en schoonmaak.

MDO: Multidisciplinair overleg

Meerjarenbegroting: In het algemeen worden begrotingen opgesteld voor één jaar; een meerjarenbegroting gaat over een langer termijn, bijvoorbeeld vier jaar.

Meevaller: Onverwachte (niet begrote) daling van lasten en/of verhoging van baten. Kan dienen voor het opvangen van tegenvallers, als dekking van gewenste nieuwe andere lasten of ter versterking van het eigen vermogen.

(Mei)circulaire: De Rijksoverheid informeert de gemeenten via circulaires in mei, september en december over de omvang en de verdeling van het gemeentefonds.

Meldingsfrequentie: Het begrip wordt genoemd in de begroting en jaarrekening in de paragraaf Bedrijfsvoering in de context van "meldingsfrequentie ziekteverzuim": de verhouding tussen het aantal verzuimgevallen en het aantal personeelsleden. De meldingsfrequentie wordt omgerekend naar jaarbasis.

Middellange termijn verkenning (MLT): Voorafgaand aan een nieuwe kabinetsperiode publiceert het CPB een macro-economische verkenning voor de daaropvolgende vier of vijf jaren. Deze middellange termijn verkenning reikt tot het einde van de nieuwe kabinetsperiode. In de analyse voor de MLT gaan we ervan uit dat het bestaande overheidsbeleid doorgezet wordt. De beleidsarme middellange termijn verkenning vormt de basis voor de analyse van verkiezingsprogramma's of een regeerakkoord.

Migrant: Iemand die naar een ander land verhuist.

Naar rato: Naar evenredigheid.

Nareizigers: Betreft de hereniging van gezinsleden die door omstandigheden, vaak migratie, van elkaar gescheiden zijn. In het vreemdelingenrecht is sprake van gezinshereniging als de hereniging van de gezinsleden plaatsvindt in een ander land dan het land waar de gezinsband tot stand is gekomen

Navenant: Overeenkomstig, evenredig.

Netto schuldquote: De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Nominale waarden: Het begrip wordt gebruikt bij de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De nominale waarde is de werkelijk ontvangen uitkering. Echter, voor gemeenten is het van belang na te gaan wat de reële waarde is. De reële waarde is de algemene uitkering gecorrigeerd voor inflatie (het BBP Bruto Binnenlands Product).

Normenkader: Bij een audit wordt altijd gebruikgemaakt van een normenkader. Hiermee wordt bedoeld een voorbeeld/richtlijn van hoe je de beheersing moet inrichten als je het goed wilt doen. Hiervoor kunnen de auditors gebruikmaken van een normenkader dat ze zelf op basis van hun kennis opstellen en vervolgens afstemmen met de manager (zodat deze het er ook eens mee is). Of een auditor maakt gebruik van een standaard normenkader. Voor elk onderwerp zijn er veel verschillende standaard normenkaders. Enkele belangrijke zijn: COSO, INK-managementmodel, KADplus-model, ISO (9001, 14001, 20000, 27001, etc.), Sarbanes-Oxley / Turnbull Code, Code Tabaksblat en CobiT.

Normeringssystematiek: De normeringssystematiek is de wijze waarop het niveau van de algemene uitkering van het gemeentefonds jaarlijks wordt aangepast (of geïndexeerd). In de huidige normeringssystematiek volgt de ontwikkeling van het gemeentefonds, die van de Rijksuitgaven. Meer precies hangt de procentuele ontwikkeling van het gemeentefonds (of accres) af van de procentuele ontwikkeling van de netto gecorrigeerde rijksuitgaven (NGRU).

Nutsbedrijven: Een nutsbedrijf is een bedrijf dat, vaak vanuit een monopolypositie, opereert in een sector die beschouwd wordt zijnde van openbaar nut omdat het belangrijke producten of diensten levert die in het algemeen belang zijn. Hier worden de elektriciteits-, gas- en drinkwatervoorziening toe gerekend

Obligo: Verplichting tot het volstorten van niet-volgestorte aandelen op eerste aanvraag. Een (al dan niet toekomstige) verplichting, uitgedrukt in een geldbedrag. Bijvoorbeeld de verplichtingen uit hoofde van een afgesloten valutatermijncontract. Obligo (krediet), het gedeelte van een krediet dat daadwerkelijk wordt gebruikt.

OCN: Ondernemerscontact Noordenveld. Een vereniging die de belangen behartigt van haar leden en zich in zet voor de ruimtelijke en economische kwaliteit van de bedrijventerreinen in Noordenveld.

OLO: Met Omgevingsloket online (OLO) kunt u één aanvraag opstellen voor een omgevingsvergunning, watervergunning en/of melding.

Omgevingsvisie: De omgevingsvisie is een – verplicht door de gemeenteraad op te stellen – integrale visie met strategische hoofdkeuzen van beleid voor de fysieke leefomgeving voor de lange termijn. In een omgevingsvisie dient rekening gehouden te worden met het voorzorgsbeginsel, het beginsel van preventief handelen, het beginsel dat milieuaantastingen bij voorrang aan de bron dienen te worden bestreden en het beginsel dat de vervuiler betaalt.

Omgevingswet: De Omgevingswet is een wet die verregaande vereenvoudiging van het huidige stelsel van wetgeving voor de ontwikkeling en het beheer van de leefomgeving (omgevingsrecht) beoogt, door tientallen wetten en honderden regels te bundelen in één nieuwe wet.

Onbenutte belastingcapaciteit: Dit begrip is vermeld in de paragraaf weerstandsvermogen in de begroting en jaarrekening. De onbenutte belastingcapaciteit bestaat uit de extra structurele middelen

die gegenereerd kunnen worden door de tarieven van de gemeentelijke heffingen te verhogen tot het wettelijk toegestane maximum. Voor de maximale tarieven wordt gebruik gemaakt van de normen voor het zogeheten artikel 12 beleid. Een gemeente met een artikel 12 status is een Nederlandse gemeente die onder financiële curatele is gesteld door het Rijk vanwege een structureel slechte financiële situatie. Deze gemeenten moeten hun tarieven verhogen tot een ‘redelijk peil eigen heffingen’, willen zij in aanmerking kunnen komen voor rijkssteun.

Onderuitputting: De netto gerealiseerde uitgaven zijn lager dan begroot.

Open einderegeling: Een open einderegeling is een begrotingsbesluit waardoor een financiële regeling geen budgettair plafond wordt toegekend.

OZB: Alle gemeenten in Nederland heffen de Onroerendezaakbelasting (ozb). Elke gemeente mag de ozb-tarieven zo hoog maken als zij zelf willen, maar de Vereniging van Nederlandse Gemeenten heeft met de Rijksoverheid afspraken gemaakt over de maximale stijging van de landelijke ozb-opbrengst. Dit heet de macronorm.

Participatie: Actieve deelname.

Participatiesamenleving: Met de participatiesamenleving of doe-democratie wordt in Nederland een samenleving bedoeld waarin iedereen die dat kan verantwoordelijkheid neemt voor zijn of haar eigen leven en omgeving. Vanwege stijgende kosten wil de overheid de verzorgingsstaat beperken en probeert steeds meer taken aan de individuele burger over te dragen.

Participatiewet: De Participatiewet geldt per 2015. Het doel van deze wet is om zoveel mogelijk mensen aan een baan op de reguliere arbeidsmarkt te helpen.

Percentage of completion (Poc): De percentage of completion methode is de opbrengsten en kosten naar rato van de prestatie verwerken. Hierdoor ontstaat er inzicht in de financiële gevolgen tijdens een boekjaar en worden de opbrengsten en kosten in de winst- en verliesrekening verantwoord. Als de projectkosten de projectopbrengsten overstijgen wordt dit direct in de winst- en verliesrekening verantwoord. Als er een opbrengst onzeker is of inbare opbrengsten van voorgaande boekjaren zijn, dan wordt dit als last verantwoord in de winst- en verliesrekening.

Perspectiefnota: Strategisch meerjarig beleidsplan met de focus op het eerste jaar waarin beschreven staat wat de gemeente de komende jaren aan nieuw beleid wil realiseren.

PMD: PMD is een afkorting voor het afval van plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en drinkpakken. Het verpakkingsafval wordt samen ingezameld en na sortering gerecycled.

Podiumkunst: De podiumkunsten, soms ook aangeduid als uitvoerende kunsten, zijn die vormen van kunst die uitgevoerd worden op een podium in de aanwezigheid van publiek. Tot de podiumkunsten behoren live-uitvoeringen van muziek, musical, opera, ballet, moderne dans, toneel en kleinkunst.

Preventief toezicht: Preventief toezicht betekent dat de begroting of wijzigingen daarvan vooraf goedkeuring van de toezichthouder behoeven.

Prijscompensatie: Wanneer de lonen gelijk blijven en de prijzen stijgen, daalt de koopkracht. Mensen kunnen met hetzelfde geld dus minder kopen. Werknemers willen hiervoor worden gecompenseerd. Een loonstijging die bedoeld als tegemoetkoming voor de gestegen prijzen, wordt prijscompensatie genoemd

Prijsgevoeligheid: De mate waarin de gevraagde hoeveelheid reageert op een prijsverandering.

Primitieve begroting: De primitieve begroting is de begroting zoals die is vastgesteld door de gemeenteraad voorafgaand aan het begrotingsjaar.

Programmabegroting: In de Programmabegroting staat wat de inkomsten van de gemeente zijn en hoe de gemeente dit geld wil gaan uitgeven. Hiervoor wordt het verdeeld over verschillende programma's.

Prudent: Voorzichtig. De term wordt gebruikt in de paragraaf Financiering in de begroting en jaarrekening bij het uitzetten van middelen. In het treasurystatuut en de Wet Fido zijn dwingende voorschriften opgenomen waaraan moet worden voldaan indien het college overgaat tot het uitzetten (geven) van middelen (bijvoorbeeld geldleningen). Dit om te waarborgen dat zorgvuldig wordt omgegaan met publieke middelen .

Raad van State: De Raad van State is het hoogste administratief rechtscollege.

Rechtmatigheid: Rechtmatigheid is een juridische term, die aangeeft dat een (voorgenomen) handelwijze in overeenstemming is met de geldende regels en besluiten. De controle op deze zogenaamde financiële rechtmatigheid wordt uitgevoerd door een accountant.

RECRON: RECRON (Vereniging van Recreatieondernemers Nederland) is een Nederlandse brancheorganisatie voor recreatiebedrijven die werd opgericht in 1969.

Regeerakkoord: Een regeerakkoord of coalitieakkoord is in Nederland een overeenkomst tussen de fracties van twee of meer politieke partijen in het parlement die een coalitieregering vormen. Het akkoord is het resultaat van de informatiefase van de kabinetsformatie en het regelt de politieke uitgangspunten voor de komende kabinetsperiode. Het is een meerjarige agenda voor het kabinetsbeleid.

Rekening courant: Lopende rekening. Meestal de rekening die voor de afhandeling van het girale betalingsverkeer wordt gebruikt.

Rekenrente: Het rentepercentage die de gemeente intern hanteert bij het doorbelasten van de rente op investeringen. Het verschil tussen de werkelijk betaalde rente en de toegerekende rente komt tot uitdrukking in de begroting en rekening op het onderdeel “resultaat op rente”.
Reinigingsheffing: De reinigingsheffingen bestaan uit twee belastingen: de afvalstoffenheffing en de reinigingsrechten. Doorgaans betalen huishoudens afvalstoffenheffing omdat de gemeente de wettelijke plicht heeft bij hun percelen huishoudelijke afvalstoffen in te zamelen. De reinigingsrechten zijn verschuldigd als er geen wettelijke plicht bestaat om afvalstoffen in te zamelen, maar de gemeente deze dienst wel verleent.

Re-integratietraject: Het proces van terugkeren naar werk(en).

Rentelasten: De rente die de gemeente betaald over in het verleden opgenomen geldleningen.

Renterisico: Renterisico houdt in dat door veranderingen in de rentestanden de resultaten van de onderneming veranderen. Het renterisico kan worden onderverdeeld in primair en secundair risico. Primair risico is het ondervinden van nadeel door een rentestijging en het secundair risico is het niet profiteren van rentedalingen.

Renterisiconorm: De renterisiconorm heeft tot doel om spreiding te krijgen in de rente typische looptijden in de leningenportefeuille waardoor een verandering in de rente vertraagd doorwerkt op de rentelasten. In een wettelijke uitvoeringsregeling is deze v uitgewerkt als een bedrag ter hoogte van 20% van de vaste schuld.

Rente typische looptijd: Is de looptijd waarvoor de rente vast ligt. Bijvoorbeeld bij een 30-jarige hypothecaire lening, waarvan de rente voor 5 jaar vast ligt, is de rent typische looptijd van de lening 5 jaar.

Repressief toezicht: Repressief toezicht is toezicht achteraf. Bij deze vorm van toezicht is geen goedkeuring van de besluiten door de provincie nodig.

Reserve: Balanspost die deel uitmaakt van het eigen vermogen van een onderneming. Gemeenten kennen een algemene reserve en bestemmingsreserves (afgezonderde vermogensbestanddelen waaraan de gemeenteraad een bestemming heeft gegeven)

Restafval: Restafval of de reststroom is dat gedeelte van de afvalstroom van particulieren, instellingen en bedrijven dat overblijft nadat alle bruikbare en recyclebare afvalstromen van de hoofdstroom zijn gescheiden. De overheid probeert de hoeveelheid restafval te verkleinen.

Retributies: Een retributie is een gedwongen betaling aan de overheid voor een verleende dienst. Bijvoorbeeld reinigingsrechten (onderdeel van de reinigingsheffing)

RI&E: Een risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) is een in de Nederlandse Arbeidsomstandighedenwet genoemd middel ter bevordering van veilig en gezond werken.

Rioolheffing: Rioolheffing is een belasting in Nederland die geheven wordt door een gemeente voor (de mogelijkheid tot) het gebruik van de riolering. De aanleg en het beheer van de riolering is een gemeentelijke taak. Op een enkele uitzondering na wordt deze taak bekostigd via de rioolheffing, alhoewel een gemeente ook kan kiezen om (deels) geld vanuit de algemene middelen hiervoor te gebruiken. De wet geeft aan dat de begrote baten van de rioolheffing niet hoger mogen zijn dan de begrote lasten (Gemeentewet artikel 229b).

Risicobeheer: Het op systematische wijze beschermen van een organisatie tegen schade, zodat de doelstellingen van de organisatie kunnen worden bereikt met een juiste balans tussen preventiekosten en schadekansen.

RUD: De regionale uitvoeringsdienst (RUD) is een veelal regionaal werkende dienst die de uitvoering van VROM-taken van provincie, waterschap en gemeenten overneemt.

Scheefwoners: Met scheefwoners wordt meestal gerefereerd aan huurders die in een sociale huurwoning wonen, terwijl ze hiervoor een te hoog inkomen hebben. Zij worden ook wel 'goedkope scheefwoners' genoemd en vaak zorgen zij ervoor dat er een wachtlijst ontstaat voor mensen met lagere inkomens om een betaalbare of sociale huurwoning te kunnen betrekken. De overheid probeert deze groep scheefwoners aan te pakken door huurverhogingen door te voeren voor huishoudens met een bepaald minimum inkomen.

Separaat: Afzonderlijk.

Servicenormen: Openlijk gecommuniceerde beloften over de kwaliteit van publieke dienstverlening.

Sociaal Domein: In 2015 hebben wij met betrekking tot het sociaal domein onder meer het volgende besloten: ‘Vaststellen dat onder het begrip Sociaal Domein wordt verstaan de uitvoering van de Jeugdwet, WMO (oud en nieuw), de Participatiewet exclusief inkomensondersteuning BUIG, BBZ, bijzondere bijstand en WSW’.

Solvabiliteitsratio: Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de provincie of gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Daar is bijvoorbeeld sprake van indien een lening is aangegaan omdat het eigen vermogen niet liquide is (omdat het vast zit in bijvoorbeeld een gemeentehuis of dat er andere investeringen mee zijn gefinancierd). Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de provincie of gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van een provincie en gemeente.

Startkwalificatie: Een startkwalificatie is een havo of vwo-diploma of een mbo-diploma vanaf niveau 2. Een vmbo-diploma wordt dus niet gezien als een startkwalificatie

Stigma: Een stigma is een schandvlek of brandmerk dat aan een bepaald persoon, een groep personen of aan een zaak wordt gekoppeld. Een stigma kan ook een vooroordeel zijn dat leeft bij een bevolkingsgroep.

Strategisch personeelsbeleid: Met strategisch personeelsbeleid wordt personeelsbeleid bedoeld wat de strategie van de organisatie ondersteund. Wanneer de organisatie als strategie kiest voor bijvoorbeeld een grotere klantgerichtheid dan is het personeelsbeleid strategisch te noemen wanneer de inzet van personeelsinstrumenten deze strategie ondersteunt. Bijvoorbeeld door competenties te formuleren die klantgericht gedrag definiëren. En opleidingen die medewerkers trainen in deze competenties. Of wervingsacties die kandidaten met deze competenties selecteren.

Structureel: Uiteindelijk, niet-tijdelijk.

Substantieel: Wezenlijk.

Suwinet: Elektronische infrastructuur gebruikt door de CWI, UWV en gemeenten bij de uitvoering van de taken die bij of krachtens de Wet SUWI of enige andere wet aan de CWI, UWV en bij of krachtens de ABW, IOAW en IOAZ aan gemeenten is opgedragen.

SVn: Het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn) biedt verschillende leningen die consumenten én bedrijven kunnen gebruiken om hun wensen op het gebied van wonen te realiseren.

Sw-plaats: De sociale werkvoorziening is een overheidsvoorziening in Nederland op grond van de Participatie wet en biedt mensen met een arbeidshandicap een passende werkplek in een zo regulier mogelijke, aan de arbeidshandicap aangepaste, werkomgeving.

Tarief: Bedrag dat voor iedere eenheid betaald moet worden.

Tegenvaller: Onverwachte (niet begrote) stijging van lasten en/of daling van baten.

Toerekenbaarheid van kosten: Aan bepaalde producten of diensten te relateren kosten.

Toeristenbelasting: Onder de naam toeristenbelasting kan in Nederland door een gemeente een belasting worden geheven van natuurlijke personen die binnen de gemeente verblijf houden, maar niet als ingezetene in de gemeentelijke basisadministratie van persoonsgegevens zijn ingeschreven

Trap op-trap af-systematiek: Ook wel normeringsystematiek. De term wordt gebruikt bij de groei of afname van de algemene uitkering door deze te koppelen aan de uitzetting of krimp van de rijksbegroting.

Treasuryfunctie: De treasuryfunctie houdt zich bezig met het uitzetten en aantrekken van liquide middelen en het beheersen van de hieraan verbonden risico’s.

Trimesterrapportage: Tussenstand van de uitvoering van de begroting na 4 maanden en na 8 maanden.

Uitgavenplafond: Bij een trendmatig begrotingsbeleid (Zalmnorm) wordt een vast reëel uitgavenkader vastgesteld, waarbij de uitgaven niet hoger mogen zijn dan een vooraf afgesproken plafond. Inkomstenmeevallers mogen niet worden gebruikt voor extra uitgaven en inkomstentegenvallers worden niet automatisch opgevangen door extra bezuinigingen.

Uitzonderingsrentes: De term is vermeld in de paragraaf Financiering (rentetoerekening). Wij hanteren een vaste verrekenrente (momenteel 5%) voor alle investeringen. In het verleden werd echter voor bepaalde investeringen een ander rentepercentage gehanteerd. Zo werden voor investeringen in riolering uitkeringen ontvangen waarvan de rente gekoppeld was aan het toen geldende rentepercentage. Om deze budgettair neutraal in de begroting te laten lopen werd datzelfde rentepercentage ook gehanteerd voor de toe te rekenen (gemeentelijke) rente.

UPS: (Uninterruptible Power Supply). Een apparaat dat wordt aangesloten tussen een computer en een energiebron om ervoor te zorgen dat de elektriciteitsvoorziening niet wordt onderbroken. Een UPS-apparaat of noodvoeding bevat een accu die ervoor zorgt dat de computer bij stroomuitval nog een tijd blijft werken.

Valondergronden: Het verzachte gedeelte benodigd bij speeltoestellen.

Vastrentende (waarden): Vastrentende waarden zijn effecten (aandelen, obligatiefondsen et cetera) waarbij gedurende de looptijd een vast bedrag aan rente uitgekeerd wordt en waarbij aan het eind van de looptijd de hoofdsom terugbetaald wordt.

Verstrekkingen (Wmo): Aangeboden diensten en producten op het gebied van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).

Verzuimnorm: Een verzuimnorm is een verzuimcijfer dat een organisatie kan halen, rekening houdend met een combinatie van kenmerken van het personeelsbestand en de specifieke werkzaamheden die werknemers moeten verrichten.

VNG: De Vereniging van Nederlandse Gemeenten, afgekort VNG, is de koepelorganisatie van alle gemeenten in Nederland. Behalve de Nederlandse gemeenten zijn ook een groot aantal gewesten, de landen Aruba, Curaçao en de bijzondere gemeenten Bonaire, Saba en Sint Eustatius lid van deze organisatie. Een van de belangrijkste doelstellingen van de VNG is de belangenbehartiging van alle gemeenten bij andere overheden, waaronder de provinciale overheden, de Tweede Kamer en het kabinet.

Voorziening: Naast reserves kennen gemeenten ook voorzieningen. Voorzieningen worden tot het vreemd vermogen gerekend. Gemeenten moeten voorzieningen treffen voor:
-verplichtingen/verliezen en risico’s;
-onderhoudsegalisatie;
-door derden beklemde middelen met een specifieke aanwendingsrichting.

Vraag- en handelingsverlegenheid: Vraagverlegenheid is de situatie waarin er schroom is om hulp te vragen. Wij allen hebben een belangrijke 'feeling rule' dat je je eigen boontjes moet doppen. Als er hulp geboden wordt is er sprake van acceptatieschroom. Handelingsverlegenheid is de situatie aan de aanbodkant. Om hulp aan te bieden, moet men een stap zetten. Want de dominante 'feeling rule' is sociale afstand. Dus het aanbieden van hulp is een subtiel spel om de vraag expliciet te krijgen en hulp aanbieden.

Weerstandscapaciteit: De weerstandscapaciteit bestaat uit de potentieel in te zetten middelen om de tegenvallers op te vangen. Naast eigen vermogen zijn dit ook langlopende voorzieningen, onbenutte inkomstenbronnen, bezuinigingsmogelijkheden en garantstellingen.

Weerstandsvermogen: Het vermogen van een decentrale overheid om tegenvallers op te vangen zonder dat de continuïteit van deze overheid in gevaar komt. Het weerstandsvermogen kan worden uitgedrukt als de verhouding tussen de weerstandscapaciteit en de te lopen risico's.

Werelderfgoedlijst: Werelderfgoed is cultureel en natuurlijk erfgoed dat wordt beschouwd als onvervangbaar, uniek en eigendom van de hele wereld, en waarvan het van groot belang wordt geacht om te behouden. Alleen erfgoed dat is ingeschreven op de Werelderfgoedlijst van UNESCO mag deze titel dragen.

Wet op het primair onderwijs (WPO): De Wet op het primair onderwijs (WPO) bepaalt hoe het basisonderwijs in grote lijnen geregeld moet zijn.

Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA): Deze regeling is bedoeld voor mensen die na twee jaar arbeidsongeschiktheid voor een deel nog in staat zijn om te werken.

Wmo: Wet maatschappelijke ondersteuning.

Woningcorporatie: Een woningcorporatie, woningbouwcorporatie of wooncorporatie is een organisatie die zich richt op het bouwen, beheren en verhuren van kwalitatief goede woonruimte met een betaalbare huur voor mensen met een smalle beurs (sociale woningbouw). Het kenmerk van deze woningbouw is dat de huuropbrengsten van deze woningen niet rendabel zijn ten opzichte van de stichtingskosten.

WOZ-waarde: Wet waardering onroerende zaken. De WOZ-waarde van een woning is de geschatte marktwaarde op de waarde peildatum (voor de beschikking 2018 is de waarde peildatum 1 januari 2017)

Wro: Wet ruimtelijke ordening. De Wet ruimtelijke ordening (Wro, voorheen Wet op de Ruimtelijke Ordening, WRO) is een Nederlandse wet die regelt hoe ruimtelijke plannen in Nederland tot stand komen en gewijzigd worden. Zowel het Rijk, de provincies als de gemeente hebben de bevoegdheid om ruimtelijke plannen op te stellen.

WSW: De Wet sociale werkvoorziening (WSW) is de Nederlandse wet die regelt dat arbeidsgehandicapten die door lichamelijke, verstandelijke of psychische beperkingen uitsluitend in staat zijn onder aangepaste omstandigheden arbeid te verrichten, kunnen werken op een zo regulier mogelijke en op hun individuele mogelijkheden aangepaste arbeidsplek in de sociale werkvoorziening.

(W)SW-bedrijven: In Nederland bieden 90 SW-bedrijven een passende werkplek aan mensen een lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap.

Zaakgericht werken: Zaakgericht en procesgericht werken is een concept dat cruciaal is voor het verbeteren van de gemeentelijke dienstverlening en/of bedrijfsvoering. Zaakgericht en procesgericht werken is voor gemeenten een goede manier om:
-de inwoner juist te informeren over de voortgang van de desbetreffende aanvragen;
-de afhandeling te monitoren en te bewaken;
-de werkprocessen voor de afhandeling te verbeteren;
-managementinformatie te verkrijgen over behaalde effecten.

Zelfstandig Bestuursorgaan (ZBO): Orgaan waaraan de uitoefening van een wettelijke taak is opgedragen, zonder dat er sprake is van (volledige) ondergeschiktheid aan de minister, en die voor de uitoefening van de taak uit collectieve middelen (rijksbijdragen en heffingen) worden gefinancierd.

ZZP: Zelfstandige zonder personeel.